

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף מ: מא:

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה כט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת  
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמוח)

הכוונות של פ' התמיד בהתורה הנ"ל. עיין היטב ותבין פלאות:

א

**כט [ג] האי גברא דאזיל בעי איתתא ולא קיהבי ליה מאי חזי דאזיל להיכא דמידלי מינה. שקל סיכתא דצה לתתא לא עאל. דלי דצה לעילא עאל. אמר האי נמי מתרמיא ליה בת מזליה [ג]:**

**האי גברא דאזיל בעי איתתא ולא קיהבי לי וכו'. א כי לא כל דיבור נקרא דיבור, כי דיבור שאינו נשמע ונתקבל [ג] אינו נקרא דיבור, בחי' (תהלים יט) אין אומר אין דברים בלי נשמע קולם. ועיקר מה שנתקבל הדיבור, הוא מחמת הטוב שיש בו, כי טוב הכל הפצים [ג]. וע"כ כשיש טוב בהדיבור אוי הדיבור נשמע ונתקבל, אבל כשאין טוב בהדיבור אינו נתקבל: ואיך עושין הטוב בהדיבור, הוא ע"י שלוקחין הדיבור מהדעת [ג] אזי יש בו טוב. אבל כשהדיבור בלא דעת, אזי אין בו טוב. בבחי' (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב, נפש הוא הדיבור [ג], כמ"ש (בראשית ב') ויהי האדם לנפש חיה ותרגמו לרוח ממללא :**

**ב ולהקים ולרום את הדעת, הוא ע"י שבה הצדיקים [ג]. כשמשבחין ומפארים את הצדיקים, ע"י נתרומם הדעת. בבחי' (דברים לב) כנשר יעיר קנו, נשרא דא רוחא (כמוכא בתיוקן ג' מהו"א תיקונים [ג]) דא בחי' צדיק, בבחי' (במדבר כו) איש אשר רוח בו. יעיר קנו, שהוא מעורר המוחין מתרדמותן, מכחי' מוחין דקטנות מכחי' שניה. קנו דא קנה הכמה קנה בינה (משלי ד) שהם המוחין: ואפילו מלאכים כשרוצים לעשות דיבור' שיהיה נשמע ונתקבל אצלם, בבחי' עושי דברו לשמוע בקול דברו [ג], אזי הם משבחין ומפארין את הש"י תחלה שהוא צדיקו של עולם [ג], בחי' (תהלים קמה) צדיק ה' בכל דרכיו, וע"י נעשה הדיבור בבחי' לשמוע וכו'. וזה (תהלים קג) דרכו ה' מלאכיו, היינו השבח שמשבחין תחלה את הש"י שהוא צדיקו של עולם. ואח"כ ע"י עושה דברו לשמוע בקול דברו, שעושין הדיבור שהוא נשמע ונתקבל :**

**ג וזה בחי' בגדים לבנים, היינו תיקון הדיבור [ג] שהוא בחי' מלכות פה [ג], הוא בחי' בגדים לבנים. כי צריך לשמור מאוד את הבגדים [ג], שלא יבזה אתם הבגדים, רק ל"לשומרן כראוי שלא יבא עליהם שום כתם ורכב [ג]. וכל מי שהוא גדול יותר צריך לשמור את הבגדים יותר [ג], כי כל מי שגדול יותר מדקדיק עמו יותר. וע"כ ת"ח שנמצא רבב על בגדיו חייב מיתה (שבת קיג [ג]), כי עמו מדקדיק יותר. כי הבגדים בעצמך הם דנין אותו [ג], בבחי' דינא דמלכותא [ג]. כי הבגדים הם בחי' מלכות, כי ר' יוחנן קרא למאני' מכבודתא**

(שבת קיג.), שזהו בחי' מלכות, בחי' (תהלים כד) מלך הכבוד. והם בחי' צדק מלכותא קדישא [ג], שזה בחי' הבגדים, בחי' (איוב כט) צדק לבשתי. והמבזה אותם, נמצא שהוא כמורד במלכות, ואז דינא דמלכותא הן אותם: וע"י עושה פירוד בין קוב"ה ושכינתיה, בבחי' נחש משיך לה לגבהי' ואמיל בה וזהמא [ג]. בבחי' דם נדה, בבחי' (ישעיה סג) מדוע אדם ללבושיך [ג]. וזהו בחי' הכתם והרכב שנמצא על בגדו, שע"י נפרדת בחי' המלכות הנ"ל, שהיא שכינת עוזו מקוב"ה. ואז (ירמיה כה) שאוג ישאג על נדחו, על נזה דיליה [ג]. ואז שולטת שפחה בישא, שהוא מלכות דס"א. בבחי' (משלי ל') שפחה כי תירש גבירת', שהיא אשה רעה שהיא בחי' עת רעה [ג]. כי יש כ"ח עתים, עתים למובה, עתים לרעה [ג]: וצריך להכניע שפחה בישא שהיא עת רעה [ג]. בבחי' (קהלת ט) בכל עת יהיו בגדיך לבנים, בכל עת דייקא. בגדיך לבנים, היינו בלא רבב, היינו בחי' טהרת השכינה מנדתה, בבחי' דם נעכר ונעשה חלב (בכורות ו: נדה ט.) [ג]. והרשעים כ"בעוונותיהן גורמין אפרשותא בין קוב"ה ושכינתיה, כי גורמין לה דם נדה, ואז היא נקראת עיר הרמים (נחום ג) [ג], ועש"ז רשעים נקראים אנשי דמים [ג]. כי שם"ה לא תעשה תלוים בשם"ה גידים, ששם התלוכות"ל הדמים [ג]. ולפי בחי' לא תעשה שעוברים, כן מעוררים דם נדה להשכינה [ג], כי כמה מיני דמים יש [ג]. ככן צריך להמתיק את הדמים האלו, היינו לתקן הלאווין שהם הגידין, ולהמשיך להם לבנונית, בבחי' דם נעכר ונעשה חלב. וזהו בכל עת יהיו בגדיך לבנים, בגדיך דייקא, להמשיך להם לבנונית : דמ"א ולתקן כל העבירות בפרטיות הם רבים מאוד, וכבר על האדם, וא"א לתקן אותם, כי יש כ"דיקדוקים ופרטים רבים בכל לאו ולא. ככן צריך לתקן כלליות הגידים. שהוא בחי' (דברים ד') ויגד לכם את בריתו [ג]. ואז ע"י תיקון הברית שהוא כלליות הגידין [ג], נתתקן ממיאל כל הלאווין שעבר, ונמשך להם לבנונית. ועש"ז נקרא כלליות הגידין שהוא הברית קודש, שדי [ג], ע"ש ששדי ויורה כחין [ג] לבנונית ותיוקוין לכל פרט ופרט כפי צורכו, ואפי' למקומות הצרים והדקים. כי יש מקומות צרים ודקים שא"א לבא לשם שום תיקון כ"א ע"י תיקון הכללי, שהוא זורק לבנונית ותיוקוין גם למקומות הצרים והדקים. בבחי' (איוב כב) ויהי שדי בצריך, ששדי ויורה תיוקוין לכל מקומות הצרים [ג]. ועש"ז נקרא ברית זוהר הרקיע [ג], כי קודם התיקון, אזי הרקיע הוא בבחי' (איוב כ) יגלו שמים עוינו. ואחר התיקון אזי מזהיר ומטהר את הרקיע [ג], בבחי' לשון של זהרית שהוא מלבין עוונותיהן של שם"ה לאווין [ג]. ומשפיע לבנונית בשם"ה גידין, בבחי' בכל עת יהיו בגדיך לבנים: כי כל הלבנונית נמשך מן המוח, בחי' ונזולים מן לבנון מן לבונא דמוהא [ג] (וזהר פנחס ד' רלה ע"ב) וע"י תיקון כלליות הגידין נתרומם המוחין בבחי' כנשר יעיר קנו. נשרא דא רוחא, שהוא כלליות הגידין, בחי' (יהושע ב) ולא קמה עוד רוח באיש [ג]. יעיר קנו, שהוא מעורר קנה הכמה קנה

תהלים קג (כ) פרכו יקון מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו: תהלים כד (ו) שאו שצרים ראשיכם והשאו פתחי עולם ויבאו תלך הכבוד: איוב כט (ד) צדק לבשתי וילבשו כפשי וצדק משפטי: ישעיהו סג (ב) מדוע אדם ללבושיך כדריך כדרך בגת: ירמיהו כה (ל) ואתה תנבא אליהם את כל הדברים האלה ואמרו אליהם יודו מקדום ישאג ומפסוע קרשו יתן קולו שאג ישאג על גוהו תידך בדרכים יצנה אל כל ישיבי הארץ: משלי ל (כג) תמת שגואה כי תבצעל וספקה כי תירש גברתה: קהלת ט (ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר: נחום ג (א) הוי עיר דמים פלה פלש פרק מלאה לא ימיש סוף: תהלים נה (כד) ואתה אליהם תודם לבאר שחת אנשי דמים ומרקה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך: דברים ואתנתן ד (יג) ויגד לכם את ברית אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לחות אבנים: איוב כב (כח) והיה שדי בצריך וקספו ותופעות לך: איוב כ (כז) יגלו שמים עונו וארץ מתקולקלה לו: יהושע ב (יא) ונשמעו וימסו לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם כי יקחן אליהם הוא אליהם בשמים מפעל וצל הארץ מתחת:

רוח הקדש (שיש גידין שאינן צנורות אלא לבח רוחני) ל"ק"ה חלב דם א' ה' דה יט. בתקופ לא מנוח, בתר-ל"ג ל' לבנים ל' בתר-ל"ג לבנים [ג] \* עיין זוהר תרומה קנה: \* בחילת ג' \* בחי' תחת הוכן עיין ל"ק"ה מעונ ומשאל א' \* עיין פ"ח את ה' בתר-ל"ג בנוונותיהם \* יתקאא עיר הדמים [ג] \* תהלים נה כד [ג] נשם כו-ט. ומשלי כט-ל' [ג] \* בפרופר תהלוכו, ומתרו-ג תהלוכת עיין קדושת ח"א שער א' ובספר קהלת יעקב ערך גידים בשם הארז"ל ובעדת התבונה פרק ט משער

שייך לפרשי' - גם בפרופר דמזילי ובתשט-ג דמזיליה 2 גם בפרופר ותור-ל. אותה, (כלשון ש"י) ומתרו-א אותו (ותימה כיון ששואל היינו מבקש צ"ל אותה) \* נאמרה בסבועות שנת תקסו (תל ב"ש) \* בשיי' שבת פרשת נשא) ועיין חיי מוה"ר ס"טן ב' ובג"ל באבי (תחלת) באתה עת לבש ריבני בראשונה בגדים לבנים, ותורה ו' היא ביאר טהאלה הראשונה ששאלו סבי רבי אטנא את רבי יהושע בן חנניה בכבודות ה: \* תרונג-א אותו האיש שהלך לבקש אשה ולא נתנו לו מה ראה שהלך לבקש אותה ממנה. לקח ריב"ח סיכה לנעצה לטמה כחול ולא נעצה הגביה למקום נקב ונעצה, אמר לו גם נודמתה לו בת מולו.

\* שייך לפרשי' - גם בפרופר דמזילי ובתשט-ג דמזיליה 2 גם בפרופר ותור-ל. אותה, (כלשון ש"י) ומתרו-א אותו (ותימה כיון ששואל היינו מבקש צ"ל אותה) \* נאמרה בסבועות שנת תקסו (תל ב"ש) \* בשיי' שבת פרשת נשא) ועיין חיי מוה"ר ס"טן ב' ובג"ל באבי (תחלת) באתה עת לבש ריבני בראשונה בגדים לבנים, ותורה ו' היא ביאר טהאלה הראשונה ששאלו סבי רבי אטנא את רבי יהושע בן חנניה בכבודות ה: \* תרונג-א אותו האיש שהלך לבקש אשה ולא נתנו לו מה ראה שהלך לבקש אותה ממנה. לקח ריב"ח סיכה לנעצה לטמה כחול ולא נעצה הגביה למקום נקב ונעצה, אמר לו גם נודמתה לו בת מולו.

בינה מבחי' שינה. על גזוליו ירחק, שהוא מרחק ומנין על המוחין שהיו מתהלה נגזולין, בבחי' (משלי כח) גזול אביו ואמו, הם המוחין, שהם אב בחכמה [א] ואם לבניה [ב]; וזה בחי' (ברכות ג') תינוק יונק משדי אמו [ג], תינוק היינו המוחין דקטנות, שהוא יונק ונגדל מקטנותו, ע"י תיקון הכללי שהוא שדי ויורה כחי. וזה אמו דא כנסיה, כמ"ש (משלי כג) אל תבוז כי זקנה אמו. פי' רש"י כנסיתך [ד], ששם נתכנסין ונכללין כל התיקונים :

וזה עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, היינו על ידי תיקון הברית, ע"י עיקר ההתקרבות של ישראל לאביהם שבשמים, בבחי' (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. נשרא זה תיקון הכללי שהוא בחי' ויגד לכם את בריתו כנ"ל, היינו תיקון הברית. ע"י דייקא ואביא אתכם אלי, שנתקרבו אליו ית'. כי עיקר ההתקרבות להש"י, הוא ע"י תיקון הברית כנ"ל [ז].

ו וכל זמן שלא תיקן תיקון הכללי, והשכינה היא בבחי' מדוע אדום ללבושיך, בחי' דם נדה, אזי הדיבור אסור. בבחי' (תהלים לט) נאלמתי דומיה, שמאלו הדמים נעשה בבחי' דומיה. כי עיקר הדיבור תלוי בתיקון הכללי, שהוא בחי' ויגד לכם את בריתו כנ"ל. וזה בחי' בתר דשכיב ר' שמעון הזה אמר חד להבריה אל תתן את פיך להטיא את בשרך [ח] (וזהו ויקרא עט. וכדף קה); כי רבי שמעון היה קשת הברית, [ט] [י], בחי' ויגד לכם את בריתו, היינו כלליות הגידין. וכשאין תיקון הכללי, אזי הדיבור אסור, בבחי' נאלמתי דומיה, בחי' אל תתן את פיך כנ"ל. ומי שהוא מדבר אז כשאין תיקון הכללי, הוא עובר על לא תלך רכיל בעמך [י] (ויקרא יט), והוא הולך רכיל מוגלה סוד (משלי יא). אבל ביומוי דרבי שמעון, הוה אמר חד להבריה פתח פיך [יא]. כי כשיש תיקון הכללי שהוא קשת הברית, אזי הדיבור מותר. כי הדמים כבר נתתקנו, בבחי' דם נעכר ונעשה חלב, בבחי' בכל עת יהיו בגדיך לבינימי. וזה (תהלים ל') למען יזמרך כבוד ולא ידום, כבוד זה בחי' בגדים כנ"ל. שנתלבנין מבחי' מדוע אדום ללבושיך, מבחי' דם נדה. ואז ולא ידום כי נמשך לבנינותי. בהדמים מבחי' ונזולים מן לבנון כנ"ל. ואז הדיבור מותר, בבחי' פתח פיך :

ה וזוה תלוי פרנסה בלי מורה, שהוא בחי' (שם טז) לחם מן השמים. היינו ע"י תיקון הכללי, שהוא תיקון הברית שהוא בחי' (משלי ל') דרך הנשר בשמים. וזה (במדבר יא) והמן כזרע גד הוא, זרע גד דא מפה הוורתא (תיקונים תיקון כא ד' נב ע"ב [ל]), היינו בחי' ונזולים מן לבנון, שזה בחי' תיקון הברית, שכזה תלוי פרנסה בלי מורה [מ], שהוא בחי' מן, בחי' לחם מן השמים כנ"ל. כי פרנסה שהוא במירהא ובכבידות, הוא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי, שהוא תיקון הברית. כי מאן דזריק פירוין דנהמא עניות רדוף אבתריה כ"ש מאן דזריק פירוין דמוהא (וזהו פינחס דף רמד ע"א [נ]). וזהו (ויקרא יט) לא תאכלו על הדם, היינו על ידי הדמים [ס], שהם גורמים לשכינה בחי' דם נדה, בבחי' עיר הדמים, בבחי' מדוע אדום ללבושיך, בבחי' שנמצא רכב על בגדיו, היינו ע"י פגם הברית שהוא בחי' פגם כלליות הגידין שוהו בחי' פגם הבגדים כנ"ל, ע"י לא תאכלו, היינו פרנסה כמורה : וזה לא תנחשו ולא תעוננו, שהם גורמים בחי' נחש משיך לה לגבהי, וגורמים שליטת השפחה בישא שהיא עת רעה. וזה לא תנחשו, שלא לגרום ד"ז נחש משיך לה לגבהי וכו' כנ"ל. ולא תעוננו, שהוא לשון עת ועונה, היינו שלא לגרום ד"ז שליטת העת רעה של הכ"ח עתים, וכנ"ל: וזה שבקש יעקב (בראשית כח) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, כי זה תלוי בזה, כי פרנסה תלוי בבחי' בגדים לבנים : וזה (ישעיה כג) לאכול לשבעה ולמכמה עתים :

ז וזוה חולי נופל [פ] ר"ל, היינו כשהדמים מתגברין והם מתזיין להמוח, וע"י נלחץ המוחין. וע"י לחיצת המוחין רועשין האברים. כי המוח הוא שר צבא, וכשהשונא בא על השר צבא, אזי רועשים כל צבאיו, כי כולם תלויים בו. ואזי השכינה נופלת ח"י, בבחי' (עמוס ט') סוכת דוד הנופלת. וע"י תיקון הכללי שמעורר המוחין כנ"ל, וממשיך לבנונית להגידין בבחי' בכל עת יהיו בגדיך לבנים, אזי נתרפאת מחולאת הנפילה [צ]. ואז נפלה ולא תוסף : קום בתולת ישראל (שם ה') [ק]. ואז הדיבור מותר בחי' פתח פיך: וזהו לא תלך רכיל ולא תעמוד על דם רעך. רעך, היינו המוחין, שהם תרין רעין דלא מתפרשין [ק] כשהם אינם עומדים ונתבטלים. מעלעשות פעולתם ע"י תגבורת הדמים הלוחצים את המוחין, ע"י לא תעבור על לא תלך רכיל. כי אז הדיבור מותר בחי' פתח פיך ביומוי דרבי שמעון וכו' :

ח וזה בחי' (חבקוק ב') ואף כי היין בוגה, בוגה, היינו בחי' גידין הנ"ל, שעל ידו הולך רכיל מוגלה סוד [ק]. בבחי' נכנס יין יצא סוד (סנהדרין לח.) [קא] [קב]. כי היין הוא בחי' גידין התגברות הדמים. בבחי' (משלי כג) אל תרא יין כי יתאדם, שאחריתו דם (סנהדרין ע'). ועש"ז נקרא תירוש [קג] ולמדו רז"ל מזה (יומא עו ע"ב) [קד] זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש [קו]. היינו כשלא זכה, שאינו מוזכר את הדמים. ע"י נעשה רש שאין לו לחם מן השמים כנ"ל. אבל זכה נעשה ראש, ל"בחי' מוחין [קז]. היינו בחי' המשכת הלבנונית מן המוחין, בבחי' ונזולים מן לבנון כנ"ל :

ט וזה בחי' מו"מ באמונה, כי מי שאינו עושה מו"מ

מגילת אור  
משלי כח (כד) גזול אביו ואמו ואמר אין פשע קבר הוא לאיש משחית:  
משלי ב (ג) כי אם לבניה תקרא לתבונה תמן קולך:  
משלי כג (כב) שמע לאביך זה ילךך ולא תבזו כי זקנה אפך:  
שמות יתרו יט (ד) אפם ראיכם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי:  
שמות בשלה טו (ד) ואמר יקח אל משה הנני ממסיר לכם לחם מן השמים ויצא הקם ויקטו דבר יום ביומו למען אפסו הילך בתורתם אם לא:  
משלי ל (יט) דרך הנשר בשמים דרך נקש עלי צור דרך אנהיב לב ל ים ודרך גבר בעלמה:  
במדבר בהעלתך יא (ו) ונתן פורע גד הוא ועינו פצין הנפלות:  
שיר השירים ד (טו) מעין גנים באר מים חיים וגולים מן לבנון:  
ויקרא קדושים יט (כו) לא תאכלו על הדם ולא תתעב ואל תעוננו:  
בראשית ויצא כח (כ) ויגד יעקב גדר לאמר אם יתיה אלהים עפדי ושקרני בקרך הנה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבושי:  
בראשית ויצא ל (לו) ונתן לו יעקב מקל לבנה לז ולזו וערמונו ונפלא בהן נפלות לבנות מהשף הלבן אשר על המקלות:  
בראשית ויחי מט (ג) ראובן בכרי אפה כחי וראשית אבני יתר שאת ויתר צו:  
בראשית תולדות כה (כו) ויגדלו עשרים ויהי עשו איש ידע ציד אשר שדה ויעקב איש קם ישב אהלים:  
ישעיה ט (כב) הישש על חוג הארץ וישביה כנבנים הושה כדק שמים ויקמתם אפלה לשבת:  
דניאל יב (ג) והמשפלים יחזרו פוהר הקרע ויצדיקו תריבים פמקבים לעולם ועד:  
ישעיה א (יח) לכו נא ונבקח אימר יודו אם יהיו תפארים פשנים פשגל לבנינו אם יאדמו כחולץ כפצור יהיו:  
תהלים לט (ג) נאלמתי דומיה תקשיתי משוב וכאבי נעקר:  
קהלת ה (ה) אל תמן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלך כי ישגה היא קמה יקח קולך האלהים על קולך ונפול את מעשה ידיו:  
ויקרא קדושים יט (טו) לא תלך רכיל בעמך ולא תעמד על דם רעך אני יקראקו:  
משלי יא (יג) הולך רכיל מגלה סוד ונאפון רוח מפיסה דבר:  
תהלים ל (יג) למען ויחךך כבוד ולא ידם יקרא אליה לעולם אורך:  
עמוס ט (יא) ביום ההוא אקים את פרציון והרסתיו אקים ובניתיה כימי עולם:  
עמוס ה (ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל נקושה על אדמתה אין מקיפה:  
חבקוק ב (ה) ואף כי היין בוגד גבר יתיר ולא יגיה אשר תרחיב כשאול נפשו והוא כמות ולא ישבע ויאסף אליו קל הגוים ויבצו אליו קל העצמים:  
משלי כג (לא) אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכיס פכוס צינו יתמלך במישורים:  
בראשית תולדות כו (כח) ונתן לך האלהים משל השמים ומשפני הארץ ורב דגון ויתירש:

10 לשה"כ בדניאל יב ג'  
11 קהלת ה' ה'  
12 עיין ב"ר פרשה לה [פסאס ב' והובא בפרש"י פרשת נח ט' יב]  
13 ועיין זוהר ח"ג דף טו. דף רטו.  
14 מתוצא - במנדר (כמ"ש בחומש)  
15 פתח פיך ויאירו דברך ולשון זה המצא גם בברכות כב.  
16 בדפורי- לבנים, בתרלז- לבנים, בתרלו- לבנים, ומתוצא- לבנים (כמ"ש בפסוק)  
17 גם בתרלז- לבנונית, בדפורי ומתורלו- לבנונית  
18 עיין פרש"י שבת סא. וכתובות עז. ד"ה נכפה ושיטה מקובצת כתובות ס: ופי' יעב"ן לאבות ג' יד ורמב"ם פי' המשניות גיטין פ"ז ד"ה קורדיקוס. מסכת כלה פ"א וקב הישר פרוק יז. (וספר אמרי יסאלל לכני יסאלל כנגד)  
19 עיין גם תורה רא שצדקה סגולה לחלי הגופל. ועיין תורה לו את ו' סילוקא דיטורא עד ח"ב, וניאוף יכול לגרום לשנעוץ.  
20 בתשכט- ותוסף, קוט (נמחקו הנקודותים ובמקומן נעשה פטיק)  
21 עיין ברכות ד: במעריבא מתרצי נפלה ולא תוסיף  
22 \* זוהר ויקרא דף ד.

23 בתשכט- ותתבטלו  
24 משלי יא יג  
25 בתקפא כתוב (סנהדרין מח) ובתשכט תוקו  
26 ערובין סה.  
27 עיין ב"האל" שסוף הפסוק יתן בין עינו נדרש לשתי פנים ועיין לקמן השמטה לאות ח'  
28 בסנהדרין דרשו מהקרי וכתבי, ר"ל שגם היכן שכתוב תירש הוא מנוקד בחולם חסר וקרינן כמו תירוש. כי בתורה כתוב ג"פ תירש וה"פ תירשך בחולם חסר. וג"פ תירוש ובג"ך עוד כג פעמים תירוש.  
29 וגם כן בסנהדרין ע.  
30 עיין תורה כו תנינא  
31 בתשכט- בבחי'  
32 עיין תורה כ' את ו' תורה קעו



תורה אור  
 תהלים קיח (ה) מן הפסוק  
 קראתי יה ענני בפרקב יה:  
 שיר השירים א (ה) שחורה  
 אני ונאנה בגות ירושלים  
 כאגלי קדר כיריעות שלמה:  
 בראשית כד (א) ואברהם יקח  
 בא בנים ויקח ברח אב  
 אברהם בכל:  
 שמות ג (ב) וירא מלאך יקח  
 אליו בלבת אש מתוך הסנה  
 וירא והנה הסנה בער באש  
 והסנה איננו אכל:  
 ישעיהו מג (ו) אפר לצפון  
 תני ולתתן אל תכלאי הביאי  
 בני מרחוק ובנותי מקצה  
 הארץ:

גידן, בבחי' אם יאדימו בתולע בצמר יחיו. נמצא שנתתקן על ידי זה האדמימות שהוא בחי' דם נדה כנ"ל: וזה בחי' (תהלים) קיח) מן המצר קראתי יה, אותיות צמר: כמובא בכוננות [א], ע"ש והבן:

[ב] מישראל דסכינא במאי רש"י במאי קמלי ליה, קמלי ליה, בקרנא דחמרא. ערוגת סכינא במאי גוויזו ומי איכא קרנא לחמרא, וקוצצין אותה:

ומישראל דסכינא מי הוי. אייתו ליה תרי ביעי אמרו ליה הי זוגתא חיוורתא והי זוגתא אוכמתא. אייתי איהו תרי גביני אמר להו הי דעיזא חוורתא והי דעיזא אוכמתא [ג]:

ל מישראל דסכינא במאי קמלי לה וכו'.

א השגות אלקות [ד], א"א להשיג כי אם על ידי צמצום רבים. מעילה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון. כמו שאנו רואים בחוש, שאי אפשר להשיג שכל גדול, כי אם על ידי התלבשות בשכל התחתון. כמו המלמד כשרוצה להסביר שכל גדול להתלמיד, הוא צריך להלביש אותו בשכל תחתון וקטן, כדי שיוכל התלמיד להבינו. דהיינו שהוא מציג לו מתחילת ההקדמות ושכליות קטנים שמסבב לו תחילה, כדי להבינו על ידי זה המכוון, שהוא שכל עליון וגדול:

ב וצריך כל אחד לבקש מאוד מלמד הגון כזה, שיוכל להסביר ולהבין אותו שכל עליון וגדול כזה, דהיינו השגות אלקות. כי צריך לזה רבי גדול מאד מאד, שיוכל להסביר שכל גדול כזה על ידי השכל התחתון כנ"ל, כדי שיוכלו הקטנים להבינו [ז]. וכל מה שהוא קטן ביותר ומרוחק ביותר מהשם יתברך, הוא צריך רבי גדול ביותר. כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאד, דהיינו במצרים שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה [ח], היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהיינו משה רבינו עליו השלום. כי כל מה שהוא קטן ומרוחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר [ט]. שיהיה אומן כזה, שיוכל להלביש שכל עליון כזה, דהיינו השגתו יתברך שמו, לקטן ומרוחק כמותו. כי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר: על כן אין להאדם לומר די לי אם אהיה מקורב אצל איש נכבד וירא ה', אף שאינו מופלג במעלה, כי הלואי שאהיה מקודם כמוהו. אל יאמר כן, כי אדרבא, כפי מה שידע אינש בנפשיה גדול פחותתו וגודל ריחווקו "שנתרחק מאוד מהשם יתברך, כל אחד ואחד כפי מה שיוודע בנפשו. וכמו כן כל מה שיוודע בעצמו שהוא מרוחק

ביותר, צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאוד מאוד, הגדול במעלה ביותר, דהיינו שיהייר"י ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאוד מאוד כנ"ל. כי כל מה שהוא קטן ביותר צריך מלמד גדול ביותר כנ"ל [י]:

ג וזה בחי' שערות [יא], שההארות המוחין יוצאין בהשערות [יב]. כן השכל העליון שהוא השגות אלקות, הוא מתלבש בהשכל התחתון. וזה בחי' (תיקון ע') דף קיג ע"א [יג] שערא בעיגולא, בחי' סיבובים [יד], דהיינו ההקדמות המסבבין עד שבאים אל המכוון כנ"ל. והעיקר הוא המכוון, כמו שמצינו בדברי רז"ל (יבמות טז). שסבבוהו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת. נמצא שכל ההלכות שדברו מקודם לא היו עיקר המכוון, רק היו סיבובים והקדמות כדי להגיע לצרת הבת שהוא המכוון: וזה בחי' (שם בת' ע') דף קיא ע"ב [טז] שערא אוכמא [יז], בחי' (ש"ה א') שחורה אני ונאורה. כי השחרות הוא מקבץ את הראות ומצמצם אותו כדי לראות היטב, כן השכל התחתון הוא בחי' שחרות, שמצמצם בו נאורה ויופי שבשכל העליון: ואלו השערות הן בחי' שיעורא דאתון דאורייתא (תיקון ע [יח]), כי המצותי הם חכמות הכורא יתברך שמו. כי כל מצוה ומצוה יש לה שיעורים אחרים וגבולים, כגון מפני מה המצוה הזאת מצוותה כך, מפני שכן הייבה חכמתו יתברך שמו. וכן מצוה אחרת מצוותה בכך לפי חכמתו יתברך שמו. וכל מצוה ומצוה יש לה אותיות ותיבות וענינים שהם שיעורים וגבולים שמצמצם בהן חכמתו יתברך שמו, שזה בחי' התלבשות השכל העליון בשכל התחתון, שעל ידי זה זוכין להשגות אלקות כנ"ל: וזה בחי' (ב"ב יו) בת היתה לו לאברהם אבינו ופבל [יט] שמה, בת זה בחי' בת עין. דהיינו השחור שבעין, שהוא בחי' השחרות הנ"ל, שהוא מצמצם ומגביל וכולל בעצמו כל הדברים הגדולים העומדים לנגדו. כגון הר גדול כשעומד לפני הבת עין שהוא השחור שבעין, אזי נגבל כל ההר בתוך הבת עין שרואה אותו. כי השחרות שבעין הוא מצמצם כל הדברים הגדולים ונכללין ונראין בתוכו, ועל ידי זה רואין ומשיגין הדבר שרואין. כמו כן זה השכל התחתון מצמצם ומגביל השכל הגדול העליון ונכלל בתוכו, ועל ידי זה רואין ומכניס ומשיגים את השכל העליון הגדול כנ"ל: וזה בחי' (שמות ג) וירא אלו ה' בלבת אש, שהשם יתברך רצה להלביש לו השגות אלקות [כ], והלביש לו בבחי' בת עין "כנ"ל [כא] וזה בחי' (ב"ב קמא). בת תחלה סימן יפה לבנים, בת תחלה, זה בחי' השכל התחתון, שהוא תחלה והקדמה לשכל העליון. וזה בחי' סימן יפה לבנים, בנים זה בחי' שכל העליון. כמאמר חז"ל (מנחות קי). הביאו בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ [כב], הביאו בני אלו גלויות שבבבל שדעתן

<sup>10</sup> דהיינו שערות הוקן עיין לק"ה גילוח א' דהיינו שער הפאות והוקן ועיין תורה סט שערות בחי' שערים,  
<sup>11</sup> עיין אדרא רבה דף קסט תחלת ע"א  
<sup>12</sup> בדפים שלנו דף קכג:  
<sup>13</sup> עיין לק"ה ח"מ נויקין הלכה ד אותיות ב' ג'  
<sup>14</sup> בתולד - סיבובים  
<sup>15</sup> בדפים שלנו כנראה דף קכב. ודף קכד. ועיין גם וזר חדש יתרו נז. ואדרא רבה דף קסט:  
<sup>16</sup> תרגום - שער שחור  
<sup>17</sup> דף קכב. והפ' - שיעור (ומידת) אותיות התורה. ועיין לק"ה נויקין ד' ג'.  
<sup>18</sup> מתרצו - המצוות  
<sup>19</sup> בראשית כד א'  
<sup>20</sup> רבינו שינה סדר הפסוק כאן וכן לקמן דף ע. תורה נט סוף אות א'  
<sup>21</sup> ע"ש רבינו בחיי שמות ג' א' ד"ה ועל דרך הפשט  
<sup>22</sup> מתולד - תניל  
<sup>23</sup> עיין תיקון ו' דף כג: [ותיקון ע' דף קכו]:  
<sup>24</sup> \* ובתיקון יא [דף כו]:  
<sup>25</sup> ישעיהו מג ו'

<sup>א</sup> שער הכוננות יג מדות ועיין שער המצוות פרשת קדושים  
<sup>ב</sup> תורה ל' נאמרה בשבת תנוכה בסעודה שלישית שנת תקסו (ח"מ) (עפ"י הלוח נראה שהיה בואת תנוכה שבת מקץ) ואח"כ כתב מוהר"ב את התורה הו' לפני רבינו ודיבר עימו הרבה (ימי מוהר"ב"ט טו) בתורה זו ממשיך רבינו לברא את הש"ת שהיה בין סבי דבי אתונא לרבי יחושע בן חנניה בבכורות דף ח וכאן מבאר שתי שאלות תשיעית ועשירית ששאלו אותו  
<sup>ג</sup> תרגום - ערוגה שגדלים בה סכינים במה קוצרים אותה ואמר להם בקרן של תמור אמרו לו האם יש קרן לתמור אמר להם האם יש ערוגה של סכינים. הביאו שתי ביצים ואמרו לו איזה מהן האם שלה לבנה ואיזה מהן אמר שחורה ורבי"ח לא ענה להם אלא הביא גם הוא שתי גבינות ושאל אותם איזה מהלך עו לבנה ואיזה מהלך עו שחורה  
<sup>ד</sup> עיין לק"ה השכמת הבקר ד' ב' כל אדם מכרח שיבא להשגות אלקות, כי רק שבביל זה בא לעולם. וכל העולמות נבראו רק שבביל זה גיזן דישתמדועדע ל' (וזה בא מבט): ועוד עיין לק"ה ח"מ נויקין ד' ב'  
<sup>ה</sup> תקפא כחוב גד  
<sup>ו</sup> עיין לק"ה ק"ש ד' יג  
<sup>ז</sup> מתולד - במדרגה  
<sup>ח</sup> בתולד ומתולד - דהיינו  
<sup>ט</sup> עיין וזר חדש תחילת פרשת יתרו דף נב.  
<sup>י</sup> עיין אור החיים שמות ג' ח' "אין המושג אלא בהשתדלות המשיג" שכיון שלא היה כח לעם ישראל לרדת לברר אלא עד שער הטט ולא יותר, כי לא היו בני תורה, לכן משה רבנו לא זכה לשער הנ', מה שאין כן בדורות אחרונים וכו'.  
<sup>יא</sup> מתרצו - שנתק  
<sup>יב</sup> בתקפא - ב:יתר ובלוח הסעות והשמות בס סוף ח"פ ציין שזו סעות  
<sup>יג</sup> גם בדפרי-ישיחור, בתולד - שיתחור  
<sup>יד</sup> עיין לק"ה בשר בחלב ה' אות א' אות ה'. ועיין קיצור לק"מ השלם אות ב' והערת המעתיק שם.



# מאמר האי גברא בעי איתתא

## מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה

בחג שבועות שנת תקסו.

### פתיחה

הקשר לתורה כ"ח הקודמת, נראה ששתי התורות מדברות כיצד לדבר דברי תורה, אלא ששם דיבר על הצד השלילי וכאן על הצד החיובי. כי כאן מדבר מדיבור שיש בו טוב ובא מהדעת, שהוא זה לעומת זה של מה שביאר שם הדיבור של הת"ח ש"י שאין בו טוב (אלא מעט הגנוז בגוי), כי לא בא מהדעת, דהיינו מהחיבור להקב"ה, אלא מהפירוד של הש-דים. ושם הפגם הוא שמבוזה את הצדיק, וכאן התיקון שבח הצדיקים.

רבנו פותח את התורה בשאלת הסבי דבי אתונא, האיש שבקש אשה ולא נתנו לו, מה ראה לבקש מיוחסת ממנה. וכוונתם לשאול כיון שכל העוונות פוגמים בשכינה, אין לה תיקון, שהרי את התיקון צריך להמשיך לה מגבוה, ואיך יבוא לשם אם כבר פגם במדרגה הנמוכה.

ועומק השאלה שלתקן את השכינה, צריך להשפיע לה מוחין, וזה אפשר רק ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה, אבל בגלל העוונות שנרשמו בבגדיה, נעשו בגדיה בבחי' רבב ודם נדה שגורם לפרוד, נמצא שאין לה תיקון. ממילא שאלתם היא שכל אדם שפגם באיזה עוון, אין לו תיקון לעולם.

ורבי יהושע בן חנניה הראה והשיב במשל, למי שניסה לתחוב סיכה בכותל למטה ולא הצליח, וניסה שוב למעלה במקום נקב והצליח. והנמשל שע"י תיקון הברית, כיון שכוחו לעלות עד המוחין, אפשר לעורר אותם להשפיע לשכינה ולהלבין בגדיה עד שיוכל לחזור הייחוד של קב"ה ושכינתיה.

ועיקר החרוש שהשיב להם הוא שלכל פגם בשכינה יש כנגדו איזה מעשה שהוא תיקון הברית השייך לאותו הפגם, ואפשר לקיים אותו גם במוחין דקטנות שבהם נמצא אותו אדם שמבקש תיקון על עוונותיו. רוב מהלך התורה רבינו מבאר לדוגמא פגם אחד ותיקונו, דהיינו פגם ביראה שבגללו הדבור לא מתקבל אצל השומע, ותיקונו ע"י שמדבר בשבח הצדיקים, ובסוף התורה מביא עוד דוגמא דהיינו פגם האמונה שבגללו המשא ומתן בלא אמונה, ותיקונו לתת צדקה. ומשניהם יש ללמוד כיצד לתקן את שאר הפגמים שגרמו העוונות בשכינה. ויסוד העניין כנ"ל לחפש לכל פגם את העצה השייכת למדרגה שלנו שהיא תיקון הברית השייך לאותו פגם.

### ליקוטי הלכות

או"ח א דף לב	ציצית א
או"ח א דף נג	תפילין א
או"ח ב דף מה:	סעודה א

וְלִמְדוּ מִפְסוּק 'לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם' – לֹא תֹאכְלוּ קֶדֶם שֶׁתִּתְפַּלְלוּ עַל דַּמְכֶם. 'כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ'. וְצִרְיָה לְהַתְפַּלֵּל תַּחֲלֵה לְתַקֵּן דָּמוֹ וְנַפְשׁוֹ. וְאִזּוּ יוּכַל לְאַבֵּל וְלַהֲעֵלוֹת וּלְתַקֵּן הַנֶּפְשׁוֹת הַמְלַבְּשִׁין שָׁם, כִּי הַתְּפִלָּה הוּא שִׁירוֹת וְתִשְׁבּוּחוֹת וְבִרְכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַה' יְתִבְרַךְ. וְעַל – יְדֵי זֶה יִתְקַנְנוּ הַנֶּפְשׁוֹת. כִּי הַנֶּפֶשׁ הוּא בְּחִינַת דְּבוּר כְּמוֹ שְׂמֵבֶאֱרָ שָׁם. וְכֵן כָּל הַנֶּפְשׁוֹת הַמְלַבְּשִׁין בְּכָל הַדְּבָרִים הֵם בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת וְדְבוּרִים הַמְלַבְּשִׁין בְּכָל מְקוֹם. וְתַקֵּן הַדְּבוּר הוּא עַל – יְדֵי שְׂבַח הַצְּדִיקִים וְעַל – יְדֵי בְּרִכוֹת לַה' יְתִבְרַךְ שֶׁהוּא צְדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמוֹ שְׂמֵבֶאֱרָ שָׁם: וְזֶה גַם – כֵּן בְּחִינַת הַבְּרָכָה שְׂמֵבֶאֱרָ עַל כָּל דְּבָר כְּדֵי לְבָרֵךְ וְלַהֲדוֹת אֶת צְדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּדֵי שְׁעַל – יְדֵי זֶה יִתְקַנְנוּ הַנֶּפְשׁוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת דְּבוּר. וְזֶה שְׂאִיתָא בְּתַקוּנַיִם שְׂבָרְכָה הִיא מְסֻטְרָא דְאִמָּא עֲלָאָה בְּחִינַת לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתָהּ, עֵינֵי שָׁם. כִּי שָׁם בְּחִינַת נְעֻרַת הַדָּם וְנִעְשָׂה חֶלֶב שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּקוּן הַנֶּפְשׁוֹת.

או"ח ג דף ריח יוה"כ א (ו אותיות) א וְזֶה בְּחִינַת יוֹם כְּפֹר שֶׁנִּקְבַּע לְמַחֲלֵה וְלִסְלִיחָה עַל – יְדֵי תַקוּן הַבְּרִית שֶׁנִּעְשָׂה בוֹ, כִּי בְעֵצֶם הַיּוֹם הָיָה נִמּוֹל אֲבָרְהָם וְכוּ'. וְהוּא הָיָה רֹאשׁוֹן לְתַקוּן הַבְּרִית, כִּי לְאַבְרָהָם נִתְּנָה בְּרֵאשׁוֹנָה בְּרִית מִלְּהָ וּמַחֲמַת שֶׁנִּעְשָׂה בְּיוֹם זֶה, (כְּמוֹבָא בְּסִפְרֵיהֶם. עַל – כֵּן נִקְבַּע יוֹם הַזֶּה לְדוֹרוֹת לְיוֹם כְּפֹר וְסְלִיחָה, כִּי עַל – יְדֵי תַקוּן הַבְּרִית נִתְּלַבְּנִין הָעוֹנוֹת כְּנ"ל. וְזֶה שְׂאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָכוּנוּ לְבְּרָכָה, עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם מְכַפֵּר בְּחִינַת בְּעֵצֶם הַיּוֹם הָיָה נִמּוֹל אֲבָרְהָם וְכוּ' כְּנ"ל. וְזֶה הוּא בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים שְׂלוּבֵשִׁין בְּיוֹם כְּפֹר, וְכֵן כָּל עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי לָבָן, כִּי עַל – יְדֵי תַקוּן הַבְּרִית נִעְשִׂין בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים. וְכֵן אַחַר כֵּן בִּימֵי מִשָּׁה רִבְנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, נִתְרַצָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם הַזֶּה לְמַשָּׁה בְּשִׂמְחָה וְאָמַר לוֹ סְלַחְתִּי וְכוּ', שֶׁזֶה בְּחִינַת סְלִיחוֹת פֶּגַם הַבְּרִית, כִּי חִטָּא הֵעִיג הָיָה פֶּגַם הַבְּרִית, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָכוּנוּ לְבְּרָכָה, לֹא עֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא כְּדֵי לְהַתִּיר לָהֶם עֲרִיּוֹת בְּפִרְהִסְיָא וּמַחֲמַת שֶׁנִּסְלַח וְנִתְקַן אִזּוּ פֶּגַם הַבְּרִית, עַל – כֵּן נִקְבַּע לְמַחֲלֵה לְדוֹרוֹת כְּנ"ל. וְזֶה פְרוּשׁ סְלַחְתִּי כְּדָבָר. 'כְּדָבָר' דִּיקָא, כִּפִּי תַקוּן הַדְּבוּר כֵּן הַסְּלִיחָה, כִּי תַקוּן הַדְּבוּר הוּא גַם כֵּן בְּחִינַת תַּקוּן הַבְּרִית, בְּבְחִינַת כְּנִשְׁרָ עֵינֵי קְנוֹ הַנִּל, (כְּמוֹ שְׂבָתוֹב בְּפְרוּשׁ בְּמֵאֲמַר הַנִּל). וְכֵן שְׂמַעְתִּי סִגְנוּ פְרוּשׁ זֶה בְּעֵינֵי אַחַר עַל – פִּי סְלַחְתִּי כְּדָבָר הַנִּל כִּפִּי הַדְּבוּר כֵּן הַסְּלִיחָה כְּנ"ל מִפִּי רִבְנוּ וְזָכוּנוּ לְבְּרָכָה. וְעַל – כֵּן כָּל עֲבוֹדוֹת יוֹם כְּפֹר בְּכֹהֵן גְּדוּל, כִּי הַכְּהֻנִּים הֵם בְּבְחִינַת שְׂמִירַת הַבְּרִית, (ה) וְזֶה שְׂאִמְרוּ אוֹמְרִים בְּיוֹם כְּפֹר, בְּרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מְלִכוּתוֹ לְעוֹלָם וְעַד בְּקוֹל רֶם מַחֲמַת שְׂאִין אִזּוּ אֲחִיּוֹה לְחִיצוֹנִים כְּמוֹבָא. וְכָל זֶה עַל – יְדֵי בְּחִינַת תַּקוּן הַבְּרִית שֶׁנִּעְשָׂה אִזּוּ, כִּי פָתַח רִבְנוּ וְזָכוּנוּ לְבְּרָכָה בְּמֵאֲמַר 'בְּקָרֵב עָלֵי מְרַעִים' סִימָן לוֹ, שֶׁשְׂנֵי הַפְּסוּקִים אֵלוּ, שְׂמַע וּבְרוּךְ שָׁם, מְסַגְּלִים לְהַכְנִיעַ תְּאֵוֹה הַכְּלִיּוֹת הַנִּל. וְהִנֵּה נִמְצָא שְׂשֵׁנֵי פְסוּקִים אֵלוּ הֵם כְּלֵי מְלַחְמָתֵנוּ לְהַכְנִיעַ תְּאֵוֹה הַנִּל. וְעַל – כֵּן אָנוּ אוֹמְרִים בְּרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מְלִכוּתוֹ לְעוֹלָם וְעַד בְּלַחַשׁ בְּכָל הַשָּׁנָה כְּדֵי שְׂלֹא לְהַתְגַּרֹּת בְּחִיצוֹנִים שִׁישׁ

להם אחיזה אז. ועל – בן אנו מסתירין הדבר ואומרים בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כי עקר אחיזתם בבחינת המלכות, אבל בבחינת אחדותו יתברך אין להם אחיזה כלל ועל – בן אומרים שמע ישראל בקול רם, על – בן אנו מסתירין ואומרים בלחש הפסוק ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כדי שלא יתגרו בנג, כי שם עקר המלכותה בבחינת התרגום (כמוכא לעיל). וכמו כן נחלקי השבטים בשעת ברכות וקללות ששה עלו לברך וששה עלו לקלל, כי המברכים כנגד שש תבות שבפסוק שמע ישראל שהוא פלו ברוך וקדוש ואין שם אחיזה והזכרת קללה כלל, אבל ששה המקללים הם כנגד פסוק ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ששם יש בחינת תרגום, בחינת עין הדעת כנ"ל ששם אחיזתם כנ"ל,

או"ח ג דף רכג טוכה ב (ה אותיות) א) ובימים ראשון של סכות מתחילין לטל הלולב עם הארבעה מינים שהם בחינת תקון הברית, (כמוכא בספרים ששה בחינת ח"י נענועין שבלולב בחינת צדיק ח"י עלמין, בחינת צדיק פתחם יפחה. ועל – בן מתחילין לטל אותן ביום ראשון של סכות כדי לקים את הסכה שלא תפל חס ושלום, בבחינת ספת דוד הנפלת, ששה נעשה חס ושלום, על – ידי שמתיוון הדמים של השס"ה גידין שהם השס"ה לא תעשה לתוך המוח שמונה בא חס ושלום, חלי נופל בחינת ספת דוד וכו' וכל זה על – ידי העדר תקון הברית, עין כל זה במאמר הנ"ל המתחיל "האי מאן דבעי למנסב וכו'" (בסימן כט). על – בן נוטלין הארבעה מינים שבלולב שהם בחינת תקון הברית שהוא זורק תקונים ולבנונית לכל השס"ה גידין ועל – ידי זה אנו סומכין וסועדין ומרימין את הסכה הנ"ל שלא תפל חס ושלום, כנ"ל. ועל – בן הם ארבעה מינים כנגד ארבעה בגדי לכן שנמשכין על – ידי שרימין את המוחין ומקימין את הסכה הנ"ל שמשם נמשך לבנונית בבחינת דם נעפר ונעשה חלב, (כמוכא שם כנ"ל), ששה בחינת הסכה שהיא בחינת אם לבינה תקרא, בבחינת תסכני בנטן אמי ששם בחינת בבחינת אם לבינה, בחינת סכה שם הים נעפר ונעשה חלב, שמונה נעשין בגדים לבנים.

י"ד א דף ריב חוקת עב"ם א

י"ד א דף רטו מעונן ומנחש א

י"ד א דף קבד מאבלי עב"ם א אות ו' עד ח' – מבאר ענין המשא ומתן שהמשא הוא שקונה סחורה ואזי מכניס עצמו לבחי' ליגיעה והטרחת בחי' בעצבון והמתן הוא שמוכר אותה ברוח בחי' לידה שמוליד את הממון שהוא חיותו ושלמות נפשו, והצדקה הוא תיקון תאוות ממון כמבואר בתורה יג

י"ד א דף רמד לא ילבש ג כי פשלו בש בגדי אשה, או להפך הוא נאוף ממש, כי הבגדים בעצמן הם בבחינת ברית כלליות הגידין כנ"ל: כי עקר פגם הברית הוא פגם הדעת פידוע, והבגדים נמשכין מן הדעת, כי הם בחינת מקיפים של הדעת, ובשפוגמין בהבגדים, פוגמין בהדעת ממש, שהוא פגם הברית: השערות מותרות המוחין ועל – בן בספירה שאז צריכין לטהר עצמן מדם נדות, שהוא זיהמת מצרים, על – בן אז אסור לגלח השערות, שהם שבע מחלפות ראשו בחינת שבע מדות החולפין ועוברים במחשבה שבמח. ובספירה אז צריכין לספר שבע שבתות, שהם בחינת שבע מדות לזכר ולטהר את המדות, על – בן אז מתגברין הדינים ביותר, כי כלם במחשבה איתברירו ואז צריכין לשמר את השערות ואסור לגלחם, כדי שינקו כל המותרות שבמח, כדי שלא ישאר שום מותרות במח, כי אז צריכין לזכר המוח ואז מתעוררין שמרי המוח לעלות אל המוח

י"ד ב דף ר כלאי בגדים א כי צמר הוא בחינת חסדים, בחינת לשון של דהורית המלבין עונות, כמו שמבאר שם, כמו שכתוב, אם יהיו חטאיכם וכו' כצמר יהיו ופשתים הוא בחינת גבורות, כמו שכתוב, וגבריא ל לבוש בדים. ועל – בן אי אפשר לצמר ופשתים להתחבר יחדיו כי אם על – ידי האדם אבל בלא זה אין להם שום חבור, כי האדם הוא בחינת דעת שהוא מחבר שני הפכים יחד כמבאר בדברי רבנו גרו יאיר כמה פעמים. ....ועל – בן בשמתחברין בלאי בגדים, דהיינו צמר ופשתים שלא במקום מצוה אזי אדרבא נעשה מזה דעת דסטרטא אחרת, ועל – בן במקום מצוה, דהיינו בלאים בציצית מתר. ואדרבא עקר מצות ציצית היה על – פי הרב על – ידי בלאים בזמן שהיה תכלת כדמשמע בפוסקים. כי כשנתחברין שני הפכים, דהיינו צמר ופשתים במקום מצוה אזי נעשה מזה דעת דקדשה שהוא תקון הבגדים כנ"ל. ....שעטנו בחי' דיבור פגום אותיות נפולין עיקר השבירה היתה ע"י שלא קבלו מאור האוון כמבואר בעץ חיים שער ח פ"ו והיינו דיבור שלא נשמע ולכן הלוש שעטנו אין תפילתו נשמעת כמבואר בספרים

ח"מ ב דף נט פריקה וטעינה א

ח"מ ב דף עז: הפקר ונכסי הגר א

ח"מ ב דף צה נחלות א

## שיחות השייך לתורה זו

התורה "האי מאן דאזיל למינסב איתתא" – בסימן כ"ט, אמר בשבועות תקס"ו לפרט-קטן. ובאותו העת לבש פעם ראשון בגדים לבנים, ואז נכלל בתוך התורה בחינת בגדים לבנים עיין שם. וגם איש אחד הביא בתו הבתולה שהיה לה חולי נופל רחמנא ליצלן. וגם הביא יין וכו' וכל זה נכלל שם עיין שם וכו' וכו'. ועוד כמה דברים נפלאים שראינו בעינינו שנכללו בתוך התורה הזאת, מלבד הנסתרות. כי עצם כוונתו בכלל ובפרט אי-אפשר להשיג.

גם אמר שהתורה הזאת עומדת על הצרפת. כי מדבר שם מכסף וממון, היינו מענין תיקון הכללי של המשא ומתן. וכן מדבר שם מתיקון הדיבור על-ידי שבת הצדיקים ומבגדים לבנים וזה כסף נבחר לשון צדיק סופי תיבות פרנק. (וע"ע בספר "באבי הנחל" על תורה זו מה שביאר בזה/ק)

<sup>2</sup> באיבי הנחל – מבאר עפ"י מעשה מבעל תפילה מהכת שאמרו שעיקר הוא הדיבור ומצאו צרפתי משוגע שהיה מכיר כמה לשונות שזה בחי' פגם הדיבור כי לשונם לשון עלגים (כמבואר בתורת נתן אות א עפ"י לק"ה סימני בהמה וזיה טהורה א ב ועי"ש שמדבר משיכור שלשונו דיבור פגום) ומשוגע זה פגם הדעת ועיקר השגעון הוא ע"י פגם הברית כמבואר בתורה לו נמצא שהצרפתים הם בבס"א נגד כל התיקונים המבוארים בתורה כאן וע"כ נרמז בס"ח של הפסוק כסף נבחר לשון צדיק שזה מרמז על ג' תיקונים הנ"ל שעל ידם מכניעים אותו (את הפרנק) ובאמת היתה לו מפלה גדולה או כידוע (דהיינו לנפוליון מלך צרפת היה מפלה או בזמן אמירת התורה הזו) והנה מבואר בתורה הווי שצדקה היא בחי' תיקון הכללי תיקון הברית ע"כ תראה דבר נפלא שאצל מלכות צרפת הוא איסור גדול ליתן צדקה ויש על זה עונש מהממשלה רק שמוכרח למכור איזה דבר כגון מחטים וכי"ב ומי שרוצה ישלם לו הרבה יותר משווי אבל צדקה הוא איסור אצלם וזו המחמת שהם שקועים בתאוות ניאוף שהוא פגה"ב שהוא הפך הצדקה. .... וזה שמבואר במעשה הנ"ל שהתיקון לכת הנ"ל היה ע"י שקבלו עליהם את המליץ למלך שהיה מדבר שירות ותשבחות להמלך שזהו בחי' שבת הצדיקים. ... וזהו בחי' הבעל תפילה שקיבל כח מהגיבור ועי"ז תיקונו את המדינה של תאות ממון שעיקר התיקון היה ע"י המאכלים הקדושים שזה בחי' לחם מן השמים המבואר בתורה כאן בחי' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש שנאמר ביעקב **שהוא היה הגיבור** שנאבק עם המלאך ויכול לו ועל ידו נתתן תאות ממון בחי' מטבע תיקן להם (כמבואר בתורה כג) כי ע"י המאכלים הנ"ל מכניעים תאות ממון וזוכין ליתן צדקה בחי' וכל אשר נתן לי אעשר אעשרנו לך

באותה העת שאמר מאמר הַנְּזָר-לְעֵיל היה לאיש אחד עשיר מאנשי רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה (משה חִינְקֵס) איזה עסק עם אדונים בוויניציא מאנשי חיל של הקיר"ה, היינו שהעמיד להם קמח ולא הוטב בעיניהם. ורצו האדונים הַנְּזָר-לְעֵיל לסכן אותו בסכנות נפשות לבד מסכנת ממון ובשעה שאמר רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה המאמר הַנְּזָר-לְעֵיל נכנס בלבו מאוד מה שמבואר שם. שעל-ידי שבח הצדיקים הדיבור נשמע ונתקבל. כי זה כל ענינו. כי הלא העיקר שיהיו דיבוריו וטענותיו נשמעים ונתקבלים לפני האדונים. ותיכף במוצאי שבועות נסע לוויניציא וכל אותו הדרך עסק רק לספר בשבחי רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה. וכן בבואו לוויניציא עסק לספר לפני בעל האכסניא שלו הרבה משבחי רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה. כי באמת היה לכל אנשי רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, אפילו להבעלי בתים הפשוטים, סיפורים ושבחים הרבה על רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה עד אין מספר. ותיכף אחר-כך נכנס אל האדונים ודיבר לפניהם כל טענותיו ואמתלאותיו ונתקבלו דבריו באזניהם וקיבלו אותו בכבוד גדול וניצול מכל הסכנות הַנְּזָר-לְעֵיל ויצא בשלום מן העסק הַנְּזָר-לְעֵיל כראוי: (חיי מוהר"ן סימן כ').

"והוא הולך רכיל מגלה סוד" וכו' (סעיף ו').

כשהוא בבחינת תיקון-הברית, אזי יכול לשמור את הסוד שלא לגלותו, שלא לעבור על "הולך רכיל מגלה סוד" (משלי יא, יג), כמו ששמעתי מפי רבינו הקדוש נ"י בעצמו, ואזי זוכה, שמגלין לו סודות מאחר שיכול לשמור: (ליקו"ה יור"ד ח"א, הל' מאכלי עבדים א, ג; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ע"ג).

וזה פרוש סְלֻחֵי בְּדַבְרָה - בְּדַבְרָה דִּיקָא, כְּפִי תְקוּן הַדְּבוּר בְּן הַסְּלִיחָה, כִּי תְקוּן הַדְּבוּר הוּא גַם בְּן בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית, בְּבְחִינַת "כְּנֶשֶׁת יַעֲרֵר קִנּוֹ" הַנְּזָר-לְעֵיל, (כמו שכתוב בפרוש במאמר הַנְּזָר-לְעֵיל). וְכֵן שְׁמַעְתִּי סִגְנוֹן פְּרוּשׁ זֶה בְּעֵינֵי אַחַר עַל - פִּי "סְלֻחֵי בְּדַבְרָה" הַנְּזָר-לְעֵיל - כְּפִי הַדְּבוּר בְּן הַסְּלִיחָה כְּנֶשֶׁת יַעֲרֵר - מִפִּי רַבְּנוּ זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה. (ליקו"ה אר"ח ח"ג, הל' יחכ"פ א, מובא בשיש"ק ח"א, סעיף נ"ט).

רבינו הקדוש (בסעיף ו') מביא מדברי הוזהר הקדוש, כי לאחר הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי, היה אומר אחד לחברו את לשון הכתוב: "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך" - היינו שלא יגלה סודות התורה. ומבאר רבינו שאז היה הדיבור אסור, בבחינת "נאלמתי דומיה", בהיות ולא היה כבר יותר את בחינת תיקון הכללי, וכו'. עיי"ש. ולכאורה קשה, שהרי מצינו כמה מאמרים מהוזהר שחברו אחרי פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי, וכמובא בשיחות הר"ן מזה (סימן רע"ח). ויש לבאר שאלו התנאים שחיברו הוזהר אחר פטירתו, אצלם היה רבי שמעון בר יוחאי חי וקיים, ודווקא אלו שהיה אצלם בחינת "בתר דשכיב" - שרבי שמעון בר יוחאי כבר אינו קיים, דייקא הם אסורים לדבר, וכמובא בליקוטי הלכות (ח"מ ח"א, הל' שלוחין הל"ה, ס"א) מדברי הוזהר שדרש על הפסוק: "כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון" - שענין מיתת משה הוא רק מסיטרא דילן, עיי"ש: (הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה עם מעט נופך - מעדני מלך, א"ה: לאמת לא קשה כלל כי בשיח"ה הַנְּזָר-לְעֵיל מבואר להדיא שרשב"י התגלה אליהם לאחר הסתלקותו, והוא הוא שגילה להם את סודות התורה, וממילא לק"מ, וצ"ע).

#### חולי הנופל

כשהיה מוהר"ן ושאר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בטשרנוביל על החתונה שהיתה שם בין הבת של הרב הצדיק רבי אהרן מטשרנוביל בן הרב הצדיק רבי מרדכי זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה עם רבי ישראל בנה של שרה בת רבינו, שאל רבי מרדכי את מוהר"ן מה אומר רבכם על ענין חולי נופל, אמר לו מוהר"ן מה שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן ח"א סימן ר"א: פזר נתן לאביונים (תהילים קיב) ראשי תיבות נפל, עיין שם. כששמע זאת רבי מרדכי הפטיר. "אם כך צריכים אנו להתחיל מחדש לפזר צדקה!" - "אויב אזוי דארפן מיר אויפסני אנהויבן צו טיילן צדקה": (שיש"ק ח"ב, סעיף תקפ"ה).

#### שבח הצדיקים

בהמבואר בתורה כ"ט מענין שבח הצדיקים וכו' אמרו אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, עיקר השבח שיכולים אנו לשבח את רבינו הוא בדבר זה שענינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה נמשך ומאיר וזורח אף עתה לכל אחד החפץ באמת לקבל ולינוק ממנו. שבדבר זה לא זכו כל-כך שאר הצדיקים כמו שאמר רבינו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה בפירושו, שחפץ שענינו יימשך אף לדורות הבאים ולא ייפסק אורו אחר הסתלקותו חלילה, כי אם לדבר ולספר רק מופתים ומעשה נסים ממנו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, הרי לא היה זה רצונו כלל, כמובא בהקדמת שיחות הר"ן ועוד: (שיש"ק ח"ד, סעיף ל"ה).

לענין המבואר בליקוטי מוהר"ן ח"א סימן כ"ט בענין "שבח הצדיקים", אמרו אנשי שלומנו: עיקר שבח הצדיקים לעובדא ולמעשה הנוגע לנו המסתופפים בצילו הקדוש של רבינו הקדוש, הוא בזה שנרבה בדיבורים בגודל כחו של רבינו, עד שתורתו ועצותיו ודרכיו ודבריו שגילה בזמנו שייכים לנו בדורנו אנו. וזהו עיקר שבחו של רבינו לגבי שאר הצדיקים, שזכה שענינו ודרכו יימשך לדורות עולם. וכמו שאמר כן בפרוש שהוא רוצה לעשות דרך כבושה כזו שיימשך לדורות ולא ייפסק לנצח, ואכן זכה לזה. ואשרינו אנו המקורבים אליו החפצים ללכת בדרכיו. ושבח זה הוא שבח הנוגע למעשה, ונכון להרחיב ולהאריך בדיבורים אלו שעל-ידי זה יתרומם הדעת, כמובאר שם במאמר: (שיש"ק ח"ז, סעיף רס"ז).

#### נזילין גם לבנון

מבואר בתורה (בסוף סעיף ה') שיעקב אבינו המשיך הלבנונית וכו'. בחינת "מחשוף הלבן", בחינת "ראשית אוני" וכו'. עיי"ש. הרה"ח ר' שמואל שפירא זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה אמר פעם, שמובא (בדעת זקנים בראשית כה, כה. בשם מדרש) שעשוי לא היה מהול, כי היה אדום, ואסור היה למולו עד שיכנס בו הדם, כמו שאמרו רבותינו-זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה (שבת קלד. חולין מז), ואח"כ התמזהמה זמן רב, ולא נקלט בו הדם, עד שהגדיל ומרד במצוות מילה. וזהו שכתב כאן שיעקב שהוא כנגד עשוי, המשיך הלבנונית, בחינת "מחשוף הלבן" וכו'; כי עשוי מכונה בשם אדמוני, ולא היה לו בחינת לבנונית, וועיין עוד בתו' נ"ז, סעיף ו' עיי"ש: (הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה בשמו עם מעט נופך - מעדני מלך).

ועי"ז וזכין לתפילה שיהיה דיבור הנשמע ומתקבל בחי' בפיך זו צדקה המב"פ והוא כאשר נדרת לה' אלקיך בפיך כי כ"ז כולו בהנדר של יעקב.



רבינו הקדוש מפרש (בסעיף י') את מאמר הגמרא (בבבורות ח') "האי נמי אתרמיא ליה בת מזליה" – בחינת "ונוזלים מן לבנון", היינו המוחין שנתרוממין ע"י תיקון הברית, עיי"ש. אמרו אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ, שזה בחינת מה שמברכין לחתן "מזל-טוב", כי טוב מרמז לצדיק כידוע (וכמובא בתו"כ ב"ג) היינו שיוזכה למוחין קדושים ע"י שמירת הברית: (– הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זקרונו–לברכה בהוספת נופך – מעדני מלך).

עד כאן השיחות

## שער ההקדמות

הן ההקדמות שלפני כל אות בתורה

**באות א** – כדי לבאר מה שאלו סבי דבי אתונא ומה ענה להם ריב"ח, פותח רבנו את דבריו בדוגמא " כי לא כל דבור נקרא דיבור" כי דבור שלא מאיר בו הטוב דהיינו צדיק יסוד, ע"י שהוא בא מהדעת המחבר את המלכות עם הקב"ה אזי אינו נקרא דבור, אלא דבור פגום ועל כן גם לא מתקבל, כי מבחן הדבור הוא אם מתקבל אצל השומע באופן שרועם בלבו ומעורר אותו ליראה ותשובה. (להבדיל מחכמים בחכמות שדבריהם מתקבלים בשכל של המבקש את אותה חכמה אע"פ שאין בה טוב)

וצ"ע כי אחז"ל בברכות ו'/: מי שיש בו יראת שמים דבריו מתקבלים, ומדוע כאן תלה בטוב ולא ביראת שמים. אבל עיין בסוף התורה בביאור הסבי דבי אתונא שהאשה אותה ביקש היתה אשה יראת ה', דהיינו שהוא ביקש דיבור הנשמע ומתקבל שנקרא אשה יראת ה', נמצא שגם כאן הכוונה שמכח היראה שבדבור הוא נשמע ומתקבל.

גם כאן מבאר רבנו שהדבור מתקבל ע"י הטוב שיש בו ועיין יומא לח: (חובא בתורה כג) אין טוב אלא צדיק, ובברכות ו: "הנ"ל עה"פ "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא כי זה כל האדם" מבואר שאותו צדיק הדור הוא הירא שמים שבדור, שכל העולם לא נברא אלא לצוות לו. וביחס אליו אמרו שם שמי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, נמצא שבגלל שהוא צדיק הנקרא טוב לכן דבריו נשמעים.

ונשמע ומתקבל הפירוש שנשמע באוזן ומתקבל בלב באופן שמביא את השומע לגילוי כבוד שמים מכח הדבור הזה, כי הטוב שבדיבור הוא אלוקות המתלבש בדבור לכוונה של גילוי כבוד שמים. וירא שמים זו כל כוונתו ויש סגולה ביראה שהיא מתלבשת בדבור באופן שרועם בלב השומע ומתקבל, לעורר את לב השומע להוציא לפועל את אותו דיבור עד לגילוי כבוד שמים.

ועל כן אסור לומר דברי תורה וכל שכן סודות התורה למי שלא ישמע ויתקבל אצלו גילוי כבוד שמים, והכי נמי כל טוב שלא יורד עד לגילוי כבוד שמים, נמצא שמקור הטוב שמשם נשפע הטוב הזה, השפיע למקום שלא מוליד כבוד שמים, שזה פגם הברית.

עיין לק"ה כלאי בגדים א' שמוהרנ"ת מבאר זאת עפ"י האר"ז"ל שדבור שאינו נשמע הכוונה שחסר לו אור האוון, ואור האוון היא הארת הנשמה כמבואר שם (אוצרות חיים ש' הנקודים). נמצא שדיבור שנשמע דהיינו שנקלט אצל אדם בר דעת שיחזיר את הדיבור הזה בגילוי כבוד שמים, הכוונה שבאוון השומע מתלבש הארת הנשמה בדבור ויורד עם הארת הנשמה אל כלי העשייה לגלות בו כבוד שמים.

נמצא צ"ע שלכאורה יש כאן שתי הזהרות אחת שהמדבר יהיה ירא שמים דהיינו בר דעת ואזי יש טוב בדבורו שרועם בלב השומע<sup>1</sup>. ואזהרה שניה שידבר רק לאדם שישמע ויגלה כבוד שמים מכח הדבור הזה. דאי לאו הרי דיבורו לבטלה והוא פגם הברית כמבואר בתורה קלד<sup>2</sup>. ואילו רבנו בתורה זו אמר טוב הכל חפצים דמשמע שהכל תלוי רק במדבר.

עוד צ"ע שמשעה רבינו שהיה הבר דעת ועי"ז יראת שמים אצלו היא מלתא זוטרתא כמבואר בגמ' נמצא מצדו לא היה שום חסרון, ומדוע טען להקב"ה שבני ישראל לא יקבלו את דבריו. וכן מבואר בזהר וארא כה שמצדו לא היה חסרון אלא מצד העם שאצלם הדבור והדעת היה בגלות. בבחי' מקוצר רוח ועבודה קשה.

<sup>1</sup> ברכות ו: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'" מאי "כי זה כל האדם" אמר רבי אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה, רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו, רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

<sup>2</sup> כן מבואר בתורה ה' ור' צדוק הכהן מבאר בהרחבה יותר כפי שיתבאר לקמן בהערה.

<sup>3</sup> תורה קלד – עבודה גדולה לומר תורה אפלו ליחיד, כל שפן לרבים. פי צריך לזהר מאד, שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל. פי הוא בחינת נאוף, שמשליך טפי השכל באתר דלא אצטרף. ונקרא לבטלה, פי אינו מוליד אצלו כלום. ולפעמים נקרא נאוף ממש, שמוליד ומוציא פסול ופגום, הינו שהמקבל עושה על ידי זה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו. ועל כן על ידי שאומר תורה, יוכל, חס ושלום, להתגבר עליו היצר בתאות נאוף. ועל כן צריך לזהר מאד בשאומר תורה לרבים, שדבריו יתחלקו שלא ישמע כל אהד כי אם מה שצריך לו, לא יותר. ואף שאומר בפני רבים לכלם בשונה, עם כל זה לא יכנס בלב כל אהד ואהד פי אם הוגע לו, וצריך לו. וכמו שקתוב בזהר (יתרו דף סח): "וישמע יתרו" והלא בלא עלמא שמעו אלא יתרו שמע וכו' עין שם. וזהו זכאה מאן דמלל על אדנא דשמע' (זהר תצוה דף קפז). וזה שאמרו (ספד נב): כל הגדול מחברו, הינו שהוא גדול, ועל ידי זה אומר תורה, אינו יצרו גדול ממנו כנ"ל, פי יוכל להתגבר עליו היצר הרע בתאות נאוף כנ"ל, וצריך להשמר ולפלט דבריו כנ"ל:

לכן נ"ל כוונת רבינו שדיבור הנשמע ומתקבל ע"י שיש בו טוב שע"ז הוא בחי' אשה יראת שמים, המתקבל אין הכוונה שמוכרח שהשומע מבין מה שנאמר לו, כמו שמצינו במשה רבנו שהיה גבוה מאד מהעם כשהיו בגלות, אלא שהדיבור רועם בלבו ומרגיש התעוררות תשובה, אע"פ שלא יודע לחזור על הדברים ששמע. וכמו ששמעתי מבארים את הגמ' הנ"ל אין לגבי משה יראה מילתא זוטרתיה היא, שהכוונה שמי שהוא לגבי משה דהיינו מקורב אליו אזי גם אצלו היראה היא דבר קטן, כי מי ששמע דיבור ממשה היה הדיבור רועם בלבו ונעשה ירא שמים. וכמ"ש אתה הראת לדעת כמבואר בתורה ד' שמשו רבנו הכניס דעת בכל ישראל, והראיה שבתוך זמן קצר מאד נהפכו מעם של עבדים לגוי קדוש כולם נביאים.

ואע"פ שבאמת אסור ללמד לתלמיד שאינו הגון כי לבו אטום והמלמדו כזרק אבן למרקוליס. אבל בתורה זו רבנו מדבר רק מצד המדבר.

**באות ב** – אחר שביאר שדיבור הנשמע ומתקבל, הוא דבור שיש בו טוב הבא מהדעת. יבאר עתה שזוכים לדעת ע"י שמדברים משבח הצדיקים.

ולכאורה זו תימה גדולה, כי הדעת היא להיות מחובר אליו ית', בחיבור המחשבה בחזק גדול עד שיודע שכל מאורעותיו רק ממנו ית' ורק לטובתו, ומרגיש מציאותו והשגחתו עליו בסמוך אליו מאד, וע"ז בא ליראת שמים גדולה המלכשת את כל קומתו בחיל ורעדה. ואזי כנ"ל שדיבור היוצא בגבורות היראה רועם בלב כל השומע אותו, ואזי מקבל הדיבור הארה מאור האוון של השומע ומתקבל בלבו עד שמעוררו לגלות כבוד שמים בכל מעשי, בבחי' וישמע יתרו.

וא"כ לכאורה כדי לזכות לדעת צריך ללמוד בספרים גודל רוממותו ית' ועד כמה "נמצא מאד". אבל שבח הצדיקים מה יכול להועיל לדעת? שלכאורה לכל היותר יכול לחבר אותי לצדיק, אבל איך יחבר אותי להקב"ה?

**ונראה שזה עיקר החידוש בתורה זו, ועיקר עומק תשובתו של ריב"ח לסבי דבי אתונא.**

כי הם היו חכמים עצומים עד שנקראו סבי דבי אתונא שפירושו זקני בית האש, כי קנו חכמה עד ששכלם היה בוער כאש עצומה, אלא שהיתה חכמה חיצונית, וגם ידעו חכמת הנסתר כמבואר בר' צדוק<sup>1</sup>, וכמבואר בסוף התורה שידעו שתיקון המלכות ע"י תיקון הברית, רק לא הבינו כיצד יתכן שמי שפגם במלכות, יכול לעורר את המוחין ע"י תיקון הברית שגבוה ממנו, דהיינו שלדעתם מי שקלקל אין לו תיקון.

כי הם במהותם רחוקים מתיקון הברית, ואין אצלם מושג של תיקון עד למדרגת צדיק אמיתי<sup>2</sup>, וכ"ש שלא שייך אצלם שאדם פגום, אזי ע"י שבח הצדיקים בהתקשרות לצדיק אמיתי יזכה לתיקון הברית שיעורר אצלו את המוחין ויזכה לתיקון הדיבור.

ואין הכוונה שלגמרי אין להם השגה בתיקון הברית שהרי כשריב"ח אמר להם שהתיקון הוא שבח הצדיקים קבלו דבריו עד כדי שהודו שניצח אותם ושתקו. אלא הכוונה שאצלם זה לא שייך ובוזה ניצח אותם שהוכיח להם שיהודי יכול לתקן מה שאצל גוי לא שייך כלל.

וצ"ע משמע ששבח הצדיקים מועיל גם ע"י דיבור שאינו נשמע ומתקבל, וקשה א"כ כיצד הוא עולה ומתקבל למעלה לעורר המוחין שיהיו נוזלין למטה. וצ"ל שזה ממהות השבח שמעורר את מעשי הטובים של הצדיק המשובח (בבחי' שיוורד)<sup>3</sup> אל האיש המשבח, שמעלה אותן בבחי' מייין נוקבין ומתקבלים ע"י היראה של הצדיק המשובח אע"פ שלמשבח אין יראה.

<sup>1</sup> ליקוטי אמרים – אמצע אות ח – ויציבא מילתא מה שכתב הרמב"ם (מורה נבוכים חלק א' פרק י"ז) בפירוש מעשה בראשית ומעשה מרכבה כנודע ואין טענה עליו מה שכתב בספר עבודת הקודש וכדומה לו דאם כן היו חכמי אומות העולם כאריסטו והדומה בקיאים במעשה בראשית ומעשה מרכבה כנביאי ישראל. כי אמת הוא כן דיש חכמה באומות העולם והיינו חכמת אמת רק שאינו מורגש ללב ואינו תורה להדריך הלב על ידו, מה שאין כן חכמת בני ישראל נקרא תורה כי מרכבה דיחזקאל באובנתא דליבא תליא כמו שאמרו במגילה (כ"ד ע"ב) דהעיקר על ידי הרגשת הלב באור ה' יתברך וזה אינו באומות העולם כלל רק בישראל שהקב"ה לבן של ישראל (שיר השירים רבה ה' ב') ומעשה בראשית ומעשה מרכבה וסתר פעולות הנבראים בכל מיני חכמות לימודיות דבני ישראל הוא עצמו אותן חכמות אלקיות וטבעיות ולימודיות דאומות העולם, רק מצד נביעותן מהבינה שבלב להכיר בכל דבר אמיתות ה' יתברך הוא בענין אחר ממש: וכמו ששמעתי כי כל חכמתו דרבי שמעון בר יוחאי בספר הזוהר ידעו גם כן סבי דבי אתונא מחכמי יון שהיו קרוב לזמנו והיו לעומתו זה לעומת זה והעשר ספירות הם עצמן העשרה מאמרות הידועים לבעלי ההגיון רק שהשיגום בלבוש אחר מצד החיצוניות ואינו דברי תורה כלל.

<sup>2</sup> אע"פ שיש אצלם נזירים הפורשים מתאוות נשים, אבל אין להם מושג של לקדש חומר דהיינו לא לפרוש אלא לקדש את הזיווג בעצמו. ועל כן כל קרבניהם עולה (מנחות עג: ורמב"ם מעשה קרבנות ג' ב') ואפילו כשמבקשים להקריב תודה או חטאת הכהן יקריב עולה שכולה כליל לזבח אבל מושג של אכילת כהן בקדושה כזו שמכפר לבעלים אין אצלם כלל. לבד ממה שמצד נפש הגוי חסר לו בברית עם הקב"ה מצד שרש הנשמה של יהודי. ורק גר המתגייר מקבל נשמה של ישראל שהיתה בהר סיני ואזי נקשר לבחי' ישראל עלו במחשבה תחילה ולברית שכרת הקב"ה עם עם ישראל.

<sup>3</sup> כי שבח פירושו הורדה והשפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם. והוא רמו (שמעתי מהריצ"ח) שכשמשבחים אדם הוא נמשך ויורד אל המשבח אותו.

ועיין תענית ב. רבי יהושע אומר שאין להזכיר שבח מוריד הגשם אע"פ שהוא רק שבח כדברי רבי אליעזר משמע שסובר שהשבח בעצמו הוא סיבה להוריד גשם וכיון שכן יש חשש שיגרום לירידת גשם בחג.

ולפ"ז צריך לדעת את מי לשבח, דהיינו רק צדיק כזה שזכה לדיבור הנשמע ומתקבל.

**באות ג** – מבאר חיוב שמירת הבגדים, שכיון שהם בחי' דיבור, ע"כ שמירתם מסוגלת לתיקון הדיבור<sup>ט</sup> ולהפך ביזוי הבגדים פוגם בדיבור.

הדימוי של בגד לדיבור ששניהם בחי' מלכות ושלשתם בחי' אשה<sup>י</sup>. ועוד נראה כי דבור קולמוס הלב והוא גילוי הדעת, נמצא שהוא בחי' לבוש הדעת, כמו בגד המלביש בר דעת. וכמו שלפי הבגד ניכר האדם, כי יש בגד מכובד ויש בגד שנוהגים ללבוש קלי עולם<sup>יא</sup>, כך לפי סגנון הדיבור ניכר האדם, אם הוא מכובד או קל, לפי דבורו אם בביטויים זולים, או לשון הקודש ולשון נקייה ומכובדת. (ולא במקרה הלך הגי'נס הדהוי וקרוע אחר הסלנג וניבול הפה)

וכמו אדם הלוש בגד מלוכלך אזי בני אדם לא נח להם בקרבתו, הכי נמי הדיבור שאינו מכובד מרחיק בני אדם ממנו, ואיש ישראל הוא חלק מהשכינה הקדושה<sup>יב</sup> וע"כ בגדו המוכתם ודבורו הלא מכובד הם בגדי השכינה שנפגמו בעוונותיו. ואזי הנחש מטיל בה זהמה ומוכתמת בדם נידה שגורם שבעלה מתרחק ממנה, נמצא המבזה בגדיו ולשונו גורם פירוד בין הקב"ה והשכינה.

עוד מבאר רבנו שהאדם הגורם בעוונותיו לרבב על בגדי השכינה כנ"ל, בבחי' בגדים צואים, אזי הבגדים בעצמם מענישים אותו בבחי' דינא דמלכותא. ונ"ל שבה מבאר מדוע הרבב על הבגד גורם לנחש לבוא.

ועיין תורה כזו גם שם מביא רבנו עניין שמירת הבגדים ושהם בעצמם נוקמין במי שמבזה אותם ומוסיף שם שזה בסוד החשמ"ל. ומה הוא סוד החשמל עיין בשער הכוונות – ברכות השחר – נעילת המנעלים, שהוא בחי' מקיף של ספירת הבינה הנ"ל, והוא אור עב שכיון שהוא מבינה החיצונים בורחים ממנו. והוא סוד הבגדים והמנעלים ששומרים על האדם. ועל כן כשאדם פוגם בבגדים כנ"ל ומונע עי"ז את הייחוד הנ"ל כנ"ל, אזי גם החשמל לא מאיר בבגדים, כי החשמל הוא מהבינה ובלא יחוד למטה אין נזליץ מן לבנון וממילא גם אור החשמל היורד עמהם נחסר. ואזי הבגדים לא שומרים על האדם, וממילא החיצונים פוגעים בו, וזו כוונת הגמ' ת"ח שיש רבב על בגדו חייב מיתה, הכוונה כיון שגרם שאין חשמל בבגדיו ממילא הוא לא שמור מנזקי הקליפות ועלול למיתה.

עיין לק"ה לא ילבש ג' (הובא בתורת נתן אות ד') עיקר פגה"ב הוא פגם הדעת כידוע והבגדים נמשכים מן הדעת כי הם בחי' מקיפין של הדעת וכשפוגמים בבגדים פוגמים בדעת ממש שהוא פגה"ב. ונ"ל מה שמכנה מקיפין של הדעת הכוונה בסוד חשמל הנ"ל.

ובאמת אדם פרא יולד ולפתח לידתו כבר חטאת רובץ וזה שאמרו חז"ל הוי בורח מן העבירה ורץ למצווה נמצא שכל אדם תחילת עניינו כבר נמצא בעבירה ממנה צריך לברוח. נמצא שסתם כל אדם דיבורו אינו דיבור. וכשרוצה לזכות לדיבור הנשמע ומתקבל עצת רבינו שידבר משבח הצדיקים ויעורר רושם מעשיהם שיעלה ויעורר את המוחין בבחי' נזליץ מן לבנון לבונא דמוחא אל הגידין והלבושים לתקנם מבגדים צואים ללבושי יקר מכובדים, שאור החשמל דבינה מאיר בהם לשמרו מיניקת החיצונים.

**ונראה** ששבח צדיקים הוא בחי' שפתיו דובבות בקבר כשמוזכרים שמועתו ושם יש מפרשים שנפש הצדיק יורד אל הלומד דבריו. (בתורה יב הארכנו בזה) וכן יש דעות (כגון הנצי"ב ועוד) ששפתותיו דובבות שייך גם בצדיק חי.

**עיין זוהר פנחס דף רכ.** – "אתא ההוא טולא ויתייב ונשיק ליה" וכו'. "פנו אתר לרבי פנחס בן יאיר דאיהו גביינו דתנינן בכל אתר דצדקיא אתחדש ביה מלתא דאורייתא כד איהו בההוא עלמא פקיד לההוא אתר ואייתי לגביה".

**ופירש שם הרמ"ק** באור יקר שם – כי המקום נתקדש ע"י התורה שלומדים בו ואותה קדושה אצולה מנשמתו של זה שחידש אותה, ואם גם הם חידושי שחידש אזי עוד יותר, והקדושה אחוזה במציאות נשמתו וכו' ע"ש וכביכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, ואם יהיה ממש אותה המימרא ואותם דברים שהוא חידש שם אז יוסיף הענין קדושה על קדושה והצדיק ירוץ שם דהא קימ"ל כי שפתותיו דובבות בקבר ונשמתו מתעוררת ורצה אל מקום חידושו ומוצא שם אלו שהם אותם שעוררוהו וכו', והיינו צילו של רבי פנחס בן יאיר דנשיק ליה שנתחדש ונתגלה להם יותר, מפני שהם עסקו בדבריו ממש

<sup>ט</sup> **כי הכלל** שכל הדברים שהם אותה בחי' משפיעים זה על זה לטוב ולרע. כמבואר בתורה פא תנינא. שם מבואר שמרקד בשמחת מצוה ומעלה רגליו לליבו בבחי' וישא לבו את רגליו עי"ז מתעלות כל בחי' רגלין דהיינו תמכי אורייתא והדיבור והמנון והאשה שכל אלה נקראים בחי' רגל.

<sup>י</sup> **אשה בחי' דיבור** בתורה יט ואשה בחי' בגד בחי' מלכות כידוע. וכן טבעה להתקשט בבגדים. וכמוז"ל (פסחים קט.) אשה משמחה ברגל בראוי לה דהיינו בבגדים.

<sup>יא</sup> **ולא במקרה** מנהג אנשים קלים שלשונם אינה נקייה ולא מכובדת נוהגים ללבוש בגד הנקרא גי'נס קרוע, וכך קונים אותו ולדעתם זה בגד יפה, ולדעתם הלשון זולה (סלנג) היא יפה כי באמת היכן שהאדם אוהו כך הוא מדבר וכך הוא מתלבש וכך נדמה לו שנראה יפה.

<sup>יב</sup> **עיין תורה פט** – הנה ידוע, כי כל מה שחסר לאדם הן פרוני הן בגשמי, החסרון הוא בהשכינה. ועיין תורה רנט – כשאדם מתבודד ומפרש שיתתו ויצערו לפני השם יתברך, ומתודה ומתחרט על גדל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה נגדו מפרשת לפניו שיתתה ויצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם בנשמתו, פגם אצלה גם כן בפניו, וזה פנינת (דברים כו'): "את ה' האמרת וזה האמירך" וכו'. והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים:

אלא שצ"ע מה יועיל שבח הצדיקים, הרי כשרבב על בגדי השכינה, אזי קב"ה ושכינתיה בבחי' אחור באחור מפחד החיצונים, ולא יתכן ייחוד. שהרי רק המוחין הנוזלין מן לבנון כנ"ל הם המטהרים את בגדיה, ואת המוחין מקבלת ע"י יחוד, וכל השפע הבא מלמעלה לא בא אלא כדי שיגיע לשכינה לתקנה, וכשאינן יחוד קב"ה ושכינתיה, ממילא גם זעיר לא מקבל מוחין מבינה, ובינה לא מקבלת מחכמה. וא"כ אין תקנה לתיקון השכינה, וא"כ מה יועיל שבח הצדיקים.

ומסתמא גם זה שאלו סבי דבי אתונא, כיון שהשכינה למטה טמאה, מה ראה לחפש מוחין מאמא עילאה, הרי הכלל שלא אבוא בעיר עד דבקרברך קדוש, כמ"ש "מי זאת עולה" ודרשו בווהר"י מי עם זאת עולה, דהיינו הבינה מקבלת מחכמה, רק כשהשכינה למטה מוכנה לייחוד בבגדים לבנים.

ורבי"ח ענה להם שע"י שבח הצדיקים מתעוררים המוחין בבחי' "כנשר יעיר קנו", ונוזלין מוחין מן הלבנון מבינה עילאה עד השכינה, ומתלבנין בגדיה. רבנו כמוכן לא נכנס לפרטים עפ"י הסוד, אבל נראה שרמז לזה בהביאו דווקא את הפסוק "כנשר יעיר קנו" כפי שיתבאר.

והתירוץ כי יש יחוד שנקרא כביכול אחור באחור ובאמת הוא פנים בפנים/י. והכוונה כי באמת לעולם אין פירוד גמור בין קב"ה ושכינתיה, אלא או שהם פנים בפנים או שדבוקים זה בזה מאחור, כפי שנבראו תחילה. (כמבואר בתורה קח) ולהחזירם פנים בפנים, הוא סוד הניסור דהיינו התרדמה, שאז עולים הנשמות לאמא השומרת עליהם, ואזי בין כנפיה מתייחדים פנים בפנים, שמורים ע"י אמא דמסככה על בניה בבחי' "כנשר יעיר קנו", כמבואר בכוונות על נעילת המנעלים הנ"ל/י.

ועיין שם בסוף כוונות האריז"ל הנ"ל/י כיצד המוחין יורדים מבינה אל זעיר אנפין ע"י שנה"י (נצח הוד יסוד) דבינה נכנס בראש ז"א ונעשים חב"ד (חכמה בינה דעת) דז"א (וזה רמז רבנו עפ"י הווהר בפסוק "ונוזלין מן לבנון"). עוד מבאר שם שיש לבוש חשמל לנצח דבינה וכן להוד דבינה וכן ליסוד דבינה, ולבושי נה"י דאמא האלה לא נכנסים בראשו עם המוחין, אלא טובבים את ז"א ונוקביה לשמרם בבחי' "כנשר יעיר קנו" בסוד החשמל. (הפי' כיון שאמא משפיע לז"א רק כדי שישפיע הוא לנוק, וכיון שנוק כנ"ל עדיין בבגדים צואים נפרדת מבעלה, דבוקה לו אחור באחור מפחד שהנחש יטיל בה זהמה, לכן אמא מסככה ומכסה בכנפיה על

<sup>2</sup> נתבאר בתורה מט אות ד'.

<sup>1</sup> עץ חיים – שער לט פ"א מ"ק – ועתה יש ב' מניעות כי היה צריך לברא את האדם וחוה כדי שעל ידם יתבררו מ"ן של כל הנשמות כנ"ל ולזה היה צריך זווג וא"א להם להזדווג אם לא יחזרו פב"פ ולחזור פב"פ א"א לטבה כנ"ל כדי שלא יתאחו הקליפות באחוריים דנקבות ולכ כד לבטל ב' המניעות האלו מה עשו אור"א נסרו את הנוקבא העומדת אחורי ז"א ואח"כ העלו זו"ן הנסרים למעלה בהיכל אור"א עצמה ששם אין כח לקליפות להתאחו באחורי הנקבה וזה ההיכל דאור"א הוא בחי' החופה של זו"ן חתן וכלה ושם יוכלו לחזור פב"פ ושם נזדווגו זו"ן יחד.

**זכור כלל זה** בכ"מ אשר נאמר כי אדם וחוה ע"י זווג דאב"א יצאו אין הכוונה כפשוטו כי א"א לעולם להזדווג כי אם פב"פ אך הכוונה לומר כי לא יכלו לעמוד זו"ן פנים בפנים במקומם למט' להזדווג ולהוציא אדם וחוה והוצרכו לעלות למעלה בחיק אבא ואמא כנ"ל ונזדווגו שם פב"פ ע"י מ"ן דבינה שהעלתן המל' וכאשר חזרו במקומן וירדו למטה הוכרחו להיות אב"א ואז יצאו נשמת אדם וחוה בהיותן זו"ן אב"א.

**זכור כלל זה** לכל המקומות שזכר ענין זווג אב"א שאין הענין כפשוטו אלא ע"ד הנ"ל והוא כשיש בישראל מצות ומעט שע"י יגרמו שיוכלו להזדווג זו"ן פב"פ וע"י היא יכולה להעלות מ"ן לגבי מ"ד דרכורא ואם אין ח"ו בישראל זכות אין כח בנזק' דז"א להעלות מ"ן שלה לגבי בעלה כנודע כי אין המ"ן עולין אלא ע"י נשמות התחתונים ולכן כדי לזווגם היא צריכה לעלות עם ז"א למעלה באור"א והיא מעלה מ"ן דאמא ומזדווגים יחד ונמצא כי כמעט זווג זה אין נקרא על שמם רק ע"ש אור"א כי עד שם עלו ובכחם וע"י מ"ן שלהם הם מזדווגים ואלו בעת ההיא היו רוצין לירד למטה למקומם לא היה יכולת וכן להם לעמוד פב"פ אלא אב"א ונמצא ודאי שאין שום זווג אלא בהיותן פב"פ אבל מה שאנו קורין אותו זווג אב"א ר"ל שאם היו אז יורדין למקומן למטה לא היו יכולין לעמוד אלא אב"א כי ע"כ עלו למעלה כדי שיוכלו להיות פב"פ.

<sup>10</sup> **שער הכוונות** – ברכות השחר – נעילת מנעלים – והנה מה שצריך לכוין בזה הוא כי הנה אימא עילאה היא המנעלת את זו"ן בניה בסוד "כנשר יעיר קינו על גזוליו ירחף" ומשים אותם תוך כנפיו. והנה מן המלבוש החיצון דאימא עילאה הנק' חשמ"ל, כי כן חשמ"ל בגי' מלבוש כנ"ל, וזה המלבוש הוא מלביש ומקיף את זו"ן. **ואל תטעה** ותחשוב כי זהו האוה"מ דז"א כי אע"פ שאוה"מ שלו הוא מן הבינה עכ"ז הוא בחינת אור אחר אך זה שאנו עסוקים בו הוא בחי' החיצונית והלבוש דאימא המלביש את ז"א בבחינת לבוש בלבד ולא בבחי' אור מקיף וטעם הלבוש הזה הוא לסיבת מה שנודע לך כי אין כח בחיצונים להתאחו אלא בזו"ן בלבד אבל לא באימא שהיא למעלה מזו"ן ולכן כדי שלא יוכלו החיצונים להתאחו בהם הנה אימא מגינה עליהם ומפסקת בינם לבין החיצונים ע"י זה החשמל המכסה עליהם אשר אורו מועט מאד מן אור זו"ן;

<sup>10</sup> **שער הכוונות** – ברכות השחר – נעילת מנעלים – ונחזור עתה אל הדרוש הנז"ל כי הנה אנו יריאים מן החיצוני' פן יתאחו ויקחו מאור פנימי דנוק' דז"א להיותה סמוכה אצלם כנו' ולכן בהכרח אימא עילא' הסתירה בסתר כנפיו היא החשמ"ל הנז'. ועניינו הוא במה שנודע כי הנה"י דאימא מתפשטים תוך המוחים דז"א בריש"י. **ואמנם הלבוש** היותר חיצוני מכל לבושי נה"י הנז' אינו נכנס תוך רישא דז"א ונשאר מבחוץ דזו"ן ומלביש וסובב אותם וז"ס החשמ"ל דאימא עילאה אשר ע"י אין הקלי' יונקת מן האור פנימי דז"א מפני רוב עביות החשמל הזה המפסיק ביניהם: **באופן** כי רוב הזכות והדקות או רוב העביות והגסות מונע את הקלי' להתאחו כי אינם יכולים לקחת אלא מן האור הבינוני. כי הנה מן האוה"מ של הנקבה אינם יכולים לקבל מרוב זכותו ומן החשמל של הבינה ג"כ מרוב עביותו. האמנם כאשר ח"ו האם מסתלקת מעל הבנים ומתגלים זו"ן אז החיצונים יכולים לינק מן האוה"פ שלהם שהוא אור בינוני. **והנה החשמל** הזה הוא מלביש וסובב אותם מבחוץ מכל סביבותיהם ואפי' מתחת רגליהם והבחי' המקפת אותם מצדדיהם נק' מלבושים והבחי' הסובבת מלמטה מתחת רגליהם נק' מנעלים. ולכן כאשר תלבש מלבושך תכוין אל הבחי' הראשונה וכשתנעול מנעליך תכוין אל הבחי' הב':

בניה ושומרת אותם מיניקת החיצונים, ואזי אפשר להם להתייחד. והיא משפיעה מוחין לז"א ומיד ז"א משפיע אותם לשכינה. בלא חשש יניקה מאחוריהם.

נמצא שע"י שבח הצדיקים, מתעורר המוחין מבינה, ויורד לאדם המוחין עם החשמל השומר עליו ועל דיבורו. כי כשמדברים משבח הצדיק עי"ז משבחים ומשפילים אותו לירד אלינו בשתי בחינות הנ"ל, גם בסוד החשמל ובסוד נזולין מן לבנון. כי הצדיק הוא המוחין מבינה (כמבואר בככבי אור) והוא החשמל השומר (כמבואר בזוהר חדש) והוא אמא כמבואר בתורה ד' שהוא מניק לישראל מוחין.

ונראה לי שלזה רמז רבינו בהביאו את הפסוק "כנשר יעיר קנו", שהוא הפסוק שמביא הארז"ל בעניין אמא דמסככא על בניה בסוד החשמל. לרמזו ששבח הצדיקים מעורר את קנה בינה, בשתי בחינות הנ"ל שמעורר את נה"י דבינה להשפיע לאדם מוחין, שע"י יש טוב בדיבורו, ואזי נשמע ומתקבל, ועוד שלבושי נה"י דאמא סוד החשמל ישמרו עליו ועל הדיבור מנשיכת הנחש כנ"ל.

**באות ד** – אחרי שנתבאר לעיל שלזכות לדבור נשמע ומתקבל צריך דעת, ולזה זוכים ע"י תיקון הכללי וזה ע"י שבח הצדיקים, דהיינו שיש דיבור שגם בזמן נפילת המלכות פה הוא עדיין נשאר מתוקן, וזה הדבור משבח צדיק אמיתי. ואח"כ האריך בעניין פגם הבגדים שגורם העוון דהיינו עוון הרבב, וכל עוון שהוא כמו רבב על הבגד, שגורם פירוד קב"ה ושכינתיה וממילא אין דעת.

עתה חוזר לעניין הנ"ל של תיקון הברית, ומוסיף שתיקון הברית לא רק מחזיר את המוחין שנאבדו בגלל הפירוד, אלא גם החיסרון שאדם מחובר להקב"ה, אבל לא בשלימות כי לא עולה בידו דקדוק ההלכה עד כדי לצאת חובת הדין, גם לזה מועיל תיקון הברית, כי משלים את החסר ע"י שזורק תיקון של חיבור במקומות הצרים שהאדם לא הצליח להגיע אליהם בדקדוק ההלכה.

ורמז לכפרת יום כפור במה שמזכיר את הלשון של זהורית שהיה מלבין ביום כפור והוא סימן לכפרת העוונות של כל ישראל ע"י עצם היום ועבודת הצדיק כהן הגדול. כי העוונות פוגמים במלכות בבחי' אודם, והבינה עילאה מלבינה אותם, ע"י שביום כפור ישראל עולים לבינה עילאה/י, בחי' עוה"ב שאין בו אכילה ושתייה. והוא עולם התשובה כידוע.

**באות ה** – אחרי שביאר שע"י תיקון הברית זוכים למוחין ועי"ז לתקן המלכות בבחי' דיבור הנשמע ומתקבל, והמשיך בתיקון הכללי שמתקן את המלכות בבחי' הבגדים, והמשיך באותו עניין שתיקון הכללי ממשך מוחין לתקן המלכות מכל העוונות שפגמו בה,

ועתה יבאר עוד תיקון במלכות שנעשה ע"י תיקון הברית, והוא פרנסה בלא טורח אלא מן השמים. והכלל כנ"ל שתיקון הברית ממשך מוחין מבינה לזעיר אנפין הנקרא שמים וממנו למלכות, דהיינו שהמלכות תמיד מקבלת את השפע מהשמים אבל האדם המקבל מהמלכות תלוי בו עד כמה מוציא את עצמו מקללת בזעת אפיק תאכל לחם, וכפי תיקון הברית כך מתבטל הקללה מעליו וזוכה לפרנסה בלא טורח אלא מהשמים, בבחי' מן דהיינו לחם מן השמים.

**באות ו** – מבאר כהמשך למה שביאר עד כאן כל התיקונים שזוכים ע"י תיקון הברית, יבאר עתה עניין גילוי סודות התורה שתלוי בתיקון הברית. ובעניין הנ"ל באות ב' שדיבור שבח הצדיק הוא בחי' תיקון הברית מוסיף כאן שצדיק אמת כרשב"י עצם חיותו בעולם הזה השפיע תיקון הברית לכל דורו. ואומר שהמדבר בלא תיקון הברית עובר על הולך רכיל מגלה סוד, ונראה כוונתו עפ"י הנ"ל כיון שדברו לא מתקבל הוא בחי' דבור לבטלה נמצא שגילה דבר שאסור היה לו לגלות.

**באות ז** – מבאר שפגם הנ"ל בחי' דם בגידין הנגרם כשאין תיקון הברית שאז הדבור אסור גורם גם לחולי הנופל כי פגם הגידין גורם התגברות הדמים והם לוחצים על המח ואזי המח נעמד ומתבטל מבחי' נזולין מן לבנון אל המלכות ואין בו כח להנהיג את אברי הגוף ואזי האיברים רועשים והאדם נופל. ומבאר שכל אדם שעדיין לא תיקן הברית יש לו את הסיבה לחולי הנופל וצ"ל שאלה שנופלים ממש זה נגרם מאיזה חולשה במח שעל כן אצלו לחץ הדמים גורם בפועל לנפילה אבל באמת הסיבה לחולי הנופל נמצאת אצל כל מי שלא תיקן הברית דהיינו כל מי שאין דיבור נשמע ומתקבל יש לו התגברות הדמים שלוחצים על המח ומסוגל לחולי הנופל ורק מסיבה חיצונית הוא ניצל מזה.

**באות ח** – מבאר שהיין נקרא בוגד, כי פוגם בגידין כנ"ל. נראה הכוונה כי תחילת השתייה הוא טוב בחי' תיקון הדעת בחי' ראש, (וכמבואר בתורה כו תנינא ששתייה מעט לפי הצורך גורם להרחבת דעתו והגדלת

<sup>17</sup> וצ"ע כי ביום כפור התיקון הוא הגדלת הנוק' שאחרי הניסור שהיה בראש השנה, ונראה שהכל הוא תיקון אחד שנעשה בימים הנוראים עד שמיני עצרת ואצלנו הוא בחי' של המהלך הזה וכולו מהניסור עד שנעשית בוגרת ראויה ליחוד הם נמצאים תחת כנפי אמא דמסככא עליהם כנ"ל.

וממה שמדמה את זוהר הרקיע ללשון של זהורית שמתלבן בשילוח השעיר לעזאזל לכאורה צ"ל שגם בבחי' תיקון הברית יש בחי' של שעיר לעזאזל לתת לו חלק שיסתלק מאחיותו במלכות ואזי אפשר לתקן אותה בלבנונית המוחין. וצ"ע איזה בחי' שעיר לעזאזל יש בתיקון הברית (ובאמת צ"ע בזה גם היום אחר החרבן שאין לנו שעיר המשתלח לעזאזל)

החסדים אבל יותר גורם לשכרות שהיא התגברות תוקף הגבורות) נמצא שהיין בוגד שנדמה בראשיתו לידיד ומפתה לשתות עוד ועוד ופתאם מתהפך וגורם התגברות הדמים ולחץ על המח ומבטל אותו מתפקידו להיות בחי' נוזלין מן לבנון וגרם להיות רש מהדעת עד שכל כך לוחץ על המח עד שהאדם נופל.

**באות ט' –** מבאר עתה יבאר שיש תיקון כללי לתאוות ממון והיא הצדקה. ומבאר בלק"ה שמשא ומתן דהיינו קניית סחורה ומכירתה בריוח היא משא כבד, לא מבעי עד שמוכר, אלא גם אחרי שמוכר בריוח, הריוח בעצמו הוא חסרון, שהרי יש לו מנה רוצה מאתים, ואם מרויח עוד מנה כבר רוצה ארבע מאות וכו' כיו"ב נמצא הריוח מכפיל את החסרון. אבל ע"י שמכווין לצדקה בכל המשא ומתן מתקן תאוות ממון. כי הצדקה היא תיקון כללי לתאוות ממון. כמפורש לקמן באות י' בביאור הסבי דבי אתונא שכלל דבר יש תיקון הכללי השייך לו ולמשא ומתן באמונה צריך לתיקון כללי של צדקה.

וזה תימה גדולה לפי היסוד בתורה זו, שכל פגם בשכינה א"א לתקן בה, אלא להמשיך לה מוחין ע"י תיקון כללי תיקון הברית שגבוה ממנה. והרי צדקה היא בממון עצמו שבו כל התאוה, אותו אומר רבנו שיתן לצדקה כדי לתקן התאוה, ולכאורה זה תיקון מניה וביה ולא המשכת מוחין ע"י תיקון הברית. ואינו דומה לדיבור שבח צדיקים שמתקן את הדבור שיהיה מתקבל ע"י הדבור עצמו, כי בוודאי גם בפה פגום אפשר לדבר שבח צדיקים, כי מעורר את כח הצדיק, אבל צדקה לכאורה היא שירת התאוה בעצמה, ואפילו שהיא שכל גדול בחי' טפה חיוורתא, וכמבואר גם בתורה רכה שהיא רק ע"י בטחון שהוא בחי' "עיני כל אליך ישברו" דהיינו שכל גדול מאד. אבל מהיכן יהיה לאדם את השכל הזה בזמן של תאוות ממון שהוא בחי' המלכות בנפילת הגדולה ביותר?

**באות י' –** על פי הכלל שהקדים שהפגם בשכינה א"א לתקן בה אלא ע"י תיקון כללי שממשיך לה מוחין מגובה יותר, מבאר את שאלת הסבי דבי אתונא ששאלו: אותו האיש שמבקש אשה יראת ה' דהיינו שיהיה דיבורו ביראה ועי"ז יהיה נשמע ומתקבל, ולא נתנו לו, מה ראה לבקש דבר גבוה יותר. דהיינו שכיון שאת המלכות לא תיקן מה יש לו לבקש תיקון כללי תיקון היסוד שהוא גבוה יותר. דהיינו ששאלו זה שביקש אשה יראת ה' ולא נתנו לו כי הפריד בין השכינה להקב"ה ע"י שבעוונותיו גרם דם לשכינה, מה ראה לבקש תיקון הברית שהוא ביסוד שלמעלה מהמלכות, כמ"ש צדיק מושל יראת אלקים? דהיינו שזה הם כן הבינו שתיקון המלכות תלוי במוחין, ולעורר המוחין צריך תיקון הכללי תיקון הברית. רק הקשו איך אפשר לעלות לראש הסולם אם חסר לך השלבים התחתונים שלו?

וכהקדמה לתירוץ הראה להם ריב"ח סיכה שמנסה לתחוב אותה בכותל למטה ולא נכנסה. ורמז להם בזה שאפילו אם היה אותו האיש ת"ח ולמדן גדול שתורתו כדרבנות ומסמרות כיון שמפריד בין צדיק ללמדן ולא תיקן הברית כראוי, לא יכול לזכות באשה יראת ה' שהוא הדיבור הנשמע מתקבל. ואין הכוונה שלא ידעו זאת, אלא כעין הקדמה לתשובה הניצחת שרצה לומר להם הקדים שאפילו למדן הגדול ביותר לא יכול לתקן את המלכות אלא בתיקון הברית צדיק יסוד שעל ידו מעורר את המוחין למעלה היכן שהמלכות מקבלת משם את בנינה וחיותה.

אבל התירוץ בעצמו, היה ששוב הראה להם שמנסה לתחוב את הסיכה הנ"ל בכותל למעלה במקום שהיה נקב והיא נכנסה. ואמר להם שזה האיש גם הוא כמו הסיכה, נודמנו לו המוחין להיות נוזלים אל הבת שהיא המלכות. וזה היה רמז להם שע"י שבח הצדיקים יכול גם מי שפגם בברית לתקן תיקון כללי כזה שיעורר את המוחין שיהיו נוזלין אל המלכות ויתקנו אותה. עד שתהיה המלכות בבחי' אשה יראת ה' שבזה תלוי דיבור הנשמע ומתקבל.

דהיינו שאמר להם לא בשמים היא, אלא בארץ, ואפילו מאד נמוך בעשיה ממש, בדיבור שבח צדיקים ובמעשה הצדקה, אפשר לגרום לתיקון כללי שיעורר את המוחין הגבוהים ביותר. משמע שזה עיקר מה שהם לא הבינו כיצד מי שעדיין שקוע בגשמיות עולם העשיה, אפשר לו לתקן את הגבוה ביותר.

ועוד משמע ששבח הצדיקים הוא תיקון הברית וכ"ש שהמבזה צדיקים בהכרח שהוא פגום בברית מאד. וצ"ע ממה במעשיו ודבריו של ריב"ח הבינו שהכל תלוי בשבח הצדיקים הרי לא הזכיר זאת בפירוש אלא ברמז וא"כ באיזה רמז? ואולי בלשונו "מתרמיא" שתרגמו נודמנה, והוא משרש רמי שתרגמו להשליך ותרגמו גבוה, והכי נמי שבח הצדיקים הוא כמו שמשליך לגבוה ביותר עד חכמה ובינה (בחי' סילוקא דיסודא עד אבא ואמא) לעורר אותם להזיל מוחין לבת.

נמצא שלמעשה הודה להם ריב"ח שאת הדבור מתקנים ע"י הדיבור אלא שהם סברו שכיון שהדבור פגום א"א לתקנו מניה וביה אלא ממקום גבוה יותר והרי הוא גבוה וא"א לבוא לשם כשכבר פגם בשלבי הסולם התחתונים, ואמר להם ריב"ח שיש דיבור שגם כשיוצא מפה פגום הוא מתרמי ועולה עד למעלה ומעורר מוחין שיתקנו את הדבור, והדבור הזה הוא שבח צדיקים כאלה שכבר תיקנו את הברית וזכו לדבור הנשמע ומתקבל.

וצ"ע משמע ששבח הצדיקים מועיל גם ע"י דיבור שאינו נשמע ומתקבל, וקשה א"כ כיצד הוא עולה ומתקבל למעלה לעורר המוחין שיהיו נוזלין למטה. וצ"ל שזה ממהות השבח שמעורר את מעשיו הטובים של הצדיק



המשובח (בבחי' שיוורד) <sup>13</sup> אל האיש המשבח, שמעלה אותן מייין נוקבין ומתקבלים ע"י היראה של הצדיק המשובח אע"פ שלמשבח אין יראה. ולפ"ז צריך לדעת את מי לשבח, דהיינו רק צדיק כזה שזכה לדיבור הנשמע ומתקבל.

**בהשמטה לאות ח'** – אף שיין מזיק לאשה אבל יין שהסתכל בו צדיק אמת מסוגל לרפא אותה מריבוי דמים המונע ממנה להתעבר. וצ"ע הרי מעט מוסיף דעת כמבואר בתורה כו תנינא, וצריך לומר שזה רק לאיש אבל לאשה גם מעט מזיק.

ומבאר כיצד יתכן שע"י הסתכלות הצדיק ביין נמשך מעיניו מוחין ליין וממתיק את הדינין שבו. ומבאר שהעינים והשערות שניהם בחי' ז' מדות כי בעין ז' גלדי עינא ובשער ז' מחלפות, על כן המוחין בוקעים דרך העינים. וצ"ע מדוע לא ביאר פשוט שעינים על שם החכמה כמבואר בפרש"י בראשית ג' ז' עה"פ ותפקחנה עיני שניהם. ונראה הטעם כי עיקר הוא לא רק הקשר בין העין לשער, אלא העיקר רוצה ללמד שהמשבח הבוקעת בעין תלויה בלב במדות שבלב לכן רק צדיק אמיתי שיש לו לב טוב זוכה לעין טובה כזו שבוקעת ממנה מוחין שמלבינים את הגידין ואת אדמימות היין ולא כל תלמיד חכם וגאון. וצ"ע אבל נראה שאם הצדיק הנותן ביין עינו מבטל ממנו את בחי' הרש שבו עד שאפילו אשה השותה ממנו נעשה אצלה בחי' ראש, קל וחומר כשהצדיק מסתכל על אדם שיכול להמשיך לו מוחין ולבטל ממנו הדם נדה בבחי' הזהרית צמר מתלבן. וכעין שמצינו בתורה עב תנינא שהצדיק בהסתכלות על אדם ממשיך לו גדולה דהיינו שפלות, וידוע שהשפלות וענווה הם עיקר המוחין.

## הקדמה כללית

מהלך התורה בקשר אחד

רבנו פותח את התורה בשאלת הסבי דבי אתונא האיש שבקש אשה ולא נתנו לו מה ראה לבקש מיוחסת ממנה. וכוונתם לשאול כיון שכל העוונות פוגמים בשכינה אין לה תיקון, שהרי את התיקון צריך להמשיך לה מגבוה ואין יבוא לשם אם כבר פגם במדרגה הנמוכה.

ועומק השאלה שלתקן השכינה צריך להשפיע לה מוחין וזה אפשר רק ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה אבל בגלל העוונות שנרשמו בבגדיה נעשו בגדיה בבחי' רב ודם נדה שגורם לפרוד נמצא שאין לה תיקון. ממילא שאלתם שכל אדם שפגם באיזה עוון אין לו תיקון לעולם.

את ביאור שאלתם מתחיל רבנו בדוגמא כגון הדיבור כי לא כל דיבור נקרא דיבור ומבאר שכדי שיהיה דיבור צריך להמשיך מוחין לדיבור כי דבור המתקבל הוא דיבור ביראה ויראה נובעת מדעת שמרגיש את מציאותו ית' סמוכה אליו.

והכוונה לכלל שפגם המלכות א"א לתקן במלכות עצמה כי כל הפגמים במלכות הם מחסרון הדעת והמוחין ולהמשיך מוחין למלכות אפשר רק ע"י תיקון הברית.

אלא שיש בזה חידוש שלכל פגם יש תיקון כללי משלו כגון לתיקון המלכות פה דהיינו הדיבור התיקון כללי שלו הוא שבח הצדיקים דהיינו דווקא המשכת מוחין ע"י הדיבור עצמו אבל דיבור ששייך לדבר במוחין דקטנות.

ובאות ט' מבאר עוד דוגמא שתיקון הכללי של פגם המשא ומתן שאינו באמונה הוא הצדקה והיינו כנ"ל שמעשה התיקון הוא באותו עניין של הממון שאפשר לקיימו במוחין דקטנות.

באות ג' מבאר רבנו עניין הרבב בבגד שנעשה ע"י העוונות ונראה לעניין מהלך התורה שרוצה לומר שפגם כל העוונות הם בשכינה בבחי' הבגדים שכל עוון עושה בהם כתם דם (בחי' בגדים צואים) שגורמים לבעלה להתרחק ממנה כנדה בבחי' זהמת הנחש, לכן את כל העוונות א"א לתקן אלא ע"י המשכת מוחין לשכינה.

ובאות ד' מבאר שא"א לתקן את הפגם בשכינה עצמה אלא רק ע"י תיקון כללי שע"י נמשך לה מוחין שמתקן את כל הפגמים גם הדקים שאדם לא יודע לתקן בפרטיות והם מעכבים את התשובה נצרכת לייחוד קב"ה ושכינתיה.

<sup>13</sup> כי שבח פירושו הורדה והשפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם. והוא רמז (שמעתי מהריצ"ח) שכשמשבחים אדם הוא נמשך ויורד אל המשבח אותו. ונראה ששבח צדיקים הוא בחי' שפתיו דובבות בקבר כשמוזכרים שמועתו ושם יש מפרשים שנפש הצדיק יורד אל הלומד דבריו. (בתורה יב הארכנו בזה) וכן יש דעות (כגון הנצי"ב ועוד) ששפתותיו דובבות שייך גם בצדיק חי.

עיין זוהר פנחס דף רכ. – "אתא ההוא טולא ויתב ונשיק ליה" וכו'. "פנו אתר לרבי פנחס בן יאיר דאיהו גביינו דתנין בכל אתר דצדקיא אתחדש ביה מלתא דאורייתא כד איהו בההוא עלמא פקיד לההוא אתר ואייתי לגביה".

ופירש שם הרמ"ק באור יקר שם – כי המקום נתקדש ע"י התורה שלומדים בו ואותה קדושה אצולה מנשמתו של זה שחידש אותה, ואם גם הם חידושו שחידש אזי עוד יותר, והקדושה אחוזה במציאות נשמתו וכו' ע"ש וכביכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, ואם יהיה ממש אותה המימרא ואותם דברים שהוא חידש שם אז יוסיף הענין קדושה על קדושה והצדיק ירוץ שם דהא קימ"ל כי שפתותיו דובבות בקבר ונשמתו מתעוררת ורצה אל מקום חידושו ומוצא שם אלו שהם אותם שעוררוהו וכו', והיינו טולא (דהיינו צילו של רבי פנחס בן יאיר) דנשיק ליה שנתחדש ונתגלה להם יותר, מפני שהם עסקו בדבריו ממש.

גם עיין זהר מתורגם ח"א דף ז. – שהתשפחות והשירים והאֵהָבִים שהלֵבְנָה עוֹשֶׂה לְשִׁמְשׁ, היא מוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ שְׂהִיָּה דִיּוֹרָ עֲמָה, וְהוּוּ וְיִשְׁמָהוּ דוֹד אֶל מְשִׁמְעָתוּ.

כי באמת יש כאן קושיא חזקה כיצד מועיל התיקון כללי להמשיך מוחין לשכינה לתקן את בגדיה הרי את המוחין היא מקבלת מבעלה שנפרד ממנה בגלל הרב והדם בבגדיה.  
ונראה שלזה רמז רבנו במה שביאר שהתיקון כללי מעורר את המוחין בבחי' כנשר יעיר קנו. ופסוק זה בכתבי האריז"ל מבאר כיצד נמשך לזו"ן מוחין בשעה שיש פירוד ביניהם וזה ע"י שאמא מסכבא על בניה בבחי' כנשר שלוקח את גזוליו בכנפיו לשמור עליהם, הכי נמי בגלל הפירוד, המלכות היא בסכנה של יניקת החיצונים לכן התיקון הכללי מעלה את שניהם לבניה עילאה ושם בין כנפיה נעשה יחוד שעל ידו השכינה מקבלת את המוחין עד שנשלמת התשובה ובגדיה לבנים ואזי חוזרים להתייחד, בלא שמירה.  
באות ה' מבואר שכשנפסקת זהמת הנחש בחי' בגדים לבנים, אזי הייחוד שלם, ואזי השפע שלם, בבחי' פרנסה בלא טורח, כי מתבטל קללת בזעת אפך תאכל לחם.  
באות ו' כביכול חוזר על הנ"ל אבל מוסיף שכשיש תיקון הברית אזי זה בחי' בימיו של רבי שמעון. ונראה כוונתו לומר שכמו שרבי שמעון בר יוחאי היה קשת הברית בחי' שלימות תיקון הברית ועי"ז לא נראה הקשת בימיו, כי הקשת רומזת לבני העולם שרבו העוונות עד שהיה ראוי לבוא עליהם מבול ורק בגלל השבועה שנשבע הקב"ה שלא יביא עוד מבול לעולם העולם ניצול. אבל בימי ר"ש לא נראית כיון שע"י תיקון הברית השלם שלו המשיך לבנונית לשכינה שהמתיקה את כל הדינים ובקטרוגים ותיקנה את כל עוונות והלבינה את בגדי המלכות. הכי נמי כל אדם בבחי' עולם קטן שלו, ע"י תיקון הברית נעשה בחי' קשת הברית, שמלבין את בגדי השכינה שלו, ומבטל את כל הקטרוגים עליו ומבטל זהמת הנחש וזוכה לייחוד קב"ה ושכינתיה.  
באות ז' מבאר שפגם העוונות בשכינה שגורם לה דם, דלעיל אמר שגורם פירוד קב"ה ושכינתיה, עתה מוסיף שגורם להתגברות הדמים שלוחץ על המח ויכול לגרום לחולי הנופל. נמצא שהעוון שגורם לפגם בגדים ועי"ז לפירוד ועי"ז לאיבוד המוחין מהשכינה, יכול לגרום לנפילת השכינה גם בפועל ממש.  
באות ח' מבאר שגם שתיית יין יתר על המדה גורם כנ"ל, נמצא מה שרואים ששתיית יתר יין גורם לאדם ליפול זה מטעם הנ"ל כי פוגם במוחין עד שמאבד את השליטה על הגוף.  
באות ט' מביא כנ"ל עוד תיקון כללי המתקן בשכינה את פגם המשא ומתן שלא באמונה.

נמצא היסוד המבואר בתורה זו הוא שכל הפגמים נרשמים בבגדי השכינה וגורמים לפירוד, והרוצה לתקן את השכינה לא יכול לשוב על העבירה שפגם בה בשכינה, אלא רק לשוב על פגם הברית ולתקן תיקון כללי השייך לאותו פגם בשכינה, כי תיקון השכינה הוא תמיד רק ע"י שמחזירים לה את המוחין שנאבדו בגלל הפירוד, ומוחין לשכינה אפשר להחזיר רק ע"י תיקון כללי.  
וזה ששאלו הסבי דבי אתונא האיש שפגם בשכינה ובא לבקש יראת שמים ולא נתנו לו מהטעם כנ"ל כי צריך תיקון כללי כדי להמשיך מוחין לשכינה מה הוא סבר כשביקש לתקן למעלה מזה וריב"ח ענה להם שיש תיקון כללי שאפשר לעשות גם במוחין דקטנות ועל ידו להמשיך מוחין לשכינה ולתקן אותה עד שיחזרו ליחוד השלם והתיקון הוא מעשה מאותו בחי' של הפגם. כגון שבח הצדיקים לפגם הדבור וצדקה לפגם המו"מ.

### לא כל דבור נקרא דבור

במהות הדיבור נראה בכלליות לבאר עפ"י מה שמעתי מוהרי"ח סוף שיעור ב משמע שדיבור בחי' גילוי והחילוק בין דיבור שנקרא דיבור לדיבור שלא נקרא דיבור זה את מה הוא מגלה כי סתם דיבור מגלה את האדם מחשבתו ורצונו וסתם אדם הוא במוחין דקטנות ממילא מתגלה מעט שכל בדיבור ובפרט בלשונות העמים שהם ממש גם הלשון עצמו מגלה רק את הבטוי העצמי של המידה הרעה השייכת לאותה אומה אבל אפילו בלשון הקדש אם המדבר הוא במוחין דקטנות אזי הלשון היא רק לבוש אבל הפנמיות היא כפי המוחין.  
אבל שם דיבור מצד עצם המהות האמיתי הוא רק דיבור שמגלה אמת, כמבואר בתורה ב תנינא אות ד' שמצד הכלי הם ד' חלקי דיבור ומצד האור יש ג' קוי אמת בדיבור, ועי"ש אות א' שלא ישאר לעתיד אלא תודה והודאה שע"י ידעו אותו ית' ועי"ש אות ב' שתודה והודאה זה יהיה שעשוע עוה"ב.  
ובזהר מבואר שבגלות מצרים הדיבור היה בגלות הכוונה שישאל בגלות והדיבור בגלות זה דבר אחד, כי עיקר הגלות היא בדעת (עיין מזה בתורה נו) דהיינו כשמדבר מתוך חיבור אל הקב"ה אזי היכן שהוא יהיה הוא לא בגלות, וכשמדבר מהשפה ולחוץ הוא בגלות. ועיין תורה קיב והמשפיל המבין יש לו להתפיל כל ימיו, שְׂיִזְכֶּה פְּעַם אֶחָד כָּל יְמֵי חַיָּיו, לְדַבֵּר דְּבוֹר אֶחָד שֶׁל אֲמַת לְפָנָי ה' כְּרְאוּנִי. כי כפי האמת שמאיר לאדם כך הוא מחובר אליו ית' וכך דבורו הוא בבחי' לפני ה' ממש.

וכשהדבור הוא בדעת אזי הוא גם נשמע ומתקבל<sup>ט</sup>, בבחי' היוצא מן הלב נכנס אל הלב, ומצד שדבור בדעת הוא דבור ביראה כי יראה היא הרגשת מציאותו ית' לפניו ממש, וזה עיקר הדעת, ודבור ביראה מעורר יראה

<sup>ט</sup> מ"ק – מדבר ומקבל דבר ונוק' שהדבר זורע דיבור בנוק' ואצלה מתפרק הדבור ונשאר הרעיון ובונה ממנו לפי הכלים שלה לפי ההבנה שלה וולד מעשה. וכשיש טוב בדיבור דהיינו כשמגלה דעת אזי הוולד הוא גילוי כבוד שמים, וזה כולם רוצים. אבל כשאין דעת אזי לא מתקבל ואפילו מתקבל הוא מוליד רוח והבל.

נשמע ונתקבל – משמע שכל דיבור הוא זיווג "נשמע" היינו עצם הזיווג "ונתקבל" היינו עיבור, ומשמע שמצד המשפיע מספיק שגורם עיבור כדי להחשב דיבור אבל לידת כבוד שמים אינו תנאי בדיבור כי מצד המשפיע צריך רק את הבכח של הדברים ששם נמצא הטוב וכיון שמצידו יש בכח אזי הפועל תלוי במקבל שהוא המוציא מכח לפועל.

ואזי הוא גם מתקבל, דהינו שמעורר את השומע להתעורר בתשובה. ותפלתו מתקבלת. ובחיי מוהר"ן סימן כ' במעשה מהסוחר העשיר שלא הוטב בעיני אנשי הקיסר הסחורה שמכר להם והיה בסכנה וע"י שקיים עצת רבנו לדבר שבח הצדיק התקבלו טענותיו וניצל מהם משמע שאפילו בענייני דעלמא מתקבלים דבריו. אבל אפשר ששם באמת מה שהתקבל זו תפלתו להקב"ה שהתקבלה ע"י התיקון כללי של שבח הצדיקים, וצ"ע, מאידך אולי כיון שהוא יהודי אזי מה שנתקבלו דבריו יש בזה גילוי כבוד שמים שהגויים הסכימו לו רק בגלל שהיה טוב בדיבורו ע"י שבח הצדיק.

הלשון נשמע ומתקבל עושה רושם כאילו שם דיבור תלוי בשומע ומאידך מפורש שזה תלוי מהיכן לוקחים את הדיבור, כי טוב הכל חפצים ודבור בדעת מתקבל. על כן נראה שטוב הכל חפצים הכוונה מצד הנשמה לכן דבור בדעת ויראה נכנס בלב השומע ומעורר אותו גם בלא הבנה. כי בפנמיות נפשו הוא חפץ באמת. עין לקוטי תפילות כאן שמוהרנ"ת מבקש שיתקבלו דבריו בג' בחינות כנ"ל להקב"ה ולחבריו ולעצמו.

### מהלך התורה בסדר העבודה

סדר העבודה נראה שמתחיל מאות ג' שמצב השכינה אליו נולדנו הוא שהיא בפירוד וכמו שנבראו אדם וחוה אחור באחור. ועוד נוסף עונות שלנו מגלגול קודם וגלגול הזה שגורמים עוד רבב על הבגדים ובחי' דם נדה וזהמת הנחש שגורמים עוד יותר פירוד ומוחין דקטנות. והעצה היא תשובה.

והיינו דההוא גברא דבעי איתתא דהיינו שהיה במוחין דקטנות בגלל עונותיו ונפל מהיראה וביקש לשוב לו את היראה שע"ז הדבור נשמע ומתקבל/כ.

ולא יהבי ליה. כי צריך לזה מוחין שהרי יראה היא השגת מציאותו ית' בהרגשה שהוא נמצא מאד ובסמוך. ולמוחין צריך יחוד וזה א"א בבגדים צואים, ולהסיר את הבגדים הצואים ולזכות לבגדים לבנים זה רק ע"י מוחין. נמצא שהתיקון לא אפשרי.

וזה שאלת הסבי דבי אתונא, הרי תיקונו הוא המוחין וכיון שפגם בשכינה אין יחוד וא"א להמשיך מוחין ומה חזי שמבקש מוחין ע"י תיקון כללי.

ובאמת היא גמ' מפורשת במנחות כט/כא<sup>1</sup> מפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה. וליעייל בהך? לא מסתייעא מילתא.

והיינו כנ"ל שא"א לחזור ותקן את הפגם בעצמו ע"י תשובה על אותו הפגם, אלא צריך להמשיך מוחין לאותו גיד שנפגם בשכינה השייך לאותו לאו שעבר, ולהמשיך מוחין לאותו גיד, צריך תיקון הברית מעין אותו עוון. ואולי זה עיקר החדוש בתורה זו.

וזה כוונת הגמ' לא מסתייע מילתא לשוב דרך הפתח שיצא ממנו, אלא להמתין לסיוע שיעלה ויכניס אותו מהפתח העליון, שהוא עולם התשובה הארת הבינה עלאה.

כי לתקן את הפגם א"א אלא ע"י סיוע של מוחין מבינה ולזה צריך תיקון כללי שיעורר את הסיוע הזה/כב.

עייין סוכה לב. מתיבתא הערה מח בשם איי הים טעם שמאמר ראשון בריאת שמים וארץ לא נאמר בו אמירה מבאר כי עדיין לא היה למי לדבר כי המלאכים נבראו רק ביום שני.

<sup>2</sup> כחז"ל מי שיש בו יראה דברים נשמעין

<sup>כא</sup> מנחות כט: - אמר רב אשי חזינא להו לספרי דווקני דבי רב דחטרי להו לגגיה דחי"ת ותלו ליה לכרעיה דה"י חטרי להו לגגיה דחי"ת כלומר חי הוא ברומו של עולם ותלו ליה לכרעיה דה"י דבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מר' אמי מאי דכתיב (ישעיה כו-ד) בטחו ב"י עדי עד כי ביה י"י צור עולמים אמר ליה כל התולה בטחונה בהקב"ה הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא אמר ליה אנא הכי קא קשיא לי מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה כדרש ר' יהודה בר ר' אילעאי אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י כשהוא אומר (בראשית ב-ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם והוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעייל בהך לא מסתייעא מילתא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג-לד) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו ומ"ט אית ליה תאגא אמר הקב"ה אם חוזר [בו] אני קושר לו קשר מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים.

ותלו כרעיה דה"י. רגל הפנימי של ה"י תלוי באויר ואינו דבוק לגגו: הוה לו מחסה. דהיינו הכי משמע על שבתחו ב"י עדי עד הוה להם ביה י"י מחסה צור מעוז לעולמים: אחת בה"י ואחת ביו"ד. חלק את שמו והסיף מכל אות ג' טיפין ומאותן טיפין נעשו מים ואויר וכל העולם כולו וכן כתוב בספר יצירה: לאכסדרה. שפתוח מתחתיו: שכל הרוצה לצאת. ממנו לתרבות רעה יוצא: מעלין ליה. בפתח העליון בין רגל שבתוכו לגגו: ולעיילו בהך. פתח התחתון דנפיק ביה: לא מסתייעא מילתא. דהבא לטהר בעי סיוע מפני יצר הרע הלכך עבדי ליה סיוע פתח יתירה: הוא יליץ. (אותו) כלומר פותח לו להיות לץ: מסייעין אותו. אלמא בעי סיוע:

<sup>כב</sup> וכמו שהאיר לי החברותא אריה שכן מצינו ביציאת מצרים שחשבו תחילה שמיד אחר מתן תורה באחד יום מחורב יכנסו לארץ דרך פלישתים וכיון שפגמו המרגלים בא"י לא היה אפשר לתקן זאת אלא ע"י ארבעים שנה במדבר בבחי' סיוע של הבינה אמא דמסככא על בניה שהיא הנהגה ניסית שזכו לה כעובר בבטן אמו כמבואר בזוהר בחי' למעלה מהטבע לחם מן השמים ומים מבאר מרים ועננים מגהצים בגדיהם שאינם בלו ורגלים לא בצקה וכו'. והסיוע הכניס אותם לארץ מלמעלה יותר, מגלגל ויריחו דייקא, ולא מלמטה דרך פלישתים. וקודם הכניסה נתנסו בתאוה בשיטים ומי שלא עמד בניסיון מת במגפה כי בלא תיקון הברית א"א להכנס לארץ.

וכמבואר בתורה ו' שתחילת התשובה היא אנא זמין למהוי, ואזי לסייע לו מאיר לו הארת הבינה באור גדול לזמן קצר, ומכוחו ממתין ומתקן בבקיות ברצוא ובקיות בשוב דהיינו שמירת הקשר ברית בכל מצב את בגדי השכינה שפגם בהם, וכשהם לבנים אזי נשלמה תשובתו, ונעשה הייחוד שמחזיר ומאיר לו את האור הראשון בכלים.

אלא שבתורה ו' מבואר בכלליות עניין ההמתן והבקיות ברצוא בעליה וירידה שהיא תיקון הברית כללי, מה שקושר עצמו למטרה ולא מתייאש. כמבואר שם בסוף התורה שהם כוונות אלול בחי' הנותן בים דרך דהיינו תיקון הברית כמבואר שם.

ואילו אצלינו מפורט הרבה יותר עניין התיקון הכללי שצריך תיקון מיוחד לכל פגם, כי כל סוג תיקון כללי מתקן פגם של גיד אחר, משס"ה גידין.

וגם רמזו יותר עניין כנשר יעיר קנו שהיא שמירת האמא דמסככא על בניה שרק עי"ז שייך להמשיך מוחין לשכינה בזמן שבגדיה צואים. וכנ"ל בהקדמה לאות ג', ויתבאר לקמן באות ג'.

עד כאן ההקדמה



## תורה כט [בין]

תורה זו המושך (שהתחיל בתורה כג ויסיים בתורה לא) של ביאור השאלות ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניה/כ"ו ומה שהשיב להם, בבכורות דף ה: וזו השאלה הראשונה שם. ועיין לעיל בהקדמה לתורה כג הקדמה כללית לכל מאמרי הסבי דבי אתונא

**האי גברא דאזל בעי איתתא ולא קיהבי ליה מאי חזי דאזיל להיכא דמידלי מינה. שקל סיכתא דצה לתתא לא עאל, דלי דצה לעילא עאל.**  
**אמר האי נמי מתרמיא ליה בת מזליה [כ"ה]:**

כ"רש"י דמידלי" מינה שמיוחסת מראשונה ושואל אותה? הלא יש לו ללמוד הואיל ולא נתנו לו ראשונה כ"ש זו: סיכתא קבילא. דצה השפיל ידו במקום שאין חור בכותל ולא עאל. דלי דצה. הגביה ידו ונעצה במקום נקב ועאל:

תרגום – סבי דבי אתונא שאלו את ריב"ח, אותו אדם שביקש אשה ולא נתנו לו, מה ראה שהלך לבקש למעלה ממנה? נטל ריב"ח סיכה לנעצה בכותל ולא ננעץ הגביה ידו ונעץ בכותל וננעץ, אמר להם כמשל הסיכה כך גם זו האשה שלמעלה מהראשונה היא נמצאה בת מזלו. (דהיינו בת זוגו כידוע שלכל אדם יש בת זוג שהיא חלק נשמתו ובשרשם הם נשמה אחת (תורה רסה), ממילא אין מקום לשאלה מאי חזי דאזיל למדלי מינה, כי הטעם שלא נתנו לו את הראשונה לא כיון שהם לא באותו יחס אלא כיון שאינה בת זוגו)

עפ"י הפשט גם אם החור היה למטה הייתה ננעצת הסיכה אלא שענה להם שבמקרה מסויים זה בת זוגו גבוהה ממש שבקש תחילה. כי זיווגי הנשמות הן נשמה אחת שנפרדה וחוזרות ומתאחדות ולכל אחד בת זוגו המיוחדת בלא קשר לייחוס, כי הייחוס הוא מצד הגופות ולא מצד הנשמות.

ורבנו מבאר שאשה היא משל לדיבור שכשהוא פגום הוא לא מתקבל, ושאלו א"כ מדוע לבקש תיקון למעלה מהדבור לפני שמתקן את הדבור בעצמו, וענה להם כמשל הסיכה כך הדיבור, שהטוב שבו נמצא למעלה ממנו בנוזלין מן לבנון שהם המוחין וצריך תיקון הברית כדי שיהיה נוזלין מהמוחין אל הדיבור.

**וצ"ע לפי המבואר בתורה זו את הסיוע מבינה ממשכיכים ע"י תיקון הכללי וצ"ע איזה תיקון כללי עשו כדי לזכות לסיוע. ונראה שמשו רבנו צדיק קשת הברית על ידו זכו. ובבחי' אתה הראת לדעת. דהיינו מה שכלל ישראל התבטל למשה רבנו וכיוון בהליכתו במדבר אל א"י זה היה התיקון הכללי.**

<sup>22</sup> גאמרה בשבועות שנת תקסו (הל בשישי שבת פרשת נשא) (ועיין חיי מוהר"ן סימן כ' ובספר באבי הנחל) באותה עת לבש רבינו בראשונה בגדים לבנים. ותורה זו היא ביאור השאלה הראשונה ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניה בבכורות ה:

<sup>23</sup> רבי יהושע בן חנניה שהכניע את סבי דבי אתונא הוא רבי יהושע סתם שבמשנה והוא בר פלוגתא דרבי אליעזר הגדול בן הורקנוס והוא שנחלק עם רבן גמליאל ערבית רשות או חובה בברכות כז: ואז רננו העם ואמרו להעביר את ר"ג מנשיאותו ואותו תלמיד שגרם לזה בשאלתו היה רשב"י בצעירותו שכאן בתורה נזכרת הסתלקותו כמושג דהיינו כפגה"ב שאז הדיבור אסור.

<sup>24</sup> תרגום – אותו האיש שהלך לבקש אשה ולא נתנו לו מה ראה שהלך לבקש מיוחסת ממנה. לקח ריב"ח סיכה לנעצה למטה בכותל ולא ננעצה הגביה למקום נקב וננעצה, אמר לו גם נודמנה לו בת מזלו.

<sup>25</sup> שייך לפרש"י – גם בדפורי דמידלי ובתשכט - דמידליה 2 גם בדפורי ותולדי- אותה, (כלשון רש"י בגמ') ותולדי- אותו (ותימה כיון ששואל היינו מבקש צ"ל אותה)

לפי פירוש רבנו שתמיד תיקון המלכות למעלה ממנה, (הקשה הריצ"ח) א"כ המשל צ"ע כי בו הטעם שהסיכה נתחב בכותל כיון שהחור היה למעלה והרי מצד המשל באותה מדה היה יכול להיות למטה, דהיינו שבנמשל חור יכול להיות רק למעלה ובמשל במקרה היה למעלה.

עוד קשה שבמשל הוא ביקש אשה אחת וקיבל אשה אחרת ואילו לפי ביאור רבינו הנמשל שלבסוף קיבל את אותה אשה יראת ה' שביקש תחילה אלא שתחילה לא היה ראוי לה ולבסוף כן היה ראוי לה.

למעשה ריב"ח הודה להם שאת הדבור מתקנים ע"י דבור, אלא שגילה להם שיש דבור שאפילו כשיוצא מפה פגום בכוחו לעלות עד למעלה לעורר המוחין ועוד ולגרום תיקון הברית, וזה כשמדבר משבח הצדיקים שזכו לזה.

וצ"ע היכן רמוז בדבריו שבח הצדיקים?

ואולי במה שאמר "האי נמי אתרמיא ליה בת מזליה" דהיינו שיש דבור שמתרמי ועולה עד למעלה מכח הצדיקים שמהם הוא מדבר כי הוא מעורר את רושם מעשיהם שתיקנו את הברית בתכלית וזה יכול גם מי שפגם בדבור.

כאמור בתורות הקודמות שכל השו"ת שהיה ביניהם היה קרב לחיים ולמוות בין חכמת ישראל לחכמת יוון, והניצחון היה צריך להיות ברור באופן שהצד השני יודה מעצמו כי לא היה שם צד שלישי שיכריע מי ניצח, ובכל השו"ת שהיה ביניהם רבי יהושע בן חנניה ניצח, ושתיקתם היתה הודאה, כפי שהתברר בסוף שהלכו אחריו לספינתו כמו שסוכם שהמוצא יניח למנצח לעשות בו כרצונו.

ולפ"ז צריך לפרש את שאלתם כשאלה שהיה בה אבן נגף להפיל את ריב"ח בהוכחה ניצחת שהתורה שבשמה הוא בא יש בה חסרון, וכך גם תשובת ריב"ח הייתה סתירה ניצחת לכל התפיסה של חכמת יוון.

נמצא שבשאלתם כווננו לומר שמי שלא נולד מתוקן אין אפשרות שיזכה לדיבור מתוקן ושלם, כי מאחר שפגם בדיבור אין לו תיקון אלא למעלה בשרש הדיבור, ולשם אינו יכול להגיע שהרי פגם כבר למטה מזה.

וריב"ח סתר דבריהם שאמר שגם מי שפגם בנמוך יש דרך שימשיך תיקון מהגבוה ע"י תיקון הברית, וזה דייקא ע"י הדיבור בעצמו אע"פ שיוצא מפה פגום, וזה ע"י שמדבר שבח צדיקים, כי רושם שמירת הברית של הצדיק מתעורר ע"י השבח ומתרמי עד לגבוה ביותר ומעורר מוחין ותיקון הברית.

ובזה ניצח אותם כי תיקון הברית שלא שייך אצלם, ואין להם צדיקים כאלה.

לקמן בביאור הסבי דבי אתונא מבאר שהדבור הוא אשה יראת ה' ואותה ביקש ולא נתנו לו בגלל עוונותיו, ואזי ביקש תיקון לעוונותיו למעלה ממנה, במוחין וזה ע"י הצדיק שהוא מושל יראת ה' כי בכוחו להזייל מוחין לכפר עוון ואזי יתנו לו את האשה יראת ה'.

נמצא לפי רבנו שלבסוף הוא כן קיבל את האשה יראת ה' שביקש תחילה, אלא שהוא רצה אותה כמו שהוא, עם עוון, ונתנו לו רק אחרי שתיקן עצמו מעוון, ע"י תיקון הברית. והטעם, כי כשהוא עם עוון הוא יפגום באשה יראת ה', לכן אסור לתת לו אותה, בבחי' שבהסתלקות רשב"י הדיבור אסור, אבל ע"י שבח הצדיקים הוא מחייה את הצדיק ואזי הוא בחי' רשב"י וכשיש תיקון הברית אז נמשך מוחין לכפר עוון ואזי מקבל את האשה יראת ה' שביקש מתחילה בבחי' פתח פיך, כי כשאין חשש שיפגום בה אזי אדרבה פתח פיך ויאירו דבריך.

## האי גברא דאזל בעי איתתא ולא קיהבי לי' וכו'.

### אות א

כדי לבאר מה שאלו סבי דבי אתונא ומה ענה להם ריב"ח פותח רבנו את דבריו " כי לא כל דבור נקרא דיבור" כי דבור שלא מאיר בו הטוב דהיינו צדיק יסוד, ע"י שהוא בא מהדעת המחבר את המלכות עם הקב"ה אזי אינו נקרא דבור, אלא דבור פגום ועל כן גם לא מתקבל, כי מבחן הדבור הוא אם מתקבל אצל השומע באופן שרועם בלבו ומעורר אותו ליראה ותשובה. (להבדיל מדבור שמתקבל אבל לא מעורר לתשובה וכגון לשון הרע שברית כרותה לה שתתקבל ודואג ראש סנהדרין ואחיתופל יועץ המלך לא נבחרו לזה אלא ע"י שנתקבלו דבריהם, ואע"פ שהגמ' מעידה שהיו בלא יראת שמים, וכן חכמים בחכמות שדבריהם מתקבלים בשכל של המבקש את אותה חכמה אע"פ שאין בה טוב)

וצ"ע כי אחז"ל בברכות ו:י"ב מי שיש בו יראת שמים דבריו מתקבלים, ומדוע כאן תלה בטוב ולא ביראת שמים. אבל עיין בסוף התורה בביאור הסבי דבי אתונא שהאשה אותה ביקש היתה אשה יראת ה', דהיינו שהוא ביקש דיבור הנשמע ומתקבל שנקרא אשה יראת ה', נמצא שגם כאן הכוונה שמכח היראה שבדבור הוא נשמע ומתקבל.

<sup>12</sup> ברכות ו: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'" מאי "כי זה כל האדם" אמר רבי אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה, רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו, רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

גם כאן מבאר רבנו שהדבור מתקבל ע"י הטוב שיש בו ועיין יומא לח: (הובא בתורה כג) אין טוב אלא צדיק, ובברכות ו: הנ"ל עה"פ "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא כי זה כל האדם" מבואר שאתו צדיק הדור הוא הירא שמים שבדור, שכל העולם לא נברא אלא לצוות לו. וביחס אליו אמרו שם שמי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, נמצא שבגלל שהוא צדיק הנקרא טוב לכן דבריו נשמעים.

ונשמע ומתקבל הפירוש שנשמע באוזן ומתקבל בלב באופן שמביא את השומע לגילוי כבוד שמים מכח הדבור הזה, כי הטוב שבדיבור הוא אלוקות המתלבש בדבור לכוונה של גילוי כבוד שמים. וירא שמים זו כל כוונתו ויש סגולה ביראה שהיא מתלבשת בדבור באופן שרועם בלב השומע ומתקבל, לעורר את לב השומע להוציא לפועל את אותו דיבור עד לגילוי כבוד שמים.

ועל כן אסור לומר דברי תורה וכל שכן סודות התורה למי שלא ישמע ויתקבל אצלו לגילוי כבוד שמים, והכי נמי כל טוב שלא יורד עד לגילוי כבוד שמים, נמצא שמקור הטוב שמשם נשפע הטוב הזה, השפיע למקום שלא מוליד כבוד שמים, שזה פגם הברית.

עיינן לק"ה כלאי בגדים א' שמוהרנ"ת מבאר זאת עפ"י האריז"ל שדבור שאינו נשמע הכוונה שחסר לו אור האוזן, ואור האוזן היא הארת הנשמה כמבואר שם (אוצרות חיים ש' הנקודים). נמצא שדיבור שנשמע דהיינו שנקלט אצל אדם בר דעת שיחזיר את הדיבור הזה בגילוי כבוד שמים, הכוונה שבאוזן השומע מתלבש הארת הנשמה בדבור ויורד עם הארת הנשמה אל כלי העשייה לגלות בו כבוד שמים.

נמצא צ"ע שלכאורה יש כאן שתי הזהרות אחת שהמדבר יהיה ירא שמים דהיינו בר דעת ואזי יש טוב בדבורו שרועם בלב השומע/כ"ו. ואזהרה שניה שידבר רק לאדם שישמע ויגלה כבוד שמים מכח הדבור הזה. דאי לאו הרי דיבורו לבטלה והוא פגם הברית כמבואר בתורה קלד/כ"ו. ואילו רבנו בתורה זו אמר טוב הכל חפצים דמשמע שהכל תלוי רק במדבר.

עוד צ"ע שמשא רבינו שהיה הבר דעת ועי"ז יראת שמים אצלו היא מלתא זוטרתא כמבואר בגמ' נמצא מצדו לא היה שום חסרון, ומדוע טען להקב"ה שבני ישראל לא יקבלו את דבריו. וכן מבואר בזוהר וארא כה שמצדו לא היה חסרון אלא מצד העם שאצלם הדבור והדעת היה בגלות. בבחי' מקוצר רוח ועבודה קשה.

לכן נ"ל כוונת רבינו שדיבור הנשמע ומתקבל ע"י שיש בו טוב שע"ז הוא בחי' אשה יראת שמים, המתקבל אין הכוונה שמוכרח שהשומע מבין מה שנאמר לו, כמו שמצינו במשה רבנו שהיה גבוה מאד מהעם כשהיו בגלות, אלא שהדיבור רועם בלבו ומרגיש התעוררות תשובה, אע"פ שלא יודע לחזור על הדברים ששמע. וכמו ששמעתי מבארים את הגמ' הנ"ל אין לגבי משה יראה מילתא זוטרתא היא, שהכוונה שמי שהוא לגבי משה דהיינו מקורב אליו אזי גם אצלו היראה היא דבר קטן, כי מי ששמע דיבור ממשא היה הדיבור רועם בלבו ונעשה ירא שמים. וכמ"ש אתה הראת לדעת כמבואר בתורה ד' שמשא רבנו הכניס דעת בעל ישראל, והראיה שבתוך זמן קצר מאד נהפכו מעם של עבדים לגוי קדוש כולם נביאים.

ואע"פ שבאמת אסור ללמד לתלמיד שאינו הגון כי לבו אטום. אבל בתורה זו רבנו מדבר רק מצד המדבר. אמנם בתורות אחרות דיבר על הפגם הגדול כשמדבר באופן שהשומע מקבל יותר מהכלים שיש לו. ע"כ כשמדבר תורה ברבים צריך לדבר באופן שכל אחד ישמע לפי מדרגתו וזו חכמה גדולה כמבואר בתורה מז תנינא/ו' שמי שלא יכול לומר תורה באופן כזה אסור לו לומר תורה ברבים.

כ" כן מבואר בתורה ה' ור' צדוק הכהן מבאר בהרחבה יותר כפי שיתבאר לקמן בהערה.

כ" תורה קלד - עבודה גדולה לומר תורה אפלו ליחיד, כל שכן לרבים. פי צריך לזהר מאד, שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל. פי הוא בחינת נאוף, שמשליך טפי השכל באתר דלא אצטריך. ונקרא לבטלה, פי אינו מוליד אצלו כלום. ולפעמים נקרא נאוף ממש, שמוליד ומוציא פסול ופגום, הינו שהמקבל עושה על ידי זה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו. ועל כן על ידי שאומר תורה, יוכל, חס ושלום, להתגבר עליו היצר בתאות נאוף. ועל כן צריך לזהר מאד כשאומר תורה ברבים, שדבוריו יתחלקו שלא ישמע כל אחד כי אם מה שצריך לו, לא יותר. ואף שאומר בפני רבים לכלם בשפה, עם כל זה לא יכנס בלב כל אחד ואחד כי אם הנוגע לו, וצריך לו. וכמו שכתוב בזהר (יתרו דף סח): "וישמע יתרו" והלא בלא עלמא שמעו אלא יתרו שמע וכו' וזהו ופאה מאן דמלל על אדנא דשמע' (זהר תצנה דף קפו). וזה שאמרו (ספ"ה נב): כל הגדול מחברו, הינו שהוא גדול, ועל ידי זה אומר תורה, אזי יצרו גדול ממנו כנ"ל, כי יוכל להתגבר עליו היצר הרע בתאות נאוף כנ"ל, וצריך להשמר ולפלט דבוריו כנ"ל:

ל תורה מז תנינא - ספנה גדולה לומר תורה, וצריך לזהר יגיעה גדולה ואמנות יתרה, שיוכל לשקל בפלס דבריו, באופן שלא ישמע כל אחד ואחד מהשומעים כי אם מה שצריך לו, לא יותר. ואף על פי שהכל שומעים כל התורה שאומר, עם כל זה לא ישמע כל אחד רק מה שצריך לו. וכמו שאמר על פסוק "וישמע יתרו": "והלא כל העולם שמעו, אלא יתרו שמע וכו' (זהר יתרו דף סח). פי רק שמיעת יתרו נחשב לשימיעה, שנכנס באזניו, ושמיעת כל העולם אינו נחשב לשימיעה כלל. ומי שאינו יכול לומר תורה בבחינה זו, אסור לו לומר תורה:

פי כל אחד ואחד בשבא אל הצדיק לשמע תורה, בא עמו גם הרע שלו, דהיינו הקלפות הנבראים על ידי עברות, חס ושלום, והם הדיחוקים את העולם ועושים בלבול ודחק גדול בשעת אמירת התורה, פי הרע הנ"ל של כל אחד רוצה לבלבל. וזה שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות ו): "האי דחקא דכלה מניחו", הינו מהרע של כל אחד ואחד, שהם הקלפות כנ"ל. ואלו הקלפות רוצים גם כן לינק מן התורה, ויניקתם הוא רק מהמותרות, דהיינו מה שאחד שומע יותר ולמעלה ממחו' והבנתו, זה בחינת מותרות, ומשם יניקתם. וזה בחינת רזי תורה שנמסר לחיצונים, פי יניקתם רק מבחינת רזי תורה, דהיינו ממה שהוא למעלה ממח' האדם, כל אחד לפי הבנתו:

על כן צריך החכם האומר תורה, שיהיה לו אמנות הנ"ל, שלא ישמע שום אחד מהשומעים מה שאינו לפי מחו' והבנתו, שאינו שיק לו כנ"ל, כדי שלא לתן להם יניקה, חס ושלום. ודע, שיש קלפה דקה, שסמיכה להקדשה, שאות הקלפה הדקה יכולה לינק אפלו מגוף



**כי לא כל דיבור נקרא דיבור**, אע"פ שיוצא מפה של אדם מדבר בעל בחירה, יהודי, שהוא רוח ממללא שהקב"ה נפח באדם, ואיתא בזוהר/לא<sup>1</sup> דמאן דנפח את עצמו נפח, אעפ"כ לא בהכרח שהוא נקרא דיבור, **כי דיבור שאינו נשמע** /לב/ ונתקבל/לג/ [לד] דהיינו דיבור שאינו רועם בלב השומע עד מגלה מכוחו כבוד שמים, **אינו נקרא דיבור, בחי' (תהלים יט)/לה/ אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם**. פשט הפסוק י"א שרוצה לומר שהטבע מספר שבחו של מקום בעצם מציאותו ומהלכו, וי"א שרוצה לומר להפך, שקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו. ולפי רבנו רמזו כאן ענין הנ"ל שלא נקרא אומר ודברים אם הוא לא נשמע ומתקבל. ולפי רבנו פשט הפסוק שבאמת לא נשמע קולם בגשמיות אלא שמי ששם ליבו למהלך ופלאי הטבע ועי"ז מתעורר לבו כשרואה גדולת הבורא ושב בתשובה הוא עושה את הדבור של הטבע לדיבור הנשמע ומתקבל.

**ועיקר מה שנתקבל הדיבור, הוא מחמת הטוב שיש בו** דהיינו טפה חירותא דנגיד ונמשך מחכמה לבינה ולדעת ע"י תיקון הברית יסוד שהוא בחי' גי'ד גמט' טוב/לו, **כי טוב הכל חפצים** דהיינו כל סתם תלמיד הגון חפץ בטוב, דהיינו כבוד שמים ויראת שמים, דאי לאו הגון הוא אסור ללמדו/לז/ [לח]. **וע"כ כשיש טוב בהדיבור** דהיינו דעת המתבטא ביראת שמים/לט, בחי' אישה יראת ה' כמבואר בסוף התורה **אזי הדיבור נשמע בלבו כרעם ועי"ז ונתקבל** שמתגלה מכוחו כבוד שמים בהתעוררות לתשובה/מ/ ומעשה טוב, **אבל כשאין טוב בהדיבור** אזי אע"פ שנשמע הוא **אינו נתקבל** כיון שאין בו טוב הוא לא רועם בלב השומע :

התורה בעצמה, אפלו אם אין בה מותרות. והתקון לזה בשמך דברים משיעית ישראל, שאז בורחת אותו הקלפה הדקה. וזה בחינת מה שאמר רבותינו, וזכרונם לברכה (זבחים טז), שיתרו בא והלך לו קדם מתן תורה, כי יתרו הוא בחינת הקלפה הדקה שבורחת בשושמעת ישועות ישראל. והצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר תורה, יותר מאימת ראש השנה ויום הכפורים:

<sup>לא</sup> **כך כתב בלק"ה** ערבית הכלולה במנחה אות צג וז"ל – וכמו שאיתא בזהר הקדוש ויפח באפיו נשמת חיים מאן דנפח מתוכו נפח וכו' (וכמו שמבאר בספרי קדש מזח).

ועיין ספר שפע טל – הקדמה בן מאה שנה – ויפח באפיו נשמת חיים והוא ידוע כל הנופח מעצמותו הוא נופח וכיון שהקב"ה בעצמו ובכבודו נפח באפיו של אדם הראשון נשמת חיים אם כן הייתה נשמתו מעצמותו ב"ה וכמו שהעיד עליו הפסוק בפירושו ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו וכדפירשנו סוד ענין צלם למעלה שנשמת אדם היא צלם אלקים ודמותו.

<sup>לב</sup> **צ"ע מה הכוונה** נשמע ומתקבל הרי חזקה שליה עושה שליחותו בדיבור בלבד הרי שכל אדם האומר לחבירו עשה לי דבר פלוני והוא עשה הרי דבריו נשמעו והתקבלו למעשה ואעפ"כ לא בהכרח שזה נקרא דיבור. וגם א"א לומר שהכוונה שרק כשמתקבל למעלה אצל הקב"ה נקרא דיבור שהרי אמר לקמן הטעם כיון שטוב הכל חפצים.

**ודואג הגמ' מעידה** עליו שהיה בלא יראת שמים ואעפ"כ היה ראש סנהדרין הרי שנתקבלו דבריו וכן אחיזתופל בלא יראת שמים כנ"ל ואעפ"כ היה יועץ למלך דוד ועצתו באורים ותומים בודאי נתקבלו דבריו.

**ואפילו לשון הרע** ברית כרותה לה שנתקבל (מובא באלשיך עה"ת כמה פעמים קהלת ז' כא ובראשית לז ח' ושמות יב יח, הובא גם בלק"ה ריבית ד' טז)

**לכן מוכרח** שמתקבל הכוונה שהמקבל מגלה על ידו כבוד שמים, ורק זה נקרא דיבור הכוונה שרק למי שמתקן בברית דהיינו שכל מעשיו גלות כבוד שמים אזי משמים משפיעים לו טוב בדיבורו בלא חשש שילך לאיבוד.

<sup>לג</sup> **שנתקבל** – צ"ע שנקט לשון עבר ולא שמתקבל או שיתקבל.

<sup>לד</sup> עיין לק"ה בלאי בנדים הלכה א'. ועיין אצרות חיים שער נקודים פ"ו ד"ה וזהו הטעם אשר ס"ת.

<sup>לה</sup> **תהלים יט** (ב) השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע: (ג) יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחנה דעת: (ד) אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם:

**מלבי"ם** – (ד) אין – והגדה זו אינה בלחש, כי אין אומר שהוא מאמר שלם, וגם אין דברים שהוא גם דברים יחידים, אשר בלי נשמע קולם – שכל אמירה וכל דבור היוצא מאת הטבע ופליאותיה המתחדשות כל רגע להעיד על כבוד של יוצר, קולם נשמע מקצה הארץ ועד קצהו, וכל שיח וכל רמש וכל תנועה המתהווה בעולם יתן קול עז ויכריז בקול גדולת הבורא וחכמתו:

**מלבי"ם** חלק באור המלים (ד) אומר, דברים – אומר הוא מאמר שלם, ודבר יפול גם על מלה אחת כמ"ש בחבורי התו"ה (ויקרא סי' ג):

<sup>לו</sup> **כמבואר במתוק מדבש** תיקון כא דף נד. בענין המן כורע גר, וכן בגמ' יומא לח: אין טוב אלא צדיק כמ"ש אמרו צדיק כי טוב.

<sup>לז</sup> **חולין דף קלג**. אמר רבי זירא אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס שנאמר כצורר אבן במרגמה כן נותן לכסיל כבוד וכתוב לא נאווה לכסיל תענוג:

<sup>לח</sup> מו שא"ט כסיל כמ"ס לא יתפח כסיל בכתובה משגי' יח ב'

<sup>לט</sup> **כמבואר לקמן** שדבור הנלקח מהדעת מתקבל ובתורה טו שיראת שמים שרשה בדעת. ובברכות ו: שדיבור של ירא שמים מתקבל. עוד נראה לומר עפ"י לשון ספר הישר היוצא מן הלה נכנס ללב, ואמחז"ל אין יראה אלא בלב לכן דיבור ביראה מתקבל בלב השומע.

<sup>מ</sup> **כדמצינו צדיקים** שבמשפט אחד עוררו חילוני גמור לתשובה

מוהרנ"ת/מ<sup>א</sup>) מבאר עפ"י הסוד שדבור שאינו נשמע ומתקבל זה בחי' שבירת הכלים, ושבירת הכלים היא מחסרון הארת האוון כמבואר בעץ חיים. נראה כוונתו שעל כן צריך לדבר באופן שיהיה נשמע דהיינו שאור האוון הכוונה של השומע, וזה תלוי במדבר שצריך לדבר באופן שיהיה דיבור הנשמע ואזי הוא נקרא דיבור. ומתקבל הכוונה שביא להתגלות כבוד שמים, לכן המדבר צריך לכווין לאוון שומעת וגם לדבר באופן שיהיה רועם בלב שומע ע"י נשמע באוון (כמ"ש תיקון נח שמיעה בלבא תליא) בבחי' וישמע יתרו, שמיעה שמביאה לגילוי כבוד שמים. ואין הכוונה לחפש אוון שומעת אל לדבר דיבור כזה שגורם לאוון לשמוע ע"י שרועם בלב.

**ואיך עושיין הטוב בהדיבור, הוא ע"י שלוקחין הדיבור מהדעת** דהיינו שכשהוא מדבר הוא מחובר במחשבתו להקב"ה ואזי מאיר בדיבור אמת חזקה ברורה בחי' נוזלין מן חכמה ובינה ונחלטים בדעת **אזי יש בו טוב** דהיינו דעת המתבטא ביראת שמים, הנקרא "סוף דבר" כי היא המלכות המקבלת אמת מהדעת ואזי היא יראה מהמלך וכמ"ש "כי זה כל האדם" דהיינו שהיראה מתלבשת בכל קומת האדם, ודיבור היוצא ביראה שהיא גבורות, רועם בגבורות בלב השומע ומתקבל (כמבואר בתורה ה')/מב. **אבל כשהדיבור בלא דעת, אזי אין בו טוב** אין בו תיקון הברית המביא דעת ועי"ז יראת שמים. **בבחי' הכתוב (משלי יט)/מג** **גם בלא דעת נפש לא טוב**, דהיינו הדיבור בלא טוב, **כי נפש הוא הדיבור [מ"ד], כמ"ש (בראשית ב')/מז** **"ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה"** ותרגומו **לרוח ממללא נ"ל** כוונת רבנו שהביא פסוק זה דווקא, היא לומר שאע"פ שכח הדיבור הוא עניין אלקי שנפח הקב"ה בעצמו מעצמו באדם, אעפ"כ לא נקרא דיבור, אלא כח הדבור, ורק כשמצטרף לזה גם יראה מהדעת אזי נקרא דיבור ונ"ל :

וצ"ע דמציינו חכמים גדולים שרבים רצים לשמוע דבריהם וכמו דואג שהיה ראש סנהדרין בזמן שאול המלך ופשוט שמינו אותו כיון שקבלו דבריו, וכן אחיתופל היה רבו של דוד ושל בנו שלמה, הרי שנתקבלו דבריהם אע"פ שמבואר בגמ' חגיגה טו שלא היה להם יראת שמים. וא"כ כיצד נתקבלו דבריהם? וצ"ל שכשהדיבור מתקבל מכח חכמת המדבר אין זה דיבור המתקבל שרבינו מדבר עליו, כי לא רועם בלב השומע עד שמביאו לתשובה וגילוי כבוד שמים אלא רק מוסיף לו חכמה חיצונית. ונראה שזה רמוז בסוף התורה בביאור השו"ת שבין סבי דבי אתונא וריב"ח במה שביאר שהסיכתא רומז לדברי תורה כדרבנות ומסמרות, נמצא שהאיש שביקש את האשה יראת ה' היה ת"ח שהרי נמשל לסיכה הנ"ל, ואעפ"כ לא זכה לדיבור המתקבל, נמצא שלא היה טוב בדיבורו אע"פ שהיה ת"ח גדול.

## אות ב

אחר שביאר שדבור הנשמע ומתקבל, הוא דבור שיש בו טוב הבא מהדעת. יבאר עתה שזוכים לדעת ע"י שמדברים משבח הצדיקים.

<sup>מא</sup> **לק"ה בלאי בגדים א'** – כי פגם הבגדים הוא פגם הדבור כמבאר היטב במאמר הנ"ל, עין שם. ונשעטנו הוא בחינת פגם הדבור, כי הם בחינת האותיות שנפלו ונשברו. ועל כן צריכין תקון כידוע. והוא בחינת דבור שאינו נשמע המבאר שם בתחלת המאמר, כי זה הוא בחינת האותיות הנפולין הנ"ל שהם שעטנו וכו' כנ"ל, כי עקר השבירה היתה על ידי שלא קבלו אור האין כמו שאיתא בעץ חיים. וזהו בחינת דבור שאינו נשמע, דהיינו שלא קבל אור האין שאינו נקרא דבור כלל, כי הוא בחינת אותיות שבורין כנ"ל וזה בחינת שעטנו כנ"ל שזהו בחינת פגם הבגדים כנ"ל וזה שכתוב בספרים שמי שלבוש שעטנו אין תפלתו עולה, כי הוא בחינת דבור שאינו נשמע כנ"ל ועין כל זה בהלכות ציצית, עין שם היטב:

<sup>מב</sup> **וכן מבואר יותר מבואר בר' צדוק** (מחשבות חרוץ סמוך לאמצע אות ד') שירא שמים הדיבור שלו מכניס חיות בשומע מכח פחד ה' החופפו שכל פעולותיו ודבריו כרצון ה' ית' דעי"ז יש בהם חיות כטעם אתה מחיה את כולם, ועי"ז יכול להכניס חיות גם באחר.

<sup>מג</sup> **משלי י (ב) גם בלא דעת נפש לא טוב ואף בגלגלים חוטא:**

<sup>מד</sup> עיין תורה זו ונא ופא וקענ וקענ שלמד מהפסוק שיר השירים ה' נפשי יצאה בדבור.

<sup>מה</sup> **בראשית פרק ב (ז) ויצר ידוד אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה:**

**תרגום אונקלוס (ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן אדמתא ונפח באנפיה נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא:**

**רמב"ן (ז) ויפח באפיו נשמת חיים ירמוז לנו הכתוב הזה מעלת הנפש יסודה וסודה, כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה (לעיל א' כ'), גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו וזהו שנאמר (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם: כי היא מיסוד הבינה בדרך אמת ואמונה, והוא מאמרם בספרי (ריש פרשת מטות) נדרים כנשבע בחיי המלך, שבועות כנשבע במלך עצמו, אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר חי ה' וחי נפשך וגומר (מ"ב ד' ל') ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות נו) מאי וינפש, מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות, שנאמר וינפש ומכאן תבין דברת שבועת אלהים והמשכיל יבין:**

<sup>מז</sup> **נראה הטעם** שלא הביא את הפסוק שיר השירים ה' "נפשי יצאה בדברו" כדרכו בדרך כלל, (עיין תורה זו ונא ופא וקענ וקענ) כי כאן רצה להדגיש שאע"פ שכל דיבור הוא רוח ממללא, שעליה כתיב ויפח באפיו ואיתא ברמב"ן הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו הרי שכח הדיבור באדם הוא מרוח ה', אעפ"כ לא נקרא דיבור עד שיהיה יוצא מפיו של בר דעת ביראת שמים ויהיה נשמע ומתקבל וכנ"ל

ולכאורה זו תימה גדולה, כי הדעת היא להיות מחובר אליו ית', בחיבור המחשבה בחזק גדול עד שיודע שכל מאורעותיו רק ממנו ית' ורק לטובתו, ומרגיש מציאותו והשגחתו עליו בסמוך אליו מאד, וע"ז בא ליראת שמים גדולה המלבשת את כל קומתו בחיל ורעדה. ואזי כנ"ל שדבורו היוצא בגבורות היראה רועם בלב כל השומע אותו, ואזי מקבל הדיבור הארה מאור האוון של השומע ומתקבל בלבו עד שמעוררו לגלות כבוד שמים בכל מעשיו, בבחי' וישמע יתרו.

וא"כ לכאורה כדי לזכות לדעת צריך ללמוד בספרים גדול רוממותו ית' ועד כמה "נמצא מאד". אבל שבח הצדיקים מה יכול להועיל לדעת? שלכאורה לכל היותר יכול לחבר אותי לצדיק, אבל איך יחבר אותי להקב"ה?

**ונראה שזה עיקר החידוש בתורה זו, ועיקר עומק תשובתו של ריב"ח לסבי דבי אתונא.**  
כי הם היו חכמים עצומים עד שנקראו סבי דבי אתונא שפירושו זקני בית האש, כי קנו חכמה עד ששכלם היה בוער כאש עצומה, אלא שהיתה חכמה חיצונית, וגם ידעו חכמת הנסתר כמבואר בר' צדוק<sup>מ</sup>, וכמבואר בסוף התורה שידעו שתיקון המלכות ע"י תיקון הברית, רק לא הבינו כיצד יתכן שמי שפגם במלכות, יכול לעורר את המוחין ע"י תיקון הברית שגבוה ממנו, דהיינו שלדעתם מי שקלקל אין לו תיקון.  
כי הם במהותם רחוקים מתיקון הברית, ואין אצלם מושג של תיקון עד למדרגת צדיק אמיתי<sup>מ</sup>, וכ"ש שלא שייך אצלם שאדם פגום, אזי ע"י שבח הצדיקים בהתקשרות לצדיק אמיתי יזכה לתיקון הברית שיעורר אצלו את המוחין ויזכה לתיקון הדיבור.  
ואין הכוונה שלגמרי אין להם השגה בתיקון הברית שהרי כשריב"ח אמר להם שהתיקון הוא שבח הצדיקים קבלו דבריו עד כדי שהודו שניצח אותם ושתקו. אלא הכוונה שאצלם זה לא שייך ובוזה ניצח אותם שהוכיח להם שיהודי יכול לתקן מה שאצל גוי לא שייך כלל.

וצ"ע משמע ששבח הצדיקים מועיל גם ע"י דיבור שאינו נשמע ומתקבל, וקשה א"כ כיצד הוא עולה ומתקבל למעלה לעורר המוחין שיהיו נוזלין למטה.

וצ"ל שזה ממהות השבח שכמבואר בתורה סז שכיון ששרש הנפש בכבוד אזי נמשך נפש האדם אחר השבח, וכן מבואר בפרש"י עה"פ "בשוא גליו אתה תשבחם" פירוש תשפילם, וכן מצינו בצדיקים<sup>מ</sup> אפילו כרשב"י

<sup>מ</sup> ליקוטי אמרים לר' צדוק – אמצע אות ח – ויציבא מילתא מה שכתב הרמב"ם (מורה נבוכים חלק א' פרק י"ז) בפירוש מעשה בראשית ומעשה מרכבה כנודע ואין טענה עליו מה שכתב בספר עבודת הקודש וכדומה לו דאם כן היו חכמי אומות העולם כאריסטו והדומה בקיאים במעשה בראשית ומעשה מרכבה כנביאי ישראל. כי אמת הוא כן דיש חכמה באומות העולם והיינו חכמת אמת רק שאינו מורגש ללב ואינו תורה להדריך הלב על ידו, מה שאין כן חכמת בני ישראל נקרא תורה כי מרכבה דיחזקאל באובנתא דליבא תליא כמו שאמרו במגילה (כ"ד ע"ב) דהעיקר על ידי הרגשת הלב באור ה' יתברך וזה אינו באומות העולם כלל רק בישראל שהקב"ה לבן של ישראל (שיר השירים רבה ה', ב') ומעשה בראשית ומעשה מרכבה וסתרי פעולות הנבראים בכל מיני חכמות לימודיות דבני ישראל הוא עצמו אותן חכמות אלקיות וטבעיות ולימודיות דאומות העולם, רק מצד נביעותן מהבינה שכלב להכיר בכל דבר אמיתות ה' יתברך הוא בענין אחר ממש. וכמו ששמעתי כי כל חכמתו דרבי שמעון בר יוחאי בספר הזוהר ידעו גם כן סבי דבי אתונא מחכמי יון שהיו קרוב לזמנו והיו לעומתו זה לעומת זה והעשר ספירות הם עצמן העשרה מאמרות הידועים לבעלי ההגיון רק שהשיגום בלבוש אחר מצד החיצוניות ואינו דברי תורה כלל.

<sup>מ</sup> אע"פ שיש אצלם נזירים הפורשים מתאוות נשים, אבל אין להם מושג של לקדש חומר דהיינו לא לפרוש אלא לקדש את הזיווג בעצמו. ועל כן כל קרבניהם עולה (מנחות עג: ורמב"ם מעשה קרבנות ג' ב') ואפילו כשמבקשים להקריב תודה או חטאת הכהן יקריב עולה שכולה כליל למזבח אבל מושג של אכילת כהן בקדושה כזו שמכפר לבעלים אין אצלם כלל. לבד ממה שמצד נפש הגוי חסר לו בברית עם הקב"ה מצד שרש הנשמה של יהודי. ורק גר המתגייר מקבל נשמה של ישראל שהיתה בהר סיני ואזי נקשר לבחי' ישראל עלו במחשבה תחילה ולברית שכרת הקב"ה עם עם ישראל.

<sup>מ</sup> ועיין בזה דבר נפלא סנהדרין דף צב: תנו רבנן בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא כיון שהחיה אותן באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו אמר מה טיבן של אלו אמרו לו חבריהן של אלו מחיה מתים בבקעת דורא פתח ואמר אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר וגו' אמר רבי יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע שאילמלא (לא) בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים

פרש"י – לגנות – שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד ואילו אמרן הקדוש ברוך הוא היה נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד:

וזה דבר פלא הרי מדובר בהקב"ה שחותמו אמת והוא יודע היטב רשעו של נבוכדנצר וצדקתו של דוד ואין יתפתה בגלל התלהבות של רגע של אותו רשע לעומת התלהבות הנצחית של דוד המלך אלא כנראה יש בזה איזו סגולה כזו וכלשון רש"י שהוא נוטה אחר המשבח אותו.

**אמנם אולי אפשר לתרץ כאן עפ"י תורה יד שעיקר הכבוד הוא מהמרוחקים דייקא לכן כמעט נטה אחריו יותר מאחר דוד הצדיק**  
עוד צ"ע מדוע סטר המלאך לאותו רשע והרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ואין משוא פנים מלפניו ומתרצים שהמלאך רצה להראות את החילוק האמיתי שצדיק גם אחרי הרבה סטירות ממשך לשבח אבל רשע אחרי סטירה אחת הפסיק.  
עכ"פ אבל היסוד נמצא כאן שהקב"ה כמעט נטה אחר שבחיו אפילו של רשע משמע מצד שהשבח סגולתו למשוך את המשובח למשבח.

שכאשר שבחו אותו החבריא היה מגלה להם עוד סודות (כמבואר בתורה קכו), לכן אפשר ששבח הצדיקים גם מושך את נפש<sup>1</sup> הצדיק לסייע למשבח.

עוד מבואר בלק"ה שאפילו רק הזכרת שם הצדיק מעורר את רושם כל מעשיו הטובים שעל כן ציווה רבנו למוהרנ"ת לכתוב ספר שמות הצדיקים. וכ"ש כשמדברים שבחיו של הצדיק שמעורר את מעשיו הטובים של הצדיק המשובח אל האיש המשבח, שמעלה אותן מיין נוקבין ומתקבלים ע"י היראה של הצדיק המשובח אע"פ שלמשבח אין יראה.

ולפ"ז צריך לדעת את מי לשבח, דהיינו רק צדיק כזה שזכה לדיבור הנשמע ומתקבל.

**ולתקיים ולרומם את הדעת** דהיינו לעורר את החכמה בינה שיזלו וירדו לרומם את הדעת<sup>2</sup> שמאיר

את המוחין למדות שבלב ולמלכות, הוא ע"י שבח הצדיקים [כ"ב]<sup>3</sup> שמספר בפיו גודל קדושתם ועד כמה הם מעל הטבע, וכוחם לעורר לתשובה<sup>4</sup>, ובעיקר כוחם הגדול בשמירת הברית שלהם של אנשיהם מכוחם,

<sup>1</sup> כי שבח פירושו הורדה והשפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם. והוא רמו (שמעתי מהריצ"ח) שכשמשבחים אדם הוא נמשך ויורד אל המשבח אותו. ונראה ששבח צדיקים הוא בחי' שפתיו דובבות בקבר כשמזכירים שמועתו ושם יש מפרשים שנפש הצדיק יורד אל הלומד דבריו. (בתורה יב הארכנו בזה) וכן יש דעות (כגון הנצי"ב ועוד) ששפתותיו דובבות שייך גם בצדיק חי.

עיין זוהר פנחס דף רכ. – "אתא ההוא טולא ויתב ונשיק ליה" וכו'. "פנו אתר לרבי פנחס בן יאיר דאיהו גביינו דתנין בכל אתר דצדיקא אתחדש ביה מלתא דאורייתא כד איהו בההוא עלמא פקיד לההוא אתר ואייתי לגביה".

ופירש שם הרמ"ק באור יקר שם – כי המקום נתקדש ע"י התורה שלומדים בו ואותה קדושה אצולה מנשמתו של זה שחידש אותה, ואם גם הם חידשו שחידש אזי עוד יותר, והקדושה אחוזה במציאות נשמתו וכו' ע"ש וכביכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, ואם יהיה ממש אותה המימרא ואותם דברים שהוא חידש שם אז יוסיף הענין קדושה על קדושה והצדיק ירוץ שם דהא קימ"ל כי שפתותיו דובבות בקבר ונשמתו מתעוררת ורצה אל מקום חידושו ומוצא שם אלו שהם אותם שעוררוהו וכו', והיינו טולא (דהיינו צילו של רבי פנחס בן יאיר) דנשיק ליה שנתחדש ונתגלה להם יותר, מפני שהם עסקו בדבריו ממש.

<sup>2</sup> לרומם הדעת – ולקמן אות ד' ונזילים מן לבנון הם חכמה ובינה כי דווקא דעת שייך בו יותר לשון עמידה בחי' עומד על דעתו בחי' אדם בזקיפות קומה הפך בהמה. וכן ההפך מדעת הוא רוח שטות בחי' שכיבה. ובקריעת ים סוף אמרו בשירת הים נערמו מים נצבו כמו נד נזולים, והתרגום חכמינו מיא. דהיינו נערמו מלשון ערמימות. גם שם צ"ל שהכוונה לדעת ומהריצ"ח שמעתי מבאר בזה מאחז"ל וינס הים בזכות וינס (יוסף) ויצא שהים למד מיוסף לעמוד על דעתו ולא להתפתות שהוא גדר המים הניגרים, וכמו שיוסף התגבר על מדת המים שטבעם להיות נגרים כך התגברו מי ים סוף ונתבטל מהם טבעם ועמדו כמו נד.

<sup>3</sup> עיין תורה רמח ומה תורה רלד, עיין מהר"ל חדושי אגדות ערכין טו. מקשה על ההתר לומר כל שבחו של אדם שלא בפניו, ותרין שדווקא בפני אדם המופלג ביראת שמים. ועיין ספר חסידים סד וע"ש ברית עולם להחיד"א שברבים יש לחשוש ששומע גם שגאו. ועיין מגילה כה: מאן שפיר שומעניה שרי לשבחיה וינחו ברכות על ראשו, ועי"ש מהרש"א בלבד שלא יגויס ועיין ב"ב קסד: אל יספר בטובתו של חברו וכו'.

<sup>4</sup> ועיין תורה רלד – דע שספורי מעשיות מצדיקים. הינו ממה שארע להם, הוא דבר גדול מאד, ועל ידי זה נטהר מחשבתו, אבל אי אפשר לספר מעשיות של צדיקים. כי אם מי שיכול להדמות עצמו להשם יתברך, דהיינו שיכול להבדיל בין אור וחשך כמו השם יתברך כביכול, כי כנגד כל מעשה של צדיק יש כנגדו רע, דהיינו שיש כנגדו מעשיות של רשעים, שגם להם ארע כיוצא בזה, כגון שמצינו שפניחס עשה דבר גדול שפרח באויר, וכנגד זה יש מעשה של רשע, שגם בלעם פרח באויר, וכן כיוצא בזה, כי הרע לעמת הטוב. וההפרש הוא רק מי שיכול להבדיל בין אור וחשך, זה יודע גדל ההבדל וההפרש שבין מעשיות של צדיקים למעשיות של רשעים, כי זה מסטרא דקדושה על ידי תפלתו, כמו שכתוב באלישע (מלכים ב ח): "ספרה נא לי הגדלות", הינו שעשה הנסים על ידי תפלה (מגלה בז), אבל מעשיות של רשעים הם על ידי תחבולות או כשוף או דבר אחר מסטרא אחרא, נמצא שעקר ההפרש יודע רק זה שיוודע להבדיל בין אור לחשך בין רע לטוב. וגם מי שאין לו זה הדעת להבדיל וכו', אבל יש לו אמונה שלמה שמאמין ההבדל שיש ביניהם כנ"ל, גם זה יכול לספר מעשיות של צדיקים, אבל צריך שתהיה האמונה שלמה ברורה מאד, עד שעל ידי האמונה יהיה דומה לו כאלו רואה הדבר שמאמין בעינים ממש, בחינת סתים וגליא כמובא במקום אחר (לעיל בסיומן ס"ב). וזה שמובא במדרש (בראשית פרשה ב): "להבדיל בין האור ובין החשך" 'אור – אלו מעשיהם של צדיקים' 'חשך – אלו מעשיהם של רשעים' הינו שמעשיות של צדיקים הם בחינת אור, ולהפך מעשיות של רשעים הם בחינת חשך, ומי שיכול להבדיל בין אור לחשך יכול לספר מעשיות של צדיקים כנ"ל: ועל ידי זה נטהר מחשבתו, גם נצול מצרות, כי בלבול הדעת הוא בחינת מחין דקטנות, ומזה באין צרות, כי מחין דקטנות הם בחינת דינין, וספורי מעשיות של צדיקים הם בחינת מחין דגדלות, כמו שכתוב: "ספרה נא לי את הגדלות", בחינת המאור הגדול, ועל ידי זה מטהר מחשבתו ממשבחות רעות שהם נמשכין ממחין דקטנות, ועל ידי זה ממתיק הצרות והדינים שכלם הם מבחינת מחין דקטנות כנ"ל:

גם צריך לידע איך לספר המעשה, כי בכל מעשה יש צמצום, וגם כשרוצה לטהר מחשבתו על ידי ספור המעשה של הצדיק, נמצא שנעשה אצלו מהמעשה ומהספור שהוא דבור, נעשה אצלו מחשבה, ובדאי צריך שיהיה זה הצדיק שמספר ממנו גבוה ממנו, כדי שיהיה מעשיות של אותו הצדיק, בבחינת מחשבה אצלו, על כן צריך לידע ממי לספר ואיך לספר, ואזי נטהר מחשבתו, ויכול לעלות אל עולם המחשבה שזה נקרא עלית העולמות, כי המחשבה גבוה מאד, ומי שרוצה לכנס אל עולם המחשבה, צריך לשתק, ואפלו אם ידבר אז דבור הגון, הוא מפסיד המחשבה, כי המחשבה הוא דבר גבוה מאד, שאפלו דבור הגון מפסידה, וזה בחינת (מנחות כט): שתק כך עלה במחשבה, שלעלות אל המחשבה צריך לשתק ואפלו אם ישתק ולא ידבר כלל, עם כל זה יש בלבולים שמבלבלין המחשבה ומונעין אותה, ועל זה צריך טהרת המחשבה, וזה על ידי ספורי מעשיות כנ"ל: .....

<sup>5</sup> ובזה אין שני לרבינו שכוחו בזה לא רק בחייו אלא מאז ועד היום ובפרט היום שבכל יום מתקרבים אליו, והמונים שבים ומתחזקים מדבריו.

עיין שיש"ק ח"ד, סעיף ל"ה – בהמבואר בתורה כ"ט מענין שבח הצדיקים וכו' אמרו אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו, עיקר השבח שיכולים אנו לשבח את רבינו הוא בדבר זה שענינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ נמשך ומאיר וזורח אף עתה לכל אחד החפץ באמת לקבל ולינוק ממנו. שבדבר זה לא זכו כל-כך שאר הצדיקים כמו שאמר רבינו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בפירושו, שחפץ שענינו יימשך אף לדורות הבאים ולא ייפסק אורו אחר הסתלקותו חלילה, כי אם לדבר ולספר רק מופתים ומעשה נסים ממנו וְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, הרי לא היה זה רצונו כלל, כמובא בהקדמת שיחות הר"ן ועוד:

כי הוא הדבר שאנו מבקשים לזכות בו/יהי ע"י השבת. כשמשבחין ומפארים את הצדיקים/י לעורר הרשימו של מעשיהם שע"י הדבור בהם יעלו מ"ן לעורר המוחין ולעורר רוח הצדיק שתרד להשפיע לו, עי"ז נתרומם הדעת כי רושם מעשיהם הטובים שמספר מעורר מאד את הלב לתשובה ועי"ז נמשך דעת גדול/י ואפשר שגם נשמתו באה/יהי לסייע לאדם המשבח. בבחי' (דברים לב) וי"ז כנשר יעיר קנו, פשט הפסוק מדבר מרחמנותו של הנשר על גוזליו/י. והוא משל כיצד מרחם הקב"ה על ישראל, (רמז גם לצדיק כמ"ש כי מרחמים ינהגם) ורבנו דורש את הפסוק עפ"י הנ"ל ששבח הצדיקים מעורר את המוחין, כי נשר מצד מדת הרוח שבו שהוא מלך העופות המעופפים בשמים ובארץ בבחי' כי כל בשמים ובארץ שנאמר על הצדיק יסוד רומז לרוח הצדיק, וכן ידוע שרוח בחי' ממצע בין הנפש והנשמה שעולה ויורד להאיר הנשמה בנפש. עוד נ"ל ללמוד מהנשר שהוא עוף גדול מאד ואעפ"כ עוצר עצמו באיפוק עצום כשיורד אל גוזליו בנחת רומז לשמירת הברית שהעיקר בה הוא כח האיפוק העצום שצריך לשמור כדי לא להשפיע במקום שלא יוליד כבוד שמים, כי עצם ההשפעה היא החסד שביסוד אבל העיקר הוא הגבורות שביסוד שהם בחי' ויתאפק יוסף בשלשלת דייקא. עוד המשיך הפסוק שם יפרוש כנפיו יקחהו וישאהו על אברתו, הרומז ל"ואשא אתכם על כנפי נשרים" כמבואר בפרש"י, ועיין זוהר תרומה קעד: שרמוז בזה שהעלה אותם עד מדת הבינה. והיינו יעיר קנו שמעורר את קנה חכמה קנה בינה.

**נשרא דא רוחא** כי נשר הוא מד' חיות שבמרכבה והם כנגד ד' יסודות שבנפש האדם, ארי חסד בחי' מים, שור גבורה בחי' אש, נשר תפארת בחי' רוח, אדם מלכות בחי' עפר (כמובא בתיקון ג' מהי"א תיקונים [ס"א/ב]) ורוח דא בחי' צדיק כנ"ל שרוח הוא בחי' ממוצע הקושר עליונים ותחתונים, בחי' צדיק שרמוז

ושיש"ק ח"ו, סעיף רס"ו – לענין המבואר בליקוטי מוהר"ן ח"א סימן כ"ט בענין "שבח הצדיקים", אמרו אנשי שלומנו: עיקר שבח הצדיקים לעובדא ולמעשה הנוגע לנו המסתופפים בצילו הקדוש של רבינו הקדוש, הוא בזה שנרבה בדיבורים בגודל כחו של רבינו, עד שתורתו ועצותו ודרכיו ודבריו שגילה בזמנו שייכים לנו בדורנו אנו. וזהו עיקר שבחו של רבינו לגבי שאר הצדיקים, שזכה שענינו ודרכו ימשך לדורות עולם. וכמו שאמר כן בפרוש שהוא רוצה לעשות דרך כבושה כו' שיימשך לדורות ולא ייפסק לנצח, ואכן זכה לזה. ואשרינו אנו המקורבים אליו החפצים ללכת בדרכיו. ושבח זה הוא שבח הנוגע למעשה, ונכון להרחיב ולהאריך בדיבורים אלו שעל-ידי זה יתרומם הדעת, כמבואר שם במאמר:

יה כי הכלל שבמה שמשבח את הצדיק בזה בעיקר מאיר לו הצדיק דהיינו שבאותה בחי' שמשבח אותו בה יורד ומתגלה לו ביותר.

יז מסתמא הכוונה שלא בפניהם. כמבואר במעשה המסופר בחי"י מוהר"ן סימן כ' השייך לתורה זו. אע"פ שגם לשבח בפניהם יש מעלה גדולה אבל אחרת כמבואר בסוף תורה קכו – בְּכָל מְקוֹם שֶׁשָּׁבַחוּ הַחֲבֵרִיאַת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי עַל שְׁגִלָּה לְהֵם סוּד נִפְלָא תְּמַצָּא שְׁאַחַר כֶּף אֲמַר לְהֵם עוֹד חֲדוּשֵׁי תוֹרָה:

יח תורה רמז – דע שספורי מעשיות מצדיקים, הוא דבר גדול מאד, כי על ידי ספורים מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשם יתברך בחשק נמרץ מאד, כי הרשימו שעשה אותו הצדיק שמשפירין ממנו, על ידי עבודתו את השם יתברך, זאת הרשימו נתעוררת בעת שמשפירין מהצדיק, והיא מעוררת להשם יתברך בהתעוררות גדול:

יט כי שבח הוא גם לשון השפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם. וכן הוא השבח שמשבחים משהו הוא נמשך אל השבח, ועיין בזה תורה לו' שכיון שהנפש שרשה בכבוד לכן כשמכבדים אם נמשך נפשו ומתגלה תורתו עי"ש. הרי נמי כאן עי השבח מסתמא נמשכת נשמתו לרדת ולסייע למי שמשבח אותו.

כא ראייתי (גליון פנינים של הרב יוסף ברג) בשם הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביל זי"ע לפרש את הפסוק "או נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו" – ולבאורה מהו הלשון "נדברו ו" לא דיברו ועוד כי כל הפסוק מכוּפֵּל "יראי ה'/ איש אל רעהו, ויקשב וישמע, וכי? אלא הכוונה הוא: כאשר שני בני אדם איש אל רעהו נדברו ביניהם אודות "ירא'ה" וסיפרו בשבחו, והם גורמים לצדיק להיות שפתותיו דובבות, רצונו לומר עליו גם לגופו המונח בקבר, ומכל שכן לנשמתו הטהורה, אז הצדיק מוכרח גם הוא שלא להיות כפוי טובה ולהמליץ בעד המדברים בעדו לפני הבורא יתברך שמו. וזה המכוון "ויקשב ה' וישמע" מה שמדברים עבור הצדיק ומה שהצדיק מליץ בעדם, "ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו" – גם על הצדיק וגם על המספרים עליו..

כב דברים לב (יא) כְּנֶשֶׁר יַעִיר קֵנוּ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחֵף יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ:

כג פרש"י – (יא) כנשר יעיר קנו – נהגם ברחמים ובחמלה כנשר הזה רחמני על בניו ואינו נכנס לקנו פתאום עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לבין שוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהן כח לקבלו: יעיר קנו – יעורר בניו: על גוזליו ירחף – אינו מכביד עצמו עליהם אלא מחופף נוגע ואינו נוגע אף הקב"ה שדי לא מצאנוהו שגיא כח כשבא ליתן תורה לא נגלה עליהם מרוח אחת אלא מד' רוחות שנאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. הופיע מהר פארן. ואתה מרבבות קדש. אלוה מתימן יבא זו רוח רביעית: יפרוש כנפיו יקחהו – כשבא ליטלן ממקום למקום אינו נוטלן ברגליו כשאר עופות לפי ששאר עופות יראים מן הנשר שהוא מגביה לעוף ופורח עליהם לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ לפיכך נושאן על כנפיו אומר מוטב שיכנס החץ בי ולא יכנס בכני אף הקב"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות מיד ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מצרים וגו':

כד כנשר שלא בא פתאום אלא יורד מענף לענף לאט לאט ומרחף מעל הקן עד שיוורד עליו ומעיר את קנו. גם תחילת הפרק שם "האזינו השמים וארץ ואדברה" רמז לזה שמשא אומר איני יכול לדבר אלא רק אם תאזינו. (ריצ"ח)

<sup>80</sup> הכוונה היא תיקונים שבסוף ספר התיקונים אחרי תיקון ע' ועי"ש דף קלט:

כה הלשון הזה לא נמצא בשום מקום, אבל שנשר הוא בחי' רוח רמזו בתיקונים הנ"ל – דף קלט: – אמר ליה רבי אלעזר ואמאי הוו נחתין חיוון למיכל קרבנין, אמר ליה ברי ארבע חיוון אינון בכורסיא, אריה שור נשר אדם, ובגופא דבר נש ארבע יסודי, דמננן עלייהו ארבע חיוון, דנפש כלילא בהון, ובגין דא פרנסה דנפשא מאלין ארבע, ולא עול פד קאב בר נש בְּאַרְבַּע יסודי דיליה כשאלס חוטא כלכנעס יסומוט עטל,

בפסוק כי כל בשמים ובארץ, בבחי' מה שאמר הקב"ה למשה רבנו (במדבר כז) "קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת ירך עליו" שינהיג את בני ישראל אחריו. רוח הכוונה כח הנהגה, שהצדיק המנהיג את ישראל הוא בחי' רוח/י' כי הוא בחי' הממוצע הקושר את העם להקב"ה ואת הקב"ה לעם.

**יעיר קנו, שהוא מעורר המוחין מתרדמותן, מבחי' מוחין דקטנות מבחי' שינה** שהיא שליטת המדמה בלא דעת, ובלא יראה, ואזי אין טוב בדיבור, ועיין תורה ס' /ס"ו שכלפי חוץ לא ניכר כלל ויכול להיות למדן גדול ונראה עובד ה' גדול ואעפ"כ למעלה הוא נקרא ישן ועבודתו לא עולה כי היא בלא דעת ובלא תיקון הברית והקשר עם הקב"ה. וכן מבואר בסוף התורה שאותו האיש שביקש אשה היה למדן גדול שרצה אשה יראת ה' והיינו שדיבורו יהיה מתקבל, אבל היה חסר לו תיקון הברית לכן לא קיבל. אבל ע"י שבח הצדיקים עולה רושם מעשיו ומעורר את המוחין מהשינה.

**קנו דא** – זה רומז להכתוב קנה חכמה, קנה בינה {משלי ד' /ס"ו} שהם המוחין כי הדעת היא החכמה

ובינה שנוזלין מן לבנון ויורדים אל הדעת, שם נחלטים והדעת מאיר ללב ולמדות ולדיבור : צ"ע איך יתכן ששבח הצדיקים יעורר את המוחין בבחי' נוזלין מן לבנון להלבין בגדי המלכות, הרי כל שפע יורד רק בסוד הייחוד, וכיון שבגדיה מוכתמים בדם, והנחש מטיל בה זמה כנ"ל, לא יתכן יחוד כנ"ל שהדם גורם לפירוד. ואולי אפ"ל שעל כן בחר רבינו דווקא בפסוק זה "כנשר יעיר קנו", לרמוז על התעוררות המוחין להשפיע למלכות, וגם לרמוז לכוונות הארז"ל ללבישת המנעלים/י' שם פסוק זה רומז לאור החשמל הסובב

דהיינו גופו שהוא כולל מארבעה יסודות, כאלו חבב בנפשו נחש לו כאלו חטא ופגם בנפשו, להיטו בחלק הרוחני של ה' יסודות שנפשו, ה' הוא דכתיב זהו שכתוב מאשר חטא על הנפש הרי החטא נקרא על סם הנפש, ובההוא זמנא וכוונתו האנו כשאלס חוטא, אתפרש מ'א מאשא נפרדים המים מן האש, להיינו שגורס פסוק חסד חסד וגבורה שהם סוד מים ואש שנפשו, ורוחא מעפרא ונפרד הרוח מן העפר, להיינו שגורס פסוק חסד חסד וגבורה שהם סוד רוח ועפר שנפשו. (הגרי"א וכו' ומפסקים)

וממשיך ואמר דמעפרא נפקין זרעין מן העפר יולאים זרעים, להיינו הגילוי קדישן שעולים מן העפר על ידי כמימות הזרעים, דאינון פרונסה דאדם שהם פתנסה על פני ארס שנמלכות שנלחמי המרכבה, ומפיא חיון דאינון פרונסה דארי ומן הגילוי שניסוד המים שנחסד שנסוד החיות שנעולם, נעשים פתנסה אל הארי שהוא חסד שנימין המרכבה, ומפיא בעירין דאינון פרונסה דשור ומן הגילוי שניסוד האש שנצורה שנסוד הנהמות, נעשים פתנסה אל הארז שהוא גבורה שנשמאל המרכבה, ומרוחא עופין דאינון פרונסה דנשר ומן הגילוי שניסוד הרוח שנפארת שנסוד העופות, נעשים פתנסה אל הגשר שנפארת שפני המרכבה.

<sup>ס</sup> במדבר פרק כז (יח) ויאמר ירד אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ירך עליו:

רש"י – אשר רוח בו – כאשר שאלת שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד: (ספרי פנחס קמ)

רבי יוסף בכור שור – איש אשר רוח בו – רוח דעת גבורה ויראת שמים וראוי להיות מנהיג.

<sup>סד</sup> מוהר"ן ציין לפסוק הזה שנאמר על יהושע. ועיין שמות (מא לח) שעל יוסף הצדיק נאמר איש אשר רוח אלקים בו. ובתורה יט פירש רוח אלקים תיקון הברית, אעפ"כ מוהר"ן באן ציין לפסוק על יהושע שיותר מדבר על הנהגה שגם היא בחי' רוח וברית שקושר את העם להקב"ה.

<sup>סה</sup> עיין תורה ס' אות ו' – כי יש בני אדם שישנים את ימיהם, ואף שידמה להעולם שהם עובדים את השם, ועוסקים בתורה ובתפלה, אף על פי כן כל עבודתם אין להם יתרון נחת מהם. כי נשאר כל עבודתם למשה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. כי עקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קהלת ז): "החכמה תחיה את בעליה". ובשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות. אכל בשופל לבחינת מוחין דקטנות, בחינת שנה, אין יכול להתעלות למעלה: ויש שגפלו לבחינת שנה, על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהם אנשים בשרים ויפים, רק שגפילתם הוא על ידי אכילה. כי לפעמים בשאכל האדם מאכל שלא נתברר עדין למאכל אדם, על ידי זה נופל מחו לבחינת שנה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שנה, ויש שממעטים שנה. כמו כן ברוחניות, יש מאכלים שלא נתבררו, שמפילין לבחינת שנה. ובשאוכל בקדשה ובטהרה, אזי הוא בחינת: "לחם הפנים" (ה). כי השכל הוא הפנים, כמו שכתוב (קהלת ח): "חכמת אדם תאיר פניו". אכל בשאין אכילתו בקדשה, אזי אויב פניו, הינו השכל, ונופל לבחינת שנה. כי עקר המאכל הוא להחיות הלב, כמו שכתוב (רות ג): "ויאכל וישת וישטב לבו", וכמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה בראשית פרשה מ"ח): 'פתא סגדא דלכא'. ובשאין המאכל מברר, ואין אוכל אותו בקדשה, אזי מביא רע אל הלב. ועל ידי רע הלב, נתקלקל הפנים, כמו שכתוב (תהילים ב): "מדוע פניך רעים, אין זה כי אם רע לב". וכן להפך, בקשת הפנים, דהיינו שיהיו ויבקש פניו, הוא תלוי בתקון הלב, כמו שכתוב (תהילים כז): "לך אמר לבי בקשו פני". ועל כן לפעמים על ידי מאכל שאין מברר, שעל ידו נתקלקל הלב, על ידי זה אויב הפנים, ונופל לבחינת שנה. וצריך לעוררו משנתו. ואי אפשר לעוררו, כי אם בשמתעורר מעצמו, כי צריך אתעורר דלתתא. רק בשמתעורר מעצמו, אם לא היו מעוררין אותו, היה נשאר ישן יותר. על כן צריך תכף בשמתעורר, להראות לו פניו, ולהלביש אותו בפניו שנסתלק ממנו בשעת שנה, וזהו בחינת התעוררות השנה:

<sup>סו</sup> משלי פרק ד (ה) קנה חכמה קנה בינה אל תשכח ואל תט מאמרי פי: (ו) אל תעזבה ותשמר אהבה ותצרך: (ז) ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קנינה קנה בינה:

מלבי"ם (ה) קנה חכמה קנה בינה – הזהיר אותו שהחכמה וכן הבינה יהיו אצלו קנין דבוק בנפשו, וכבר הודעתך (לעיל משלי א' ב') ההבדל בין חכמה ובין בינה, וא"ל שבדבריו ימצא בין החכמה שהיא תלמוד דרכי הנהגה בדברים שיפול עליהם שם טוב ורע בין הבינה שהיא תחבונן בין אמת ושקר באמונות ודעות, אל תשכח ואל תט מאמרי פי – שלא תסור מאמרי בין ע"י שחכה בין ע"י הטיה שיטה אותך יצר התאוה מדרך הנכונה:

<sup>סז</sup> שער הכוונות – ברכות השחר – עניין לבישת המנעלים – והנה מה שצריך לכוין בזה הוא כי הנה אימא עילאה היא המנעלת את ז"ן בניה בסוד כנשר יעיר קינו על גזוליו ירחף ומשים אותם תוך כנפיו. והנה מן המלבוש החיצון דאימא עילאה הנק' חשמ"ל, כי כן חשמ"ל בגי' מלבוש כנ"ל, וזה המלבוש הוא מלביש ומקיף את ז"ן. ואל תטעה ותחשוב כי זהו האוה"מ ד"א כי אע"פ שאוה"מ שלו הוא מן הבינה עכ"ל הוא בחינת אור אחר אך זה שאנו עוסקים בו הוא בחי' החיצונית והלבוש דאימא המלביש את ז"א בבחינת לבוש בלבד ולא בבחי' אור מקיף וטעם הלוש הזה הוא לסיבת מה שנודע לך כי אין כח בחיצוניים להתאחו אלא בכו"ן בלבד אבל לא באימא שהיא



את ז"ן ושומר עליהם מיניקת החיצונים בשעת היחוד. כי מבאר שם כיצד משפיעה הבינה מוחין לזעיר אנפין, באופן שרגליה נכנסים לראשו (בחי' נה"י דאמא נעשים חב"ד דו"א). ומבאר שם שכל אחד מהג' הנ"ל, טובב אותו אור עב, הנקרא חשמל, שממנו בורחים החיצונים, והאור הזה לא נכנס בראש זעיר, אלא נשאר בחוץ וסובב את זעיר ואת נוקבא, לשמור עליהם בבחי' אמא דמסככה על בניה, לשמור עליהם מפני החיצונים בשעת היחוד, (ועוד גם אוזפת מנאה לברתא דהיינו מלווה בגדים נקיים לנוק' לזמן היחוד). נמצא שבאמת רק ע"י שאמא סוככת ושומרת על בניה כנשר יעיר קנו אפשר שיהיה יחוד קב"ה ושכינתיה במצב כזה שהמלכות עדיין בבגדים מוכתמים. ונמצא שאותו פסוק "כנשר יעיר קנו" שמביא רבינו לבאר כיצד נמשך לבנונית למלכות, באותו פסוק רומז האריז"ל כיצד הבינה שממנה נמשך השפע היא גם סוככת ושומרת עליהם מפני החיצונים (ומלוה בגדים נקיים לשכינה). ומבואר שבינה לא משפיע לבנונית למלכות/ס"ו אלא לזעיר אנפין והוא משפיע למלכות, תחת כנפי האמא היא הנשר הגדול. ונמצא שנשר דא רוחא ונשר דא צדיק כנ"ל והצדיק הוא ברית והוא אמא עילאה (כמבואר בתורה ד' ס"ו) שמניק לישראל כאם. ובזוהר חדש/ט"ו איתא שהצדיק הוא גם החשמל) והכל זה נעשה ע"י שבח הצדיקים.

עפ"י הנ"ל שע"י שבח הצדיקים מעוררים את המוחין בבחי' נזולין מן לבנון לזכות לדעת ותיקון הדיבור, מבאר רבנו שגם המלאכים יש להם בחי' כזו, כמו שכתוב תהלים קג כ' "ברכו ה' מלאכיו עושי דברו לשמוע בקול דברו", פשוט הפסוק שהמלאכים כיון שכל מהותם הוא שליח דבר ה' נחשבים עושי דבר ה' עוד לפני ששומעים מה לעשות/ט"א. ורבנו מפרש שנחשבים עושי דבר ה' כי ע"י שמשבחים תחילה את הקב"ה כמ"ש ברכו (את) ה' מלאכיו, הם כמו עושים את צווי ה' שיצווה אותם לעשות ואזי שומעים אותו ורצים לעשותו.

**ואפילו מלאכים כשרוצים לעשות דיבור"י שיהיה נשמע ונתקבל אצלם דבר שליחותם, בבחי' הפסוק בתהלים קג/ט"ו עושי דברו לשמוע בקול דברו [ט"ז] דהיינו שמרוב רצונם לעשות דבר ה' הם כמו מושכים מהקב"ה את הצווי שיצווה אותם ועי"ז שומעים ממנו את שליחותם, ותמיד הם רוצים זאת אזי הם משבחים ומפאריין את הש"י תחלה בבחי' שבח הצדיקים הנ"ל לכן משבחים את הקב"ה שהוא צדיקו של עולם [ט"ה], בחי' (תהלים קמה)/ט"ו צדיק ה' בכל דרכיו, הרי שגם ה' ית' נקרא**

למעלה מז"ן ולכן כדי שלא יוכלו החיצונים להתאחו בהם הנה אימא מגינה עליהם ומפסקת בינם לבין החיצונים ע"י זה החשמל המכסה עליהם אשר אורו מועט מאד מן אור ז"ן: ונחזור עתה אל הדרוש הנ"ל כי הנה אנו יריאים מן החיצוני' פן יתאחו ויקחו מאור פנימי דנוק' דז"א להיותה סמוכה אצלם כנו' ולכן בהכרח אימא עילא' הסתירה בסתר כנפי' היא החשמל הנז'. ועניינו הוא במה שנודע כי הנה"י דאימא מתפשטים תוך המוחים דז"א ברישי'. ואמנם הלבוש היותר חיצוני מכל לבושי נה"י הנו' אינו נכנס תוך רישא דז"א ונשאר מבחוץ דז"ן ומלביש וסובב אותם וז"ס החשמל דאימא עילאה אשר ע"י אין הקלי' יונקת מן האור פנימי דז"א מפני רוב עביות החשמל הזה המפסיק ביניהם:

ס"ח אמנם יש גם בחי' שאמא משפיע למלכות בלא ז"א עיין שער הכוונות י"ב דרוש א'. ואמנם עיי"ש פירוש יפה שעה שמקשה שלא מבין כיצד תעלה לבדה שהרי הכלל שבכל עליה שלה עולות הספירות שמעליה כדי לתת לה מקום ואם ז"א לא עולה כ"ש שלא עולות ספירות אחרות. עכ"פ השייך אלינו נ"ל כנ"ל.

ס"ט תורה ד' אות ח' – הבחינה הראשונה: בְּשׂוֹרָאָה אֶת הַצְּדִיק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ ל'): "וְהָיָה עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֵיךָ". וְזֹאת הַבְּחִינָה מְבַטֶּלֶת הַמַּדּוֹת רְעוֹת הַנִּמְשָׁכִין מִשְׁנֵי הַיְסוּדוֹת: 'דוּמָם' צוּמָח, הֵינּוּ עֲצָבוֹת וְתוֹלְדוֹתֶיהָ, וְתַאֲוֹת רְעוֹת, כִּי צְדִיק הַדּוֹר נִקְרָא אִם, עַל שֵׁם שֶׁהוּא מֵיִנִּיק לְיִשְׂרָאֵל בְּאֹר תּוֹרָתוֹ, וְהַתּוֹרָה נִקְרָאת חֶלֶב, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד'): "דְּבִשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ". וְזֶה אֲנִי רוֹאִים בְּחוּשׁ, בְּשֶׁהַתִּינוּק הוּא בְּעֲצָבוֹת וְעֲלּוֹת, בְּשׂוֹרָאָה אֶת אֲמוֹ הוּא נִתְעוֹרֵר בְּנִרְיוֹת גְּדוֹל לְקִרְאָת אֲמוֹ, הֵינּוּ לְשֶׁרְשׁוֹ:

ע' זוהר חדש – תיקונים דף קיד: – חיזו תליתאה וארא כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב ודא צדיק חי עלמין דאחיד בין קב"ה דאיהו יהו"ה ובין שכניתא דאיהו אדני". דצדיק איהו חשמל כללא דתריין שמחן אלין דאינון יאהדונה". וחזא ליה מגו ש"ר הפנים.

ע"א כמבואר בשבת פח. – אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עשי והדר לשמע.

ועיין פרי צדיק לר' צדוק הכהן פרשת יתרו אות ו' – ואמרו על זה בגמרא מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו וכו' דמלאכים אין להם כח לעשות דבר רק מה שנברא בשבילו לעשות וזה טעם שאמר (שם פר' נ) שאין מלאך אחד עושה ב' שליחות והו עושי דברו ברישא והדר לשמוע שאחר כך אומר לו השם יתברך כדי שיעשה בשליחותו. וכן ישראל הקדימו נעשה לנשמע שהיה להם התשוקה והחשק לעשות ורצו להיות כמלאכים בלא בחירה. ואמרו על דרך שאמרו אנשי כנסת הגדולה (יומא סט ע"ב) לא איהו בעינין ולא אנריה בעינין. ואף דעיקר השכר ועונש על ידי הבחירה אמרו שאינם רוצים כלל בקבלת פרס ורוצים לעבוד את השם יתברך כמלאכים בלא שום בחירה.

כ"ב בתשכס - זכור

ע"ג תהילים פרק קג (כ) בְּרָכּוֹ יְדֹד מְלֹאכֵינוּ גִבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעֵ בְּקוֹל דְּבָרוֹ:

אבן עזרא – וטעם לשמוע בקול דברו כי אינם כבני אדם שיקו מהשם שכר בעשותם דברו רק זה הוא שכרם ותענוגם ותפארתם לשמוע בקול דברו:

כ"ד תהילים קג כ'

כ"ה פריש"י בראשית יח כת. מקורו ב"ר ט. ירושלמי פ"ב הל"א עה"פ הדוברות על צדיק עתק.

ע"ד תהלים פרק קמח (יז) צְדִיק יְדֹד בְּכָל דְּרָכָיו וְחֶסֶד בְּכָל מַעֲשָׂיו:

מצודות דוד (יז) צדיק – נותן צדקה למי שאין לו זכיות:

צדיק ועי"ז שהמלאכים משבחים את ה' נעשה אצלם הדיבור בבחי' לשמוע בקול דברו וכו'. וזה שכתוב בתחילת הפסוק שם (תהלים קג) ו' "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", היינו השבח שמשבחין תחלה את הש"י שהוא צדיקו של עולם. ואח"כ עי"ז עושה דברו לשמוע בקול דברו, שעושיין הדיבור שהוא נשמע ונתקבל :

מלאך פירושו שליח ואינו עושה אלא שליחות אחת. ויש כמה סוגים יש קבועים כמיכאל וגבריאל ויש שהם דבר ה' בעצמו בבחי' "הוא אמר ויהי" דהיינו שמהדיבור נברא מלאך שעושה את פעולת הדיבור. ויש מלאכים שרק מהללים ומשבחים ושורפים שנשרפים מרוב התלהבותם מהשבחים שאומרים. וצ"ע מצינו לשרו של עשיו שדייקא אחרי שנוצח ע"י יעקב הגיע זמנו לומר שירה. הרי ששר אחרי שעשה תפקידו להאבק עם יעקב ולא לפניו/ע"י.

ואולי הכוונה למלאכים הממונים על קיום הבריאה ע"י פרק שירה, וכמבואר בב"ר (י' ו') אין לך כל עשב ועשב שאין לו מלאך שמכה בו ואומר לו גדל, ומבואר בכהאריז"ל (שער מאמרי רשב"י) שהכוונה לפרק שירה, ואולי על זה אומר רבנו שתחילה המלאך שר את שירת העשב ועי"ז עושה את דבר שליחותו ואזי שומע את דבר ה' "גדל" ואומר אותו לעשב. דהיינו שע"י שבחו של צדיקו של עולם מקבל את הטוב שצריך להשפיע בדבורו לעשב. ואע"פ שאינו דומה ממש לאדם שע"י שבח הצדיק זוכה לדעת ואזי דיבורו מתקבל אצל חבירו, אבל מלאך ע"י שבחו של צדיק עושה את דבר ה' ושומע אותו, דהיינו את שליחותו אל העשב לומר לו גדל.

## אות ג

עתה יבאר חיוב שמירת הבגדים, שכיון שהם בחי' דיבור, ע"כ שמירתם מסוגלת לתיקון הדיבור/ע"י ולהפך ביזוי הבגדים פוגם בדיבור.

וצ"ע שעיקר המבואר בתורה זו שא"א לתקן את הפגם בשכינה אלא להמשיך לה מוחין ע"י תיקון כללי. ואילו שמירת הבגדים לכאורה הוא תיקון השכינה בה בעצמה/א.<sup>8</sup> עוד צ"ע שכלל התורה מדברת מתיקון דייקא וכאן נקט רבנו שמירה.

ונראה פשוט שזה בעצמו התירוץ, דהיינו ששמירת הבגדים אינו תיקון השכינה, אלא שמירת מתוספת עוון, ואילו התיקון המבואר כאן בתורה הוא תיקון העבר. כי הרב על הבגד הוא עוון בפני עצמו, וצריך להשמר ממנו, ועוד שהוא סימן על עוון אחר שנעשה בשכינה, שלזה צריך תיקון הברית, ואין הכוונה שניקוי הבגד מתקן את השכינה על העבר, אלא רק מקשט אותה לעתיד.

הדימוי של בגד לדבור הוא שניהם בחי' מלכות, ושלשתם בחי' אשה/א.<sup>9</sup> ועוד נראה, כי דבור קולמוס הלב והוא גילוי הדעת, נמצא שהוא בחי' לבוש הדעת, כמו בגד המלביש בר דעת. וכמו שלפי הבגד ניכר האדם, כי יש בגד מכובד, ויש בגד שנוהגים ללבוש קלי עולם/א.<sup>10</sup> כך לפי סגנון הדיבור ניכר האדם, אם הוא מכובד או קל, לפי דבורו אם בביטויים זולים, או לשון הקודש ולשון נקיה ומכובדת. (ולא במקרה הלך הגי'נס הדדוי וקרוע אחר הסלנג וניבול הפה)

וכמו אדם הלובש בגד מלוכלך אזי בני אדם לא נח להם בקרבתו, הכי נמי הדבור שאינו מכובד מרחיק בני אדם ממנו, ואיש ישראל הוא חלק מהשכינה הקדושה/א.<sup>11</sup> וע"כ בגדו המוכתם ודבורו הלא מכובד הם בגדי השכינה שנפגמו בעוונותיו. ואזי הנחש מטיל בה זהמה ומוכתמת בדם נידה שגורם שבעלה מתרחק ממנה, נמצא המבזה בגדיו ולשונו גורם פירוד בין הקב"ה והשכינה.

עוד מבאר רבנו שהאדם הגורם בעוונותיו לרוב על בגדי השכינה כנ"ל, בבחי' בגדים צואים, אזי הבגדים בעצמם מענישים אותו בבחי' דינא דמלכותא. ונ"ל שבזה מבאר מדוע הרבב על הבגד גורם לנחש לבוא.

<sup>8</sup> תהלים קג (כ) בָּרְכוּ יְהוָה מְלָאכָיו גְּבֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ:

<sup>9</sup> נראה שיש חילוק בין מלאך ששליחותו הפך הרצון ושירתו לא על שליחותו אלא על כבוד ה' שנגלה ע"י שהוא נוצח. דהיינו שהוא עושה דברו לשמוע בקול דברו, אבל לא שע"י שבח עושה את דבר שליחותו אלא ע"י מעשה שמעמיד בניסיון את האדם הוא עושה את השבח אם מנצחים אותו.

<sup>10</sup> כי הכלל שכל הדברים שהם אותה בחי' משפיעים זה על זה לטוב ולרע. כמבואר בתורה פא תנינא. שם מבואר שמרקד בשמחת מצוה ומעלה רגליו לליבו בבחי' וישא לבו את רגליו עי"ז מתעלות כל בחי' רגליו דהיינו תמכי אורייתא והדיבור והממון והאשה שכל אלה נקראים בחי' רגל.

<sup>11</sup> עיין בתפילה לשון מוהר"ן והיא מתגעלת בחובין דידן. ולבושיה ובגדיה מלוכלכים בכתמים מעונותינו.

<sup>12</sup> אשה בחי' דיבור בתורה יש ואשה בחי' בגד בחי' מלכות כידוע. וכן טבעה להתקשט בבגדים. וכמוז"ל (פסחים קט.) אשה משמחה ברגל בראוי לה דהיינו בבגדים.

<sup>13</sup> ולא במקרה מנהג אנשים קלים שלשונם אינה נקיה ולא מכובדת נוהגים ללבוש בגד הנקרא גי'נס קרוע, וכך קונים אותו ולדעתם זה בגד יפה, ולדעתם הלשון זולה (סלנג) היא יפה כי באמת היכן שהאדם אוזח כך הוא מדבר וכך הוא מתלבש וכך נדמה לו שנראה יפה.

<sup>14</sup> עיין תורה פט – הנה ידוע, כי כל מה שחסר לאדם הן ברוחני הן בגשמי, החסרון הוא בְּהִשְׁכִּינָה.

ועיין תורה קכו גם שם מביא רבנו עניין שמירת הבגדים ושהם בעצמם תובעים את המבוזה אותם ומוסיף שם שזה בסוד החשמ"ל. ומה הוא סוד החשמל עיין בשער הכוונות – ברכות השחר – נעילת המנעלים, שהוא בחי' מקיף של ספירת הבינה הנ"ל, והוא אור עב שכיון שהוא מבינה החיצונים בורחים ממנו. והוא סוד הבגדים והמנעלים ששומרים על האדם. ועל כן כשאדם פוגם בבגדים כנ"ל ומונע עי"ז את הייחוד הנ"ל כנ"ל, אזי גם החשמל לא מאיר בבגדים, כי החשמל הוא מהבינה ובלא יחוד למטה אין נזולין מן לבנון וממילא גם אור החשמל היורד עמדם נחסר. ואזי הבגדים לא שומרים על האדם, וממילא החיצונים פוגעים בו, וזו כוונת הגמ' ת"ח שיש רבב על בגדו חייב מיתה, הכוונה כיון שגרם שאין חשמל בבגדיו ממילא הוא לא שמור מנזקי הקליפות ועלול למיתה.

ובאמת אדם פרא יולד ולפתח לידתו כבר חטאת רובץ וזה שאמרו חז"ל הוי בורח מן העבירה ורץ למצווה נמצא שכל אדם תחילת עניינו כבר נמצא בעבירה ממנה צריך לברוח. נמצא שסתם כל אדם דיבורו אינו דיבור. וכשרוצה לזכות לדבור הנשמע ומתקבל עצת רבינו שידבר משבח הצדיקים ויעורר רושם מעשיהם שיעלה ויעורר את המוחין בבחי' נזולין מן לבנון לבונא דמוחא אל הגידין והלבושים לתקנם מבגדים צואים ללבושי יקר מכובדים, שאור החשמל דבינה מאיר בהם לשמרו מיניקת החיצונים.

אלא שצ"ע מה יועיל שבח הצדיקים, הרי כשרבב על בגדי השכינה, אזי קב"ה ושכינתיה בבחי' אחור באחור מפחד החיצונים, ולא יתכן ייחוד. שהרי רק המוחין הנזולין מן לבנון כנ"ל הם המטהרים את בגדיה, ואת המוחין מקבלת ע"י יחוד, וכל השפע הבא מלמעלה לא בא אלא כדי שיגיע לשכינה לתקנה, וכשאינן יחוד קב"ה ושכינתיה ממילא גם זעיר לא מקבל מוחין מבינה ובינה לא מקבלת מחכמה. וא"כ אין תקנה לתיקון השכינה, וא"כ מה יועיל שבח הצדיקים

ומסתמא גם זה שאלו סבי דבי אתונא, כיון שהשכינה למטה טמאה, מה ראה לחפש מוחין מאמא עילאה, הרי הכלל שלא אבוא בעיר עד דבקרברך קדוש, כמ"ש "מי זאת עולה" ודרשו בזוהר/י<sup>19</sup> מי עם זאת עולה, דהיינו הבינה מקבלת מחכמה רק כשהשכינה למטה מוכנה לייחוד בבגדים לבנים.

ורבי"ח ענה להם שע"י שבח הצדיקים מתעוררים המוחין בבחי' "כנשר יעיר קנו", ונזולין מוחין מן הלבנון, מבינה עילאה עד השכינה, ומתלבנין בגדיה. רבנו כמובן לא נכנס לפרטים עפ"י הסוד אבל נראה שרמו לזה בהביאו דווקא את הפסוק "כנשר יעיר קנו" כפי שיתבאר.

והתירוץ כי יש יחוד שנקרא כביכול אחור באחור ובאמת הוא פנים בפנים/י<sup>20</sup>. והכוונה כי באמת לעולם אין פירוד גמור בין קב"ה ושכינתיה, אלא או שהם פנים בפנים או שדבוקים זה בזה מאחור, כפי שנבראו תחילה. (כמבואר בתורה קח) וכדי להחזירם פנים בפנים, הוא בסוד הניסור דהיינו התרדמה שאז עולים הנשמות לאמא השומרת עליהם ואזי בין כנפיה מתייחדים פנים בפנים, שמורים ע"י אמא דמסככה על בניה "כנשר יעיר קנו", כמבואר בכוונות על נעילת המנעלים הנ"ל/י<sup>21</sup>.

<sup>19</sup> נתבאר בתורה מט אות ד'.

<sup>20</sup> עץ חיים – שער לט פ"א מ"ק – ועתה יש ב' מניעות כי היה צריך לברא את האדם וחוה כדי שעל ידם יתבררו מ"ן של כל הנשמות כנ"ל ולזה היה צריך זווג וא"א להם להזדווג אם לא יחזור פב"פ ולחזור פב"פ א"א לסבה כנ"ל כדי שלא יתאחו הקליפות באחוריים דנקבות ולכ כד לבטל ב' המניעות האלו מה עשו או"א נסרו את הנוקבא העומדת אחורי ז"א ואח"כ העלו זו"ן הננסרים למעלה בהיכל או"א עצמה ששם אין כח לקליפות להתאחו באחורי הנקבה וזה ההיכל דאו"א הוא בחי' החופה של זו"ן חתן וכלה ושם יוכלו לחזור פב"פ ושם נזדווגו זו"ן יחד.

וזכור כלל זה בכ"מ אשר נאמר כי אדם וחוה ע"י זווג דאב"א יצאו אין הכוונה כפשוטו כי א"א לעולם להזדווג כי אם פב"פ אך הכוונה לומר כי לא יכלו לעמוד זו"ן פנים בפנים במקומם למט' להזדווג ולהוציא אדם וחוה והוצרכו לעלות למעלה בחיק אבא ואמא כנ"ל ונזדווגו שם פב"פ ע"י מ"ן דבינה שהעלתן המל' וכאשר חזרו במקומן וירדו למטה הוכרחו להיות אב"א ואז יצאו נשמת אדם וחוה בהיותן זו"ן אב"א.

וזכור כלל זה לכל המקומות שזכר ענין זווג אב"א שאין הענין כפשוטו אלא ע"ד הנ"ל והוא כשיש בישראל מצות ומע"ט שע"י יגרמו שיוכלו להזדווג זו"ן פב"פ וע"י היא יכולה להעלות מ"ן לגבי מ"ד דדכורא ואם אין ח"ו בישראל זכות אין כח בנזק' דז"א להעלות מ"ן שלה לגבי בעלה כנודע כי אין המ"ן עולין אלא ע"י נשמות התחתונים ולכן כדי לזווגם היא צריכה לעלות עם ז"א למעלה באו"א והיא מעלה מ"ן דאמא ומזדווגים יחד ונמצא כי כמעט זווג זה אין נקרא על שמם רק ע"ש או"א כי עד שם עלו ובכחם וע"י מ"ן שלהם הם מזדווגים ואלו בעת ההיא היו רוצין לירד למטה למקומם לא היה יכולת וכח להם לעמוד פב"פ אלא אב"א ונמצא דאי שאין שום זווג אלא בהיותן פב"פ אבל מה שאנו קורין אותו זווג אב"א ר"ל שאם היו אז יורדין למקומן למטה לא היו יכולין לעמוד אלא אב"א כי ע"כ עלו למעלה כדי שיוכלו להיות פב"פ.

<sup>21</sup> שער הכוונות – ברכות השחר – נעילת מנעלים – והנה מה שצריך לכוין בזה הוא כי הנה אימא עילאה היא המנעלת את זו"ן בניה בסוד "כנשר יעיר קינו על גזוליו ירחף" ומשים אותם תוך כנפיו. והנה מן המלבוש החיצון דאימא עילאה הנק' חשמ"ל, כי כן חשמ"ל בגי' מלבוש כנ"ל, וזה המלבוש הוא מלביש ומקיף את זו"ן. ואל תטעה ותחשוב כי זהו האוה"מ דז"א כי אע"פ שאוה"מ שלו הוא מן הבינה עכ"ז הוא בחינת אור אחר אך זה שאנו עוסקים בו הוא בחי' החיצונית והלבוש דאימא המלביש את ז"א בבחינת לבוש בלבד ולא בבחי' אור מקיף וטעם הלבוש הזה הוא לסיבת מה שנודע לך כי אין כח בחיצונים להתאחו אלא בזו"ן בלבד אבל לא באימא שהיא למעלה מזו"ן ולכן כדי שלא יוכלו החיצונים להתאחו בהם הנה אימא מגינה עליהם ומפסקת בינם לבין החיצונים ע"י זה החשמל המכסה עליהם אשר אורו מועט מאד מן אור זו"ן;

ועיין שם בסוף כוונות הנ"ל/י<sup>19</sup> האריז"ל כיצד המוחין יורדים מבינה אל זעיר אנפין ע"י שנה"י (נצח הוד יסוד) דבינה נכנס בראש ז"א ונעשים חב"ד (חכמה בינה דעת) דז"א (וזה רמז רבנו עפ"י הוזהר בפסוק ונזולין מן לבנון) עוד מבאר שם שיש לבוש חשמל לנצח דבינה וכן להוד דבינה וכן ליסוד דבינה, ולבושי נה"י דאמא האלה לא נכנסים בראשו עם המוחין, אלא טובבים את ז"א ונוקביה לשמרם "כנשר יעיר קנו" בסוד החשמל. (הפ"י כיון שאמא משפיע לז"א רק כדי שישפיע הוא לנוק' וכיון שנוק' כנ"ל עדיין בבגדים צואים נפרדת מבעלה, דבוקה לו אחור באחור מפחד שהנחש יטיל בה זהמה, לכן אמא מסככא ומכסה בכנפיה על בניה ושומרת אותם מיניקת החיצונים, ואזי אפשר להם להתייחד. והיא משפיעה מוחין לז"א ומיד ז"א משפיע אותם לשכינה. בלא חשש יניקה מאחוריהם.

נמצא שע"י שבח הצדיקים, מתעורר המוחין מבינה ויורד לאדם גם המוחין עם החשמל השומר עליו ועל דיבורו. כי כשמדברים משבח הצדיק הוא משבחים ומשפילים אותו לירד אלינו בשתי בחינות הנ"ל גם בסוד החשמל וגם בסוד נזולין מן לבנון. כי הצדיק הוא המוחין מבינה (כמבואר בככבי אור) והוא החשמל השומר (כמבואר בווהר חדש) והוא אמא כמבואר בתורה ד' שהוא מניק לישראל מוחין.

ונראה לי שלזה רמז רבינו בהביאו את הפסוק "כנשר יעיר קנו" שהוא הפסוק שמביא האריז"ל בעניין אמא דמסככא על בניה בסוד החשמל. לרמוז ששבח הצדיקים מעורר את קנה בינה בשתי בחינות הנ"ל שמעורר את נה"י דבינה להשפיע לאדם מוחין שע"י יש טוב בדיבורו ונשמע ומתקבל, ועוד שלבושי נה"י דאמא סוד החשמל ישמרו עליו ועל הדיבור מנשיכת הנחש כנ"ל.

**וזוה** דהיינו תיקון הברית שעל ידו נזולין מן לבנון מוחין וזוכה לדעת וטוב בדיבור זה **בחי' בגדים לבנים, היינו כי תיקון הדיבור [פח]/פט' שהוא בחי' מלכות פה [צ]/צ"א** דהיינו הדבור שהוא בחי'

<sup>19</sup> **שער הכוונות** – ברכות השחר – נעילת מנעלים – ונחזור עתה אל הדרוש הנז"ל כי הנה אנו יריאים מן החיצוני' פן יתאחו ויקחו מאור פנימי דנוק' דז"א להיותה סמוכה אצלם כנו' ולכן בהכרח אימא עילא' הסתירה בסתר כנפי' היא החשמל הנז'. ועניינו הוא במה שנודע כי הנה"י דאימא מתפשטים תוך המוחים דז"א ברישי'. **ואמנם הלבוש** היותר חיצוני מכל לבושי נה"י הנז' אינו נכנס תוך רישא דז"א ונשאר מבוחר דו"ן ומלביש וטובב אותם וז"ס החשמל דאימא עילאה אשר ע"י אין הקלי' יונקת מן האור פנימי דז"א מפני רוב עביות החשמל הזה המפסיק ביניהם: **באופן** כי רוב הזכות והדקות או רוב העביות והגסות מונע את הקלי' להתאחו כי אינם יכולים לקחת אלא מן האור הבינוני. כי הנה מן האוה"מ של הנקבה אינם יכולים לקבל מרוב זכותו ומן החשמל של הבינה ג'ב מרוב עביותו. האמנם כאשר ח'ו' האם מסתלקת מעל הבנים ומתגלים זו"ן אז החיצונים יכולים לינק מן האוה"פ שלהם שהוא אור בינוני. **והנה החשמל** הזה הוא מלביש וטובב אותם מבוחר מכל סביבותיהם ואפי' מתחת רגליהם והבחי' המקפת אותם מצדדיהם נק' מלבושים והבחי' הסובבת מלמטה מתחת רגליהם נק' מנעלים. ולכן כאשר תלבש מלבושך תכוין אל הבחי' הראשונה וכשתנעול מנעליך תכוין אל הבחי' הב':

<sup>20</sup> ע"י ליק' ציצית א' ולא ילבש ג'

<sup>21</sup> **לק"ה לא ילבש הלכה ג** – על פי המאמר "האי מאן" דבעי למינסב איתתא וכו', עיין שם בליקוטי הראשון (סימן כט). מבאר שם שהבגדים הם בחינת תקון הברית, שהוא כלליות הגידין וזהו בחינת בגדים, בחינת ככל עת יהיו בגדיהם לבנים בגדיהם וכו'. על פן הוזהירה תורה שלא ילבש גבר שמלת אשה וכן להפך, כי תועבת ה' וכו', כי בשלובש בגדי אשה, או להפך הוא נאוף ממש, כי הבגדים בעצמם הם בבחינת ברית כלליות הגידין כנ"ל: כי עקר פגם הברית הוא פגם הדעת כידוע, והבגדים נמשכין מן הדעת, כי הם בחינת מקיפים של הדעת, וכשפוגמין בהבגדים, פוגמין בהדעת ממש, שהוא פגם הברית:

**לק"ה ציצית הלכה א** (הובא בתורת נתן אות ג') – וזהו בחינת ציצית, פי הכלל שצריך לשמר מאד את הבגדים שלא יתאחו בהם החיצונים, פי דרפן להאחו בהבגדים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו'), הני מאני דרפנן דבלו מנייהו, פי הם מדרגה התחתונה והחיצונה של הקדשה ושם דרפן להאחו ועל פן נפרים ונרשמים בהם כל הפגמים של כל העונות ח'ו', וכן להפך כל המצות הם נרשמים גם פן בהבגדים. פי על ידי המצות נעשה מהם חלוקא דרפנן, שהם לבושים וכסויים להנשמה שלא יתאחו בה, פי בשהלבושים נקיים הם שמירה גדולה, כמבאר במקום אחר (סימן ככו). ועל פן צריך לשמר מאד את הבגדים כנ"ל, ועל פן צוה התורה על ציצית שהם תלויים בהבגדים, פי ציצית הם שמירה להבגדים שלא יתאחו בהם החיצונים. ועל ידי זה נשמר כל התורה כלה הן מצות עשה הן מצות לא תעשה, פי בה נרשם הכל כנ"ל. וזה שכתוב (במדבר טו), "וראייתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" כנ"ל. פי על ידי הציצית מרים המוחין ונמשך מהם לבנונית לכל השס"ה גידין, בבחינת (קהלת ט') בכל עת יהיו בגדיהם לבנים. 'בגדיהם' דיקא, כמו שכתוב שם, פי ציצית הם בחינת תקון הכללי, בחינת (דברים לב) כנשר יעיר קנו. נשרא דא רוחא, זה בחינת ציצית בחינת מארבע הרוחות בואי הרוח, שהם בחינת ד' ציצית, כמו שכתב רבנו (בסימן ח'). וזה שכתב רבנו (בסימן ו') שציצית הם שמירה לניאוף.

<sup>22</sup> פתח אליהו

<sup>23</sup> **תיקוני הוזהר** דף יז הנקרא פתח אליהו – מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה:

**ביאור אור צח לפתח אליהו** – מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. יבאר בזה ענין ספירה העשירית הנקראת מלכות מה היא משמשת בעולם האצילות. כי הלא מדת המלכות היא עלמא דנוקבא המקבלת ההשפעה של אור אין סוף אחרי כמה וכמה השתלשלות כדי שאותה ההשפעה תתגשם בה עד שתוכל לבוא לידי התגלות בעולם העשיה לברוא דברים גשמיים ולכלכל אותם. ואין טעם לענין הזה בעולם האצילות. ולפיכך אמר שמלבד זה ספירת המלכות של עולם האצילות היא נעשה שורש לעולם העשיה כמבואר לעיל. עוד שייך ענין ספירת המלכות גם שם בעולם האצילות שמביאה אור התורה לידי התגלות וההבנה. כי כמו למשל באדם הגשמי מדרגה האחרונה המביאה את רצונו ומחשבתו לידי התגלות הוא הפה על ידי דיבורו. וכן הוא בעולם האצילות. שם משמשת ספירת המלכות בבחינת פה כיון שמביאה לידי התגלות רצונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. וכדי להבין מה הוא הרצון שספירת המלכות מביאתו לידי התגלות. לזה אמר ותורה שבעל פה קרינן לה. היינו שהיא היא המקור של התורה שבעל פה. כמו שספירת התפארת של עולם האצילות היא המקור של תורה שבכתב. וכל התורה היא רצונו של הבורא ית"ש. ולפיכך הלומד תורה. אע"פ שלומר דברים פשוטים

מלכות שבה מאירים אורות עליונים והיא מגלה אותם בדיבור שהוא גילוי הדעת וקולמוס הלב, וכשהדיבור מתוקן בדעת הוא בחי' בגדים לבנים. וכיון שהדיבור הוא בחי' בגד, לכן צריך לשמור מאד את בגד שיהיה נקי ומכובד, כי כמו שדיבור בלא דעת אינו דיבור, כך בגד מבוזז אינו בגד כי צריך לשמור מאד את הבגדים [צ"ב]/צ"ג, שלא יבזה את הבגדים, רק צ'לשומרן כראוי שלא יבא עליהם שום כתם/צ"ד ורבב [צ"א]/צ"ב כגון כתם שומן (או שומן על לבו דהיינו מדות רעות שגם הם נקראים בגדים). וכל מי

מענינים גשמיים ונמוכים. כמו שנים או חזון בטלית ושור שנגח את הפרה. מכל מקום הוא מששיך על עצמו אור קדוש ונשמתו באה לידי התלהבות ודביקות. כיון שמדבק אז שכלו ברצון הבורא ית"ש. כי כן הוא רצונו ית"ש שבאם יקרה בעוה"ז כך וכך יהיה הפסק כך וכך. וכיון שהתורה שבכתב איננה מובנת בלתי התורה שבעל פה. ע"כ נמצא ספירת המלכות משמשת גם שם בעולם האצילות בבחינת נוקבא. כי היא המביאה לידי התגלות והבנה את התורה שבכתב שהיא בבחינה דוכרא הנובע מספירת התפארת של עולם האצילות.

<sup>12</sup> לק"ה ציצית א'

<sup>13</sup> לק"ה ציצית א' – וזה בחינת ציצית, כי הכלל שצריך לשמור מאד את הבגדים שלא יתאחו בהם החזונים, כי דרךן להאחו בהגדים, כמו שאמרנו ברוחנינו זכרונם לברכה (ברכות ו'), הני מאני דרבנן דבלו מנייהו, כי הם מדרגה התחתונה והצנועה של הקדושה ושם דרךן להאחו ועל כן נפרים ונרשמים בהם כל הפגמים של כל העונות ח"ו, וכן להפך כל המצות הם נרשמים גם כן בהגדים, כי על ידי המצות נעשה מהם חלוקא דרבנן, שהם לבושים ופסויים להנשמה שלא יתאחו בה, כי כשהלבושים נקיים הם שמירה גדולה, כמבאר במקום אחר (סימן קכו). ועל כן צריך לשמור מאד את הבגדים פנ"ל, ועל כן צוה התורה על ציצית שהם תלויים בהגדים, כי ציצית הם שמירה להגדים שלא יתאחו בהם החזונים, ועל ידי זה נשמר כל התורה כלה הן מצות עשה הן מצות לא תעשה, כי בה נרשם הכל פנ"ל. וזה שכתוב (במדבר טו), "וראתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" פנ"ל. כי על ידי הציצית מרים המחזין ונמשך מהם לבנונית לכל השס"ה גידין, בבחינת (קהלת ט') בכל עת יהיו בגדיך לבנים. 'בגדיך' דיקא, כמו שכתוב שם, כי ציצית הם בחינת תקון הכללי, בחינת (דברים לב) כנשר יעיר קנו. נשרא דא רוחא, זה בחינת ציצית בחינת מארבע הרוחות בואי הרוח, שהם בחינת ד' ציצית, כמו שכתוב רבנו (בסימן ח'). וזה שכתב רבנו (בסימן ו') שציצית הם שמירה לניאוף.

<sup>14</sup> מתרו - לשמור

<sup>15</sup> כתם ורבב – עיין חיי מוהר"ן קפט ושלב אני נהר המטהר מכל הכתמים וצ"ע מטהר משמע מטומאה וכתם משמע רבב לכלוך אבל עפ"י התורה שלנו מבואר דהיינו הרך כי רבב הוא בחי' דם נדה שגורם ריחוק והתיקון הוא תיקון כללי דהיינו מוחין ודיינו נהר לשון נהורא דהיינו אור הצדיק שזה עיקר המוחין עיין תורה ז שכל דיבר של הצדיק הוא זרע אמת ולקמן המוחין בחי' המן כורע גד וטעמו כצפחית בדבש ונראה שהיינו דיבורי הצדיק.

<sup>16</sup> לקוטי תפלות כט אות תלו

<sup>17</sup> לקוטי תפילות ח"א תפילה כט [תלו]: ותזכני מעתה ברחמיך הרבים ותעזרני ותושיעני ותהיה עמי תמיד. ותשמר את לבושי ובגדי שלא יבא עליהם שום לכלוך ושום כתם ושום רבב. כי אתה לבד ידעת גדל הפגם הנוגע בהשכינה בעצמה ובעולמות עליונים, על ידי פגם הבגדים כשאין שומרים אותם מכתמים ולכלוכים. והבגדים בעצמם דנין את האדם על זה, כשאין שומרים אותם מכתמים. ובעונותי הרבים, קשה וכבד עלי מאד גם דבר הזה, לשמר את הבגדים מכתמים. כי אי אפשר שלא אסיח דעתי מהם. ובפרט בשעת עסק התורה והתפלה ושאר עסקים. ואז באים חס ושלום עליהם כתמים בהסח הדעת. וכל זה גרמתי על ידי עונותי המרובים, ומחשבותי המבולבלות מאד, אשר על ידי זה איני זוכה לשמר את הבגדים ולהחזיק בנקיות, ולהצילן מכתמים ולכלוכים: עכ"ל.

צ"ע למה מבקש על שמירת הבגדים ולא על שמירה מעוון שגם לכתם בבגדים, הרי לכאורה כל עוד לא נמחק העוון לא יועיל שמירת הבגדים.

עוד לכאורה צ"ע גדול הרי שמירת הבגדים היא תיקון במדרגת הפגם עצמו ואיך מועיל בלא תיקון הכללי לבגדים.

וני"ל כי השמירה היא לא תיקון אלא שהרבב בבגד הוא בעצמו עוון וצריך לשמור עצמו מעוון. אמנם הרבב הוא גם סימן על עוון אחר שכיון שכל עוון נרשם בבגדי השכינה הוא נרשם בבגד של האיש שפגם, בבחי' שהשכינה מראה לו חסרונותיה כדי שיתקן ואמנם צריך להסיר הרבב כדי לא להוסיף חטא אבל עיקר התיקון הוא רהמשיך לשכינה מוחין וזה ע"י תיקון כללי.

עוד נראה טעם לשמירת בגדים אולי כי איש ישראלי צריך תמיד להרגיש מציאות ה' וכאילו נמצא כל הזמן תחת השגחתו ית' ולהרגיש ממש כל הזמן בבית ה' וכמו שאם היה בא לבית המלך בשר ודם היה שומר עצמו שלא יראה רבב על בגדו כי זה בזיון למלך לבוא בבגדים לא מכובדים כ"ש לפני מלך מלכי המלכים ולכן אם ח"ו יש רבב על בגדו אזי נעשה פירוד דהיינו שהמלך לא מסתכל עליו כדי שלא יחשב לו עוון בבית המלך ונעשה פירוד בינו למלך וכיון שכל אחד מישראל הוא נפש מכני" הרי ח"ו נעשה על ידו קצת פירוד בין כל בני" להקב"ה.

וצ"ע עד כמה מצוה רבינו באמת לשמור הבגדים כפשוטו שהרי לעומת זה אמר ותתפסהו בבגדו

עיין שיחות הר"ן אות ק – "ותתפשהו בבגדו" (בראשית לט-יב), שהבעל דבר והסטרך אחרא תופסת את האדם בבגדו, דהיינו שמטריד אותו בטרידת בגדיו ומלבושיו פי טרידת הצטרפות מלבושים ובגדים של אדם הם מבלבלין מאד את האדם ומונעים אותו על-ידי-זה מעבודת השם ותרפ"ה וזהו "ותתפשהו בבגדו" אך מי שהוא בעל נפש ולבו חזק בה', אינו משגיח גם על זה אף-על-פי שאין לו נגד ללבש, אף-על-פי-כן אינו מטריד עצמו בזה ואינו רוצה להניח עצמו לבלבל בזה וזהו "וינח בגדו אצלה וינס" וכו' (שם) שמניח בגדו ומלבושו ונס ובורח מהם ואינו משגיח כלל על זה רק עושה את שלו בעבודת ה' כפי מה שזיכור:

ועיין מעשה יב מהבעל תפלה ש"הבעל תפלה על בגדים לא היה מקפיד כלל" וביאר הרב מטשהרין ברמזי המעשיות, – כי רוב בני העולם לוחטים מאד אחרי בגדים יקרים ועי"ז הם נתפסים ביותר ברשת הבע"ד כמבואר במ"א על פסוק ותתפשהו בבגדו והבעל תפלה לא הקפיד ע"ז דייקא כלל ואעפ"כ מבואר לקמן שכשהי' מבין הבעל תפלה באחד מאנשיו שהוא צריך לעבודת ה' שיהיה מלוכש במלבושי זהב היה מספיק לו אך ממילא מוכן כי זה רק ליחיד סגולה אבל רוב בני אדם בוודאי יותר נכון הדרך לפנייהם שלא להקפיד על בגדים כלל בפרט כל זמן שלא הגיעו למדרגה גדולה ועשירות רב ואם ירצה השי"ת לטובתם שילכו מלוכשים בבגדים יקרים כי מסוגל להם לעבודת ה' אין מעצור לה' להושיע ולהשפיע להם הון רב, אבל הם בעצמם צריכים לזוהר ולקשר לעצמם בדעתם היטב שעל בגדים אין צריכין להקפיד כלל כנ"ל

שהוא גדול יותר צריך לשמור את הבגדים יותר [צ"ח/צ"ט]. כי כל מי שגדול יותר מדקדקין עמו יותר. כי אדם גדול שמעשיו מתוקנים וממליך את הקב"ה כראוי זה בחי' שתיקן את המלכות בבגדים לבנים וכידוע על בגד לבן כל נקודה קטנה ורוב נראה כלכלוך גדול, כמו אתרוג שכל נקודה שחורה קטנה כבר נדחה ומחפשים אחר נקי ממנו, לכן אדם גדול כל רבב על בגדו כבר גורם לפירוד הקב"ה ממנו ומהדיבור שלו ולא יחבי לי את האשה יראת ה' שהיא דבור הנשמע ומתקבל.

**וע"כ ת"ח** תלמיד חכם שנמצא רבב כתם שומן על בגדיו<sup>קפ</sup> (או רבב שומן על לבו שמתבטא באיזה ולזול במצות ה' לפי מדרגתו) **חייב מיתה (שבת קיד ק"א)**<sup>קפ</sup> הגמ' מבארת הטעם כיון שגורם להשניא את התורה ולומדיה על בני אדם, כמ"ש כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי<sup>קפ</sup>. ולפי רבנו הטעם כיון שגורם פירוד בין קב"ה ושכינתיה, והטעם שתלמיד חכם מזהר בזה יותר עד שחייב מיתה<sup>קפ</sup> **כי עמו מדקדקין יותר** ברוחניות נשמתו כלולה מהרבה נשמות ופוגמת ביותר עולמות, ובגשמיות כי יש לו השפעה על הרבה בני אדם, ופגם קטן אצלו מחליש אחרים הרבה, כפי שיתבאר לקמן שאותו הפגם שנעשה ע"י עבירה גמורה של כל אדם, נעשה ע"י עוון הרבב על בגדו של ת"ח, ועיין מאירי<sup>קפ</sup> ומהרש"א שגם מדות

<sup>קפ</sup> עיין שיש"ק ח"ה אות צו

<sup>קצ</sup> שיש"ק ח"ה אות צו – אמר פעם מוהר"ן ז"ל "להיות נקי פרבנו איני יכול" כי רבנו ז"ל היה נקי ומסדר כל כך במלבושיו שאפילו קש דבוקה תחת מנעליו לא מצאו אצלו.

ועיין אוצר היראה להרב מטשהרין, בגדים מהדורא בתרא את א – מהדורא בתרא את א אדם כשר צריך להדר שיהיה מלבוש כבוד קצת פראוי, אם אפשר לו, ולא יהיה זוי; ומכל – שכן הצדיק, בודאי צריך שיהיה מלבוש כבוד, פי על – ידי – זה הוא נחשב בעיני בני – אדם ויוכל לקרב אותם לעבודת השם יתברך, ואם לא היה מלבוש כבוד, לא היה נחשב בעיני בני – אדם כלל. ואפלו השם יתברך בעצמו כביכול, כשרצה להפיר את עצמו עם העולם, הינו שהעולם יפירו אותו וידעו ממנו יתברך, התלבש את עצמו גם – בן בלבושים כביכול, שהם כל האותות והמופתים אשר עשה השם במצרים וכו' וכו', שכל זה הוא בחינת לבושין אליו יתברך, ועל – ידי – זה הכירו בני – ישראל בכל פעם גדלותו יתברך ביותר וכו' להתקרב אליו יתברך כרצונו. בכל עת יהיו בגדיה לבנים וגו' (קהלת ט, ח): שוש אישי בה' תגל נפשי באלקי פי הלבשוני בגדי ישע וגו' (ישעיה סא, י):

<sup>ק</sup> עיין פל"ח אות ג' סוד רבב על בגדו שגורם פירוד – נראה לפי עניות דעתי דרוצה לומר, שבזה שנמצא רבב על בגדו שמרמזין לבחינת המלכות בחינת השכינה, בזה מרמזין לו שגם ברוחניות פגם כביכול בבחינת המלכות על ידי מעשיו הפגומים ועל ידי זה עושה פירוד וכו':

<sup>קפ</sup> בתקפא ובכל המהדרות כתוב קיג

<sup>קכ</sup> שבת דף קיג: אמר רבי אחא בר אבא אמר רבי יוחנן ודף קיד. מניין לשנוי בגדים מן התורה שנא' ויקרא ו-ד) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימווג בהן כוס לרבו אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים לשוק והא רבי אחא בר חנינא נפיק אמר רבי אחא בריה דרב נחמן בטלאי על גב טלאי ואמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה שנאמר (משלי ח-לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי. רבינא אמר רבד (ק"י) איתמר ולא פליגי הא בגלימא (לנוס עליון) הא בלבושא (לנוס תחתון). ואמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מאי דכתיב (ישעיה כ-ג) כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף (היתכן שהלך ערום ממש אלף הטונה) ערום בבגדים בלואים ויחף במנעלים המטולאים (ולא ניוון כמשנאי כיון שהולאת שעה היתה (מהרש"א)).

מהרש"א – כל משנאי אהבו וגו'. דהך פרשתא כולה בתורה קמשתעי ומסיים כי מוצאי מצא חיים וגו' ואמר גם בזה האיש שהוא מוצאי דהיינו ת"ח אם הוא משנאי בפני הבריות רבבים כפירש"י אהבו וגו' לא ימצא חיים וק"ל:

הא בגלימא הא בלבושא כו'. יש לכיון בזה ע"פ מ"ש פ' המוציא יין – לבושא לא בושא, גלימא שנעשה בו כגולם, כי המדות של אדם הם בגדי אדם כמ"ש בכל עת יהיו בגדיך לבנים והמדות הבאים מצד החומר הם כגלימא שנעשה ע"י הגולם והחומר והבאים מצד הצורה הם נקראים לבוש שהחומר מקבל הצורה והיינו לא בושא על המדות הבאים מצד הצורה וז"ש תתהפך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש דהיינו שיחזור לעתיד החומר להתלבש בצורה.

<sup>קכ</sup> משלי פרק ח (לה) כי מצאי (מצאי) מצא חיים ויפק רצון מה: (לו) וחסאי חמס נפשו כל משנאי אהבו מות: ודורשת הגמ' שבת קיד. שהכוונה לתלמיד חכם ואל תקרי משנאי אלא משנאי וביאר המרשא הטעם כיון שאותו אדם שעליו נאמר כי מצאי מצא חיים דהיינו שהוא ת"ח עליו נאמר כל משנאי אהבו מות אלא הכוונה אם הוא משנאי את הקב"ה בפני הבריות. ועי"ש שמבאר שעיקר הכוונה לרבב שעל בגדי מדתי.

<sup>קד</sup> עיין במפרשים שנתקשו בזה כיצד יתכן שחייב מיתה יש שפירוש כאילו חייב וי"מ שהכוונה שהוא חילול ה' שמתכפר רק במיתה. ולפי רבנו כיון שפוגם בבגדים נעשה פירוד ומאבד את החשמל השומר עליו מהחיצונים, וממילא הוא קרוב למיתה ע"י החיצונים שיפגעו בו.

<sup>קכ</sup> מאירי שבת דף קיד. – תלמיד חכם כשם שהוא מופלג משאר העם בחכמתו ודיעותיו כך צריך שיהדר עצמו בסלטול ובהעדר כל פחיתות ממנו אסור לו לצאת במנעלים המטולאים טלאי על גבי טלאי ובצלא ר"ל עור העליון וכן צריך שלא יהא נמצא בו שום דבר מגונה הן במלבושיו הן במדותיו וכל שנמצא בו שום דבר מגונה הרי הוא גורם לתורה שתחלל ותתמעט ערכה בעיני בני אדם והוא שאמרו כל תלמיד חכם שנמצא רבב בבגדו חייב מיתה ורבב הוא מושאל לחלב ושועה וזפת ושאר מינין הדומים לאלו ויש אומרים רבד והוא כתם של דם או של שכבת זרע מלשון רבדתי ערשי כלומר שלא תמצא טומאתו בשוליו ובכלל ענין זה שלא תמצא בו שום מדה מגונה שהמדות מושאלות בלשון בגדים כמו שידעת וחסרון מדה אחת בין שאר מדותיו הרי הוא ככתם בבגד וכמו שהכתמים רישומן ניכר בבגדים הדקים והנכבדים יותר מן הגסים כך מדה מגונה אצל החכם מגונה ביותר ולא יקל בעצמו לשום מדה מגונה ואפי' נעשית בצניעות ויבוש מנפשו במקום שאין שם בשת אחרים ודרך צחות אמרו איהו ת"ח שנחזיר לו אבידה בטביעות העין זה המקפיד על חלוקן להפכו כלומר אפי' חלוקן שאינו נראה לבריות אם לבשו שלא כתקנו מקפיד עליו עד שיהפכנו:

האדם נקראים בגדים/ק"י, ומידה רעה או זלוול קל באיזה מצוה או מנהג ישראל, מחליש רבים שלומדים ממנו ק"י והוא חילול ה' /ק"י. וגם כל אדם צריך לשמור בגדיו שלא יהיו בזויים וכ"ש לא קרועים **כי הבגדים בעצמם ק"י הם דנין אותו** [ק"י/ק"י] כמבואר בתורה כזו/ק"י שהבגדים הם בסוד החשמל שהוא אור הבינה שהחיצונים בורחים ממנו, וכשאדם בגדיו לא מכובדים עד שגורם פירוד ממנו, אזי גם הבינה לא מאירה לו, וכיון שחסר את החשמל, אין לו שמירה וכאילו הבגדים עצמם דנים אותו בזה שלא שומרים עליו מהחיצונים, **בבחי' דינא דמלכותא** [ק"י] הביטוי הזה מושאל מההלכה שחז"ל חייבו לשמוע לדיני המלכות של המדינה שבה הוא גר. ולפי רבנו משמע שהמלכות דנה אותו על ביזוי הבגדים/ק"י וכנ"ל עפ"י כוונות הנ"ל/ק"י שעוונות האדם מאבדים ממנו את לבוש החשמל שהם בחי' בגדי מלכות דקדושה, ומתלבש בבגדים צואים שהם בחי' בגדי מלכות דסט"א, עור הנחש, ואזי הוא בשליטת מלכות דסט"א **כי הבגדים הם בחי' מלכות**

ק"י ודקדק החברותא אריה שזוהו שפרש"י רבב דהיינו שומן דמתפרש גם כמדה רעה בבחי' השמן לב העם הזה. ובאמת הכלל שכל הבחינות השוות משפיעות זו על זו (עיין תורה פא תנינא) ועל כן השומן על בגדו רומז לו שגם יש לו שומן בלב שמסתיר ממנו איזה דקדוק מצוה שעובר עליו. והוא שאמרו על רבינו שאפילו קש לא נדבק לנעלו כי מרוב הנקיות במדות גם בגדיו נשמרים מרוב. כנ"ל בשיש"ק ח"ה אות צז

ק"י עיין יומא דף פו. – אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באוני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמתן.

**היכי דמי חילול השם** – אמר רב כגון רב אנה אי שקילנא בישראל מטבחה ולא יהיבנא דמי לאלתר. אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי (במקום שהטבח לא תובע את הקונה לשלם אלא מעצמו משלם נשעת הקניה) אבל באתרא דתבעי לית לן בה, אמר רבינא ומתא מחטיא אתרא דתבעי הוא. **אביי** (מחשק חילול ה' היה נוהג) כד שקיל בישראל מתרי שותפי יהיב זוזא להאי זוזא להאי והדר מקרב להו גבי הדדי ועביד חושבנא. **רבי יוחנן** אמר כגון אנה (חילול ה' באלס חסוד כמוני זה אפילו אם רק דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. יצחק דבי רבי ינאי אמר כל שחביריו מתביישין מחמת שמועתו (שמועה רעה שאלה עליו) (היינו חילול השם) (היכי דמי) אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא (שנזקקים עליו רחמי ה'). **אביי** אמר כדתניא ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביי שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביי שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכווערין דרכיו ועליו הכתוב אומר באמר להם עם ה' אלה ומארצו יצאו. עכ"ל הגמ'.  
**בביאור סדר המימרות** עיין מתיבתא מחלוקת יש מפרשים שכל אחד בא להחמיר על חבירו שרב סבר דווקא שנראה עובר על לאו ורבי יוחנן אפילו בעובר על עשה ויצחק דבר"י אפילו רק חשוד וי"מ להקל רב סבר אפילו רק חושדים בו שלא ישלם ורבי יוחנן אפילו כשהוא אנוס ויצחק דבר"י רק כעבר ממש עד שמרננים עליו

ק"י מתורצו - בעצמם

ק"י עיין תורה קבו ועיין שער הכוונות ברכות השחר לבישת טעלים

ק"י **וכן מבואר בתורה ד' אות (ה) ועוונותיו של אדם הם על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל ל' ב):** "ותהי עוונותם חקוקה על עצמותם". וכל עברה יש לה צרוף אותיות, וכשעבר איזה עברה, אזי נחקק צרוף רע על עצמותיו ועל ידי זה מכניס בחינת הדבור של הלאו הזה שעבר בתוך השמא. הינו שמכניס בחינת מלכות, שהוא בחינת דבר אחר לדור, הוא מכניס אותה בתוך העבירה, ונותן להם ממשלה. למשל, אם עבר על דבור של הלאו לא יהיה לך אזי מחריב הצרוף הטוב של הדבור, ובונה צרוף רע, ונחקק הצרוף הזה על עצמותיו, ונוקם בו. כמו שכתוב (ירמיהו ה'): "עוונותיכם הטו אלה", וכתוב (תהלים ל"ד): "תמתות רשע רעה".

**וכאן ביארנו שאין הכוונה נוקם ממש אלא ש"י העון מאבד את החשמל מהבגדים ואזי אין לו שמירה מהחיצונים ע"י הבגדים.**

אבל ראיתי וזהו שמבואר שהשכינה מפרנסת את החיצונים כדי שיענישו את בעלי העבירה כעין זה ואיני זוכר בדיוק.

ק"י **תורה קכו** – הבגדים הם בסוד החשמל, שהוא שמירה. ועל כן הבגדים יהיו שלמים תמיד ולא קרועים כי הוא קלוקל השמירה: הבגדים בעצמן תובעין את האדם אם לא נזהר בשמירתן לכבדן כראוי ולהחזיקן בנקיות: (גדל אזהרה ואת לשמר את הבגדים מכתמים עין לעיל בסיון כ"ט):

ק"י גיטין דף י': ב"ק קנז. ועיין רמב"ם גילה ואבידה פ"ה וע"ש הל' יח באיזה מלך מדובר ועיין תרומת הדשן שטא בשם רשב"ם ב"ב נה. טעם החיוב כי מקבלים עליהם בני המלכות (הורים בה) את דיניה. ועיין חת"ס י"ד סימן שיד וכן דעת רוב הפוסקים האחרונים שהוא דין תורה. ועיין רע"מ משפטים קח.

ק"י **ויש בזה עוד בחי' שצ"ע אם שייכת לכאן שהמלכות כידוע העיקר בה הם הגבורות (לכן טבע האשה לכעוס יותר מהאיש) ומלכות דקדושה טבעה להעניש כל מי שלא ממליך כראוי את הקב"ה, עיין תורה מט אות ז) וזה בחינת ציצית, הינו בחינת תכלת, דאכלי בלא ושיצי בלא. כי על ידי התגלות מלכות דקדושה, יתבטל מלכות דסטר"א אחרא..... וזה בחינת פלה, בחינת תכלת, דאכלי בלא ושיצי בלא. אבל ישראל הדבקים בה, חיים וקיימים. וזה בחינת (ירמיה ל'): "כי אעשה כלה בכל הגוים וכו' (ח). וזה (שמואל ב י"ג): "ותכל נפש דוד" (ט). נפש דוד, היא בחינת תכלת, דאכלי בלא ושיצי בלא: ...והתגבורות הזאת, היא בחינת ציצית, בחינת תכלת כנ"ל, בחינות מקיפים: וזה מקצה השמים מוצאו ותקופתו, בחינות מקיפים. ועם בחינת תכלת הזאת, מכילים ושיצים העכו"ם, בבחינת: "כי אעשה כלה בכל הגוים". וזה, ואין נסתר מחמתו. מחמתו, זה בחינת פלה, כמו שכתוב (תהלים נ"ט): "פלה בחמה פלה ואינמו".**

ק"י **שער הכוונות** ברכות השחר ד"ה הנותן ליעף כח – כי נזה אין אדם בארץ אשר לא יחטא וע"י כך מפשיטין מעליו לבוש הקדושה ומלבישין לנשמתו לבוש הקל"י בגדים צואים כדמיון מש"ה ויתנצלו בני" את עדים ונמשך עליהם זוהמת הנחש וכדמיון אדה"ר שנאמר בהם וידעו כי ערומים הם ואח"כ כתיב וילבישם כתנות עור משכא דחויא. והנה הכל הוא כפי ערך החטא כי אם החטא הוא קל מתחלש כח הלבוש ההוא בסוד צור ילדך תשי כו' אבל איננו מסתלק מעליו. ואם החטא הוא חמור מסתלק הלבוש לגמרי מעליו.

כי שניהם בחי' כבוד, כי ר' יוחנן קרא למאני' מכבודותא {שבת קיג.} קט"ו, רבי יוחנן קרא לבגדיו מכבדי, כי לפי הבגדים שאדם לובש כך מכבדים אותו, שכשלוש בגד מכובד הוא מכובד וכשלוש בגד מבוזה הוא מבוזה בעיני הבריות/קט"ו} **שזהו הכבוד בחי' מלכות, בחי' (תהלים כד)/קט"ו} מלך הכבוד כי כפי הכבוד שרוחשים למלך כך ממליכים אותו, ע"כ המלך מצווה להראות מכובד/קט"ו}. והם הבגדים הם בחי' **צדק מלכותא קדישא** [קט"ו]/קכ"ב, דהיינו שהמלכות נקראת צדק/קכ"ב} **שזה בחי' הבגדים שהם בחי' המלכות, בחי' (איוב כט)/קכ"ב} צדק לבשתי הפשט שהתלבש במידת הצדק, ולפי רבינו הבגדים והמידות עניין אחד וקשורים ומשפיעים זה על זה כנ"ל. והמבזה אותם, נמצא שהוא כמורד במלכות דקדושה מלכות שמים, ואז דינא דמלכותא דן אותו כנ"ל שסר ממנו בגדי מלכות ומתלבש בבגדים צואים/קכ"ב} ושולט בו הסט"א :****

**ועי"ז** שמבזה את בגדיו, הוא עושה פירוד בין קוב"ה ושכינתיה, כי איש ישראל הוא חלק מהשכינה וכשבגדיו מבוזים אזי בגדי השכינה מבוזים/קכ"ב} והקב"ה מתרחק ממנה, וכשנפרדת מהקב"ה אזי יש לחיצונים

קט"ו **שבת קיג:** – (ישעיה י-טז) ותחת כבודו יקד יקוד כבודו ולא כבודו וממש ר' יוחנן לטעמיה דר' יוחנן קרי למאניה מכבדתי ר"א אומר ותחת כבודו תחת כבודו ממש ר' שמואל בר נחמני אמר תחת כבודו כשריפת בני אהרן. מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים.

קט"ו **וזה הטעם** שאמרו חז"ל אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, כי טבע האדם לבחון כל דבר לפי מראהו החיצוני, ולכן אדם שהוא צלם אלקים צריך להראות מכובד.

קט"ו **תהלים פרק כד (ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד:** (ח) מי זה מלך הכבוד ידוד עוזו וגבור ידוד גבור מלחמה: (ט) שאו שערים ראשיכם וישאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: (י) מי הוא זה מלך הכבוד ידוד צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

קט"ו **כמ"ש מלך** ביופיו תחזינה עיניך. ועיין משנה סנהדרין פ"ב משנה (ה) אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בשרביטו, ואין רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא ערום ולא בבית המרחץ, שנאמר (שם) שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך: עוד עי"ש משנה ב' ואינו חולץ ואפילו רוצה אין שומעין לו כי בחליצה צריכה האשה לירוק לפניו על הארץ, ואין זה כבוד למלך ואפילו מחל אין שומעין לו כי מלך שמחל כבודו אין כבודו מחול.

ק"פ \* פתח אליהו

קכ"ב **בסוף פתח אליהו** שהוא תיקוני הוזהר דף יז – צדק מלכותא קדישא, פי' שצדק הוא בינוי למלכות וכמבואר בתורה ז' עפ"י זוהר בלר קצד היינו צדק היינו אמונה, אלא שצדק בשמתחבר לה האמת ומשפט אזי היא נקראת אמונה. ועפ"י העבודה הכוונה למי שאמונתו אינה חוקה כל כך ע"כ לו להוציא ממון על המצוות וגם כל המצוות עושה על דרך הכרח ולא מתוך שמחה ורצון, וזהו צדק מלכותא קדישא שהיא בגבול הקדושה קרוב לחוץ אבל עדיין בפנים.

**ועיין ביאור אור הצח** שם על פתח אליהו – והיינו הענין של יחוד קוב"ה ושכינתיה. שאנחנו גורמים בעבודתנו של תורה ותפלה ותרי"ג מצוות ליחד זה היוגו של תפארת ומלכות ברא וברתא זעיר ונוקביה. ובהיות ההזדווגות של שתי אלה המדות הדינים נמתקים ונהפכים לרחמים. והעונות נהפכים לזכיות ונשפע טובה הרבה לעולם. כי העבירות גורמות חשכות ופירוד בין המדות צדק ומשפט. ונמנע אורה של מדת הצדק שהיא השכינה הקדושה בחינת המלכות. ואז מתגבר בה מדת הדין שהוא החשך ויורד רע לעולם ח"ו. וע"י עבודת ישראל שמתגברים בתורה ותפלה ומצוות פועלים להמשיך אור גדול שעל ידי זה מתיחדים משפט וצדק קוב"ה ושכינתיה ואז החשכות בטל ממלא כי האור מבטל את החשך כידוע.

קכ"ב **מונא בזהר** (בְּלֶךְ קצח): הובא בתורה ז' עה"פ (ישעיה יא) והיה צדק אזור מתניו ואמונה אזור חלציו, ושואל הוזהר היינו צדק היינו אמונה, ומתוך אמונה אתקריאת כד איתחבר אמת לצדק.

קכ"ב **איוב פרק כט (יד) צדק לבשתי וילבשני כמעיל וצנףי מפשטי:**

**מצודות דוד (יד) צדק לבשתי** – מרבה הייתי בצדק עד כי הייתי מעוטף בה. וילבשני – הצדק עצמה באה אלי להלביש אותי ר"ל כ"כ הייתי רגיל בצדק עד שבכל עת באו אלי עניים מרודים לחננם כי כן דרך העניים לחלות פני איש מתן. כמעיל – כמו המעיל שהוא לבוש העליון וכמו המצנפת הנתונה על הראש ממעל אשר בעבור זה מדרכס להיות זכים ונקיים כן היתה משפטי זכה ונקיה מבלי הטיה מה:

קכ"ב **כך מבואר בשער הכוונות הנ"ל** ועיין תורה יד שהם המדות הרעות, ועיין זכריה פרק ג' (ג) ויהושע ה'יה לביש בגדים צואים ועמד לפני המלאך: (ד) ויען ויאמר אל העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצאים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות:

**מצודות דוד (ג) ויהושע וגומר ועומד וגו'** – ר"ל בשעה שעמד לפני המלאך היה עדיין לבוש בגדים מלוכלכים ר"ל עדיין היה מלוכלב בזה העון כי עוד ישבו הנשים הנכריות תחת בניו ולא גרשו אותן והוא לא מיחה בהם: (ד) ויען ויאמר – המלאך שעמד יהושע לפניו אמר אל המלאכים העומדים לפניו הסירו מיהושע הבגדים המלוכלכים ר"ל הפרישו את בניו מנשותיהם הנכריות למען יוסר העון מיהושע. ויאמר אליו – המלאך אמר ליהושע. ראה העברתי – במה שצויתי להפריש בניך מהנכריות העברתי מעליך העון שהיה כך מה שלא מחית בהם. והלבש – צייתי להלביש אותך. מחלצות – ר"ל כשיוסר העון יגולה הזכות:

**מצודות ציון (ג) צואים** – ר"ל מלוכלכים ולפי שהצואה הוא לכלוך קורא לבגדים מלוכלכים בגדים צואים:

קכ"ב **עיין פירוש אור צח** על פתח אליהו בסופו – ואל תתמה כי תשיג יד בני אדם התחוננים לקלקל או לתקן בעליונים. כי האדם סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ושורשי ד' יסודות גופן הם למעלה. וכל עולם קשור בעולם שעליו. והעליון עם שלמעלה ממנו עד האור העליון על הכל שהוא אור האין סוף ב"ה. וכל אדם במקום שורש נשמתו למעלה שם יפגום או יתקן. כדאיתא בתיקונים דכל חד לפום דרגיה מאן דפגים לתתא פגים באתר דאתגור נשמתיה. והיינו שממשיך לשם חשכות של הסטרא אחרא והתגברות מדת הדין. ואפשר שזה דוקא בענין הפגם. אבל בענין התיקון יכול להיות שמועיל גם לכל העולם. כמ"ש כל העולם ניוון בשביל חנינא בני.



אפשרות לטמא אותה בבחי' נחש משיך/קבה לה לגבה קבו /קבו הנחש מושך אותה אליו ואטיל בה זוהמא (קבה/קבט) כמו שכתוב בתורה על החטא ראשון בתורה/קלו. והזוהמה שהטיל בה הנחש גרם לה לטומאת נדה/קלאו בבחי' דם נדה, בחי' זוהמה על הבגד, דהיינו ביוזי הבגדים בבחי' (ישעיה סג)/קלב

וגם איתא בזוה"ק (שמות רלט. וביקרא כו:) רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי ואמר, הא קשורא דכלא אתקשר בקדש הקדשים לאתנהרא, אתדבקתא דרעוא דכהני ליואי וישראל לעילא, עד היכן איהו סלקא. ורבי אלעזר שאל את רבי שמעון אבוי ואמר, הרי הקשר של הכל נקשר בקדש הקדשים כדי להאיר, הרבקות של הרצון של כהנים ליום וישראלים למעלה, עד היכן היא עולה? אמר ליה הא אוקימנא, עד אין סוף, ואמר לו, הרי בארנו, עד אין סוף.

קכ"ה וזהו כי תשא דף קצד: - פיון דקיימו ישראל בטורא דסיני כיון שעמדו ישראל על הר סיני, אתעבר ההוא פגימו דסיהרא וקיימא לאנהרא תדיד נסתלק פגם זה מהמלכות, ועמדה להיות מאירה תמיד בלי הפסק, פיון דחבו ישראל בעגלא כיון שחטאו ישראל בעגל, תבת סיהרא פמלקדמין לאתפגמא חזרה המלכות להתפגם ככתחילה, ושלטא חויה בישא ושלט הנחש הקדמוני שהוא הסטרא אחרא, ואחיד בה ומשיך לה לגביה ואתפגמית ואחו בה ומשיך אותה אליו ונפגמה, כי ע"י הקטרוג של חטא העגל נתקיים משי"כ השליך משמים ארץ תפארת ישראל, שפירושו שהת"ת השליך והרחיק מעליו את הארץ שהיא המלכות בעון התחנותים, ונחשב כאילו הנחש המשיך אותה אליו מפני שהוא גרם זאת בהלשנתו.

וראה גם וזהו בראשית נג. - ומפרש את הענין עור כחופן אחר, ואמר ותא חזי פד חב אדם באילנא דאכל מניה וכל ואלה כשחטא אלם הראשון בלכילת עץ הדעת, גרם לההוא אילנא דשרי ביה מותא לכל עלמא גרם להענין הדעת שהוא סוד המלכות שזכרה זה המות לכל העולם, דהיינו גם להנהמות והחיות, וגרם פגימו לאפשרא אתתא מפעלה וגרם הפגם להפריש המלכות מבעלה ז"ל, וקאים חובא דפגימו דא בסיהרא עד דקיימו ישראל ישראל בטורא דסיני ועמדו חטא ופגם זה שגרם במלכות עד שעמדו ישראל בזה סיני, פיון דקיימו ישראל בטורא דסיני אתעבר ההוא פגימו דסיהרא וקיימא לאנהרא תדיד כיון שעמדו ישראל על הר סיני נסתלק פגם זה מהמלכות ועמדה להיות מאירה תמיד בלי הפסק, פיון דחבו ישראל בעגלא תבת פמלקדמין סיהרא לאתפגמא אבל כיון שחטאו ישראל בעגל חזרה המלכות להפגם ככתחילה, ושלטא חויה בישא ואחיד בה ומשיך לה לגביה ולא שלט זה הנחש הרע שהוא הס"מ והיה לו זה אחיה ומשך אותה אליו, רצה לומר שעל ידי הקטרוג מתקיים מה שכתוב השליך משמים ארץ תפארת ישראל, שפירושו שהתפארת השליך והרחיק מעליו את הארץ שהיא המלכות בעון התחנותים, ונחשב כאילו הנחש המשיך אליו מפני שהוא גרם זאת בהלשנתו (רמ"ק ומפרשים)

קכ"ו בדפדפרי-לגביה, בתקפא ובכל המהודו-לגבה, ובמנקודי-לגבה, וקני אנ"ש קראו משיך לה לגבה ג' בפתח ב' בקמץ, (וצ"ע משלשון זוהר בראשית נג. וכי תשא קצד. משיך לה לגבה והפי' שהנחש מושך אותה אליו)

קכ"ז בספרים המנוקדים נקדו כאן בטעות לגבה ב' בפתח, ושמעתי מהרב ברלנד ומהרב צבי חשין ומהר"מ ביינשטוק שצריך לנקד לגבה ג' בפתח ב' בקמץ, וצ"ע כי לגבה בארמית פירושו אצלה (מילון ארמי עברי) או אליה (תרגום יונתן עה"פ ואבימלך לא קרב אליה) וא"א לומר מושך אותה אליה. ועוד שמצאתי לשון דומה בזהוהר בראשית נג. וכי תשא קצד: ונחש משיך לה לגביה לכן לכאורה נראה יותר שצריך לנקד הב' בצירה, אלא שא"כ היה צריך להיות כתוב לגביה עם י' וזה אינו, אלא רק בדפוס ראשון שנת תקסח בתחילת התורה ולא בשאר מקומות ואילו בדפוס תקפא של מוהרנ"ת כתוב רק לגבה בלא י'. וכיון שבתקפא שינה גם שם וכתב לגבה כנראה ששלל לשון זה וצ"ע. ולמעשה אין לזוז ממה ששמעו אנ"ש אבל המשמעות ל"כ ע"כ אחת שהנחש מושך אותה אליו ומטיל בה זוהמה.

זהו אחרי דף עט.

קכ"ח זוהר אחרי דף עט. - (מותוק מדבש) להבין מאמר הבא נקדים מה שכתב האר"י (של"צ פ"ו ח"ל, סוד מה שאמרו רז"ל בא נחש על חוה, פירוש הענין, כי יש שמות אלהיים של קדושה, ומשתכללים למטה עד הקליפות שהם אלהים אחרים כו', וכאשר הענין גורם, הקליפות נכללות אלו באלו עד שאותם שמות אלהים העליונים קדושה נכנסים בנקודת ליון שבה כסוד הגבורות אשר הם ביסוד שלה, וענין התכללות הזה של שמות אלהים הג' (דלהים אחרים) ביחד, נקרא ביה נחש על חוה, עכ"ל.

וכתב עוד (בש"ט פ"א חמ"ק) ח"ו, והנה כשיש ח"ו חטאים ועוונות, אלו אלהים אחרים נכללים בנקודת כסוד אלהים הקדושים שנחשבים, וע"י כללותם נכנסים מן האלהים, וזה סוד כל החיות החיונים בקדושה, כי אינם אוחזים רק ע"י כללותם בנקודתם, ואלו ח"ו שנכנסים הם עצמם וכו', וכאשר רוצה המלכות להעלות מ"ן נכללים כל אלהים קדושה הם ביסוד, וכשיש ח"ו פגם אז אוחזים אלהים אחרים בנקודתם ונכללים עמהם, אעפ"י שהם אינם נכנסים ח"ו, עכ"ל הם יונקים כסוד כללות, ח"ו ושפחה כי חירש גבירתה וגו', ח"ו אלהים באו גויס בנחלתך, פירוש כי החיונים הנקראים אלהים אחרים הם נחשבים באלהים קדושה, ועל ידי זה באו גויס בנחלתך נחלת הקדש, עכ"ל.

עוד כתב האר"י (בשמרש"י ב"ד"ר דק"ח ע"ב, על מה שכתוב יחיד על טורס"א דשניצין ח"ו, וכאשר מזווגים ח"ו דלאליות ונכנסים אותם האלהים קדושים ביסוד שבה וכו' וכיון שהאלהים אחרים שהם הקליפות מתקשרים ונכללים כסיום אלו האלהים קדושים, נמצא כי ח"ו דומה כאלו הם עצמם נכנסו עם ביסוד המלכות והטילו בה זוהמא, אבל הזהר והשמר בנפשך מאד מאד ואל יעלה בלבוך שהדברים כפשוטן מה שאחז"ל שאל נחש על חוה והטיל בה זוהמא, כי הילכה להאמין הדברים כפשוטן, אמנם רז"ל נתכונו אל מה שאמרנו, כי כיוצא בנקודתם ונכללים כסיום אלו האלהים קדושים, נחשב כאלו הם עצמם נכנסו אל הקדש פנימה ח"ו. ויש עוד בחינה של ושפחה כי חירש גבירתה, עיי"ש בדברייתא.

דתינין כי למדת בשעתא דחויא תקיפא דלעילא בשעה שנתחב החוק שלמעלה שהוא הס"מ המתקרב הגדול, אתער בגין חובי עלמא מתעורר לקטרג בשביל עוונות בני העולם, ואז שארי ואתחבר עם נוקבא הוא שורה ומתחבר עם הנוקבא הקדושה, כלומר על ידי התעוררות הדינים נכללים האלהים אחרים עם שורשם שאלהים קדושים שביסוד לטובא, ואטיל בה זוהמא ומטיל בה זוהמא על ידי יניקת הקליפות ממנה ח"ו, ואז אתפרש דכורא מניה בגין דהא אסתאבת נפרד ז"ל ממנה לפי שהיא נטמאה, ולכך שמיכה שלא יפגם ח"ו גם היסוד שלו, וענין פרישת והסתלקות ז"ל מהמלכות הוא כסוד והסתרה פני מהם, כלומר שהרחמים נעלמים כדי שלא יינקו ממנו הקליפות ח"ו, ואתקריאת מסאבא והיא נקראת טמאה ככיוול על ידי יניקת הקליפות ממנה, ולא אתחזי לדכורא למקרב בהדה לכן אין לאוי ז"ל שאיך אלהים, דחוי אי אסתאב הוא בהדה בזמנא דאיהי אסתאבת כי אזי לכל העולם אם הוא יהיה נטמא עמה בשעה שהיא נטמאה, כלומר אם ח"ו יינקו הקליפות גם מהיסוד ז"ל. (רמ"ק ומפרשים)

קכ"ט מבואר בספרים שכל ענין המופיע לראשונה בתורה הוא כלל המלמד על כל התורה כולה. וחטא חוה והנחש הוא דוגמא לכל החטאים שבעולם. והמהלך המבואר עד כאן הוא שהענין בבחי' רבב על בגדו או במדותיו גורם להסתלקות השמירה מהאדם ואזי הנחש בא ונושך אותו ומטיל בו זוהמה שנקרא דם נדה הגורם פירוד בינו להקב"ה ובין קב"ה והשכינה. והכי נמי בחטא הראשון בתורה התחיל מדיקת השעה ששמשו לפני שבת ורבב זה הסיר מהם את השמירה ואזי הנחש בא והטיל זוהמה בחוה והיא באדם ונעשה פירוד בין אדם לחוה קל שנים ובין הקב"ה לשניהם אלפים שנה עד שבא אברהם אבינו והתחיל לאחות את הקרע. (וצ"ע ביון שיצה"ר היה מחוץ להם בנחש מה גרם להם לדחוק את השעה ביווג, וצ"ל שהוא יצה"ר מלאך קדוש המבואר בתורה עב והוא כן היה בתוכם שהרי הוא קדוש.)

קל"א חז"ל אמרו שטומאת נדה היא בסוד ההתחדשות כדי שתהא חביבה על בעלה, וכן מיעוט הלבנה הוא בלשון לבי מעטי עצמך ובקדוש לבנה אומרים וללבנה אמר שתתחדש, משמע שקודם החטא לא היה צריך התחדשות כי בכל יום היתה כחדשה בעיניו כי היו בבחי' מעל הזמן ורק תחת הזמן בבחי' עת רעה אזי נעשה בחי' התיישנות שלבו גם בה וצריך ריחוק לצורך התחדשות וחביבות.

עוד יש לעיין הרי דם נדה הוא סתירת הבניין שהיה צריך להבנות ע"י היחוד וכיון שלא נקלט טפת דבר לכן נסתר בניין הנוק' ונבנה מחדש במשך שבוע, שהוא זמן טומאת הנדה. נמצא שקודם החטא לא היה נסתר כלל בניין הנוק' ותמיד היתה מוכנה לקלוט טפת דבר ולהרות, והיינו כנ"ל שאמר לה לבי מעטי עצמך דהיינו סתירת בניין בחי' וללבנה אמר שתתחדש במשך שבועים ובאשה הוא רק שבוע, ואחרי שגורו לישב שבועה נקיים גם בנדה גם באשה הם שבועים בערך.

**מדוע אדום ללבושך** [קל"ג/קל"ד] פשט הפסוק הוא שלעתיד לבוא יחזור הקב"ה מנקמתו בגויים וישאלו אותו מדוע אדום ללבושך ויאמר להם שזה דם הגויים שנקם בהם על מה שהצרו לעם ישראל בגלות. ורבינו מביאו כאן לעניין העוונות שהם כמו דם נדה על הבגד שגורם פירוד מהקב"ה, כי באמת כל הסיבה שהיה אחיזה לגויים בישראל היא טומאת נדה הנ"ל בחי' גלות שגרמו עוונותיהם, וכשהקב"ה נוקם בהם מתלבש בבחי' רבב על הבגד ללמד על מה נוקם ולומר שאע"פ שיש רבב ודם נדה למלכות ישראל הם חביבין עלי כבבת עיני והנוגע בהם פוגם במלכותי, וזהו לשון נקמה לשון הקמת כבוד מלכותו ית', שהשר של גויים הם הסט"א גרמו לישראל לפגום בו, בבחי' השטן שנאמר בו הוא המשטין והוא המקטרג והוא המעניש, ועל כן סופו לעתיד לבוא להישחט. וזהו הלבוש האדום הוא בחי' הכתם והרבב שנמצא על בגדו על בגדי השכינה, שע"ז נפרדת בחי' המלכות הנ"ל, שהוא קלה שכינת עוזו/קל"ו מקוב"ה. ואז (ירמיה כה/קל"ז) שאוג ישאג על נוהו, על נוה דיליה [קל"ח/קל"ט] פסוק זה הוא נבואה קשה שקיבל ירמיה לומר לישראל בימי יהויקים ובסוף דבריו אמר על החורבן שיחריב את הבית בשאגה/קמ"ב של הדורכים בגת וחז"ל דרשו להפך שהקב"ה שואג מצער על הפירוד בינו לכנסת ישראל שהם הנוה שלו דהיינו ביתו שהוא בית המקדש שנחרב בגלל זה.

**קל"ב ישעיה פרק סג (א) מי זה בא מאדום** חמוץ בגדים מן הצרה זה הדור בלבשו צעה רב פחו אגני מדבר בצדקה רב להושיע: (ב) מדוע אדם ללבושך ובגדיך פדרך בגת: (ג) פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי ואדרכם באפי וארמסם בחמתי ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי אנאליתי: (ד) כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה:

**מצודות דוד (ג) פורה דרכתי לבדי** – כאלו המקום ישיב לומר אני לבדי דרכתי גת הענבים ר"ל לא בזכותם כי אם בצדקתי לבד הרגתי השר להוציא דמו כמו שדורכים בגת להוציא היין. ומעמים – אין מי לעמוד עמדי במלחמה. ואדרכם – אם כן אני דורך גם אותם באפי ואני רומס אותם בחמתי. ויז נצחם – ודמם טפטף על בגדי ולכלבתי כל מלבושי וכ"ז הוא דרך משל מלשון הנוהג בבני אדם:

**מצודות ציון (ג) פורה** – הגת תקרא פורה כי שם מפררים הענבים להוציא היין וכן חמשים פורה (שמואל א' טו). אגאלתי – ענין לכלוך כמו לחם מגואל (ישעיהו כט):

קל"ב עין פל"ה את ד'

**קל"ד פרפראות להכמה** את ד: שם, בבחינת (ישעיה ס"ג) מדוע אדום ללבושך וכו' הגם שפסוק זה נאמר על שעת הישועה והנקמה, מכל מקום ידוע שבשעת הנקמה כביכול הוא מתלבש בזאת הבחינה שהיה בשעת הפגם והשפלות וכביכול כמרומז בדברי רבותינו ז"ל:

קל"ה גם בתולד-שווא, בזפיר וחתולו-שהיא

**קל"ה נקראת שכינת עוזו עפי'** הכתוב תנו עוז לאלקים כנ"ל בביאור אור צח על פתח אליהו – שמציאת מצב שניהן (תפארת ומלכות שהם כנסת ישראל והקב"ה) ומדרגתן תלוי בערך המעשים טובים של ישראל. שעל זה כתיב תנו עוז לאלהים. והיינו הענין של יחוד קוב"ה ושכינתיה. שאנחנו גורמים בעבודתנו של תורה ותפלה ותר"ג מצות לייחד זה הזיווג של תפארת ומלכות ברא וברתא זעיר ונוקביה. ובהיות ההזדווגות של שתי אלה המדות הדינים נמתקים ונהפכים לרחמים. והעונות נהפכים לזכיות ונשפע טובה הרבה לעולם. כי העבירות גורמות חשכות ופירוד בין המדות צדק ומשפט. ונמנע אורה של מדת הצדק שהיא השכינה הקדושה בחינת המלכות. ואז מתגבר בה מדת הדין שהוא החשך ויורד רע לעולם ח"ו. וע"י עבודת ישראל שמתגברים בתורה ותפלה ומצות פועלים להמשיך אור גדול שעל ידי זה מתחילים משפט וצדק קוב"ה ושכינתיה ואז החשכות בטל ממילא כי האור מבטל את החשך כידוע.

**קל"ו ירמיהו כה (ל) ואתה תנבא אליהם את כל הדברים האלה ואמרת אליהם ידוד ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נוהו הידוד דרכים יענה אל כל ישיבי הארץ:**

**פרש"י** – (ל) על נוהו – מתאבל על חורבן ביתו. הידוד – לשון הוי שצועקין עושי מלאכה כבדה בקול רם לורו זה את זה להתחזק ודורכי גתות רגילין בה. יענה – כל לשון ענייה צעקת קול רם היא:

**רד"ק (ל) ממרו' ישאג** – על דרך משל כאילו ישאג וירים קולו ויבאו הגוים לקולו להחריב נוהו והוא בית המקדש:

קל"ז \* וזה אחרי דף עד: [גם עיין ברכות ג.]

**קל"ט ברכות ג.** – אמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי ואומר אוי לבנים (עס יקאל) שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם: ע"כ הגמ'.

**פירוש** – על כל משמר – הקב"ה שואג וממתין מתי ישובו אליו ובוה הוא גם שומר על ישראל מהמזיקין בזמן הפירוד והגלות. כמבואר בבן יהודע וחפץ ד' שם. (מתבתא)

**עיין זהר אחרי עד:** ובמתוק מדבש שם בזמן החורבן והגלות כשה' תתאה נפרדת מז"א אזי כתיב ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו פי' ז"א שואג על אבדן המוחין דאמא ממנו דהיינו ממרום שהוא הכנוי לבינה ועל מוחין דאבא שנסתלקו ממנו והיינו ממעון קדשו שהוא כנוי לאבא (כידוע חכמה איקרי קדש) ושואג ישאג על המטרונותא על המלכות שנפרדה ממנו כי המלכות נקראת נוה ובית לז"א ושואג אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות כמבואר בגמ' ברכות ג.

**קמ' השאגה** כאן היא יותר מצעקה והיא כמו הדורכים בגת שמזרזים עצמם ע"י קריאה בקול רם הידוד כך הקב"ה כביכול ישאג וירים קולו הרבה בהנהגתו להעניש ולהחריב את הבית וחז"ל בגמ' דרשו על נוהו על נוה דילה שמתאבל על נוה דילה

**על נוהו פרש"י** מתאבל על נוהו כדרשת חז"ל. אבל שאר מפרשים פירשו שזה לשון חיוק שכביכול מחזק עצמו להחריב כמו ההידוד שהיו צועקים הדורכים בגת.

**ונראה ששני הפרושים** הם מידת הדין ששואגת להחריב ומידת החסד שמיד נזכרת מה יהיה אחר שיחריב ויתרחקו הבנים מאביהם גם בגשמיות ואחר שחריב נמשכת שאגת מידת החסד עד היום דהיינו שרש"י פירש משמעות השאגה היום ושאר המפרשים פרשו כפשוטו בזמן הנבואה שנאמרה לפני החורבן.

**ואז** כשישראל חוטאים אזי מאבדים בגדי המלכות דקדושה ומתלבשים בבגדים צואים שהם מלכות דסט"א בחי' שפחה כי תירש גבירתא, אזי **שולטת שפחה בישא, שהוא מלכות דס"א על עם ישראל. בבחי' (משלי ל')/קמ"א\ שפחה כי תירש/קמ"ב\ גבירת' /קמ"ג\ כי הכלל כשזה קם זה נופל כמ"ש (בראשית כה כג)**

<sup>קמ"א</sup> **משלי פרק ל** (כא) תחת שלוש רגלי ארץ ותחת ארבע לא תוכל שאית: (כב) תחת עבד פי ימלוך ונבל פי ישבע לחם: (כג) תחת שנואָה פי תפעל ושפחה פי תירש גבירתה:

**מצודות דוד** (כג) תחת שנואה – השלישית הוא בעבור אשה השנואה במעשיה וזנה מנאפת כאשר תנשא לבעל כי אז תוכל לתלות הריונה בבעלה ותרבה לפנות אנשים לזנות עמה ובעבור זה יתרבה הרוגו והחרדה. ושפחה – הרביעית היא כאשר שפחה יורשת ממלכת גברתה ותשוב גברתה משרתת לה ובעבור פחיתת מעלתה וסכלות דעתה לא תשכיל לכבד את מי הראוי לכבוד ויתרבה החרדה עד למאוד כי זהו דבר קשה יותר מכולם ואף מעבד כי ימלוך והואיל והיא אשה קצרה דעתה ובל ידעה מה:

<sup>קמ"ב</sup> **עץ חיים – שער מט פרק ב** – אמנם נודע כי כל עבירה הנעשית למטה גורמת כנגדו למעלה וצריך להבין מה גורם למעלה והענין בקיצור כי כאשר ז"א מתאווה לנוקבא כמ"ש שאג ישאג על נוהו ולא מצאה למעלה בעולם אצילות כי הלכה בגלות למטה בבריאה או אותו נשמה יוצאת מתאות הזכר בלי ציור נקבה ותיכף אז מזדמנת שפחה בישא בסוד ושפחה כי תירש גברתה לוקחת אותה הנשמה והבן היטב ותראה חומר העבירה מה גורם למעלה:

**עץ חיים – שער מח פרק ג** – והנה כאשר חטא אדה"ר נתהפך העולם וגרם פגם בארבע עולמות הקדושים וגרם תיקון בד' עולמות דקליפה וזה ענינם כי הנה על ידי חטא של אדם הראשון הגיע הפגם בעולם אצילות עד א"א דקדושה כביכול וזה סוד ישת חשך סתרו ואז אין א"א דאצילות מאיר אבל נגנו באו"א ואו"א הם מאירין באצילות וא"א מאיר על ידם מתוכם והרי זה פגם אחד לכן מזה הפגם נתוסף פגם אחר ג"כ והוא כי כיון שנסתם אור א"א דאצילות גרם מיעוט אל נוקבא דז"א דאצילות נסתלקו ממנה כל ט' ספירות העליונים ולא נשאר בה רק אור נקודה א' לבד ואז נתוסף ונעשה תיקון אל הקליפה דאצילות והוא כי אותן הט"ס שנסתלקו מהנוקבא דקדושה נתלבשו בט"ס נקודות ראשונים של נוקבא דז"א דקליפה דאצילות שהיא נקרא לילית הרשעה אשת סמאל הרשע שהוא ז"א דאצילות דקליפה לפי שאז נתפשטה לילית ונעשה פרצוף שלם ב' ספירות ונתלבשו אותן הט' ניצוצין של הנוקבא דאצילות בט' ספירות הראשונים שלה ואתו ניצוץ נהירו דיק שהיה בה תחלה כנ"ל ירד בספירה העשירית שלה. וז"ס שאמר רבותינו ז"ל על אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלם כי ירושלם היא נוקבא דז"א דקדושה נחרבה ונשארה בסוד נקודה אחת לבד וצור שהיא לילית הרשעה צרתה שפחה כי תירש גבירתה נתמלאה ונעשית פרצוף שלם מ"ס ממה שנחרבה ירושלם שהם הט' ספירות הראשונים ועל זה רמזו במסכת חגיגה ע"פ ואם לא תשמעוה במסתרים תכבה נפשי מפני גוזה מפני גאותן של ישראל כו'

<sup>קמ"ג</sup> **עיין לעיל** זוהר אחרי דף עט. והביאור שם עפ"י עץ חיים שער לט דרוש א' – מ"ק – טעם לזה למה שכתבנו שהיתה תחלה אב"א שלא יתאחוזו החיצונים, הענין כי האחוריים הם סוד אלהים, והם ק"ך צרופי אלהים, והם עד סוף העשייה, כמבואר, ושם אחריהן באים הקליפות, ונמשכין שם בסוף העשייה, ונק' בסוד אלהים אחרים, בערך אלו הק"ך אלהים שהם אלקים חיים דקדושה, כמ"ש כי אלהים קדושים הוא. והנה כשיש ח"ו חטאים ועונות, אלו אלהים אחרים נכללין בשרשם, בסוד אלהים הקדושים שבאחוריים, וע"י כללותם בשרשן הם יונקין מן השכינה, וז"ס כל אחיות החיצונים בקדושה, כי אינם אוחזין רק ע"י כללותן בשרשם, ולא ח"ו שנכנסין הם עצמן. וז"ס ערו ערו עד היסוד, כי אלו אלהים שרשם הם ממ"ג בסוד הנוקבא, כי הם ה"ג ה' אותיות אלהים, וכאשר רוצה המלכות להעלות מ"ג נכללין כל אלהים דקדושה שם ביסוד שבה, וכשיש ח"ו פגם אז אוחזין אלהים אחרים בשרשן ונכללין עמהם, אע"פ שהם אינם נכנסים ח"ו, עכ"ז הם יונקים בסוד כללות. וז"ס ושפחה כי תירש גבירתה שצדיק עליון מזדווג עם השפחה כביכול, ביסוד הנ"ל, וז"ש ערו ערו עד היסוד בה, כי שם מגיע הפגם כ"י. גם ז"ס "אלהים באו גוים בנחלתך", פי' כי החצונים הנק' אלהים אחרים, הם נאחזין באלהים דקדושה, וע"י "באו גוים בנחלתך" נחלת הקדש. ולזה אמר אלהים ולא אמר ה'. עכ"ל האריז"ל בע"ח.

**הביאור נ"ל** – אדם וחיה נבראו אחור באחור כי אע"פ שנבראו בצביונם לא נבראו בבחי' גאולה אלא בבחי' גלות ואע"פ שהיו נביאים וקדושים וטהורים אבל ביחס לגאולה הם היו עדיין בבחי' גלות והסתרת פנים, דהיינו אחור באחור מפחד יניקת הקליפות. ומבואר במדרש (בר"ט ג') שלשעה קלה הניח אות לבדה ואז בא נחש והטיל בה זהמה.

**וענין יניקת הנחש** הוא כי החטא גורם לאלהים אחרים להכלל בשרשו, שהוא האלקים קדושים שהם ההוא רוחא דשבק בה בעלה בביאה ראשונה שהוא הכח שיש ביסוד שלה לזרוק את המיין נוקבין (שהם המעשים טובים של ישראל) למעלה לבעלה לעורר רצון להשפיע לה מוחין, והאלקים אחרים שהם הנחש שבידו העוונות של ישראל רוצה לעלות עמהם לפגום גם למעלה ביסוד דז"א ע"י אחיזתו באלקים קדושים הנ"ל ואזי לא תהיה תקנה למלכות. אבל מיד כשמחבר אלהים אחרים לשרשם באלקים קדושים שביסוד דנוק נעשה שם דם נדה ואזי ז"א נפרד ממנה כדי שלא יהיה הפגם גם בו (בבחי' הבא על הנדה) וזה נקרא בחי' שבא נחש על חוה דהיינו מה שנתחבר לסוף האלקים הקדושים שביסוד שלה אבל אין הכוונה שבא עליה ממש.

**כי ה' אותיות אלקים**, הם גבורות הנוק' והם קכ צרופים כידוע (בספר היצירה ה' אבנים בונות קכ בתים עיין תורה ח' תנינא) דהיינו כלל הגבורות הקדושות מנוק דאצילות עד נוק' דעשיה, ששם מתחיל האלקים אחרים. ושרש האלקים דקדושה הוא במיין נוקבין של המלכות שמעלה להקב"ה וכל קו של עליה הוא בסוד הגבורות שהם שם אלקים, והעוון ע"י שגורם שנדמה האסור למותר עולה לשרשו שבאלקים דקדושה שהם המיין כאילו גם הוא מיין נוקבין שהמלכות מעלה להקב"ה וזה נקרא כאילו הס"ט נכנסה גם היא ליסוד הנוק' המעלה את המיין, וזה שעושה עצמו כאילו הוא מציאות רצויה שגם היא יכולה לעלות בבחי' מ"ן להקב"ה לעורר שפע זו היניקה שלהם מהקדושה.

**אבל באמת** אינו אלא כאילו שהרי אין בהם רצון באמת ואינם עולים מ"ן כי מ"ן כזה לא עולה כלל אלא אדרבה גורם פירוד והתרחקות הקב"ה מהשכינה כי הוא בחי' דם נדה לשון מנודה מבעלה שנפרד ומסתיר פנים כשיש לה דם נדה שהם האלקים אחרים הרוצים לעלות מ"ן עם המיין הקדוש. עכ"פ בעת הפירוד נמשך שפע הכרחי והוא ע"י יחוד צדיק בשפחה שהיא עם דם נדה בחי' שכביכול יש רצון על העוון, וזה בחי' שפחה כי תירש גבירתא, כי עד שיעשו תשובה המגלה שאין רצון על העוון אזי המלכות השולטת היא השפחה.

ולאם מלאום יאמץ/מפ<sup>מ</sup> וכתוב (יחזקאל כו ב')/מפ<sup>מ</sup> אמלאה החרבה ודרשו לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, וזהו שבעונותינו נופלת המלכות דקדושה ושולטת השפחה **שהיא אשה רעה שהיא בחי' עת רעה** (קמו')/מפ<sup>מ</sup> המלכות נקראת עת כיון שמשנתית לפי העיתים שיש עת עלייתה ויש עת ירידתה. בחי' שאחר החטא אזי המלכות בבחי' לבי מעטי עצמך בחי' וללבנה אמר שתתחדש, כי החטא גרם ליפול תחת הזמן שגורם שכחה והתיישנות המחייבת התחדשות. ועוד כי באמת אין עת רעה וכל העיתים לטובה כי כשיש דעת אזי יודע שכל מאורעותיו לטובה (תורה ד'). אבל בהסתרת פני ה' נופלים מהדעת ושולטת שפחה בישא מלכות דסט"א ואזי נדמה שיש עיתים רעות, ונעשה עבד לזמן/מפ<sup>מ</sup>.

**כי יש כ"ח עתים, עתים לטובה, עתים לרעה** [קמט] בחי' כ"ח ימי החודש שיש בהם י"ד ימים של התמעטות הלבנה, בחי' הסתלקות האור, שנדמה לרע, וי"ד ימים להפך, של התחדשות הלבנה, וכל זה בגלל החטא הראשון, שגרם לאדם ליפול תחת הזמן, ועי"ז נפל מהדעת לדמיון שיש רע ויש טוב הפך האמת שהכל

קמ"ד מגילה דף ו. קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתייהן אל תאמן ישבו שתייהן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר אמלאה החרבה אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא ולאום מלאום יאמץ

קמ"ה יחזקאל פרק כו (ב) בן אדם יען אשר אמרה צר על ירושלים האח נשברה דלתות העמים נסבה אלי אמלאה החרבה:

פרש"י – אמלאה החרבה – אתמלא אני מן העיר ירושלים החרבה:

עין זוהר תרומה קנה:

קמ"ו זוהר תרומה דף קנה: – פתח אותו הטייעא ואמר לפרש מש"כ עת לעשות ליהו"ה הפרו תורתך הנה מש"כ עת לעשות ליהו"ה היינו כי אית עת ואית עת יש עת ויש עת, כמ"ש עת לאהב ועת לשנא, ומפרש עת איהו לעילא יש עת למעלה, דהוא עת רוא דמהימנותא איהו שזו העת היא סוד האמונה דהיינו השכינה שבה אמונתן של ישראל שנקראת "עת" לפי שמשנתית לפי העתים, שיש עת עלייתה, ויש עת ירידתה, ונדא אקרי עת רצון וזו נקראת עת רצון כשהיא גוברת ושולטת, והאי איהו דאתחייב בר נש למרחם ליהו"ה תדיר וזה הוא שמחויב האדם לאהוב לה' תמיד, ר"ל שצריך לאהוב את השכינה תמיד בין שתהיה עת עלייתה ובין שתהיה עת ירידתה כמ"ה דאת אמר כמו שנאמר ואתה את יהו"ה אלהיך פ"י את השכינה הנקראת גם א"ת, ועל דא ועל זה כתוב עת לאהב פירוש דא איהו עת דאתחייב בר נש לאהב השכינה היא עת שהאדם מחויב לאהוב אותה.

ואית עת אחרא דאיהו רוא דאלהים אחרים ויש עת אחרת שהיא הנוקבא דקליפה סוד אלהים אחרים, ואתחייב בר נש למשנא ליה ולא יתמשך לביה אבתריה שמחויב האדם לשנוא אותה כדי שלא יתמשך לבו אחריה, ועל דא ועל זה כתוב עת לשנא יש עת שצריך לשנוא אותה, ובגין כן כתיב ובשכל זה כתוב דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש פ"י שלא יבא עם ב' העתים יחד, אלא יפרידם יכנס, אלא יפרידם יכנס "בזאת" לברך שהיא המלכות שהיא סוד לאהוב, כמ"ש בואת יבא אהרן אל הקדש.

וממשיך דבריו ואמר כי בזמנא דישאל משתדלי באורייתא ופקודי אורייתא בזמן שישראל משתדלים ועוסקים בתורה ובקיום מצות התורה, והוא עת רוא דמהימנותא קדישא עת ההיא שהיא סוד אמונה הקדושה שהיא השכינה, מתתקנא בתקונתא ומתקשטא בשלימותא כדקא יאות מתתקנת בתקונה מצד מעשה התחוננים כראוי לה מצד העליונים, אבל ובזמנא דישאל מתבטלי מאורייתא בזמן שישראל מתבטלים מהתורה, כפיכול הוא עת לאו איהו בתקונתא אינה בתקונה מצד מטה, ולא אשתכחת בשלימו ולא בנהו"א ואינה נמצאת בשלימות ואינה מקבלת הארתה מצד מעלה. וכדין ואו נאמר עת לעשות ליהו"ה, ושואל מאי לעשות מה פירושו וכונתו, ואמר שהוא קמה דאת אמר כמו שנאמר אשר ברא אלהים לעשות שגם שם צריך לדעת מאי לעשות מה כונתו, אלא שם פירושו וכונתו דאשתארו גופי דשידי דאתקדש יומא ולא אתעבידו שנשארו הגופים של השדים שלא נעשו לפי שנתקדש יום השבת, ואשתארו לעשות ונשארו בלא תקון, ומלת לעשות פירושה לא לעשות, כי הלא הוא במקום לא, וכך היה רצונו יתברך שלא יבא להם גופים כדי שלא יתגברו ביותר ויחריבו את העולם, לכן נשארו רחוקין בלא גופי ירחות בלא גופים (ממנוח מההנהגה סו"ט ח"א דף י"ג ע"ב). אף הקא אף כאן מש"כ עת לעשות פירושו אשתאר בלא תקונא ובלא שלימות מצד מטה ובלא שלימות מצד מעלה, מאי טעמא נשארה השכינה בלי תיקון, משום דהפרו תורתך פירושו בגין דאתבטלו ישראל לתתא מפתגמי אורייתא לפי שנתבטלו ישראל למטה מלקיים את דברי התורה, בגין דההוא עת הכי קיימא לפי שהשכינה כ"ח היא עומדת במדרגה אמצעית, או סלקא או היא עולה על ידי המצות והמעשים טובים של ישראל, או נתתא בגינייהו דישאל או שיורדת בעונותיהם של ישראל, כי כשתיקון המלאכל העליון את כל פרופי האלילות, אז המלכות לא נגמרה תיקונה, והיתה זאת כזונה מכוננת כלי שאלדיקים שכלל זור וזור הם יתקנו אותה, וכן הולך ונהג ענין זה כל ימות עולם, שכלל לילה היא מתמעטת עד סוד נקודה קטנה, ויורדת כנבול עולם הנביאה, ולכיוון האלדיקים בעסק תורתם ונקיון מנותם להעלותה בנקה, ולגלל פרופיה ולכוננה ככל סוד כוננת התפלות שכלל יוס ויוס. (כמ"ח וע"י ומפ"ס)

קמ"ז עיין ספר הישר – השער השלשה עשר אות וקעה: מנאר צו שעל העונד ללאת מענדות האנשים ולהיות אך ורק עבד ה': – וצריך לזכור לנפש כל תנאי העבודה, ואם יפיר מלבבו כי לא יוכל לסבול כל תנאי, יקח מהם מה שיוכל לסבול, וטוב לו המעט התמידי מן הרב אשר לא יעמוד. וצריך לו בבואו בעבודת הבורא, אם יהיה בעבודת המלכים, להסיר מעל צוארו על עבודת בני אדם, כדי שלא יהיה לו אדון אחר, כי אם הבורא יתברך. ואשריו אם יצא מעבודת עבדים ויבא בעבודת המלך הגדול, אשר הוא צריך להתקדש ולהשמר, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש זרות ומעשה עברות. ובעבודת בני אדם הוא עבד עבדים, ובעבודת האל הוא חפשי. ומה טוב אמר האומר, עבדי זמן, עבדי עבדים הם. עבד ה', הוא לבד חפשי. כי מי שיש לו עליו על בני אדם, לא יעשה דבר בעתו, לא יתפלל ולא יעשה עבודת אלהיו בעתה. וכאשר לא יהיה עליו על אדון, יהיו חפציו ברשותו, יתפלל בכל עת שירצה, ויהיה בשלוה, ולא יירא מאימת המלך ולא משוד רשעים, ויהיה לו פנאי לעסוק בעבודת אלהיו, ויהיה שפל ועניו ולבו נשבר. כי כל מתחבר למלכים ולשרים, תיקר נפשו בעיניו, ויתנאה, ולא יפגע יצרו לעבודת אלהיו. וכן הוא צריך להזהר מדברי ליצנות ומדברי נבלות, או לתת דפי בבני אדם, ולהשמר מן השבועות, הן לשוא הן לאמת:

קמ"ח \* בקהלת ג

קמ"ט קהלת פרק ג' (א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים: (ב) עת ללדת ועת למות עת לטעת ועת לעקור נטוע: (ג) עת להרוג ועת לרפוא עת לפרוץ ועת לבנות: (ד) עת לבבות ועת לשחוק עת ספוד ועת רקוד: (ה) עת להשליך אבנים ועת פנוס אבנים עת לחבוק ועת לרחק מחבק: (ו) עת לבקש ועת לאבד עת לשמור ועת להשליך: (ז) עת לקרוע ועת לתפור עת לחשות ועת לדבר: (ח) עת לאהב ועת לשנא עת מלחמה ועת שלום:

(הם שבעה פסוקים בכל אחד ב' עימים לטובה וב' לרעה סה"כ ד' פעמים ז' שם כח)

לטובה ואין רע כלל/קכא. והזוהר תרומה הנ"ל מבאר שהמלכות נבראה חסרה כדי שישראל יתקנו אותה, והזמן הוא בריאה כל יום וכל שעה היא מתנה שקבלנו לתקן אותה בתורה ומעשים טובים ועת שהאדם מתבטל היא נשאר לנצח עת רעה ועת שעוש הבה מעשים טובים היא לנצח עת טובה ובסוף ימיו האדם בא בימים/קכב. דהיינו עם כל העתים שקיבל :

**וצריך להכניע שפחה בישא שהיא עת רעה [קכג]. בבחי' (קהלת ט/קכד) בכל עת יהיו בגדיך לבנים, בכל עת דייקא דהיינו להאיר דעת למלכות, ואזי יודע שתמיד בכל עת/קכד כל מאורעותיו לטובה. בגדיך לבנים, היינו בלא רבב של הסתרת הדעת מהמלכות, היינו בחי' טהרת השכינה מנרתה, בבחי' דם נעכר ונעשה חלב/קכז {בכורות ו: נדה ט.ט.} [קכח/קכט] ביטוי זה מושאל מהגמ' שמבארת סוד החלב מזון הוולד כיצד נוצר באמו/קכז, ואז היא מסולקת דמים/קכא. ורבנו דורש זאת לענין שלנו שע"י**

קכא עיין לק"ה מעונן ומנחש א (הובא בתורת נתן אות ה') ע"י תיקון הברית נתרום המוחין שהוא בחי' דעת בחי' עלמא דאתי ועי"ז נתבטל העת רעה לגמרי כי עלמא דאתי הוא למעלה מהזמן והמדות והוא כולו טוב ואין שם בחי' עת רעה לגמרי כלל.

וזה לשונו – תקון הברית שנקרא תמים, כמו שכתוב, "התהלך לפני יהיה תמים". ששעל ידי זה נכנע העת רעה, שהוא בבחינת מעונן כנ"ל. וזהו תמים תהיה עם ה' אלקיך. ה' אלקיך זה בחינת עלמא דאתי, בחינת ה' הוא האלקים. ובבחינת עלמא דאתי שם נתבטל העת רעה לגמרי, כי עלמא דאתי הוא למעלה מהזמן והמדות והוא פלו טוב ואין שם בחינת העת רעה לגמרי כלל. וזה זוכין על ידי תקון הברית ששעל ידו נתרום המוחין שהוא בחינת הדעת, בחינת עלמא דאתי, פמוכא בכמה מקומות. ועל – פן על ידי תקון הברית נתבטל העת רעה, כי זוכין לבחינת עלמא דאתי שהוא פלו טוב למעלה מהזמן כנ"ל.

קכב על הפסוק וְאֶבְרָהִם יָקָן בָּא בְיָמָיו (בראשית כד א) עיין זהר חיי שרה קכט. – תא חיי אברהם אתקריב לגביה, ותיאובתיה דיליה הוה כל יומי בהאי, ולא אתקריב אברהם ביומא חד או בזמנא חדא, אלא עובדוי קריבו ליה בכל יומי מדרגא לדרגא עד דאסתלק בדרגוי כד הוה סיב, ועאל בדרגין עלאין ברקא חזי, דכתיב ואברהם זקן, וכדין בא בימים, באינון יומין עלאין באינון יומין ידיעאן ברזא דמהימנותא, ויהו"ה ברך את אברהם בכל דמתמן נפקין כל ברכאן וכל טיבו. וזאין אינון מאריהון דתשובה, דהא בשעתא חדא, ביומא חדא, ברגעא חדא; עכ"ל הזוהר.

**שבא עם כל ימיו שלימים** (נ"ל שלא נמצא לשון זה אלא בג' אברהם יהושע ודוד המלך) עיין מנחות נג: שאברהם נקרא ידיד עפי' המדרש עה"פ בירמיהו יא מה לידידי בביתי שאמר הקב"ה בשעת החורבן מצאו לאברהם בבהמ"ק ואולי אפ"ל שהכניי ידיד רומז גם לבא בימים עפי' קהלת ג' לכל זמן ועת לכל חפץ ומונה שם יד עתים לטובה ויד לרעה כמבואר בתורה כט ותיקון העתים האלו הוא להמשיך להם לבנונית דהיינו מוחין ועל זה נאמר בכל עת יהיו בגדיך לבנים בכל עת דייקא. ואולי אפ"ל שע"כ נקרא אברהם ידיד כי בא עם כל הי"ד העתים לטובה והי"ד עתים לרעה, כולם תיקן אותם להיות בגדי לבנים בלבונה דמוחא כמבואר שם.

קכד בחי' תחת הזמן עיין לק"ה מעונן ומנחש א'

קכד קהלת ט' (ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמך על ראשך אל יחסר:

**רבי עקיבא איגר** – יש לפרש דהאדם הנושא בגדים לבנים זהיר הוא מאד שבגדיו לא יתלכלכו, ולכן ידמה האדם תמיד שלובש הוא בגדים לבנים ונושא שמן על ראשו שעליו להישמר שמהשמן שעל ראשו לא יחסר ותאבד ממנו אף טיפה ותפול ותטנף את בגדיו הלבנים: **תורה תמימה** – בגדיך לבנים וגו'. בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמך על ראשך אל יחסר, א"ר יוחנן בן זכאי, אם בבגדים לבנים ובשמנים טובים הכתוב מדבר הרי כמה בגדים לבנים ושמנים טובים יש להם לעובדי כוכבים, הא אינו מדבר אלא במצות ובמעשים טובים, בכל עת יהיו בגדיך לבנים – מן העבירות ושמך על ראשך אל יחסר – ממצות ומעשים טובים <כו> [מ"ר]:

**<שם הערה כז>** על מניעת העבירות יונח התואר בגדי לבן ע"ש הכתוב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, ושמך כנוי למצות ומע"ט על שם לריח שמניך טובים:

קכה **בכל עת משמע** שגם בעת טובה וצ"ע הרי היא טובה ע"י שיש לי דעת למלא ולתקן אותה בקדושה. ולמה צריך לצוות אותי גם עליה. והריצ"ח תירץ שגם צדיק צריך להזהר מהיסח הדעת ואפילו שבגדיו לבנים עדיין גם בלובן יש מדרגות כמבואר במסכת נגעים

קכז **שהרי החלב** בא אחר הריחוק של טומאת לידה וחז"ל אמרו שאיסור נדה כדי לחבב אשה על בעלה ואפשר לומר ששאגה הנ"ל ששואג על נוהו על נוה דיליה היא המעוררת את המוחין שע"ז חוזר ונעשה חלב בבחי' המניעות מגבירות את החשק שהעבירות היא הגורמת ללבנונית דהיינו שברוחניות זה נעשה בכל פעם שנטהרת מטומאת נידה כפי שמבאר כאן שהטהרה היא ע"י המשכת לבנונית מהמוחין אלא שבגשמיות נעשה רק לצורך הולד אמנם גם אז נעשה דייקא אחר ריחוק אלא שבגשמיות נעשה לפני שנטהרת לבעלה וצ"ע.

קכז **נדה ט.** – תניא נמי הכי דם נעכר ונעשה חלב דברי ר"מ (לכן אס מניקה אפילו חמץ שנים נחשבת מסולקת למיס) רבי יוסי אומר אבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עליה עד עשרים וארבע חדש לכן אס מניקה חמץ שנים אנה סולקת למיס אלא צ' שנים לאשקות. א"ר אלעאי מאי טעמא דר"מ דכתיב (איוב יד–ד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. (דהיינו חלז טהור מלס טמא)

קכח עיין פלי"ח אות ה'

קכט **עיין פל"ח אות ה'** – שם, בבחינת (קהלת ט) בכל עת יהיו בגדיך לבנים, בכל עת דייקא היינו שלא יהיה שליטה להשפחה בישא בשום עת כלל, רק בכל עת יהיו בגדיך לבנים היינו ההיפוך מבחינת מדוע אדום ללבושיך הנ"ל, רק בבחינת דם נעכר ונעשה חלב, שאז בימי ההנקה האשה בחזקת מסולקת מדם טמא והיא בחזקת טהרה אז:

קס **וקצת צ"ע** דבשלמא חלב לוולד הוא עכירות הדם, כי דם הוא מזון מעוכל ואילו התינוק צריך אוכל שיאכל ויעכל אותו כדי להתרגל לאוכל שיש בו ברור טוב מתערובת, אבל לענין שלנו לכאורה לא שייך לומר שדם נעכר, כי אדרבה הדם הוא העכירות וטומאה, וצריך לטהר אותו, ולכאורה הל"ל דם נטהר ונעשה חלב, ואולי הכוונה לומר שהדם והטומאה שהיא הס"ט א נעכר ונהפך לטהרה בחי' לובן בחלב.

קסא **בגמ' נחלקו** כמה זמן דתלוי בביאור הטעם שהיא מסולקת דמים האם כיון שאיבריה מתפרקים עד כ"ד חודש או כיון שדם נעכר ונעשה חלב לכן אין לה דם נדה שהרי נהפך לחלב.

תיקון הברית שהוא כלליות הגידין השולח לבנונית מהמח לכל הגידין ומלבין אותם כלובן החלב בבחי' אם יהיו חטאיכם כאודם תולעת השני, כשלג ילבינו כדלקמן, ומבטל מהם את טומאת דם הנדה, בבחי' שהשכינה מסולקת דמים:

עתה יבאר שמה שנתבאר לעיל הפירוד הנורא שגורם רבב על בגדו של צדיק, גורם עבירה ממש של רשע. **והרשעים קסיבעוונותיהן גורמין אפרשותא בין קוב"ה ושכינתיה, כי גורמין לה לשכינה דם נדה,** כנ"ל שהעוון פוגם בבגדים ומסיר את השמירה מהאדם ואזי בחי' המלכות שלו/קס"ג מסורה לפיתוי הנחש שמושך את המלכות אליו (לדעת דקליפה) ומטיל בה זהמה (הספק והיצה"ר) דהיינו בחי' דם נדה ואזי היא נקראת עיר הדמים (נחום ג') [קס"ה] [קס"ו] הפשט שהנביא מכנה את העיר ירושלים/קס"ז עיר הרצח שאנשיה שופכי דמים, ולפי רבנו כי המלכות נקראת עיר/קס"ח וכשפוגמים במלכות בעוונות היא נקרא עיר הדמים, כנ"ל שהנחש מושך אותה אליו ומטיל בה זהמה בחי' דם נידה, ועש"ז רשעים נקראים אנשי דמים כמ"ש דוד המלך על דואג ואחיתופל אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם [קס"ט] [ק"ע] אנשי לשון אנוש שהוא מדרגה הנמוכה/קע"א. ורומז שכל קומת האדם היא דמים, דהיינו רמ"ח אברים ושס"ה גידין שהעוונות גורמים לבחי' רבב על בגדו בחי' שס"ה הגידין שהן צינורות הדם נפגמים ונעשה בחי' דם נדה בכל הקומה עד שהאדם כולו נקרא על שם הדמים. **כי שס"ה מצוות לא תעשה תלויים בשס"ה גידים** שכנגד כל גיד

\*\*\* בתולד - בעוונותיהם

קס"ג דהיינו כח ההמלכה שלו את הקב"ה על עצמו.

קס"ד נחום פרק ג (א) הוי עיר דמים כלה פחש פרח מלאה לא ימיש טרף: פרש"י (א) פרק - גזל שמפרקו מיד בעליו. לא ימיש טרף - מתוכה תמיד:

אדרת אליהו (להגר"א) - הוי עיר דמים, כלה כחש פרק מלאה לא ימיש טרף. בפסוקים הקודמים סיפר רעת המלך, ועכשיו מספר רוע מעלליהם של עיר נינוה. הוי מוכרח לבוא על עיר שנתסדה מדמים, בהבנותה רצה המיסד שיתקבצו בה מהר יושביה, עשה אותה לקלוט כל הרוצחים ופועלי און וחייבי מיתות, ונאספו בה כל אנשי דמים ומרמה. כלה כחש, כל אחד מכחש לחבירו, לכן פרק מלאה כמו (עובדיה א, יד) ואל תעמוד על הפרק להכרית, כל אחד הוא בפני עצמו והיא מלאה פרקים, כמו מנורה של פרקים, מפני שכל אחד לא יאמין ברעהו ואינם נושאים ונותנים זה עם זה רק מחיותם שלא ימישו טרף שמביאים תמיד טרף מעוברי ימים גזולים אניותיהם:

קס"ה \* יחזקאל כב וכד [נחום עיר דמים וביחזקאל עיר הדמים]

קס"ו יחזקאל פרק כב (ב) ואתה בן אדם התשפט התשפט את עיר הדמים והודעתה את כל תועבותיה:

רש"י (ב) התשפט את עיר הדמים - ירושלים. והודעתה - מפיק ה"א והודעתה אותה:

מצודות דוד (ב) התשפט - בה"א השאלה ר"ל האם רוצה אתם להתוכח עם אנשי עיר הדמים השופכת דם אנשים נקים. והודעתה - אז הודע להם בהויכוח את כל תועבותיה:

קס"ז מוהר"ן ציין לפסוק בנחום המדבר על העיר נינוה והרב מ"ש קרמר ציין ליחזקאל המדבר על ירושלים שהיא בחי' מלכות דקדושה שנפלה לחטאים ושפיכות דמים.

קס"ח המלכות נקראת עיר כמו שדרשו בתענית ה' ובתיקוני זוהר הובא בתורה תורה מט אות ד' - עה"פ פי לא אבוא בעיר עד דבקרבה קדוש: שפירת הבינה וספירת המלכות נקראות מלכות עליונה ומלכות תחתונה ונקראות עיר ואמר הקב"ה שלא יבוא בעליונה עד שתייה גם התחתונה מוכנה ליחוד.

ועיין זוהר אחרי דף סח: - רבי אבא פתח ואמר הקדים לפרש מה שכתוב עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו' ואמר כי מה שכתוב עיר קטנה, היא אוקמוה הרי כבר ביארו החברים פירושו (מס' נגעים דף ע"ג ע"ב), שנאמר על האדם והיצר הרע והיצר טוב, אבול עתה נפרש בזה האופן, כי עיר קטנה היינו קמה דאת אמר כמו שנאמר עיר עז לנז שועה ישיבת חומות וחיל וגו' היא המלכות הנקראת עיר עז מצד הדינים שבה, וכתוב ועוד כתוב שאמר הקב"ה ולא אבא בעיר לא אכנס בירושלים שהיא סוד המלכות.

ומפרש הטעם למה נקראת המלכות עיר קטנה כי ועירא היא היא קטנה באיכות משאר הפרצופים שלמעלה ממנה, דהיא בתראה מכלא כי היא הפרצוף האחרון מכל פרצופי האצילות, תתאה מכלא והיא תחתונה מכולם, כי היא לבדה שנתמעטה ונטרדה ממקומה וירדה לעולם הבריאה, ועל ידי זה שרואי רבבין תקיפין קדישין חומותיה הם גדולות וחזקות וקדושות לשמרה מאחיות החיצונים, הנה נקט ג' לשונות נגד חג"ת דז"א שהארותיהם מסבכות אותה ושומרות אותה מאחיות החיצונים כתומה, לכן עיר תקדש אקרי היא נקראת עיר הקדש, כי היא מקודשת ומובדלת מן החיצונים.

ואנשים בה מעט פירושו ועירין אינון דזכאן לסלקא לגוה ולמשרי בה מעטים המה הצדיקים המקדשים עצמם עד שזוכים לעלות לתוך המלכות ולשכון בה, כלומר להשאר להיות דבוק בשכינה, קמה דאת אמר כמו שנאמר מי יעלה בהר יהוה, ומי יקום במקום קדשו וגו' כי יש אנשים שעושים מצוה גדולה ועולים ומתדבקים בשכינה לפי שעה, אבל מעשיהם הקודמים דוחים אותם משם, ועל דא ועל זה כתוב אנשים בה מעט פירושו אנשים מעטים זוכים להשאר דבוקים בה.

קס"ט \* תהלים נה כד [נחום כו - ט. ומשלי כט - י]

קע תהלים פרק נה (כד) ואתה אלהים תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

מצודות דוד (כד) תורידם - את אחיתופל וריעיו כי הם אנשי דמים ולכן לא יגיעו לחיות חצי ימיהם הקצובים להם. אבטח בך - להנצל מידם:

קע ומבואר בזוהר (ויקרא מח.) שיש ד' מדרגות, אנוש גבר איש ואדם. והביאור כי המדרגה הפחותה מכונה אנוש, והוא כבהמה בדמות אדם והם כל הגויים ורוב העולם, ולמעלה ממנו הוא הגבר דהיינו מי שמשתדל להתגבר על יצרו. ואיש נקרא מי שמצליח תמיד לכוף את יצרו, ואחר שהאיש עושה כל שבכולתו אזי הקב"ה הורג את יצרו הגשמי ונעשה לבו חלל בקרבו ואזי הוא מכונה אדם כמבואר בתורה ו'.

יש לאו השייך לו ותלוי בו לטוב או ח"ו לרע, **ששם תהלכות קעב הדמים** [קעג] קעג, **ולפי בחי' לא תעשה שעוברים, כן פוגמים בגידין/קעג** שהם בחי' לבוש הדמים, וכמו שיוצא הדם בבחי' רבב על בגדו בחי' שמעוררים דם נדה להשכינה [קעג] קעג, וזהו אנשי דמים שגרמו דם לכל קומת השכינה בכל שס"ה הגידים **כי כמה מיני דמים יש** [קעג] קעג כמבואר בדיני מראות דם נדה שיש חמש/קעג דמים טמאים באשה, ורבנו נראה שרומז שכביכול יש שס"ה מיני דמים שנעשים ע"י שס"ה לאוין. **בכך צריך להמתיק את הדמים האלו, היינו לתקן הלאווין שהם הגידין, ולהמשיך להם לבנונית, בבחי' דם נעכר ונעשה חלב כנ"ל ע"ש.**

**וזהו בכל עת יהיו בגדיך לבנים, אל תקרי בגדיך אלא בגדיך קפא** דייקא כי הם בחי' אחת, וצריך להמשיך להם לבנונית :

## אות דקפב

לעיל ביאר שלזכות לדבור נשמע ומתקבל צריך דעת ולזה זוכים ע"י תיקון הכללי וזה ע"י שבח הצדיקים דהיינו שיש דיבור שגם בזמן נפילת המלכות פה הוא עדיין נשאר מתוקן וזה דבור משבח צדיק אמיתי. ואח"כ האריך בעניין פגם הבגדים שגורם העוון דהיינו עוון הרבב וכל עוון שהוא כמו רבב על הבגד, שגורם פירוד קב"ה ושכינתיה וממילא אין דעת. עתה חוזר לעניין הנ"ל של תיקון הברית, ומוסיף שתיקון הברית לא רק מחזיר את המוחין שנאבדו בפירוד, אלא גם החיסרון כשאדם מחובר להקב"ה, אבל לא בשלימות, כי לא עולה בידו דקדוק ההלכה עד כדי לצאת חובת הדין, גם לזה מועיל תיקון הברית שמשלים את החסר ע"י שזורק תיקון של חיבור במקומות הצרים שהאדם לא הצליח להגיע אליהם בדקדוק ההלכה. ורומז לכפרת יום כפור במה שמוזכר את הלשון של זהורית שהיה מלבין ביום כפור והוא סימן לכפרת העוונות של כל ישראל ע"י עצם היום ועבודת הצדיק כהן הגדול. כי העוונות פוגמים במלכות בבחי' אודם, והבינה

<sup>361</sup> בדפוס תהלוכה, ומתורגמו - תהלוכה

<sup>362</sup> עיין שערי קדושה ח"א שער א' ובספר קהלת יעקב ערך גידים בסם הארזי"ל ועיין גם דעת ותבונה פרק נו משער רוח הקדש (שיש גידין שאינן צנורות אלא לכה רוחני)

קעג **שערי קדושה** (למהר"ו) - חלק א שער א - וכמו שלבוש גוף האדם יעשהו האומן בתבנית איברי הגוף כן עשה הוא יתברך את הגוף שהוא לבוש הנפש בתבנית דיוקן הנפש ברמ"ח אברים ולהם שס"ה גידים המקשרים את האברים, ולהמשיך על ידם הדם והחיות מאבר אל אבר כדמיון צנורות, ואחר יצירת הגוף נפח בו נפש חיה כלולה מרמ"ח איברים רוחנים ושס"ה גידים, ויתלבשו תוך רמ"ח איברים ושס"ה גידים, של הגוף ואז פועלים איברי הנפש פעולתן על ידי הכלים שהם איברי הגוף כגרון ביד החוצב בו, והראיה לזה כי לא יפעלו איברי הגוף פעולתם אלא בעוד הנפש בהם עין רואה ואוזן שומעת וכו', ובהסתלק הנפש חשכו הרואות בארובות ונתבטלו כל החושים מרמ"ח אברים: **ועל דרך זה שס"ה גידים רוחנים של הנפש מתלבשין תוך שס"ה גידים שבגוף וממשיכין מזון הגופני שהוא הדם אל רמ"ח איברי הגוף עם מזון הרוחני פנימי בתוכו לפרנס רמ"ח איברי הנפש.**

קעג **(ענין בשבחי הבעש"ט** (מהדור' ת"א תשכ"א עמ' קב) שזה כפשוטו ממש מסופר שם שדיבר עם הנשמה שתקבל עליה לחזור בתשובה ומיד נתתקנו הגידים אע"פ שהרופא לפני כן ברק ומצאם פגומים לגמרי ללא תקנה) (ומה שלא רואים היום בחוש שכל עבירה פוגמת גיד צ"ל שזה הסתרה בשביל לא לפגוע בבחירה)

<sup>363</sup> לק"ה חלב ודם א' ה'

קעג **לק"ה חלב ודם** הלכה א אות ה) וזה בחינת אסור דם, כי הדם הוא הנפש שהוא החיות, על כן שם נאָחוּ הסְטֵרָא אַחְרָא בְיוֹתֵר, כי עקר אַחְזִיזְתָּהּ בְיוֹתֵר בְּמִקּוֹם שֵׁשׁ חַיּוֹת וּקְדֻשָּׁה יוֹתֵר כְּנִל. ועל כן כל הפגמים והעברות באים על ידי רתיחת הדמים, על ידי רתיחת הדמים של השס"ה (שלש מאות וששים וחמש) גידין, שמשם באים שס"ה לא תעשה, בפרט פגם הברית שהוא כלליות הגידין, כמו שפרש רבנו במקום אחר (בסימן כט); שְׁעָקַר פְּגָם הַבְּרִית, כְּלָלִיּוֹת הַגִּידִין עַל - יְדֵי רְתִיחַת הַדָּמִים הַנִּל. ועל - כן אסור לאכל דם כנ"ל.

<sup>364</sup> נדה יט.

קעג **נדה דף יט.** משנה חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמוזג, בש"א אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי, ובית הלל מטהרים. הירוק עקביא בן מהללאל מטמא, וחכמים מטהרין, אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה. רבי יוסי אומר לא כך ולא כך איזהו אדום כדם המכה שחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור וכקרן כרכום כברור שבו וכמימי אדמה מבקעת בית כרם ומיצף מים וכמוזג שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני:

קעג **חמש דייקא** כידוע שהדינים הם חמש אותיות מנצפך וכן לעיל בבאיור נחש משיך לה לגביה נתבאר עפ"י ע"ח שהם חמש אותיות אלקים שהם כצופים שיורדים עד העשיה. וזה לעומת זה יש אלקים קדושים ויש אלקים אחרים שבעונות הם אוחזים באלקים קדושים שהם (בחי' רוח דשביק וכו') כח העלאת המין שביסוד המלכות והופכים את המיין נוקבין לדם נדה.

<sup>365</sup> בתקפא לא מנוקד, בתולד - בגידי' לבנים בגידי', בתולד - בגידי' לבנים בגידי'

<sup>366</sup> בתקפא אות ד' מתחיל באמצע שורה

עילאה מלבינה אותם, ע"י שביום כפור ישראל עולים לבינה עילאה/קפ"א, בחי' עוה"ב שאין בו אכילה ושתיה. הוא עולם התשובה כידוע.

עוד מבואר שכל העבירות פוגמות בשכינה ואילו פגם הברית פוגם ביסוד דזעיר אנפין דהיינו בבחי' בבחי' המשפיעה מוחין לשכינה, לכן עיקר התיקון הוא לא בשכינה עצמה אלא בצינור שממנו מקבלת מוחין לתקן עצמה. ועל כן פגם הברית חמור מכל העברות אע"פ שאינו מפורש בתורה ולא בתרי"ג מצוות אלא ברמז במעשה דער ואונן, הטעם כי התורה מונה את הפגמים שבמלכות רמ"ח מצוות הפוגמים רמח איבים ושס"ה לאוין הפוגמין בשס"ה גידין אבל פגם הברית גבוה יותר לכן לא נתפרש בתורה.

## ולתקן כל העבירות בפרטיות הם רבים מאוד, וכבוד על האדם, וא"א לתקן אותם דהיינו

שיש שהם רק כבדים ויש שאי אפשר, בבחי' דק על דק עד אין נבדק/קפ"א, כי יש קפ"ה דיקדוקים ופרטים רבים בכל לאו ולא/קפ"א. צ"ע מסתמא כוונת רבינו שרובא דעלמא לא זוכים לעיון ההלכה עד שיזכו לקיים כל מצווה בכל דקדוקיה, וע"י תיקון הברית ישלימו את החיבור אליו ית' שחסר להם בקיום המצוות. דהיינו שרבנו מדבר על מי שעבר על לאו וצריך תיקון. או אולי גם שע"י תיקון הברית יזכה לכווין להלכה ולסיעתא דשמיא ולא יעבור על לאו, הגורם לפירוד, כי הוא מחובר מעיקרא ע"י תיקון הברית.

**בכך** כיון שא"א לצאת חובת הדקדוק ההלכה, **צריך לתקן כלליות הגידים/קפ"א** דהיינו תיקון הברית, שהוא תיקון כללי, נ"ל הכוונה שאפילו מי שיכול בטורח גדול מוטב להשקיע הרבה כחות בתיקון הברית מלהשקיע אותם בדקדוק ההלכה על חשבון תיקון הברית/קפ"א, כי דקדוק ההלכה לא מביא ליראה/קפ"א כמו

קפ"א וצ"ע כי ביום כפור התיקון הוא הגדלת הנוק' שאחרי הניסור שהיה בראש השנה, ונראה שהכל הוא תיקון אחד שנעשה בימים הנוראים עד שמיני עצרת ואצלינו הוא בחי' של המהלך הזה וכולו מהניסור עד שנעשית בוגרת ראויה ליחוד הם נמצאים תחת כנפי אמא דמסכבא עליהם כנ"ל.

וממה שמדמה את זוהר הרקיע ללשון של זהורית שמתלבן בשילוח השעיר לעזאזל לכאורה צ"ל שגם בבחי' תיקון הברית יש בחי' של שעיר לעזאזל לתת לו חלק שיסתלק מאחיותו במלכות ואזי אפשר לתקן אותה בלבנונית המוחין. וצ"ע איזה בחי' שעיר לעזאזל יש בתיקון הברית (ובאמת צ"ע בזה גם היום אחר החרבן שאין לנו שעיר המשתלח לעזאזל)

קפ"א פיוט הקדמה לאשרי לפני מוסף לג' רגלים.

קפ"א מתוצו - דקדוקים

קפ"א צ"ע הרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ובפרט לפי רבינו שאמר חומרות אין צריך כלל. ואולי אמר זאת למי שמקושר אליו ועי"ז יזכה לתיקון הברית, והכוונה שמוטב להשקיע כוחות בתיקון הברית שהוא תיקון כללי מלהשקיע כוחות בדקדוק המצוות שהם רבים וכמעט א"א לדקדק בכלם.

קפ"א טעם שנקרא גיד נראה כיון שהוא גיד פירושו צינור המוליך דם או כל שפע אחר אולי מלשון ג"ד גומל דלים, והיוד הוא השפע, והברית נקרא כלליות הגידין כי על ידו הלבנונית לכל הגידין, ועוד נראה כמו שרואים בחוש שרוח התאוה המתעורר בגיד תופס את כל קומת האדם דהיינו כל שס"ה הגידין שבכל הגוף, וכמבואר בגמ' נדה מג כל ש"ז שאין כל גופו מרגיש אינה מטמאה.

קפ"א ומסתמא לכן אמר רבנו שא"צ לחפש חומרות בהלכה. עיין תורה מד תניא - גם מחכמות שיש בעבודת השם בעצמו צריך להרחיק מאד. כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להנכנסין ומתחילין קצת בעבודת השם, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ושטותים ובלבולים גדולים. ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת השם, דהינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא כראוי במה שעושה. כי בשר ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, וז"ל הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא וכו' (עבודה זרה ג.). ולא נתנה תורה למלאכי השרת' (קדושין נד.). ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר (ויקרא י"ח): "זחי בהם", ולא שימות בהם' (וימא פא: ) כי אין להם שום חיות כלל, ותמיד הם במרה שחרה, מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם בהמצוות שעושים, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחרות שלהם (והוא בעצמו אינו מחמיר שום חמרא כלל):

ובל"מ המדוייק כתב שם הערה ארוכה - עיין שיחות הר"ן סימן ל' ועי"ש סימן רלה מה שהוסיף שבמצוה אחת כן ראוי להחמיר אבל בלי שגעון (וכן איתא בע"ח שער מט פ"ה וחסד לאברהם ה' כא וספר חסידים תקכט פ"י המשניות לרמב"ם מכות ג' טז ועיין שבת ק"ח: אבן במאי זהיר טפי ועוד) וגם בחומרות יתירות של פסח לא היה מסכים ועי"ש דקדוק א"צ כלל וכו' רק אם יוכל ואם לאו אונס רחמנא פטריה. ועיין משיבת נפש אות קיא עפ"י לק"ה מתנה ה' לז לח. עיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב אות נ'. (וצריך להתיישב בזה ונראה לחלק בין המחמיר לצאת כל הדעות לבין המחמיר מספק וכמו שסיים בסוף רחמנא לבא בעי, ועיין רבינו יונה ברכות א: בדפי הרי"ף (דף ג' בעז והדר) ד"ה והא אמרינן שכתב וזהו עיקר היראה לזהר מהספקות שלא לעשות מצות על דרך ההרגל שעונש הספק יותר מהודאי כדמצינו חטאת בדנקא ואשם תלוי מח דקנא עי"ש. גם יש לחלק בין החיוב לנהוג לפני משורת הדין שהוא חיוב הנלמד מפסוק עיין ב"ק ק. לבין חומרא בעלמא. ועיין באגרא דכלה פר' בשלח סוף דף קצו: דקדוקי המצוה מפרנסין אור המקיף של איש ישראלי ועי"ש ועיין מזה גם בבני יששכר אלול מאמר ב' סימן ד'. גם עי"ש תשרי י' ס"ז. ועיין כף החיים קנח ס"ק בה בשם בעלי המוסר מי שזכה נשמתו וכו'. ועיין שער הגלגולים הקד' כב שאחר הפטירה כשהנשמה עולה מחיל אל חיל חוורים ודנים אותה גם על חומרות שלא נהגה וצ"ע האם כוונת רבינו שאין לחוש לזה כלל או שרק העצבנות בזה מויקה. ועיין חיי מוהר"ן סימן תמד. ומכתב מאליהו ח"ג עמ' 294 עניין הדקדוקים והחומרות וכו' והוא כלל בכוחות הנפש שכל המפליג בענין אחד קרוב שיוקטן עי"ז ענין אחר, והיא סכנה גדולה כי עלול היצר להשתמש בתחבולה זו וכו' עי"ש. ובשם הרש"ז אוירבך שיש חיוב לנהוג כמו הציבור ורק אם מתוך עיון ההלכה הבין שיש להחמיר מותר להחמיר.

קפ"א כדמצינו גדולי דור כגון דואג ואחיתופל מדקדקים בהלכה בלא יראה. ויראה היא עיקר כל התיקונים כמ"ש (דברים י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה". ושואלת הגמ' ברכות לג: אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא והא"ר חנינא משום ר' ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה".



שמביא תיקון הברית. **שהוא בחי' (דברים ד')/קצ"ו ויגד לכם את בריתו (קצ"א) [קצ"ב]** פשט הפסוק מדבר על מתן תורה שישראל שמעו מהקב"ה את עשרת הדברות שהן הברית שכרת עמנו הקב"ה במתן תורה וכתבם אח"כ בשני לוחות העדות. ולשון ויגד הוא לשון המשכה/קצ"ו ולשון גיד הוא הצינור שדרכו נמשך השפע, ולפי רבנו הוא רמוז שעשרת הדברות נתנו ע"י יסוד דו"א מכח שמירת הברית של ישראל שע"ז נמשכים ונוזלין מן לבנון מלבונא דמוחא. **ואז ע"י תיקון הברית שהוא כלליות הגידין [קצ"ד]** דהיינו גיד המשפיע על כל הגידין שבגוף, והוא הצינור שדרכו עובר השפע נוזלין מן לבנון למלכות לתקן בגדיה וגידיה, וע"ז **נתתקן ממילא/קצ"ה** כל הלאווין שעבר, ונמשך להם לבנונית עיקר הלובן הוא הרצון להיות בברית וקשר חזק עם הקב"ה. **ועש"ז נקרא כלליות הגידין שהוא הברית קודש, שדי [קצ"ו]/קצ"ו, ע"ש ששדי** דהיינו זורק/קצ"ה **ויורה כחץ (קצ"ט) לבנונית ותיקונין לכל פרט ופרט כפי צורכו** דהיינו כפי גודל הפגם שפגם בכל לאו ולא, **ואפי' למקומות הצרים והדקים/קצ"ו** דהיינו אפילו מה שאינו לאו מפורש אלא כגון שלא התקדש במותר כגון שלא הצר וצמצם במאכל ולא דקדק בכוננת הלב, דהיינו מצוות קלות שאדם דש בעקביו/קצ"ו, ועוד רומז לרצון ה' שאינו לאו מפורש, שגם העובר עליו פוגם במלכות בבחי' דם נדה, ועפ"ר בלא דעת ועל כן לא יודע שצריך לשוב, ובת"ח מדקדקים אפילו ברבב על בגדו, וכלשון רבנו בתורה מט

שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנוזי אלא אוצר של יראת שמים שנאמר (ישעיה לג-ו) יראת ה' היא אוצרו, (ומתמצת הגמ) אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא.

**ועיין בעש"ט** עה"ת פרשת עקב אות יד מבאר אין לגבי משה וכו' הכוונה שמי שנמצא לגבי משה סמוך לו אזי גם אצלו היא מלתא זוטרתא (באופן יחסי כנראה) עכ"פ מבואר שע"י הצדיק יסוד עולם שומר הברית זוכים לאשה יראת ה', והיינו שבח הצדיקים שעל ידו מתקשרים לצדיק וזוכים לתיקון הברית.

**קצ"ד דברים פרק ד (יב) וידבר ידוד אליכם מתוך האש קול דברים אתם שמעו ותמונה אינכם ראיתם וזלתי קול: (יג) ויגד לכם את בריתו אשר ציה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לוחות אבנים: (יד) ואתי ציה ידוד בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשותם אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:**

**רמב"ן** - (יב) וידבר ה' אליכם מתוך האש כבר פירשתי הדבר במקומו (שמות יט כ) שהם שמעו דבור השם הגדול יתברך מתוך האש, שראו אש הגדולה והשיגוה, והוגד להם בזה בריתו בעשרת הדברים, כי בכלל שמעו הקול מתוך האש ושאר המצוות צוה אותי בעת ההיא ללמד אתכם, כי כבר אני נאמן לנביא לה' במה שראיתם, כמו שאמר וגם כך יאמינו לעולם, כמו שפירשתי (בפסוק ט):

<sup>קצ"א</sup> עיין זוהר וישלח דף קעו:

<sup>קצ"ב</sup> עיין זוהר יתרו דף פ. מפרשים שם עה"פ ותגיד לבני ישראל - מילת הגדה היא המשכה מחכמה וכמ"ש ויגד לכם את בריתו דהיינו אל היסוד

<sup>קצ"ג</sup> עיין תרגום יונתן על במדבר פרק כא פסוק יד - ומיתו ואדמהו הוה נגיד לנחלא סמיך לארנון:

<sup>קצ"ד</sup> יסוד נקרא גיד עיין ספר הלקוטים להאר"ל ואת הברכה עה"פ ולגד אמר בביאור תיקון כא (דף מא. ונד.) א"ת גד אלא גיד. ונקרא כלליות הגידין עיין שם משמאל לך לך תרעא שהביא ראה מנדה מג ש"ן שאין כל גופו מרגיש אינה מטמאה

<sup>קצ"ה</sup> **מתקן ממילא** כי הברית הוא חיבור הקשר עם הקב"ה שזה שרש לתיקון כל המצוות שהן עצות להיות צוותא עם הקב"ה, וכל לאו שעובר הוא בחי' פירוד והתרחקות, ותיקון הברית חוזר וקושר בברית, ואזי ממילא האדם קשור להקב"ה ומתמלא ברצון להיות מחובר וכ"ש לא לעבור על לאו שמפריד.

<sup>קצ"ו</sup> \* עיין לעיל תורה יא אות ג'

<sup>קצ"ז</sup> **תורה יא אות ג'** - ועל כן ברית מכנה בשם שדי, כמו שכתוב (בראשית ל"ה): **אני אל שדי פרה ורבה**, כי שדי הוא בחינת שיש די באלקוטי לכל בריה: (כמוכא בפירוש"י לך לך יז). וכשאנו שומר הברית, הינו על ידי גאות, הוא עושה לעצמו עבודת אלילים, הוא מראה שאין די לו באלקותו, עד שצריך עבודת אלילים, ועל כן פוגם בשדי, שיש די באלקותו לכל בריה; וכשאומר הברית, הוא זוכה לאור המאיר לו לתשובה כנ"ל:

<sup>קצ"ח</sup> **שדי דהיינו ד'** בחיריק תרגומו זורק בלשון ארמי. וצ"ע מה שאומר שהוא בחי' שם שד-י, כי חז"ל דרשו שד-י שאמר לעולמו די הרי שזה לשון דין ועצירה הפך לשון זריקה שהוא בחסד והשפעה. אבל עיין תורה יא עה"פ אני קל שד-י פרו ורבו, מבואר שדייקא פרו ורבו הוא מכח שם שד-י אע"פ שבעצמו הוא שאמר די, ושמעתי מהריצ"ח לבאר שהכוונה שעד כאן העולם הלך ונברא מכח דבר ה' ומכאן והילך אמר לעולמו די דהיינו שמכאן והלך אתם פרו ורבו.

<sup>קצ"ט</sup> עיין רש"י עה"פ ברכות שדים ורחם (בראשית מט כה עפ"י אונקלוס שתיגם שדים ברכתא דאבא, ועיין חגיגה טו.)

<sup>ר</sup> **בראשית פרק מט (כה) מאל אביה ויעזרה ואת שדי ויברכה ברכת שמים מעל ברכת תהום רבצת תחת ברכת שדים ורחם:**

**פרש"י** - ברכות שדים ורחם - ברכתא דאבא ודאמא. כלומר יתברכו המולידים והיולדות שיהיו הזכרים מזריעין טיפה הראויה להריון והנקבות לא ישכלו את רחם שלהן להפיל עובריהן: שדים - ירה יירה מתרגמינן אישתדאי ישתדי אף שדים כאן ע"ש שהזרע יורה כחץ:

**עיין חגיגה טו.** - ... והאמר שמואל כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינו מזרעת ... ע"ש בגמ' הכוונה לאופן שיוצא מהגיד ובביאור חברותא שם עיין לתוס נדה מג. שהכוונה לאופן שנכנס לרחם.

<sup>רא</sup> **לשון זה דומה ללשון הש"ע** יו"ד סימן קצו סעיף ו' לחורים ולסדקים בעניין הבדיקה שעושה האשה בסוף ימי הנדה כדי לבדוק עצמה מכל שלא נשאר שום דם, והיינו כנ"ל כי היא בחי' אמא בחי' חכמה ובינה הנוזלין מן לבנון לטהר את המלכות מטומאת נדה ולהמשיך לבנונית לכל המקומות הצרים ודקים.

<sup>רב</sup> עיין לק"ה חלב ודם א' אות ו' שאת השוגג קשה מאד לתקן.

תנינא<sup>(י)</sup> שפי עוצם רוממות השם ית' כמעט א"א לצאת חובת הכבוד כלפיו ית' ובכל תנועה קלה שלא לשם שמים פוגם בכבוד המלכות, ועל כן א"א לעמוד בדין אלא ע"י תיקון הברית ששולח תיקון לבונא דמוחא גם למקומות הדקים וצרים האלה. **כי יש מקומות צרים ודקים שא"א לבא לשם שום תיקון כ"א ע"י תיקון הכללי**, כי בפרטיות קשה לזהות אותם אבל תיקון הכללי **שהוא זורק/י** לבנונית ותיקוני<sup>(י)</sup> גם למקומות הצרים והדקים מועיל גם להם. בבחי' (איוב כב/י) **והיה שדי בצריך פשט הפסוק שאלפזו התימני אומר לאיוב שאם ישוב בתשובה אזי יהיה הקב"ה לו למבצר ושמירה, ורבנו דורש, לענין הנ"ל שע"י תיקון הברית ממשיך לבנונית ו"שדי בצריך" ששדי דהיינו זורק ויורה תיקונין לכל מקומות הצרים (י"ז/י) וזהו והיה שדי בצריך שע"י תשובה מתקן פגם המלכות ואזי כשממליך על עצמו מלכות דקדושה אזי המלכות נעשית לו למבצר :**

**ועש"ז נקרא ברית זוהר הרקיע (י"ט/י) כי ע"י תיקון הברית נמשך זוהר לבנונית לרקיע, שהוא יסוד דו"א וממנו למלכות, כי קודם התיקון, אזי הרקיע/י"א הוא בבחי' (איוב כ')/י"ב יגלו שמים עוונו**

<sup>ג</sup> עיין תורה מט תנינא – לפי גדלות השם יתברך ועצם רוממותו יתברך, בתנועה קלה בעלמא ובהסתפלות בעלמא, שאינו פראוי לפי כבודו יתברך, היה ראוי לבוא על האדם מה שראוי, חס ושלום חס ושלום, אף השם יתברך מלא רחמים, וכל העולם מלא רחמנות, והוא רוצה מאד בהעולם. על כן צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל, אף אם הוא כמו שהוא. ויסמך על רחמי המרבים מאד בלי שעור, כי בודאי לא יעזב אותו, אף אם עבר מה שעבר. העבר אין, והעקר מכאן ולהבא לא יעשה עוד, ויהיה שב ואל תעשה על כל פנים, הן במחשבה והן במעשה. כי גם המחשבה של אנשים פאלו היא גם כן עשייה, כי גם בעולם העשייה יש מחשבה, וצריך להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה כנ"ל. ומה שנעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתכל על זה בלל:

<sup>ד</sup> רבנו נקט לשון זורק ביחס לברית אע"פ שבדרך כלל הכוונה שהברית שדי ומשפיע למלכות, כמו שפרש"י עה"פ ברכות שדים ורחם שהכוונה לברית שמשפיע לרחם באופן ששדי ויורה כחץ. אבל שם לא נאמר זורק ועיין רמב"ן (שמות טז ד') שזריקה כלפי מטה נקרא להמטי. ועיין בתורה ד' סוד זרקא שהוא זריקה כלפי מעלה בבחי' מיין נוקבין, אלא שכל זה דווקא כשישי יחוד, אבל כאן מדובר שאין יחוד הכוונה ששמירת הברית זורק כלפי מעלה לעורר את המוחין והם יורדים למטה לא בזריקה אלא בבחי' נזולין בנחת, כי כאן רבנו מדבר במצב שהמלכות נפרדת מבעלה וטמאה בדם נדה וצריך להמשיך לה לבנונית מלמעלה כדי לטהר אותה לבעלה וזה נעשה מכח שמירת הברית בחי' ששומר עצמו שבעת ימים וזרק את הזכות הזו לעורר נזולין מן לבנון דהיינו המשכת חכמה אל בעלה וממנו למלכות.

<sup>ה</sup> בתשכט - ותיקונים

<sup>ו</sup> איוב פרק כב (כג) אם תשוב עד שדי תבנה תרחיק עולה מאהלך: (כד) ושית על עפר בצר ובצור נחלים אופיר: (כה) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך: (כו) כי אז על שדי תתענג ותשא אל אלוה פניך:

אדרת אליהו (להגר"א) – **אם תשוב עד שדי תבנה**. זו תשובה עליונה, שדי אמו, כמו שנאמר (הושע יד, ב) 'שובה ישראל עד' בו, ושם תניוק יונק משדי אמו, ה' אלהיך הוא בינה, אז תבנה בטוב. תרחיק עולה מאהלך. ולא יוסיפו בני עולה לענותו, כמו שאמר בספרי (במדבר ו, כד) 'ברכך' במזמון וישמרך' שלא יטלו ממך: והיה שדי בצריך. פירוש, מבצריך, הקב"ה יחזק מבצריך. וכסף תועפות לך. הכסף יעופף אליך בצפרים עפות. וב' פסוקים אלה נגד חו"ג, והכלל שהשמאל נכלל בימין, וכן 'ואהבת' חסד, 'והיו הדברים' גבורה קיום. וכן פה: 'ושית על עפר' שיהיה לך כל טוב, ושית הוא חזק גבורה, כמו שכתבתי לעיל (פסוק כג) יברכך ימין וישמרך שמאל. כי אז על שדי תתענג. שיהיה לך תענוגים בה' יתברך, כמו שנאמר (תהילים לו, ד) והתענג על ה'. וזהו – כי אז על שדי תתענג ותשא אל אלוה פניך. שלא תבוש לשאול ממנו בכל עת:

<sup>ז</sup> הקדמת תקוני הוה דף א. וזהו וזהו וכו' וזיק שביבין לכל סטרא

<sup>ח</sup> הקדמת התיקוני זוהר דף א. – **זהו וזהו לכל עיבר** זכר המאיר לכל האדמים, כמאן דמחא בפטיש וזיק שביבין לכל סטרא כמו שמנה בפטיש על אבן או כזול זורק ומתני נלווי אש לכל זכר, והוא היסוד ד"ל המנה בתוך היסוד למלכות ומתאחד עמה, ומוריד הטפה הכלולה מכ"ז אוחיות לתוך יסודה, וסם מתפלת ומתפזרת הטפה ונעשית סם נלווי דקיס ככל זכר שבו, הכי מהאי זהו כן מזה האור של היסוד וזרין כמיה נשמתיין מאירות כמה נשמות דקיס שנבראו על ידי היסוד, דאינון וזרין פלהו ברקיע שטלס מאירות ביסוד למלכות הנקרא רקיע. (זכרון מנחם ומפריש)

<sup>ט</sup> עיין מאורי אור [אות יז ערך זה]

<sup>י</sup> ספר מאורי אור (לרבי מאיר פאפיראש תלמיד האריז"ל) מערכת אות ד' אות יז – זוהר נק' הנצח לפעמים וכל י"ס נק' זהו אך עיקר זהו בשם מ"ה וזהו דנציץ הוא יסוד הזורק חצים לכל צד והוא זהו הרקיע יסוד הנק' רקיע.

<sup>יא</sup> זוהר חדש תיקונים דף קכד: – עתה בל לפש את מלת הרקיע, ואמר מה שכתוב הרקיע היינו הרקיע דבה תלין שמשא וסירה פוכביא ומזלי הרקיע הוא הדעת שצנחה מתפשטות הספירות, והיינו האמץ שהוא התפארת, והינה שהיא המלכות, והכוכבים שהם סוד חמס ספירות שגארו מו' כוכבי לכת, והם חסל גבורה נלח הוד יסוד, והמזלות שהם י"ב נזולי אלכסון שהם טלס נחלס שפע, וכל אלו תלוים כבוד הדעת הנקראת זהו הרקיע, שהיא שורש ונשמה לכל הספירות, דא אקרי וזרין והדעת נקראת הזהו דאספקלריא דנהרא של אספקלריא המאירה, דלא זכה ביה בר נש שלא זכה בו שום אדם, בר רעיא מהימנא דכל ביתא חוץ ממנה שהיא רועה ונלחון הבית, כמו שכתוב (גמלדב יז ז) בכל ביתי נלחון הוא, דלא אנהיר סירה היא אספקלריא דלא נהרא בר מנה שאין הינה שהיא השכינה מאירה, שהיא צמית אספקלריא שמינה מאירה, להיות אספקלריא המאירה, אלא מכה משה, דזכה באספקלריא דנהרא שהוא זכה לאספקלריא המאירה שצנחה.

בנה מאמר הנזכר הוא, כפי שגודע כי נשמות האלקים מושגות בספירות, שמש סוד התפארת בו אחוז יעקב, ינה סוד המלכות בה אחוז רחל, הכוכבים הם אצבעים ויחזק וסאר דיקוי עולם, המזלות הם י"ב שטי י"ה, כל אלו תלוים בנעת, אבל להיות מושגת בעלם הדעת שהוא סוד הפנימיות ונשמות הספירות, לא זכה אליה רק משה לבדו.

וממשיך לבלר את מעלות הדעת ואמר כי זוהר הרקיע שהוא זהו הדעת, יש בו ג' בחינות, א' סתים הוא סתום ביסוד, ר"ל שמתפשט אור הדעת ביסוד להאיר למלכות, הב' עלאה דנהיר הוא מאיר בתפארת שהוא עליון על היסוד, ג' ולא ידעי ולא ידוע בחינתו בשלם ראשונה, ואלו הן בחינות, "סתים" הוא העלם ביסוד ולא כל כך, ובתפארת יתעלה סתומה, ובז"ר לא ידוע הארתו. ועוד מאיר הדעת במלכות, הא כלל אדליק מלליק את ספירותיה מקיבו כמלליק נר מנר, ואפילו שמלליקה מקיבו עם כל זה ולא אהתיזי אינו נראה ואינו מתגלה בה הארת הדעת, כי הארה זו היא כשמה הדבוקה בגוף, ואין הגוף יודע בה, לכן ומאן דנטיל לא ידע ממאן נטיל המלכות שלוקחת ומקבלת את הארת

פשט הפסוק שהצרות שיבואו עליו יגלו עוונותיו. ולפי רבנו השמים דהיינו היסוד מגלה עוונות ישראל כי כשאדם רואה שאינו מתוקן בברית יודע שלא תיקן עוונותיו נמצא שפגם הברית מגלה את כל עוונותיו. **ואחר התיקון** שנעשה ע"י תיקון הברית **אזי מזהיר ומטהר את הרקיע** [י"ג] שנמשך מוחין מלבונא דמוחא ליסוד דו"א ואזי הוא משפיע למלכות/י"ט, והמלכות נהפכת מאדום ללבן **בבחי' לשון של זהורית** /י"ט/ שהיה צמר סרוק/י"ט/ כמין לשון צבוע בצבע אדום/י"ט/ מתולעת השני וביום הכפור היו מחלקים אותו לשני לשונות אחד קושרים בקרני השעיר המשתלח/י"ט/ שהיה חלק לסט"א כדי שיקח חלקו ויסתלק מאחיותו במלכות, ואזי עיצומו של יום ועבודת הצדיק הכהן הגדול מכפר. וכשהיה השעיר נדחף מהצוק ומתפרק לאיברים אזי היה מלבין/י"ט/ הלשון זהורית שבבית המקדש/י"ט/ וידעו שנתכפרו כל עוונות ישראל/י"ט/. וכמו הלשון של זהורית שהיה מלבין ע"י שכהן גדול היה צדיק גדול/י"ט/ שומר הברית שעל ידו נמשך הלבנונית מאמא עילאה למלכות/י"ט/ ונתכפרו כל עוונות ישראל, כך כל אדם ע"י תיקון הברית נעשה בחי' מרכבה ליסוד

הלעת, אינה יודעת ממי קבלה, כי אינה משגת את הגשמה המתלבשת בה, ומפגש כי שפע המלכות סתימו דילה טמיר וגניז סחימת שפעה מן הלעת נסתר וגנוז ניסור, שאח האורש שבטא דיוסף צדיקא השגשג על יוסף הצדיק, שאח היה מושגש ניסור, וכל היסוד מעלים את שפע הלעת עד שמגיע למלכות.

י"ב **איוב פרק כ (כו) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו:**

**מצודות דוד (כו) יגלו שמים** – מרוב הצרות אשר יבוא עליו מן השמים יהיה נגלה ונודע לכל שהוא רב פשע. מתקוממה לו – תקוה עליו לאויב להפרע ממנו כי שדהו לא תצמח וכדומה:

י"ג עין הקדשת תקוני הור דף א. וזה זהיר לכל עיבר וכו' וזיק שביבין לכל סור דא יסוד.

י"ד **צ"ע זה קצת דוחק** כי עד כאן היה נראה שכל הלבנונית מתייחסת לשכינה, אלא שכיון שרקיע הכוונה לזעיר אנפין ולא לשכינה נראה שכאן מתייחס הלבן גם אליו, שהוא כלליות הגידין שע"י הלבן שבו מתלבנין שאר גידין שהם בשכינה.

י"ט **רש"י יומא דף לט**. – לשון של זהורית – צמר סרוק ומשוך כמין לשון, וצבוע אדום, וקושרין אותו בראש שעיר המשתלח והיה מלבין מאיליו, והוא סימן שמחל הקדוש ברוך הוא לישראל, שנאמר (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

י"ט **מזרחי על ויקרא פרק יד פסוק ד** – שני תולעת לשון של צמר צבוע זהורית. מפני ש"שני תולעת" ו"תולעת שני" אינם מורים רק על מין הצבע לא על מין הצבוע, הוצרך להודיע המין הצבוע מה הוא, ואמר שהוא לשון של צמר, שפירושו "צמר סרוק ומשוך כמין לשון", כדפירש רש"י בפרק אלו מציאות במתניתין ד"ולשונות של ארגמן". ואמר שהלשון היא צבועה זהורית, כי תרגום "תולעת שני צבע זהורית". אבל בפרשת תרומה גבי "ותכלת וארגמן" פירש, "צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן", ולא הזכיר שם "לשון", אלא צמר סתם. ולפי דעתי שאין הפרש ביניהם, כי סתם צמר צבוע אינו אלא אחרי שסרקנו וימשכנו כמין לשון, שאחר זה טווין אותו לעשות המטוה או קושרין בו מה שרוצים לקשור, וכיון שאינו בר טוייה ולא בר קשירה אלא הלשון בלבד ואינו בר צביעה אלא הלשון בלבד, תפש בלשון "לשון של צמר", ולא צמר סתם, ואף במקום שאמרו צמר צבוע סתם, אינו אלא על הלשון של צמר בלבד:

י"ז **צ"ע כי לשון הזהורית** היה אדום אולי אדום זוהר, ואילו זוהר הרקיע הכוונה שהוא לבן זוהר. נמצא כוונת רבנו שתיקון הברית נקרא זוהר הרקיע כי מזהיר את הרקיע כמו לשון של זהורית שתחילתו אדום וע"י תיקוני הצדיק הכהן הגדול נהפך ללבן ע"י שנמשך לבנונית מבינה עילאה למלכות.

י"ח **בספרים מבואר** שהשעיר המשתלח הוא בחי' חלק הסט"א כדי להשתיק אותו בבחי' מים אחרונים שנותנים לו כדי שיתלך ולא יהיה בזמן היחוד הקדוש. וצ"ע כיון שמדמה את טהרת המלכות לזהורית דהיינו כפרת יום כפור ע"י השעיר לעזאזל צ"ע היך נמצא במהלך של התורה שלנו בחי' מים אחרונים.

י"ט **פרדס רמונים (לרמ"ק)** – שער י פרק א – וזה טעם הלבנת לשון של זהורית ביום הכפורים כי בהתבטל הדין בשורש העליון יתבטלו הענפים התחתונים, וכמו שהמקור אשר בו עקר התלות האדום היה משתנה מדין לרחמים כן הענף התחתון היה משתנה מאדום ללבן.

י"ב **כך היה בתחילה** בבית ראשון ובשני בימי שמעון הצדיק אבל אח"כ כשנסתלק הצדיק לא זכו לזה כמבואר בגמ' ואז קשרו את הזהורית לסלע היכן ששליח הבי"ד היה דוחף את השעיר המשתלח, כדי שהעם לא יראו שהצמר לא נעשה לבן ויצטערו.

ומסברא נראה שרק החלק שהיה בבית המקדש או בסלע היה מלבין אבל החלק שנקשר בקרני השעיר מסתמא היה נשאר אדום שהרי הוא חלק הסט"א.

י"ב **יומא סז**. – מה היה עושה חולק לשון של זהורית (ווקשך חלי כסלע וחלוי צקני השעיר): ונקטריה כוליה בסלע כיון דמצוה בשעיר דילמא קדים ומלבין ומיתבא דעתיה ונקטריה כוליה בין קרניו זמנין דגמיש ליה לרישיה ולא אדעתיה תנו רבנן בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ומתביישין התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין התקינו שיהיו קושרין אותו חצוי בסלע וחצוי בין קרניו אמר רבי נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים וכיון שהגיע שער למדבר היה מלבין וידעו שנעשית מצותו שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

**פרש"י** – כיון דמצוה בשעיר – לדחפו לאחוריו, כדכתיב אל ארץ גזירה דבר המתגור ויורד, אי אמרת נקטריה כוליה בסלע זמנין דקדים ומלבין קודם דחיפת השעיר, ומיתבא דעתיה משמחת ליבון החטאים, ולא איכפת ליה לקיים מצות השעיר, לפיכך קושר באחרונה חציה בין קרניו ועיניו תלוין בו ומאחר שהוא עסוק בו באחרונה לא יניח מלדחפו, והיא לא תלבין לחצאים עד שתגמר מלאכת כולה:

י"ב **יומא דף לט**. תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין.

י"ג **וזה פנחס דף רה** – **ואתמר ביום הכפורים** ונאמר ביום הכפורים, **וענינתם את נפשתיכם**, ועוד כתוב **ובעשור לחודש השביעי הנה תענו את נפשתיכם**, הנה חז"ל תקינו ביה חמשה עניים חקנו בו חמשה עניים, **בגין דתתלבן ה' זעירא בה' עלאה** כדי שתלכנו ותמתק ה' הקטנה שאח המלכות, בה' העליונה שאח הכונה, (כמ"ש הארז"ל (בשעה"כ דרוש א' דוה"ט) שקטנו חמשה עניים כנגד חמש נבזות ממותקות, שהמלכות מקבלת ביום הזה לתקן פרזופה מיד אימא עלאה עממה, שלא על ידי ז"ל, **דאיהו חמש צלותין** שכנגד חקנו להתפלל ביום הכפורים חמש תפלות, דהיינו חמשה קולות פנימיים היוצאים מפי אימא, ומשם מקבלת המלכות עתה חמש בחינות שהם אכילה ושתיה וכו', וזהו לקיים **בישראל** מה שכתוב **אם יהיו חטאיכם כשנים** ר"ל מה שפגמים במלכות ומאלימים אותה דלינו עד שתקלאת תקות חוט השני, דהיינו לשון של זהורית, **כשלג**

דז"א שהוא זהר הרקיע המתלבן כזהורית מלבין עוונותיהן של שס"ה לאוויין (יכ"ר) ואחרי כפרת העוון שהוא הסיבה לפגם הבגדים, אזי ומשפיע לבנונית בשס"ה גידיון, לתקן את הפגם בבחי' בכל עת יהיו בגדיך לבנים בכל עת דייקא, כי עי"ז יורדים המוחין עד למלכות וחוזר הדעת, ואזי יודע שכל מאורעותיו לטובה וכל העיתים טובות בחי' דעת עוה"ב שבו אין עליות וירידות ולא התחדשות/ריבוי):

כי כל הלבנונית דהיינו המוחין, כי לובן רומז לחכמה נמשך מן המוח/ריבוי, ע"י תיקון הברית בבחי' ונוזלים מן לבנון מן לבונא דמוחא דהיינו לבנונית מח החכמה יורד אל הדעת שבלב ומשם לכל האיברים שבגוף. [יכ"ר] (זוהר פנחס ד' רלה ע"ב/ריבוי) שם בזוהר מבואר שזה נעשה תמיד, כי בכל נשימה מושך מהריאה רוח חיים מהחכמה ומקורר בה את חמימות תאוות הלב, וע"י תיקון כלליות הגידיון נתרומם המוחין בבחי' כנשר יעיר קנו/ריבוי. כמו הנשר שמעורר את קינו וגוליו שבו ברחמנות שיורד לאט שיהיה להם כח לקבלו, כך יורד המוחין אל הלב/ריבוי. יעיר קנו הכוונה מבחי' שינה, שאז החיות מהמח מועטת רק כדי שחיותו ולא יותר, וע"י תיקון הברית אזי המח מקבל חכמה מייחוד פנימי יותר ולא מייחוד החיצון הנמשך בכל נשימה ונשימה כדי חיותו המוכרח.

**נשרא דא רוחא**, כי הנשר הוא מלך העופות שהם בחי' ממוצע בין שמים וארץ בחי' כי כל בשמים ובארץ, ומנהיג עצמו באיפוק עצום כלפי גוליו רמז לבחי' שמירת הברית שעיקרו האיפוק שלא להשפיע במקום שלא יוליד כבוד שמים, דהיינו הצדיק בחי' תיקון הברית כנ"ל שהוא כלליות הגידיון כנ"ל באות ב' אלא דלעיל ביאר מצד כח הנהגה בחי' איש אשר רוח בו להנהיג באופן שקושר את המלכות להקב"ה, וכאן מבאר את בחי' רוח בתיקון הברית מצד כח ההשפעה, בחי' מה שאמרה רחב ליהושע וכלב המרגלים שהתחבאו בביתה

לְבִינֵנו צָטוּד הַלְבוּן הַנְּמָשֵׁךְ מֵאִימָה אֶל הַמַּלְכוּת, וְהִיא מִתְלַבֶּנֶת עֵינֵי הַלְשׁוֹן שֶׁל זְכוּרֵינוּ, וְהָאֵי אִיהוּ רִזָּא דְלִשׁוֹן שֶׁל הַזְּרוּת וְזֶה הוּא הַסּוּד שֶׁל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּרֵינוּ שֶׁהוּא אֶלּוּם הַרְוּמָה עַל הַחַטָּאִים, שֶׁהוּא קוֹשֵׁר עַל פֶּתַח הָאֵלּוּם מִצְפָּנִים, וְכוּן שְׁהִיג עַל הַמַּלְכוּת, וְהוּא אֵמֵן הַסּוּבֶלֶת עֵוֹנוֹתָיו, וְהַשְׁוֹבָה דְאִיהִי בִינָה מְלַבֶּנֶת לִוָן וְתַשְׁוֶבֶה שְׁעוֹתָיו צִוּם הַכְּפוּרִים, שֶׁהִיא סוּד הַבֵּינָה, מִלְבַּנֶּת לוֹחֶה, וּמִכְפֶּרֶת עַל עֵוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְאֵתְמַר בְּהָ לְפִי שְׁנֵאמַר בְּמַלְכוּת, אֲנִי הוּיִיה הַשְׁכֵּינָן אֲתָם בְּתוֹךְ טוּמְאֹתָם לִכְן צִוּם הַכְּפוּרִים מֵעַתָּה אֲתָם עַל יְדֵי הַיָּם מִמִּתְקוּם שֶׁמִּכְבֶּלֶת מֵאִימָה.

י"י עיין יומא דף סז. ודף טז. ודף טז. [י"י]

יכ"ה וכנ"ל שהתחדשות היא בסיבת החטא כמו שבקטרוג הלבנה אמר לה בדיבור אחד לכי מעטי עצמו ושתתחדש כי זה היינו הך. שהמיעוט הוא עת רעה יד ימי החדש שהולכת ומתמעטת ומכח זה מתחדשת בסופם כבוד ירידה תכלית העליה. כי עליה שאחרי ירידה היא גדולה ממה שהיה לפני הירידה.

יכ"ו הלבנונית מהמוחין, צ"ע דלעיל אמר דם נעבר ונעשה חלב. וצ"ל שעל זה אמרו חז"ל שע"כ כדי אשה במקום הלב בחי' בינה ליבא. ונקראים לב כדאיתא במשנה בסוטה אם היה לבה נאה.

י"ז לכוּנָה לְשׁוּחַ גַּמְי' נִחְמוּ (יכ"ו)

יכ"ח זוהר פנחס רע"מ דף רלה: פתח רעיא מהימנא ואמר, ווי לון לבני נשא דאינון אטימין לבא סתימין עיינין, דלא ידעין אברים דגופיהון על מה אינון מתתקנין, דהא קנה תלת חילין כלילין ביה, חד, הבל דאיהו להב אש דנפיק מן לבא, ואתפלג לשבעה הבלים דאמר קהלת, תניינא, אויר דעאל לגביה מלבר, תליתאה, מים דנפני ריאה, דאינון דבוקים בקנה, ומתלת אלין אתעביד קול, מים ורוח ואש, ומתפלג כל חד לשבעה, ואינון שבע להביים, שבעה אוירות, שבעה נחלים:

וְכַד אֶעְרֵעוּ לְהַבִּים דְלָבָא כְּשִׁפְעוּ כַח הָאֵשׁ הַיּוֹלֵא מִן הַלֵּב, בְּעֵבֵי מִטְרָא דְאִינוּן בְּנִפְיָא רִיָּאָה עֲנַנְיָה מִטְרָא שְׁהִי כִנְפֵי הַרִיָּאָה, אֲרַח קִנְיָה דְרִיָּאָה לְךָ קִנְיָה הַרִיָּאָה, וְר"ל כְּשֶׁאֵשׁ הַלֵּב וּמִימֵי הַרִיָּאָה יִפְגְּשׁוּ זֶה זֶה יִעָשׂוּ קוֹל, הָאֵי אִיהוּ עַל זֶה נִלְמַד וְרַעֲמָה גְבוּרָתוֹ כִּי עִיקַר הַרְעָם וְהַקּוֹל צָר מִלֵּד אֵשׁ הַגְּבוּרָה הַיּוֹלֵא מִן הַלֵּב, מִי יִתְבּוֹנֵן מִי שֶׁהִיא צִינָה, לֵבָל, צוּ יִתְבּוֹנֵן דְהִיטוּ דְבִיָּה לֵב מְבִינן בְּבִינָה שֶׁבו הַלֵּב מִצִּוּן צִינָה, דְאִיהִי בְּלָבָא לְשִׁמְאַלָּא גְבוּרָה שְׁהִינָה הִיא צִלֵּל לְשִׁמְאַל שְׁהוּא לֵד הַגְּבוּרָה, כִּי שׁוֹרֵשׁ הַגְּבוּרָה הִיא צִינָה שְׁבִרָשׁ קוּ שְׁמַלְל, הַתְּמַלְגָה צִלֵּל שְׁמַשׁ כַּח הַתְּצוּנָה שְׁבִלֵּל, וְחֶסֶד לְיִמְיָנָא וְהַחֶסֶד הוּא לִימִין, וְהִינוּ מִיָּם דְכְּנַפֵּי רִיָּאָה שְׁמַשׁ הוּא הַמִּים שְׁכַנְפֵי הַרִיָּאָה, וְתַמְנֵן חֲכֻמָּה מוֹחָא וְשֶׁ צִלֵּל הַיּוֹמִין הוּא מוֹחַ הַחֲכֻמָּה שְׁבִרָשׁ קוּ יִמִין, וּמִיָּנִיָּה מִהַחֲכֻמָּה שְׁהִיא שׁוֹרֵשׁ הַמִּים, יוֹלֵא מְעִינן גְּנִיָּים בְּאֵר מִים חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן וְהִינוּ דְאִיהוּ לְבוֹנָא דְמוֹחָא שְׁהוּא יוֹלֵא מִן לְבָנוֹנִית מוֹחַ הַחֲכֻמָּה, נוֹזְלִים עַל קִנְיָה דְרִיָּאָה וְנוֹזְלִים הַמִּים עַל קִנְיָה הַרִיָּאָה, כְּדֵי שְׁהִיָּה צוּ כַח לְקַרֵּד אֶת חוּס אֵשׁ הַגְּבוּרָה שְׁבִלֵּל, וְהִינוּ בְּתוֹךְ דְאֵתְלִקוּ עֲנַנְיָים דְבִינָה לְגַבֵּי מוֹחָא אַחַר שְׁעָלו עֲנַנְיָה הַתְּעוּרֻת הַבֵּינָה אֶל מוֹחַ הַחֲכֻמָּה, צָטוּד וְאֵד יַעֲלֵה מִן הָאֲרֶז, וְר"ל שְׁיֻרְדִים מִימֵי הַחֶסֶד מִן הַמוֹחַ אֶל הַרִיָּאָה לְקַרֵּד אֶת אֵשׁ הַגְּבוּרָה שְׁבִלֵּל. (המ"ח ומפרכים)

וְרִזָּא דְמִלְּהָ וְסוּד הַדְּבַר שֶׁל הַתְּעוּרֻת הַבֵּינָה אֶל הַחֲכֻמָּה, הוּא מַשׁ"כ מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְּדַבֵּר כְּתִימְרוֹת עֲשׂוֹן וּמִפְרַשׁ וְדָא עֲשׂוֹן הַמְּעַרְבָּה זֶה סוּד עֲשׂוֹן הַקֶּטֶר שְׁעַל מוֹזַחַּה הַפְּנִימִי שְׁהוּא כְּגַד הַבֵּינָה, דְסִלְקִין מִן לְבָא לְמוֹחָא שְׁעוֹלָה הַתְּעוּרֻת מִן הַלֵּב שְׁהוּא הַבֵּינָה, אֶל הַמוֹחַ שְׁהוּא הַחֲכֻמָּה, דְכָל רַחֲמִין דְעֵלְמָא לֹא זִינִין לִיה מְאֵתְרִיָּה שְׁכַל רִחוּת שְׁבִעוּלָה אִינֵם מוֹזִיָּים אֶת הַתְּעוּרֻת הַלֵּב אֶל הַמוֹחַ מִמְקוּמָה, כְּעֵין שְׁהִיָּה בְּעֵשׂוֹן הַמְּעַרְבָּה, (מחז"ל (נמש"ל אבות פ"ד מ"י) שחמד מעשיה נסים שהיו בכית המדקש שלא נלמה הרוב את עמוד העשו). ור"ל הגם שהרוב הוא בחינת רחמים, עם כל זה לא ינלמו להפך את להב הלב לרחמים, עד שיחממו את הקרית מוח החכמה, ועוורו וימשיכו משם חסד ורחמים. (המ"ח ומפרכים)

ואמר כי חכמ"ה היא נוטריקון פ"ח מ"ה ומפרכ פ"ח בלבא דהיינו ציננה שצחכמה יס הו"ה דמ"ה צמלוי המלוי שיש בו כ"ח אורות, מ"ה במוחא צחכמה יש בה שם מ"ה, ויחוד חו"ב הוא על ידי קנה תפארת היינו הדעת הנקרא תפארת עלאה, כלי שית ספיאן הכולל ו"ה, שהם שית דגין אינון לכוירסיא דאיהי אימא שם מעלות לכסא שהיא אימא, שהיא כסא ללכא, והשם מדקנות הס כדי לנחא חכמה לגבה להוריד שפע החכמה לבינה, דהיינו מן מוחא ללבא מן המוח ללב, דבה לב מבינן שצחכמה החכמה הבינה שכלל מבינן, ובגין דא ובצביל זה נלמד קנה חכמה קנה בינה כי השפע יורד מן החכמה לבינה על ידי הדעת הנקרא קנה, אשר ביה אבא נחית צדעת אנא יורד אל הבינה, ביה אימא סליק צדעת אימא עולה אל אנא, והאי איהו סלם דביה עולים תרי שבו עולות ב' אורות ה' ה' דהוי"ה, ויורדים תרי ויורדות ב' אורות י' ו' דהוי"ה, ור"ל שעל ידי הדעת עולה הבינה שהיא ה' ראשונה לחכמה שהיא י', ועל ידי הסוד הנקרא גם כן דעת עולה המלכות שהיא ה' אחרונה לז"א שהיא ו', וכן להיפך שעל ידי הדעת יורדת החכמה שהיא י' דהוי"ה להשפיע ציננה, ועל ידי הסוד הנקרא גם כן דעת, יורד התפארת שהיא ו' דהוי"ה להשפיע צמלכות.

יכ"ט דברים פרק לב (יא) בנשר יעיר קנו על גוליו ירחף יפרש בנפיו יקחהו ישארה על אברתו:

ר"י צ"ע הדמיון שתיקון כללי מעורר הקן שלמעלה ממנו ואילו הנשר מעורר הקן שלמטה ממנו.

וספרה להם על הפחד הגדול שנפל על אנשי יריחו כששמעו שבני ישראל מתקרבים אליהם לכבוש, ואמרה שמרוב פחד (יהושע ב')/רלא ו**לא קמה עוד רוח באיש** (רלב) דהיינו שמרוב פחד לא היה בהם רוח תאוה לנאף עימה, כמבואר בגמ' רלד' שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היתה מנאפת וכל חשובי העיר היו אצלה.

**יעיר קנו, שהוא** דהיינו כלליות הגידין ע"י תיקון הברית **מעורר קנה חכמה קנה**

רלא יהושע פרק ב (ט) ותאמר אל האנשים ידעתי כי נתן ידוד לכם את הארץ וכי נפלה אימתכם עלינו וכי נמגו כל ישרי הארץ מפניכם: (י) כי שמענו את אשר הוביש ידוד את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחון ולעוג אשר החרימם אותם: (יא) ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם כי ידוד אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת:

רש"י (יא) ולא קמה עוד רוח באיש – אפילו לשכב עם אשה, אמרו אין לך כל שר ונגיד שלא בא אל רחב הזונה, ובת עשר שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה כל ארבעים שנה (זבחים קטז ב):

<sup>יב</sup> עיין זבחים קטז.

<sup>יג</sup> בתלוי - (ע"י זבחים יד קו, ובתשכס תוקן כ"ל)

רלד **זבחים דף קטז**. ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מאי שנא התם דאמר (ליה) (דכתיב) ולא היה בם עוד רוח ומ"ש הכא דקאמר ולא קמה עוד רוח באיש (דף קטז): דאפילו אקשוויי נמי לא אקשו ומנא ידעה דאמר מר אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה אמרו בת י' שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים וזנתה (וכל) מ' שנה שהיו ישראל במדבר אחר נ' שנה נתגיירה אמרה יהא מחול לי בשכר חבל חלון ופשתים:

**בינה מבחי' שינה** כי בלא מוחין שע"י תיקון הברית, דהיינו דעת שנעשה מחובר להקב"ה בכל דרכיו, אזי האדם נקרא ישן, אפילו כשהוא למדן גדול ואפילו שנראה מתפלל גדול/א.

**על גוזליו ירחף, רבנו דורש גוזליו לשון גזילה. דהיינו שהוא התיקון הברית מרחף ומגין על המוחין שהיו מתחלה נגזלין** /וכי המוחין של ז"א בזמן הפירוד מהשכינה הנ"ל, נאבדים ממנו/ג, **בבחי' (משלי כח) גוזל אביו ואמו, פשט הפסוק מדבר במחטיא את הרבים. ורבינו דורש שהם המוחין שע"י עוונות ישראל נגזל מז"א הג' ראשונות שלו/ה, שהם חב"ד, והמשל בזה כמו שנגזלו ממנו אביו ואמו שהם **אב בחכמה** [ו] החכמה נקרא אבא/ו **ואם לבינה** הבינה נקראת אמא ונרמו בפסוק [ח] /ט/ "כי אם לבינה תקרא", אע"פ שבפסוק הא' בחיריק, בזהר דרשו לשון אם בצירה/ו:**

**וזה בחי' המבואר בגמ' (ברכות ג')/י"א שהלילה מתחלק לג' משמרות ועל כל משמרת הקב"ה שואג מצער על השכינה שנפרדה ממנו כנ"ל, ולכל משמר יש סימן שבראשון חמור נוער ובשני כלבים צועקים**

<sup>א</sup> **כמבואר בתורה ס' אות ו' - כי יש בני אדם שישינים את ימיהם, ואף שגדמה להעולם שהם עובדים את השם, ועוסקים בתורה ובתפילה, אף על פי כן כל עבודתם אין להשם יתברך נחת מהם. כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. כי עקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קהלת ז): "החכמה תחיה את בעליה". וכשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות. אבל כשנפול לבחינת מוחין דקטנות, בחינת שנה, אין יכול להתעלות למעלה: ויש שגפלו לבחינת שנה, על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהם אנשים פשרים ויפים, רק שגפולתם הוא על ידי אכילה.**

<sup>ב</sup> **צ"ע כנשר** יעיר קנו על גוזליו ירחף המשל הוא שהנשר יורד אל קנו שבו הגוזלים, והנמשל שהנשר יורד מקנו מבחי' קנה חכמה קנה בינה אל המלכות שהם הגוזלים, והפירוש שהנשר שהוא הצדיק מעורר את הקן של חכמה ובינה להזיל מוחין דרכו אל מלכות הנגזלות, והמשך הפסוק ישארו על אברתו, כי באמת עפ"י הסוד הנשר מרים את המלכות אל הקן בינה וחכמה ושם נוזלין מן לבנון נמצא שהנשר גם נושא את המלכות אל המוחין וגם מויל מהמוחין אל המלכות כשהיא למעלה.

<sup>ג</sup> **כמבואר בהמשך** גוזל אביו ואמו, ופרשנו שגוזל את אביו ואמו ממנו דהיינו את המוחין מז"א אבל פשט לשון הפסוק שגוזל מאביו ואמו, ובאמת הם עניין אחד כי בחכמה ובינה לא משפיעים לז"א הם גם לא מקבלים השפעה מהגבוה מהם מאריך. לכן הכל אחד, שפגם הברית גוזל את המלכות מהמוחין וגוזל את זעיר אנפין מחכמה ובינה וגוזל את החכמה ובינה מהמוחין של אריך אנפין שבכתר ועד אין סוף.

<sup>ד</sup> **משלי פרק כח (כד) גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע חבר הוא לאיש משחית:**

**פרש"י - (כד) גוזל אביו - הקב"ה. ואמו - כנסת ישראל, המחטיא את הרבי' שגוזל הקב"ה מפריד ממנו בניו וגוזל מהם טובה. משחית - ירבעם:**

<sup>ה</sup> **הוא יסוד בתורת הסוד, שספירת המלכות נבראה נקודה, בחי' צלע, שהיא ספירה אחת בלבד, וצריך לבנותה עד עשר ועל כן כשישראל חוטאים היא נקטנת עד נקודה זו היסודית שבה שהיא ספירת הכתר דהיינו הרצון, כמו שאומרים שאת הרצון אי"א לקחת מהבן אדם כי אפילו בירידה הגדולה ביותר עדיין יכול לכל הפחות לרצות קדושה ותשובה. לעומת זה זעיר אנפין נברא בשש ספירות יסודיות שהן לא נאבדות ממנו לעולם וכשגדל אזי נוספים לו עוד ג' שהם המוחין חכמה בינה דעת, וכשישראל ח"ו חוטאים אזי נאבדים ממנו רק הג' ראשונות דהיינו המוחין שהם באים לו כתוספת ואזי הוא כמו חוזר לקטנות, בשש ספירות בלבד, ונעשה בחי' ישן ובחי' קטן בלא מוחין.**

<sup>ו</sup> \* מגילה ג.

<sup>ז</sup> **הביטוי אב בחכמה** הוא בגמ' מגילה הטעם שמשא רבנו נקרא אב כי הוא אב בחכמה. וטעם שחכמה נקרא אב כי היא הספירה הראשונה היוצאת מהכתר דהיינו יש מאין דהיינו ראשית ואב לכל מה שיתגלה אח"כ, והיא בחי' טפה שנותן האב באמא שהיא הבינה שבה הטפה נבנית ונולדת ומתגלית.

<sup>ח</sup> \* משלי ב' ג'

<sup>ט</sup> **משלי פרק ב' - (ב) להקשיב לחכמה אנוך תטה לבה לתבונה: (ג) פי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך:**

**ביאור הגר"א -** כי אם לבינה תקרא בינה הוא הבנת דבר מתוך דבר ולהבין הדבר מתוך דבר צריך לקרא אותן בפה כי היא נכללת בחכמה בדקדוקיה ופרטיה של החכמה וע"י קריאת החכמה בפה יגלו דקדוקיה ופרטיה לכן ע"י קריאה יבין הדבר מתוך דבר של החכמה וזהו כי אם לבינה תקרא. לתבונה תתן קולך כי כמו שיש תבונה בחכמה כנ"ל דהיינו להבין החכמה על בוריו כן יש תבונה בבינה הוא להבין דבר הבינה על בוריה כלומר איך תלוי זו הבינה בזה הדיקדוק של החכמה כמו ואם מן הצאן למעט את הנוגח מן ה' יתירה זו המיעוט הוא נקרא בינה והיא נכללת בחכמה ותבונה היא לידע מפני מה מן ה' יתירה למעט הנוגח דוקא והיא מתחברת עם תבונה של החכמה (ובזה תבין מה שכתוב באד"ו תבונה כד היא ינקא לבנין או נקראת תבונה והמשכיל יבין) ומחמת שלזה צריך יגיעה יותר מהתבונה של החכמה כי אם יבין זאת התבונה אז יבין גם התבונה של החכמה כי התבונה של החכמה גנוז בתוך התבונה של הבינה לכן בתבונה של החכמה אמר לכה וכאן קולך כי זהו גילוי הלב (ובזה תבין מה שכתוב שאחוריים דאו"א הוא לב דז"א):

<sup>י</sup> **הכלל שחכמה** מקבלים מבחוץ ובינה מבררים בבחי' מבין דבר מתוך דבר שע"ז בונה את טפת החכמה לקומה שלימה של בחי' ולד. ובינה רמוז ב"כי אם" בחיריק לשון תנאי דהיינו שממעט ממה שקבל ואומר שיתקיים כך וכך רק בתנאי מסויים וזו תכונת האם שמבררת הטיפה שמקבלת מהאב-בחכמה, ובכח הדינים שיש בה והצמצומים משלימה ובונה ממנה לקומה שלימה. (כעין זה שמעתי מהריצ"ח).

<sup>יא</sup> **ברכות ג.** - דתניא רבי אליעזר אומר שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים צועקים שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה.

ובמשמרת האחרונה בני אדם מתעוררים<sup>12</sup> ואז **תינוק יונק משדי אמו** (י"ג/י) ולפי רבנו רומזו ההתעוררות מהשינה להתעוררות המוחין, וכן בוהר פנחס הנ"ל פסוק זה רומז לתפילין מוחין, כי **תינוק היינו המוחין דקטנות** כשו"א עומד על שש ספירות היסודיות שבו כתינוק בלי מוחין, וע"י **שהוא יונק** מתווספים לו חכמה ובינה ודעת **ונגדל מקטנותו** שנעשה גדול בר דעת, **ע"י תיקון הכללי שהוא** העולה ומעורר את המוחין לרדת אליו להגדילו לבר דעת שיכול להוליד<sup>13</sup>, **ושדי יורה כחץ** לבנונית ותיקונים למלכות לתקן שס"ה גידיה. **וזה** בחי' תינוק יונק משדי אמו, (עפ"י זוהר פנחס הנ"ל הכוונה לשם שד-י בסוד התפילין המונחין בראש היכן שמח תינוק רופס דייקא, כי הם בחי' רגלי הבינה הנכנסים בראש זעיר אנפין בחי' נה"י שנעשה חב"ד) ועי"ז זעיר אנפין גדל ונעשה בר דעת, כי **אמו דא כנסייה** שהיא הבינה שבה מאיר החכמה, **כמ"ש (משלי כג/טו) אל תבוז כי זקנה אמך. פי' רש"י כנסייתך [י"]** בגמ' ברכות נד./י"ג על פסוק זה פרש"י למוד מוקני אומתך, ובמשלי א' ח' עה"פ אל תטוש תורת אמך פרש"י כנסת ישראל, ורבנו דורש שאמך **ששם נתכנסין ונכללין כל התיקונים**<sup>14</sup> וידיהינו המוחין חב"ד שנגולו ונאבדו מזעיר אנפין בעוונות ישראל וחזרו ע"י תיקון הברית:

**וזה עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, היינו על ידי תיקון הברית** שהוא קשר הברית שכרתנו עם הקב"ה, והשמירה היא לשמור את כל בחינות כח ההתקשרות, בעיקר בכח ההשפעה

**פרש"י** - ישאג שאוג ישאג - הרי שלשה: ואשה מספרת עם בעלה - כבר הגיע קרוב ליום, ובני אדם מתעוררים משינתן, והשוכבים יחד מספרים זה עם זה:

<sup>12</sup> **אולי אפ"ל** חמור נוער היא משמרת ראשונה בחצי ראשון של הלילה לכן חמור דייקא בלא מוחין כלל ובשניה כלב שיש לו יותר מוחין כידוע שאפשר לאלפו וגם נאמן ובאמצע משמרת זו הוא זמן חצות שמתעוררים הצדיקים לעזור לשכינה בצעקות לזכות למוחין כמבואר בתורה כ' הקול מעורר את הדעת. וע"י כל זה בשלישית חזורים המוחין, עד שבבקר מאיר היום בחי' המשכת אור ולבנונית גדול. וזהו תינוק יונק משדי אמו דהיינו זעיר אנפין מהבינה, ועי"ז אשה מספרת עם בעלה, דהיינו זיווג כמבואר בכתובות, כי כשו"א מקבל מוחין מהבינה הוא מתייחד עם המלכות ואזי יש טוב בדבור ונעשה נשמע ומתקבל.

<sup>13</sup> **עיין זוהר** ד"ע"ט פנחס רנח.

<sup>14</sup> **מאמר זה** נמצא בוהר בשש מקומות ובכולם התינוק הוא מטט שיונק מוחין מהמלכות והחמור וכלבים הם החיצונים השולטים בתחילת הלילה. והטשרינער רב ציין דווקא לזוהר רע"מ בפנחס שבו מבואר המאמר בעניין התפילין שמונחים על מקום שתינוק רופס דהיינו שהוא קטן פחות משנה ושם דייקא מניח את המוחין תפילין שרמוז בהם שם שד"י ולפי רבינו נראה הכוונה לרגלי הבינה שהם התפילין מוחין נכנסים בראש זעיר אנפין כשהוא בבחי' תינוק ונה"י ונעשה חב"ד. ועי"ז הוא נעשה גדול בר דעת שיכול להוליד. וכל זה דייקא אחרי שליטת החיצונים חמור וכלב במלכות. עתה כשהתינוק נעשה גדול אזי אשה מספרת עם בעלה דהיינו המלכות עם ז"א ואזי היא נעשית דיבור נשמע ומתקבל.

**עיין זוהר רע"מ פנחס דף רלח**. - ואמר עור, כי שם שד"י שניסוד רמ"ז רצויעי ונתי רומז על הלענות ועל הכתים של התפילין, דהיינו ג' קוי ש' רומזים לג' לענות, ז' של ראש ואחת של יד, וד' של שד"י רומזת על ד' בתים כזכר לעיל, ועוד וקשרי דתפילין מלבר קשרי התפילין של ראש שמנחון נרמז גם כן צלות ד' לשד"י, וקשר של יד נרמז צלות י' לשד"י. **אוף הכי במזוזה** כמו כן במזוזה, יהו"ה מלגו שד"י מלבר יט שם הו"ה מבפנים כפרשת שמע ובפרשת היה אם שמוע, ושם שד"י כותבים מנחון למזוזה.

ועתה מפרש יותר, ואמר כי **דארבע ראשין** הש' שיש לו ד' ראשים שנתפלו של ראש, עם ד' וגם אות ד' של שד"י, רמ"ז **לארבע בתי** רומז לד' בתים של התפילין, וגם **ולקשר תפילין מאחור** על הקשר של התפילין שמתחילי הראש, ד' **כפולה** שהוא צלורת ד' כפולה, **אוף הכי ש' כפולה** כמו כן הש' היא כפולה, שגדשת צלורת ג' ראשים וצלורת ד' ראשים, י' **קשר דיד בכה** י' של שד"י היא קשר של תפילין של יד, דהיינו **ביתא המישא** שהוא הכית החמישי כנגד הד' בתים של תפילין של ראש, ועוד י' **דשד"י איהו מוחא** אות י' של שד"י גם כן נדרשת כפולה, כי רומזת על קשר של תפילין של יד, וגם רומזת על המוח שיקרו הוא חכמה שהיא סוד אות י' דשם הו"ה, **דאוקמוה עליה** שפירשו עליות חז"ל (במס' מנחות דף ט"ז ע"ג), שצריך להניח את התפילין של ראש **במקום שמוחו של תינוק רופס בו** פרש"י רופס, כך כשהוא קטן כן שנה, **ודא** ועל זה רמזו חז"ל (במס' בבבא דף ג ע"ג), **תינוק יונק מ"שד"י אמו** דהיינו כנגד השם שד"י שצלותותיו נרמזים הכתים והלענות והקשרים של תפילין, ומניחים אותם במקום שמוחו של תינוק כד. (הגר"א ומפסיק)

<sup>15</sup> **עיין תורה נג** - כי עקר הולדה על ידי הדעת, בבחינת (שם ד): **וידע אדם** וכו', וקטן אינו מוליד (סנהדרין ס"ח). ועקר הדעת, הינו שישתמש בדעתו, הינו שיוציא את שכלו מכח אל הפעל. כי גם לקטן יש דעת, אכל אצל הקטן עדין הדעת בכח ולא בפעל, כי לא השתמש בדעתו, ולא הוציא אותו מכח אל הפעל. ומי שהוא שלם בדעתו, שהוציא אותו מכח אל הפעל, והשיג בדעתו מה שאפשר לדעת האדם להשיג בדעתו. אזי הוא קרוב לדעת הקדוש ברוך הוא, ואין חלוק בין דעת האדם לדעת השם יתברך, אלא חמשה דברים כמוכא. ואז דעתו יונק מדעת השם יתברך, שהיא בחינת ה"א, ואז מוליד:

<sup>16</sup> **משלי כג** (כב) שמע לאביך זה ילדך ואל תבוז כי זקנה אמך: (אין פרש"י על פסוק זה).

**רבנו יונה** - שמע לאביך זה ילדך. שאתה יודע כי אהבתו זכה אליך ותוכחתו מאהבה צרופה ונאמנה. ואל תבוז וגו'. אל תבוז אמך, אע"פ שאין החכמה מצויה בנשים. כי זקנה. ויש לה חכמת הנסיונות. על כן לא תבוז לה כי תעיד לך על אשר שמעו אוניה וראו עיניה. ויש לפרש, "אל תבוז כי זקנה אמך". אל תבוז לדבריה אע"פ שזקנה והיא למשא על אחרים מפני שצריכה לוולתה ואין עזרתה בה:

<sup>17</sup> \* עיין פי' רש"י, ברכות נד. ד"ה ואמר [זקנה אמך- למוד מוקני אומתך] ועל משלי א' ח' [אל תטוש תורת אמך- אומתך כנס"י]

<sup>18</sup> **רש"י ברכות דף נד**. ואומר אל תבוז כי זקנה אמך - למוד מדברי זקני אומתך לעשות מה שראית שעשו הם, ובגמרא מפרש מאי ואומר:

<sup>19</sup> **צ"ע כי בפשטות** המלכות התחוננה היא שמתכנסים בה כל האורות העליונים אלא שקשה לפי ביאור רבנו להעמיד זאת במלכות שהרי כאן האמא היא המוחין ולא סוף המדרגות לכן נ"ל לבאר שכנסייתך הכוונה שבה היו כנוסים המוחין של זעיר אנפין.

(בהולדה והסתכלות ודיבור וצדקה) וגם בכח הקבלה להיות תמיד מכוין לגלות כבוד שמים עי"ז עיקר ההתקרבות של ישראל לאביהם שבשמים, בבחי' (שמות יט/ו) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי [כ"א/כ"ב]. הפשט שבשעה קלה אסף וקיבץ מכל מצרים את כל יוצאי מצרים אליו, כמו נשר הנושא גוזליו על כנפיו, למקום אחד בעיר רעמסס, ורבנו דורש נשרא זה תיקון הכללי כנ"ל נשרא דא צדיק/כ"ג בחי' כלליות הגידין כנ"ל שהוא בחי' ויגד לכם את בריתו כנ"ל, היינו תיקון הברית. עי"ז דייקא ואביא אתכם אלי, שנתקרבו אליו ית' כי הברית קושר את האדם עם הקב"ה כאחד היכן שהוא. וזהו ואשא אתכם בחי' לרומם את המוחין כנ"ל. כי עיקר ההתקרבות להש"י זה שע"י המוחין מאמין ויודע/כ"ד שהקב"ה נמצא מאד וסמוך מאד אליו, הוא עי"י תיקון הברית כנ"ל [כ"ה/כ"ו]:

## אות ה

תחילה ביאר שע"י תיקון הברית זוכים למוחין ועי"ז לתקון המלכות בבחי' דיבור הנשמע ומתקבל, והמשיך בתיקון הכללי שמתקן את המלכות בבחי' הבגדים, והמשיך באותו עניין שתיקון הכללי ממשיך מוחין לתקן המלכות מכל העוונות שפגמו בה, ועתה יבאר עוד תיקון במלכות שנעשה עי"י תיקון הברית, והוא פרנסה בלא טורח אלא מן השמים. והכלל כנ"ל שתיקון הברית ממשיך מוחין מבינה לזעיר אנפין הנקרא שמים וממנו למלכות, דהיינו שהמלכות תמיד מקבלת את השפע מהשמים אבל האדם המקבל מהמלכות תלוי בו עד כמה מוציא את עצמו מקללת בועת אפיך תאכל לחם, וכפי תיקון הברית כך מתבטל הקללה מעליו וזוכה לפרנסה בלא טורח אלא מהשמים, בבחי' מן דהיינו לחם מן השמים.

<sup>כ</sup> שמות פרק יט – (ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלַי:

**פרש"י** – (ד) **אתם ראייתם** – (שבת פו) לא מסורת היא בידכם ולא בדברים אני משגר לכם לא בעדים אני מעיד עליכם אלא אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים על כמה עבירות היו חייבין לי קודם שנודווגו לכם ולא נפרעתי מהם אלא על ידכם: **ואשא אתכם** – (מכילתא) זה יום שבאו ישראל לרעמסס שהיו ישראל מפורזין בכל ארץ גושן ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת נקבצו כלם לרעמסס ואונקלוס תרגם ואשא ואטלית יתכון כמו ואסיע אתכם תיקן את הדבור דרך כבוד למעלה: **על כנפי נשרים** – כנשר הנושא גוזליו על כנפיו שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על גביהם אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שמא ירוק בו חץ לפי שאין עוף אחר פורח על גביו לכך נותנו על כנפיו אומר מוטב יכנס החץ בי ולא בבני. אף אני עשיתי כן ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מצרים וגו' והיו מצרים זורקים חצים ואבני בליסטראות והענן מקבלם: **ואבא אתכם אלי** – כתרגומו: (אונקלוס) – וקרנית יתכון לפלחני. ויונתן – וקרנית יתכון לאולפן אורייתו:

<sup>כ</sup> עיין תרגום יונתן שם ובשם שבו ואחלמה-הדע"ה ח"ב דרוש ה' ענף ב' סימן ז'.

<sup>כב</sup> **להבין מה** שכתוב ואביא אתכם אלי עד כמה אלי עד כמעט ביטול היצה"ר וביטול הבחירה שהיה באותו ליל יציאת מצרים מגודל האור וקרבת ה' שאיר עליהם באותו לילה עיין לשם שבו ואחלמה-הדע"ה ח"ב דרוש ה' ענף ב' סימן ז'. – הענין דקריעת ים סוף שהוא סוד הלידה שהיה בליל ז' של פסח כמ"ש הרב. והיה נעשה אז כל הג' הבחנות כולם כי בליל א' של פסח הנה האיר והבריק אור גדול נפלא ונורא מקדושתו ית"ש על ישראל ונדחו כל הקליפות כולם והוסרו ונתעקרו מישאל וכמעט שהיה נתבטל אז מהם כח הבחירה ואלו שהיה נתעכב האור בהם עוד איזה זמן היה נתבטל היצה"ר מהם מכל וכל כי היה נודך גופם ג"כ. וכמ"ש התרגום יונתן בפ' יתרו בפסוק אתם ראייתם כו' ואביא אתכם אלי. כי באותו הלילה הופיע בהם אור קדושת בית המקדש ונתייחדו בו ושם אכלו את הפסח. והרי היה עומד להתבטל מהם מאז כל כח הבחירה לגמרי וכמו שאמרנו לעיל כי אלו שהתעכבו במצרים עוד רגע אחת היה מתבטל היצה"ר מכל וכל ולכן הנה נסתלק מהם האור הגדול הזה תיכף אחר יום א' של פסח ולא נשאר בהם רק רושם לבד.

<sup>כג</sup> **דהיינו שבזכות** תיקון הכללי זכו לואשא אתכם על כנפי נשרים, כי באמת אע"פ שכל ישראל היו שומרי הברית במצרים כמבואר במ"א, אע"פ"כ רק חמישית מכלל ישראל יצאו ממצרים והשאר מתו במכת חשך, נמצא שרק חמישית שהאמינו בצדיק משה רבנו נאמר בהם ואשא אתכם על כנפי נשרים דא צדיק, כי האמונה בצדיק גם היא תיקון הברית והוא תיקון גבוה יותר משמירת הברית שבלא הצדיק.

<sup>כד</sup> **כי כשהאמונה** היא חזקה, היא בבחי' ר"ת נפתחו השמים ואראה מראות אלקים, ואזי יודע שכל מאורעותיו לטובה מהקב"ה הי' נמצא מאד" (תהלים מו ב'). כי הקב"ה תמיד נמצא, רק האדם בלא מוחין נדמה לו שהקב"ה נסתלק, בבחי' אמר נבל בלבו אין אלקים. ובבחי' אין פחד אלקים לנגד עיניו.

<sup>כ</sup> עיין פל"ח אות יא לעיין בוהר בשלח דף סט צ"ל סא.

<sup>כז</sup> **פל"ח אות יא** – עיין זוהר בשלח ס"ט צ"ל סא. לא בעא קודשא בריך הוא למיהב להו אורייתא עד דקריבו בהדיה ובמה קריבו בהדיה בגילויא דרשימא דא וכו' לא קריבו ישראל לטורא דסיני עד דעאלו בחולקא דצדיק וכוו ביה וכו':



**ובזה תלוי פרנסה בלי טורח,** כי כפי תיקון הברית כן זוכה למוחזין ואמונה ובטחון/י<sup>12</sup> ומקבל פרנסתו מהקב"ה בלא טורח כדמצינו במדבר במן שירד לבני ישראל **שהוא בחי' (שם טז/כ"ח) לחם מן השמים** וכו' למען אנסנו וכו', דהיינו לחם בלא טורח אלא ישר מהקב"ה שנקרא שמים, אבל הוא תמיד עם תנאי של עמידה בנסיון הבטחון **היינו ע"י תיקון הכללי, שהוא תיקון הברית שהוא בחי' (משלי ל')/כ"ט) דרך הנשר בשמים** עיין מלבי"ם שהנשר רומז ליסוד הרוח. וכנ"ל שע"כ רומז לתיקון הברית כנ"ל שקושר את שומר הברית לשמים דהיינו להקב"ה, רומז שע"י תיקון הברית האדם מחובר לשמים ואזי פרנסתו מהקב"ה בלא טורח. **וזה (במדבר יא')/ל' והמן כזרע גד הוא,** ודרשו בתיקוני הזוהר **זרע גד דא טפה חוורתא (תיקונים תיקון כא ד' נב ע"ב [לא/כ"ב]),** טיפה רומז למוחזין הנזולין מן המח למטה, נמצא שהמן היה מאכל של מוחזין/י<sup>13</sup> **היינו בחי' ונוזלים מן לבנון, שזה בחי' תיקון הברית,** שמתבטל ממנו קללת בזעת אפיק תאכל לחם, **שבזה תלוי פרנסה בלי טורח [לד'/כ"ה], שהוא בחי'**

<sup>12</sup> **כמבואר בתורה עו** ע"ש שהביטחון נקרא הסתכלות בחיבור להקב"ה שע"ז עושה גבול לשפע לבוא בלא טורח. וצריך לזה חידוש המוחזין ע"י התקרבות לצדיק אמיתי ע"ו. ועיין לק"ה מו"מ ד' ביאור המדרגות בזה שככל שיש לו יותר בטחון כך צריך פחות השתדלות.

<sup>13</sup> **שמות פרק טז (ד) ויאמר ידוד אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אֶנְסֶנוּ הַלֵּל בְּתוֹרַתִי אִם לֹא:**

**פרש"י** - (ד) דבר יום ביומו - צורך אכילת יום ילקטו ביומו ולא ילקטו היום לצורך מחר (מכילתא): למען אנסנו הילך בתורת - אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט:

<sup>14</sup> **משלי ל' (יח) שְׁלֹשָׁה הָמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְאֶרְבַּע וְאוֹרְבַּעַהוּ) לֹא יִדְעֵתִים:** (יט) דָּרַךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם דָּרַךְ נָחַשׁ עָלַי צוּר דָּרַךְ אַנְיָה בְּלֵב יָם וְדָרַךְ גָּבֵר בְּעֵלְמָה:

**מלבי"ם** (יח-כ) שלשה המה - מראה להם טעותם, כי מי שם טבע ההולדה בכל הבע"ח, שע"ז וווגם יולידו כצלמם וכתבניתם וע"י טבע זו נשמרים המינים בכל הבריאה, והלא אין השכל משיג זאת אין יתהוה זה ע"י הווג, שכפי הנראה היה ראוי שלא ישאר ממנו רושם כלל, ובאר שכמו שבכל היסודות ימצאו פעולות שלא ישאר אחריהם שום רושם, כמו עפירת הנשר ביסוד האויר, והליכת הנחש על צור - העפר, והאניה במים - כן ראוי שיהיה דרך גבר בעלמה - שהוא ע"י חמימות יסוד האש, שלא יתהוה על ידו שום רושם, והלא ראינו שכן דרך אשה מנאפת שאכלה ומחתה פיה - ולא ישאר ממנו זיוג ותולדה עד שתוכל להכחיש גוף המעשה ולומר לא פעלתי און - מזה מבואר שהוא דבר אלהים שיסד כן בכלל הבריאה כי זה אינו בטבע החומר ההיולי והתמוגות היסודות, רק ע"י בורא כל בחפצו שצוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם שע"ז ישמרו המינים במציאות:

<sup>15</sup> **במדבר פרק יא (ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עניינו: (ז) והמן פָּרַע גַּד הוא ועינו פָּעִין הַבְּדֹלַח: (ח) שְׁטוּ הָעָם וְלִקְטוּ וְטַחְנוּ בְּרָחִים אֲוֹ דָבוּ בְּמִדְבָּרָה וּבְשָׁלוּ בְּפָרֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוּת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמָן:**

**מלבי"ם** - (ו) ועתה נפשנו יבשה, כאלו יחלום הרעב בכח המדמה שלו שאוכל בשר ובאמת אין כל, כי בלתי אל המן עניינו, שבאמת הוא רק מן לא בשר, וכן אמר בספרי (פסקא פ"ז) וחכ"א המן היה משתנה לישראל לכל דבר שרוצים אלא שלא היו רואים בעיניהם שנאמר אין כל בלתי אל המן עניינו, לעניינו אין לנו אלא מן בשחר ומן בערב: **(ז) והמן,** שב להודיע שני הענינים אשר היה במן אשר בעבורו נחלק העם בתאוה זו לשתי כתות, שהמן מצד עצמו לפי תכונת המקום אשר ירד משם כזרע גד הוא, שזה מורה אם על דקות חמרו היותו כזרע גד הדק מאד ולא היה צריך טחינה ובשול ושאר תקוני המאכל, ואם על השפע הרוחנית שנמצא בו מצד ענינו הרוחני דרשו חז"ל כזרע גד שמושך לבו של אדם כאגדה, שמבואר שהאגדות יש בהם פנימיות וסודות נעלמים אשר כוונו להסתירם מן ההמון, ועל היותו מוכן להתהפך לכמה גוונים אמר ועינו כעין הבדלח, כמו שהבדלח בהיותו גשם ספירי יתראו בו כל המראות המקבילות אליו, כן היה המן מוכן שימצאו בו כל הטעמים שכוונו אוכליו לטעום בו. אולם כ"ז היה רק לצדיקים, אבל: **(ח) שטו העם,** הוא כמו שפי' חז"ל בזה ובמדרש מלשון שטות, ע"י מה ששטו העם מדרך ה' ולא היו מוכנים לקבל צורתו הרוחנית כי היו רשעים. ע"כ נשתנה אצלם לגרעותא בשלשה דברים, [א] ולקטו שהוצרכו ללקטו הפך הצדיקים שירדו אל פתח בתיהם, [ב] וטחנו ברחים או דכו במדוכה ובשלו בפרור שמצד שנתגשם אצלם הוצרכו לתקנו ע"י הטחינה והבשול והדיכה עד שיהיה ראוי לאכילה, [ג] והיה טעמו המיוחד כטעם לשד השמן שלא התהפך אצלם לטעמים חלוקים ולא הרגישו בו רק טעם לשד השמן לבד:

<sup>16</sup> בדפים שלנו דף גר.

<sup>17</sup> **תיקון כא דף גר.** - ומפני עול מש"כ פָּרַע גַּד היינו דָּא יוֹנָה י' וְדָא י' ז' הוא יונה שהיא רומזת על הטפה שממנה נולדת הגשמה, ונרמזת במלת יו"נה, כי אות י' ליונה היא הטפה שזרקה מן הדעת לז"א, לך חוט השדרה שהוא סוד אות ו' ליונה, והטפה נכנסת בגולה והיא שם כנגד אורחות נ' ה' ליונה, ומשם יודלת ליסוד שהוא ל"ג הגדול, וזה שאמר **טפה חוורתא** אות י' היא טפה לבנה מן ההסד שנמשכת ביסוד, **דְּבִיָּה אֲשֵׁתִים ג"ד וְאֶתְעִבֵּי ג"ד** שבו נשלמת מלת ג"ד ונעשית ג"ד שהוא היסוד, (וכי נ"ד מספרה טו"ב הוא היסוד הנקרא טו"ב, כמ"ש ונעשית ג' ו' אמרו ליה כי טו"ב, וה"ל דר') **וְעֵל דָּא וְרַעָא דְאִיָּה י' דְאִיָּה טַפָּה קְדִישָׁא** ועל כן זה הזרע שהיא סוד אות י' שניסוד, שהיא הטפה הקדושה שממנה נבראות נשמות הצדיקים, **אָתְמֵר נֹאמֵר בַּהּ וְיָקָא אֶת יוֹנָה** להיינו את הטפה הקדושה **אֶל הַיַּבְשָׁתָּה, דְאִיָּה נִיבְקָא** שהיא הנקבה שהיינו המלכות, המקבלת את הטפה מיסוד זו"א ביסודה, **וּמַמָּה דְהוּת יַבְשָׁתָּה ה'** ואז ממה שהיתה המלכות יבשה בסוד אות ה', להיינו שהיתה טפלה אל סם יה"ו זו"א, **אֶתְקַרְיָא אֶרְ"ץ** עתה היא נקראת אר"ץ שמספיה אלהים לאלפ"י, ואז היא נקראת **לְאֶפְקָא יְרַעִין וְאִיבִין** להוילא זרעים ופירות, להיינו נשמות גדולות וקטנות של הצדיקים, הָדָא הוּא דְכְּתִיב זֶה שְׂכָוֹת וְיָקָא אֱלֹהִים לְיַבְשָׁתָּה אֶרְ"ץ ר"ל שנעשית מיבשה ארץ המוליאה פירות.

<sup>18</sup> **עיין רמב"ן** שמות טז ו' -ודע כי יש במן ענין גדול, רמזוהו רבותינו במסכת יומא (עה): לחם אבירים אבל איש (תהלים עח כה), לחם שמלאכי השרת אוכלין, דברי ר' עקיבא. והענין הזה שאמר רבי עקיבא הוא, שקיום מלאכי השרת בזיו השכינה, וכן דרשו (שמו"ר לב ד) ואתה מחיה את כלם (במחיה ט ו), מחיה לכלם ועליו נאמר (קהלת יא ז) ומתוק האור, ששיגו בו באור טוב טעם והמן הוא מתולדת האור העליון שנתגשם ברצון בוראו יתברך, ונמצא שאנשי המן ומלאכי השרת נזונים מדבר אחד.

<sup>19</sup> עיין זוהר ח"ב טב: ובתורה כג באריות

**מן, בחי' לחם מן השמים כנ"ל** וכמבואר בזוהר פרשת אחרי הנ"ל שהוא טל רוחני היורד מעתיקא סתימאה לזעיר אנפין הנקרא שמים וממנו יורד למלכות ולארץ בלבוש המן. אבל בלא תיקון הברית האדם הוא בפירוד מהקב"ה הנקרא שמים, ואזי חלה עליו הקללה דבזעת אפך תאכל לחם, דהיינו שנדמה לו שהפרנסה מהארץ **כי פרנסה שהוא בטירחא ובכבידות, הוא מחמת שלא תיקון תיקון הכללי, שהוא תיקון הברית** דהיינו שלא שומר את כוחותיו להוציאם רק לכבוד שמים, וכל כח אדם שיוצא לבטלה זה פגם הברית, וכיון שלא מקפיד על כוחותיו שלא יצאו לבטלה הוא טורח ומשתדל בפרנסתו יותר מהצורך, ועוד כיוון שפוגם בברית אין לו דעת ונופל לתאוות ממון שגורמת לו תמיד להרגיש חסר ממון וכאילו חייב לרדוף להשיגו בכל עת (כמבואר בתורה כג). וכמבואר בזוהר **כי מאן דזריק פירוין דנהמא עניות רדיף אבתריה** מי שזורק פירוין לחם (שמזלזל בהם) שר של עניות/לו רודף אחריו, **כ"ש מאן דזריק פירוין דמוחא** וכל שכן מי שזורק טיפי מוחו לבטלה שבעצמו מביא את העניות על עצמו (**זוהר פנחס דף רמד ע"א**) ול"ו/לח' והוא קל וחומר כי הזלזול בלחם אינו קשור באופן ישיר לפרנסה אלא הוא עונש, אבל הפוגם בברית פוגם באופן ישיר במוחו ומאבד את הדעת בידי.

**לה זוהר בשלה דף סב: -** ואמר כי אחר שנתקן שיעור קומת האילן בזמנותיו האלו, מיד **בההיא שעתא נטיף טלא קדישא מעתיקא סתימאה** כחותה עשה נטף טל הקדוש מעתיקא סתימאה שהוא מוחא סתימאה חכמה דל"ה הנקרא טל"ה דזולחא על עס עס צו סוד עס יו"ד ה"ה וז"ו שג"י ט"ל, ומליא לרישיה דזעיר אנפין ומילא את לאשו על ז"ה דהיינו את הג"ר שבו, **אתר דאקרי שמים** שהוא המקום הנקרא שמים, **ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא הוה נגיד ונחית מנא לתתא** ומה הטל על אור העליון הקדוש שהוא הארת מוחא סתימאה דל"ה היה נמשך ויורד המן למטה, כמ"ש הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, **וכד הוה נחית הוה מתפרש גלידין גלידין** (גלידין הוא משלש נגד שאם קדוש דק) וכשירד היה נפרש ונחלק גלדים גלדים, **ואקריש לתתא** ואחר כך היה נקשר ונתעבה בירידתו למטה כדי שיוכלו בני ישראל לאכול, **הדא הוא דכתיב דק כפפור על הארץ** פ"י שנקשר הדק דק ונעשה ככפור כשהגיע על הארץ, כי למעלה היה מציאות דק רוחני. ....

ואחר אכילתו ונמברך למלכא קדישא עלאה היה מברך ברכת הון למלך הקדוש העליון (כדאיתא במס' ברכות דף מח ע"ב, וז"ל משה תיקן לישראל ברכת הון בשעה שירד להם מן), ר"ל שהכרכה עלתה עד כח"ב שבו, כי ז"ה נקרא מלכא מלך הבינה, קדישא מלך החכמה, עלאה מלך הדין, **וכדין מתברך במעו** ואז היה המן מתברך במעו, **והוה מסתכל וידע לעילא** והיה מסתכל ויודע מה שיש למעלה כי המן לא היה מאכל גשמי שיעשה פרש ויעלה אדים שעושים מסך במוח מלדעת ומלהשכיל, לכן **ואסתכי בכמה עלאה** והסתכל בכמה עליונה היינו בפנימיות סתרי תורה, **ועל דא אקרון דור דעה** ועל כן נקרא דור המדבר דור דעה לפי שהיו משיגים בפנימיות התורה, **ואלין הון בני מהימנותא** ואילו היו בני האמונה, **והון אתיהיבת אורייתא לאסתכלא בה ולמנדע ארחה** ולהם ניתנה התורה להסתכל בה ולדעת דרכיה.

**ואינון דלא אשתכחו בני מהימנותא** ואילו שלא נמצאו בני אמונה **מה פתיב בהו שטני העם ולקטו ושואל מאי שטו** מה פירושו, ואמר **שטותא הוה נסבי לגרמייהו בגין דלא הוה בני מהימנותא** לקחו שטות לעצמם לפי שלא היו בני אמונה, **מה פתיב בהו וטחנו ברחים או דכו במדוכה וגו', מאן אטרה (דף סג ע"א) לון כל האי** מי הטריח אותם בכל זה, שהרי לא הוצרכו לכך **אלא דאינון לא הוה בני מהימנותא** אלא הם הטריחו עצמם לפי שלא היו בני אמונה.

**בגוונא דא אינון דלא מהימני ביה בקדשא בריה** הוא כעין זה הוא בכל הזמנים אלו שאינם מאמינים בהקב"ה, **לא בעאן לאסתכלא בארחי** אינם רוצים להתבונן בדרכיו **ואינון בעאן לאסתחא גרמייהו כל יומא פתר מוונא יממא ולילי** והם רוצים להטריח עצמם כל יום אחר המזונות ימים ולילות, מפחד דלמא לא סליק בידיהו פתא דנהמא שמה לא יעלה בידם פת לחם, **מאן גרים לון האי** מי גרם להם כל זה, **בגין דלאו אינון בני מהימנותא** לפי שאינם בני אמונה ואינם בוטחים בהקב"ה, ועולה בדעתם כי בכחם ועוצם ידם הם מבינים להם מזונותיהם, ואדרבה לפעמים אינו עולה בידם די צרכם, אבל אם היו מאמינים בהקב"ה ובוטחים בו והיו עובדים את בוראם ועסק המזונות היה להם טפל אז היה הקב"ה ממציא להם מזונות בהכנה טובה ובקלות.

**אוף הקא** אף כאן במן כתיב **שטני העם ולקטו פירוש שטו, בשטותא דגרמייהו בשטות של עצמם, ובעאן לאסתחא עלייהו** ורצו לטרוח עליו **הדא הוא דכתיב וטחנו ברחים** אבל פתר **כל טרחה דא לא סליק בידיהו אלא כמה דכתיב** אחר כל הטרח הזה לא עלתה בידם אלא כמו שכתוב **והיה טעמו כטעם לשד השמן, ולא יתיר** ולא עלתה בידם יותר מלטעום בו אלא כטעם לשד השמן ולא כל הטעמים הנ"ל, **מאן גרים לון האי** מי גרם להם כל זה, **בגין דלא הוה בני מהימנותא** לפי שלא היו בני אמונה.

**לו זוהר פנחס דף רמד: -** ובגין דא, מאן דמזלזל בנהמא וזריק ליה בארעא, עניותא רדיף אבתריה, וחד ממנא אתפקד על דא, ואיהו רדיף אבתריה למיהב ליה עניותא, ולא יפוק מן עלמא עד דיצטרין לבריון, ועליה כתיב (איוב טו כג) נודד הוא ללחם איה, נודד הוא ויהך מטלטל וגלי מאתר לאתר ללחם איה הוא, ולית [דף רמד:] מאן דישגח עליה, הדא הוא דכתיב איה, מאן דירחם עליה, בגין דלא ישבח:

<sup>11</sup> ע"ש בוהר וברע"ט, וברע"ט דף רעב. ובתיקון טו דף ל:

**לח זוהר פנחס דף רמד: רע"מ -** אמר רע"מ **מאן דמזלזל בפרורין דנהמא** מי שמזלזל בפרורים של לחם, **וזריק לון באתר דלא אצטריך** וזריק אותם במקום שאינו ראוי, **האי** העניות רוף אחריו כמו שכתוב לעיל בוהר, **כל שפן מאן דמזלזל בפרורין דמוחא** כל שכן

מי שמזלזל בפרורים של המוח, **דאינון טפין דנרע** שהם טפות של זרע, **דזריק לון בארעא** שזורק אותם על הארץ, ר"ל שמשחית דרכו על הארץ ודאי שיענש בעניות רח"ל, **דאתמר בהון שנאמר בהם,** **פי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, או דזריק לון או שזורק את הטפות בנדה, או בבת אל נכר, או בשפחה, או בזונה.**

**וכל שפן וכל שפן מאן דמזלזל בפרורין דנהמא דאורייתא** וכל שכן מי שמזלזל בפרורי לחמה של תורה, דהיינו שמוסר סתרי תורה למי שאינו הגון, שהוא חמור יותר מהוצאת זרע לבטלה, **דאינון** שהם הסודות הנאמרים בענין קוצי אטון ונתגי אטון קוצי האותיות ותגי האותיות, **דאתמר עלייהו** שעליהם נאמר (מס' פ"א מט"ה י"א) **כל המשתמש בתנא חלף** פ"י שנענש במיתה בידי שמים.

**כל שפן מאן דמסר ריון דאורייתא** כל שכן מי שמוסר סודות התורה, **וסתרי קבלה, וסתרי מעשה בראשית, או סתרי אטון דשמא מפרש** או סתרי אותיות של השם המפורש, **לאנשים דלאו אינון הגונים** לאנשים שאינם הגונים, דהיינו דשליט עלייהו יצר הרע אשה זונה ששולט עליהם היצר הרע שהוא סוד אשה זונה, **דאתמר עליה** שנאמר עליה, **פי בעד אשה זונה** מי שבא על אשה זונה, **עד כפר לחם** על ידי זה ידע עד כפר לחם, ר"ל שישתכח ממנו התורה הנקראת לחם, ומפרש **לחם אלא כ"ב אטון דאורייתא** ולא נקרא לחם אלא הכ"ב אותיות התורה, כנגד לחם חטה שגוי כ"ב, **ולית כפר** ואין הכונה מש"כ "ככר" **אלא אפילו הלכה אחת** שלא ידע אותה כראוי. (מפרשים)

**וזה** רמוז בפסוק (**ויקרא יט**)<sup>ט</sup> "לא תאכלו על הדם, לא תנחשו ולא תעוננו", דלכאורה אין קשר בין הרישא לסיפא<sup>מ</sup>, ורבנו מבאר עפ"י הנ"ל שע"י עוון ופגם הברית שהשכינה פונה מבעלה, אזי הנחש (בחי "לא תנחשו") מושך אותה אליו ומטיל בה זוהמה דהיינו דם נדה שהוא בחי' עת רעה (בחי' "לא תעוננו"), ואזי כיון שהשכינה בבחי' "על הדם" אזי נפרדת מבעלה שע"י היא בלא דעת ואזי "לא תאכלו" בנקל אלא בטורח הפרנסה, וזהו **לא תאכלו**<sup>מא</sup> בנקל אלא בטורח הפרנסה **על הדם, היינו על ידי הדמים** [מב]<sup>מי</sup> שגרם לה ע"י פגם הברית **שהם גורמים לשכינה בחי' דם נדה, בבחי' שע"י נקראת עיר הדמים** כנ"ל, **בבחי' מדוע אדום ללבשיך**<sup>מד</sup> כנ"ל, **בבחי' שנמצא רבב על בגדיו, היינו ע"י פגם הברית שהוא בחי' פגם כלליות הגידין שזהו בחי' פגם הבגדים כנ"ל** שפגם כלליות הגידין הוא פגם הברית ואזי לא נמשך לבנונית לגידין שהם לבושי דם הנפש ואין לה שמירה ואזי הנחש מושך אותה אליו ומטיל בה זוהמת דם נדה ואזי בעלה נפרד ממנה, ואזי אין דעת, **ע"י לא תאכלו, היינו פרנסה בטורח** בחי' שטו העם ולקטו, בשטותא כמבואר בזהר, שנדמה שהלחם לא מן השמים ובלא טורח לא יגיע<sup>מיה</sup> :

סדר המהלך נראה שהובא כאן שלא כסדר, וצ"ע האם באמת אין חילוק בין הרבב על בגדו לדם נדה או שיש חילוק כפי שהבנתי באות ג' שתחילה העוון עושה רבב על בגדי השכינה וכן רבב על בגדו הוא עוון שעושה רבב על בגדה, וזה בחי' פגם הברית והוא בחי' פניה ופירוד מצד השכינה, ואזי נופלת עוד מהמוחין ומאבדת את שמירת הבגדים, ואזי מושך אותה הנחש ומטיל בה זוהמת דם נדה ואזי נפרדת מבעלה ממש כימי נדת דותא. ואזי נופלת לגמרי תחת מלכות דסט"א שפחה כי תירש גבירתא בחי' עת רעה.

**וזה לא תנחשו ולא תעוננו**, כל אלה היו דרכים אצלם בהגדת עתידות בסורם מדרכי רוח טהרה ונבואה לדרכי רוח הטומאה (ספורנו) ונותנים כח לסט"א לנחש הקדמוני<sup>מיו</sup>, נמצא **שהם גורמים בחי'**

<sup>ט</sup> **ויקרא פרק יט** (כו) לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו:

**פרש"י** - (כו) לא תאכלו על הדם - להרבה פנים נדרש בסנהדרין (סנהדרין סג) אזהרה שלא יאכל מבשר קדשים לפני זריקת דמים ואזהרה לאוכל מבהמת חולין טרם שתצא נפשה ועוד הרבה: **לא תנחשו** - (סנהדרין סו) כגון אלו המנחשין בחולדה ובעופות פתו נפלה מפיו צבי הפסיקו בדרך: **לא תעוננו** - לשון עונות ושעות שאומר יום פלוני יפה להתחיל מלאכה שעה פלונית קשה לצאת:

<sup>מ</sup> **עיין רמב"ן** שם שגם לא לאכלו על הדם הוא איסור כישוף כי הוא למד מעניינו הסמוך לו - וזה לשונו - ועל דרך הפשט, הוא מין ממיני הכישוף או הקסמים כי הוא דבר למד מענינו, והיו שופכים הדם ומאספים אותו בגומא והשדים מתקבצים שם כפי דעתם ואוכלין על שולחנם להגיד להם העתידות וכאשר היו ישראל עם שאול במחנה ההוא היו מתפחדים מאד מן הפלשתים, ולא היה שאול עושה דבר בלתי שאלת אורים ותומים כמו שנאמר (שם פסוק לו) נקרבה הלום אל האלהים, והעם היו שואלים בשדים או בכשפים לדעת דרכם ומעשיהם ואוכלים על הדם לעשות המעשה ההוא ולכך אמר הכתוב ויגידו לשאול לאמר הנה העם חוטאים לה' לאכול על הדם ויאמר בגדתם, לומר הנה השם עשה לכם תשועה גדולה היום ואתם שואלים ללא אלהים, בגידה היא זו ועוד אפרש איסור מעונן ומנחש (דברים יח ט):

<sup>מא</sup> **ויתפרש גם** לא תאכלו כפשוטו שלא לאכול בתאוה כי גורם דם נדה לשכינה, כי כשלא אוכל לשובע הנפש, אזי נותן כח לחיצוניים וגם זה בחי' פגם הברית, ועוד כי עיכול המזון הוא כח הגוף וכשאינו לשם שמים וכ"ש יותר מצרכו הוא כח לבטלה.

<sup>מב</sup> עיין פל"ח את ז'

<sup>מג</sup> **פל"ח את ז'** - (שם אות ה'), לא תאכלו על הדם וכו' (כי אכילת ישראל אסור להיות מבחינת התגברות הדמים, שאז הקדושה בבחינת עניות ושפלות והשפע הולכת אל החיצונים רחמנא ליצלן, שזה בחינת שליטת השפחה בישא עת רעה, ואכילת ישראל אסור להיות בבחינה זו רק מבחינת דם נעכר ונעשה חלב):

<sup>מד</sup> בתורו ומתורו - ללבושיך

<sup>מה</sup> **עיין בזה בתורה עו** ביאור עניין האמונה ובטחון שהיא הסתכלות אל הקב"ה תמיד בבחי' עיני כל אליך ישרו ובחי' לישועתך קוינו כל היום, שההסתכלות אליו עושה כלי לשפע, וההסתכלות תלויה בתיקון הברית דהיינו הברית קשר עם הקב"ה, נמצא שבאמת מי שאינו בברית ואינו בהסתכלות ותקוה רק מה' אין לו כלי לשפע ובלא השתדלות לא תיהיה לו פרנסה כלל. אבל אינו כן אלא שבלא ברית אזי הוא תלוי בטבע כפי סדר הטבע לטוב או למחסור כמבואר בתורה יז תנינא. אבל עיקר הפגם הוא הדמיון שבלא טרחה הוא ימות ברעב. וגם מה שיש לו נדמה לו תמיד שצריך יותר. וטרח לבטלה בלא שירויח יותר ממה שנקצב לו בראש השנה. ועיין לק"ה מו"מ הלכה ד' שם מבאר שההשתדלות בפרנסה צריך כל אחד רק עד כמה שחסר לו בבטחון, ולא יותר. דהיינו רק להשלים את חסרון הבטחון כל אחד לפי מדרגת הבטחון שלו ע"ש.

<sup>מו</sup> **שפתי כהן** - לא תנחשו ולא תעוננו. לא תעשו עצמכם נחשים, שכל מי שהולך אחר נחוש סוף נעשה נחש מזיק הבריות, כמו שאירע לבלעם הרשע, כדאיתא בזהר פרשת בלק (ח"ג קצ"ד). .... והכי מת בלעם ולא אתקבר לעלמין וגרמוי כולדו אתרקבו ואתעבידו כמה חויין מוזהמין מזיקי שאר בריין, ואפילו תולעים דהוו אכלי בשריה אתהדרו חויאן עד כאן. הרי לך שאחר שהלך אחר נחש עונשו הוא התולעים שנתהוו מבשרו יהיו נחשים מזיקי הבריות, לזה הזהירה תורה לא תנחשו קרי ביה לא תנחשו לא תגרמו לנפשכם ולבשרכם שיעשו נחשים מזיקי הבריות, וכן אמרו חז"ל (בבא קמא ט"ו). על מי שלא כרע במודים לסוף שבע שנים נעשה שדרו נחש, הזהירה גם תורה על זה שלא יגרם לעצמו לבוא לזה:

**נחש משיך לה לגבה<sup>מ</sup>** נחש מושך אותה אליו ואטיל בה זהמא דם נדה, שע"ז הפירוד מבעלה ואזי שפחה תירש גבירתא וגורמים עי"ז **שליטת השפחה בישא שהיא עת רעה**.  
**וזה לא תנחשו**, נחוש לשון נחש/מ"ו **שלא לגרום ח"ו נחש משיך לה לגבה<sup>מ</sup>** ואטיל בה זהמא וכו' דם נדה כנ"ל.

וסמיק ליה **ולא תעוננו**, שהוא לשון עת ועונה כפרש"י שם, היינו שלא לגרום ח"ו לנשיכת הנחש שע"ז **שליטת העת רעה של הכ"ח עתים/ג**, וכן"ל שעת רעה היא פגם הדעת שנדמה לו שיש עת רעה ויש עת טובה הפך הדעת שכל מאורעותיו לטובה :

**וזה שבקש יעקב** אבינו בדרכו לחרן מהקב"ה **בראשית (כח)/י"א** וידר נדר לאמור אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, וטעם שביקש יחדיו לחם ובגד **כי זה תלוי בזה**, כי פרנסה תלוי בבחי' בגדים לבנים דהיינו שיעקב אבינו ביקש שלא יפגום בבגדים ועי"ז לא תיפגם פרנסתו, דהיינו שלא יגרום החטא שיהיו ח"ו בגדיו בבחי' רבב על בגדו בבחי' דם נדה הגורם פירוד בין קודשא ב"ה ושכינתיה, כי כשהבגדים ללא רבב אזי גם הלחם מן השמים כנ"ל, והפרנסה בלא טורח :

**וזה רמוז בפסוק (ישעיה כג)/י"ב** כי ליושבים לפני ה' יהיה סחרה **לאכול לשבעה ולמכסה עתיק** פשט הפסוק הוא אחרי נבואת הפורענות על צור שהייתה עיר מסחר גדולה סמוכה לצידון ולארץ

<sup>מ</sup> בדפ"ר - לגבה, וכן בתקפא ובכל המהדו - לגבה, ובמנוקדים - לגבה, חקני אגיש קראו משיך לה לגבה ג' בפתח ב' בקמץ, (וצ"ע מלשון הזוהר בראשית נג. וכי תשא קצד: משיך לה לגביה והפ"י שהנחש מושך אותה אליו)

<sup>מ</sup> **עיין זוהר ויקהל טו:** - ואי אכיל עד לא צלי צלותיה לאתיישבא דמא על אתריה, הא איהו כמנחש ומעונן, בגין דהא איהו ארזיה דמנחש, לסלקא לטטרא אחרא ולמאכא טטרא דקדושה. אמאי אקרי בר נש ההוא דאשתדל בההוא סטרא מנחש מוע נקא מי עמשלל נסטלא לחלא מנחש, ומחץ על דאשתדל בההוא נחש לאתקפא חיליה ולאתגברא על עמשלל נחש הקלמוני סטרא סט"מ לחוק ולאגני טומו, ודא איהו כמאן דפלח לאלהים אחרים, וכן האי פלח לההוא חילא דדמא ון זי עאולל לפני תפלתו עוזל נחמ הס סטרא סטטלא לחלא, ולא פלח ליה לקודשא בריך הוא, לאתקפא טטרא דנשמטא טטרא דקדושה.

<sup>מ</sup> בדפ"ר - לגבה, וכן בתקפא ובכל המהדו - לגבה, ובמנוקדים - לגבה, חקני אגיש קראו משיך לה לגבה ג' בפתח ב' בקמץ, (וצ"ע מלשון הזוהר בראשית נג. וכי תשא קצד: משיך לה לגביה והפ"י שהנחש מושך אותה אליו)

<sup>י</sup> **כנ"ל שביארנו** שכח עתים בחי' כח ימי החודש יד מילוי הלבנה ויד מיעוט הלבנה. וכשהיא במילוי אזי סכנת הקטרוג, שנדמה לאדם שאינו נצרך להקב"ה ואזי אמרה לה דיבור אחד המתפרש לשנים לכי מעטי עצמך וללבנה אמר שתתחדש, כי המיעוט הוא סיבה לחדוש בבחי' ירידה תכלית העליה. והם ג' בחי' אחת בחי' עוה"ב ששניהם קומה אחת ואעפ"כ היא מחזיקה עצמה מקבלת בלא קטרוג, ושניה - אחר הקטרוג שמתמעטת ובוה המצב הטוב הוא שתופסת את המיעוט כהתחלת ההתחדשות. והמצב הרע עת רעה שתופסת את המיעוט כחושך וירידה ונפילה ועצבות וחסרון.

<sup>יא</sup> **בראשית פרק כח (כ)** וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הנה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש:

**פרש"י** - ונתן לי לחם לאכול - כמו שאמר כי לא אעובך והמבקש לחם הוא קרוי נעזב שנאמר ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם (תהלים לז):

**רמב"ן** - (כ) אם יהיה אלהים עמדי לשון רש"י, אם ישמור לי הבטחות הללו שהבטיחני וטעם התנאי, שלא יגרום החטא וכך אמרו בבראשית רבה (עו ב) רב הונא בשם ר' אחא, הנה אנכי עמך, וכתוב אם יהיה אלהים עמדי, אלא מכאן שאין הבטחה לצדיקים בעולם הזה:

**שפתי חכמים** - וא"ת כיון שרש"י בא להוכיח ההבטחות מן המקרא היכן הבטיחו נמי על בגד ללבוש, וי"ל כיון שהבטיחו על הלחם ודאי שהבטיחו נמי על בגד ללבוש, כמו שאמרו חז"ל (ב"מ נב.) עשיק לגבך ושוי לכריסך, פירוש זבין בגדים יקרים ועשיק ממוןך בשביל בגדים, ושוי לכריסך פירוש אבל לכריסך אל תזבן אלא בשויה ולא ביוקר מכדי דמיה, ואמר נמי בפרק כיסוי הדם (חולין פד ע"ב) לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו וילבש ויתכסה כפי מה שיש לו, וכיון שהקב"ה הבטיחו על הלחם לאכול א"כ ודאי הבטיחו נמי על בגד ללבוש, דאל"כ היה צריך לצמצם ממאכלו כדי ליקח בגדים ונמצא שלא יהיה לו לחם לאכול והקב"ה הבטיחו על הלחם לאכול. (מהרא"י):

<sup>יב</sup> **ישעיה פרק כג (יז)** והיה מקץ שבועים שנה יפקד ידוד את צר ושבח לאתננה ונתת את כל ממלכות הארץ על פני האדמה: (יח) והיה סחרה ואתננה קדש לידוד לא יאצר ולא יחסן כי לישבים לפני ידוד והיה סחרה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק:

**פרש"י** - (יח) קדש לה - עתידים צדיקים לבו אותה כשיבא מלך המשיח. לא יאצר - להיות אוצר. ולא יחסן - לא ינחילנה לבניהם. למכסה עתיק - למלבושי גוי, עתיק משובח כמו ידברו עתק (תהלים צד):

**מצודות דוד** (יח) סחרה ואתננה - הוא כפל ענין במ"ש. קדש לה - מאשר תרויח תקדיש ממנו לשם ה'. לא יאצר - לא יונח הריח בבית האוצר. ולא יחסן - כפל הדבר במ"ש. כי ליושבים וכו' סחרה - ריח סחרה הקדיש לכהנים היושבים לפני ה' בבית המקדש. לאכול לשבעה - להיות להם למאכל עד כדי שביעה ולכסות חזק וחשוב:

**מצודות ציון** - (יח) יחסן - ענינו כמו אוצר וכן חוסן ויקר יקחו (יחזקאל כב). ולמכסה - עתיק - ענינו חזק וחשוב וכן הון עתק (משלי ח):

ישראל<sup>11</sup> שתחרב, מסיים שם שאחרי שבעים שנה היא תיבנה שוב ותחזור לגדולתה, ולעתיד לבוא כל המסחר שבה יהיה קדש לה' לא יבוא לבית האוצר שלה אלא יהיה ליושבים לפני ה' לאכול ולבגדים חוקים וחשובים. ורבינו דורש טעם הסמיכות האוכל לבגדים כנ"ל שע"י תיקון הברית מתקנים הבגדים שיהיו בלא רבב ועי"ז הפרנסה לשובע בלא טורח. עוד אפשר לפרש שלמכסה עתיק רומזו שעתיק מאיר במכסה דהינו בבגדים דהיינו כשזוכה שעתיק מאיר לחכמה ובינה ומהם נוזלין מן לבנון לז"א ולמלכות שע"ז הבגדים לבנים אזי זוכה לאכול לשבעה שביעת הנפש וזוכה לחם מן השמים בלא טורח :

בגמ' (פסחים ק"ט.) ובזוהר (אחרי מות עט. שיובא לקמן בד"ה ביומוהי דרשב"י) מבאר "למכסה עתיק" שהם דברים שכיסה עתיק יומין, דהיינו סודות התורה, ולפי דברי רבנו שם אפשר לפרש כאן עוד סמיכות האכילה למכסה עתיק שכשיש תיקון הברית והדבור מתקבל אזי מותר לגלות סודות התורה ואזי גם הפרנסה בלא טורח אלא לחם מן השמים.

## ויעקב שהמשיך לבנונית, בבחי' שעשה יעקב אבינו מעשה קל לפרנסתו כדי שיוולדו בצאנו עזים

נקודים וטלואים (בראשית ל')<sup>12</sup> ויקח מקל לבנה וכו' ויפצל בהן פצלות לבנות מחשוף הלבן [יהי/נו] הפשט שקילף קצת מקליפת המקלות בצורת כתמים לבנים כדי שהצאן יראה וילדו נקודים וטלואים. ולפי הזוהר<sup>13</sup> כיוון בזה לקיים מצוות תפילין מוחין, דהיינו להמשיך מוחין מהלובן העליון בחי' נוזלין מן לבנון מלבונא דמוחא, ועשה זאת דייקא בזמן זיווג הצאן<sup>14</sup> ע"י תיקון הכללי שמעולם לא פגם בו, כמ"ש

<sup>11</sup> זה פשט הפסוקים אבל בבראשית רבה (ב"ר סא ז') אמרו חז"ל כל צור שכתוב בכתוב מלא הכוונה למדינת צור וכל צר שכתוב בכתוב חסר הכוונה לעיר רומי הרשעה ובפרק כג בישעיה כולו מדבר על מפלת של צר שהיא רומי הרשעה. וכן כתב המהרש"א בפסחים ק"ח: (ח"א ד"ה שס"ה). אמנם כאמור עפ"י הפשט הכוונה גם כאן לצור הסמוכה לישראל שנענשה על שהיו לוקחים ילדי ישראל ומוכרים אותם לעבדים כמבואר ביובאל פ"ד, ועל ששמחה במפלת ישראל כמבואר ביחזקאל פרק כו. עיין ביאור מעם לעז בהקדמתו לפרק כג בישעיה.

<sup>12</sup> בראשית פרק ל' (לו) ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולזו וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות מחשוף הלבן אשר על המקלות: (לח) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים אשר תבאן הצאן לשותות לנכח הצאן ויחמנה בבאן לשותות:

פרש"י – (לו) מקל לבנה – עץ הוא ושמו לבנה כמה דתימא (הושע ד) תחת אלון ולבנה ואומר אני הוא שקורין טרימב"ל שהוא לבן (עופענהאלץ). לח – כשהוא רטוב: ולזו – ועוד לקח מקל לזו עץ שגדלין בו אגוזים דקים קולדרי"י בלע"ז (האזעלנוס שטרורף): וערמון – קשטיני"ר בלע"ז (קאסטאניס בוים): פצלות – קלופים קלופים שהיה עושהו מנומר: מחשוף הלבן – גלוי לובן של מקל. כשהיה קולפו היה נראה ונגלה לובן שלו במקום הקלוף:

רד"ק (לו) ויקח וגו', לא עשה יעקב זה בשנה ראשונה אלא ממנה ואילך, והמקלות לא היה משים לצאן לבן כי אם לחלקו המגיע מן הנוזלים בשנה ראשונה שהם עקודים נקודים וטלואים, ולאותם שהיו שלו היה משים המקלות כדי שלא יולידו אלא כדמות הפצלות, שאם היו מולידים צאן יעקב עזים שלא היו נקודים וטלואים יחשדנו לבן כי נגבם יעקב מהצאן שלו, כן פירש אדני אבי ז"ל, כי רבים תמהים על יעקב אבינו שהיה צדיק איך היה עושה דבר רמאות בצאן לבן להרבות חלקו. לבנה, הוא עץ שגורתו לבן ולקח אותו כדי לפצל הפצלות בעודו לח, וכן לקח מקלות לזו וערמון לחים כי אלו יהיה מחשוףם לבן יותר מאחרים, וכאשר היה מסיר הקליפות נשאר מקומותיהם חשופות והם לבנות, והפצול הוא הסרת הקליפה, ולזו וערמון ידועים:

<sup>13</sup> עיין לק"ה פטר חמור ב' וזוהר ח"א דף קכב.

<sup>14</sup> אוצרות חיים ש' מוחין דצלם (ובעץ חיים ש' כג פ"ד) ודע כי כל בחינת אותה החוורא והלבנינות שבאחורי העורף דועיר וכל לבנינות אחורי הגוף והכתפין שלו כולו הוא בחינת אלו הרגלים של אימא אשר הם מכלל בחינת הכתר שלו המקיף את הזעיר באופן שכל אותה החוורא הנו' באדרת נשא שיש למעלה בגולגלתא וכן אותה החוורא המתפשטת באחוריים הכל הוא בחינת הכתר הנזכר הכותר ומקיף את הזעיר, וז"ס מ"ש באדרת נשא דף קכ"ח ב' על בחינת א"א וז"ל, ומהאי גולגלתא נפיק חד עיבר חוור דנחית לגולגלתא דז"א וכו', כי ודאי היא יורדת דרך אחורי רישא דא"א. ודע כי על הלבנינות הוזה שהיא בחינת הכתר הנזכר שהוא סיום הרגלים של התבונה החיצונית נמשך ומלביש עליהם בחינת חד קוצא דשערי הנמשך מראש זעיר דרך ערפו בין ב' כתפין כנו' באדרת נשא דף קכ"ט ונמשך ג"כ (נ"א – כ"כ) עד החוזה דזעיר כדי לכסות (נ"א – לכסותו) הכתר (מש"כ) מחשוף הלבן אשר שם, ולכן נמשך קוצא דשערי דרך האחור. ועוד טעם ב' כדי שלא לכסות הפנים של זעיר לכן נמשך דרך אחוריו.

<sup>15</sup> זוהר ויצא דף קסב. – בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא עמודא דאמצעייתא נשעה שתוקתא לקבל שפע מזוהר העליון של מעלה והיינו מו"ח הגקרא עמודא דלמעליה, יעקב שלמיא אז יעקב איש חס המושכס בז"א, נטל אינון מקלות לקח אותם המקלות, דהיינו מקל לבנה כסוד החכמה, לח כסוד הבינה, ערמון כסוד הדעת הכלולה מחו"ג, שהם תפלין דרישא סוד ד' פרשיות של התפלין של ראש סוד ד' מוחין, ברהטים, אתר ודוכתא דדיורי תפלין והמשך והלביש אותם עם נה"י דאימא כחלת חללי דגולגלתא דז"א שהם סוד ד' כתי התפלין, ומחבא נטלי נהורא וזווא פל חילין ומשריין עלאין ומאלו המוחין נוטלים ומקבלים אור חיו כל זכאות ומחנות העליונים, אינון דמתקשרין לעילא ומתקשרין לתתא אותם המלאכים שהם מתקשרים למעלה ולמטה, פין דאינון נטלין מגז דהשין שקתות המים כיון שהם נוטלים משפע המוחין המתפשטים בחור הו"ק שהם סוד שקתות המים, פדין אינון הו"ו מקורין ומבויעין לנחתא לתתא ולמיהב לבולא אז הם נעשים מקומות ומעיינות להוידע השפע למטה ולתת מהם לכל עולמות צי"ע, ולכל שרי האומות של מעלה. (מק"מ ומפרשים)

<sup>16</sup> בפשט נחלקו אם נתעברו בנס ע"י המים או שהמקלות רק גרמו להם לחזור לאחוריהם אל הזכרים ולהוליד בדומה למה שראו, כמבואר בפרש"י בפסוק הבא ד"ה ויחמנה) עכ"פ כיון שנעשה עיבור בעזרת מחשוף הלבן רמז יש כאן שמחשוף הלבן רומז לבחי' ברית שעל ידו ההולדה

גם בלקוטי הלכות עפ"י זוהר מבואר שהמקלות שבהם היה מחשוף הלבן על ידם קיים יעקב מצות תפילין שכידוע הם בחי' המשכת מוחין גבוהים בחי' המשכת לבנונית הנ"ל. ועיין לעיל תינוק יונק משדי אמו מבואר בוהר פנחס רנח שרומז לתפילין.

שאמר לפני הסתלקותו על ראובן בנו הבכור (**שם מט/נט**) **ראשית אוני** דהיינו שהוא נולד מכוח ההולדה הראשון/סו שלו, דהיינו שמעולם לא פגם בברית, ועל כן **נאמר בו (שם כה/סא) יושב אוהלים**, דהיינו שתמיד היה מחובר בברית עם הקב"ה שנקרא אוהל היינו בחי' שמים, כמו"ש (**ישעיה מם/כב**) הנוטה כדוק שמים וימתחם כאוהל לשבת פי' שהקב"ה מתח את השמים כמו אוהל על העולם כמו אהל של יושבי אהלים, שיהיו מסתכלים בשמים/סו ומחברים אליו בברית, היינו שיעקב אבינו זכה **לבחי' נידן דרך הנשר בשמים**, דהיינו יסוד דועיר אנפין כי נשר דא רוחא דהיינו תיקון הברית בחי' צדיק יסוד עולם, ושמים בחי' הקב"ה זעיר אנפין, וזה **בחי' זוהר הרקיע סה/סו**, כי רקיע בחי' זעיר אנפין כנ"ל וזוהר בחי' ברית **בחי' לשון של זהורית, שמלבין עוונותיהן והרמים של שס"ה גידין, בבחי' (שם א') אם יאדימו כתולע כצמר יהיו פי' אפילו אם עוונות ישראל יגרמו בחי' דם נדה לשכינה כמו תולעת השני שהיא אדומה אזי ע"י יום הכפורים שמכפר יהפכו ללבן כצמר, ולפי**

**עפ"י כתבי הארז"ל** שנקודים רומז לעולם שבו היה שבירת הכלים אולי אפ"ל שהטלואים שנולדו ע"י המחשף הלכן כמבואר כאן (העמק דבר) רומז לעולם התיקון, כי טלאי לשון תיקון. וכן כל התורה כאן מדברת מתיקון דייקא, שלא נוכר שמירת הברית אלא תיקון הברית וכן הכל מדבר מתיקון שאחר שנעשה רבב על בגדו כנ"ל.

<sup>ט</sup> **בראשית פרק מט (ג)** ראובן פְּכָדִי אֶתָּה פְּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יִתֵּךְ וְיָתֵךְ וְיָתֵךְ עֵו:

**פרש"י** – (ג) וראשית אוני – היא טפה ראשונה שלו שלא ראה קרי מימיו (ב"ר): אוני – כחי כמו (הושע יב) מצאתי און לי (ישעיה מ) מרוב אונים. ולאין אונים: יתר שאת – ראוי היית להיות יתר על אחיך בכהונה לשון נשיאות כפים: ויתר עו – במלכות כמו (ש"א ב) ויתן עו למלכו. ומי גרם לך להפסיד כל אלה:

<sup>ס</sup> **אע"פ שהטבע** הוא שיחוד ראשון רק עושה אותה כלי, נהגו הראשונים למעך באצבע כמבואר שער הכוונות דרוש ג' מדרושי הלילה. ועי"ש שמן ששון דרוש ו' מדרושי ק"ש אות מא שכתב לעין ע"ח שט"ז ספ"ה (ושם מ"ש אות ח' דאין רוחא דבגווה ע"י אצבע יע"ש)

<sup>סא</sup> **בראשית פרק כה (כו)** וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֵה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים:

**פרש"י** – ישב אהלים – אהלו של שם ואהלו של עבר:

**רבנו בחיי** – ועוד יש להתבונן שהיה ראוי לומר יעקב איש אמת כיון שמדתו אמת, ממה שאמר הנביא (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב, אבל הוסיף ביאור במלת תם שהיא רומזת על מדת אמת, ורומזת עוד שהוא המכריע, מלשון תיומת שהוא אמצעית בין העלין לימין ולשמאל, וכבר ידעת כי מספר יעקב עם ארבע אותיות עולה ק"ף, ואמר רבי עקיבא ק"ף זה הקב"ה, והבן זה: **יושב אהלים**. על דרך הפשט של שם ועבר, ועל זה נאמר יושב אהלים. ועל דרך הקבלה יושב אהלים אהל של מעלה ואהל של מטה, שכבר ידעת שצורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד והנה זה כאילו אמר יושב כסא:

<sup>סב</sup> **ישעיה פרק מ (כב)** הַיֹּשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ וַיִּשְׁבֶּיהָ פְּחָגְבִים הַנוֹטָה כְּדֹק שָׁמַיִם וַיִּמְתַּחַם כְּאֹהֶל לְשָׁכֶת:

**רד"ק** (כב) היושב – כאלו אמר על השמים כי הם חוג הארץ כמו שיעשה אדם במחוגה העגולה כי למחוגה יש שתי אצבעות האחת יעמוד ובשנית יקיף העגולה והנה הנקודה בתוך העגולה והארץ כמו הנקודה כי היא התחתון שבעגולה והשמים סביב הארץ כמו העגולה, ואמר היושב דרך משל כי אין לו מקום יתעלה מכל דמיון אלא כאדם היושב על מקום גבוה מאד ומביט במקום השפל ידמה לו הדבר הגדול קטן לפיכך אמר ויושביה כחגבים, כמו שאמר ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם, ויונתן תרגם דאשרי בתקוף רומא שכינת יקריה תרגם היושב כמו המושיב, ואלה השמים שהם חוג הארץ הוא נוטה אותם וכפל הענין במלות שונות, כי וימתחם כמו הנוטה וכאהל כמו הדוק, כי פירוש דוק יריעה שיעשה אדם ממנה אהל, ופי' לשבת תחתיהם, כי לא ישב אדם בבית אם אין עליו תקרה, ויונתן תרגם הנוטה כדוק דמתח כזעיר, וענין וימתחם הנוטה והפרישה, וכן בדברי רז"ל מקום שנמתח עמו וממנו נקרא השק אמתחת כמו שפירשנו בספר מכלל בחלק הדקדוק ממנו:

<sup>סג</sup> **עיין תורה קמט** – ובבבקר טוב להסתכל על השמים, ועל ידי זה נמשך הדעת (עין ביהר הקדוש. פְּרִשְׁת בְּשֵׁלַח נ"ז):

**ברכות לא**. תנו רבנן המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול אומר סימן לדבר תכין לבם תקשיב אוזןך.

**זהר חדש** (מרגליות) מדרש הנעלם דף י: – א"ר יצחק, נשמתא היא קיימא בקיומא לעלמין. מה הקב"ה קיים, אף היא קיימת. אבל על ההיא נפשתא חייטא, אמר קרא, הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה: **א"ר יוסי**, מאי חזא אונקלוס, דאמר ויהי האדם לנפש חיה, ותרגם לרוח ממללא, אי נפשא דבעירתא היא, למה לא ממללן: **א"ר יצחק**, על דאתגבלון מעוביאי רבה דעפרא, יתיר מבני נשא. ולא זקפין רישא, ולא מסתכלין ברקיעא כבני נשא. **דאלו אתגבלו מקלילא דעפרא כבני נשא, וזקפן רישא ואסתכלו ברקיעא, הוּו ממללן:** **א"ר יוסי**, גבלותא וזקפן רישא תינח, אבל אסתכלותא ברקיעא למאי. א"ל, ההוא סיועא רבה דבני נשא. ת"ח, נבוכדנצר כד הוה טריד, והוה בעירא בטוריאי, לא הוה ליה סיועא, עד דאסתכל ברקיעא, הה"ד, אנא נבוכדנצר עיני לשמיא נטלת, ומנדעי עלי יתיב. דעד לא יסתכל ברקיעאף חא הוה מנדעיה עילוייה:

**ספר המדות** אמונה יד. כשתסתכל בשמים כשהם זכים ובהירים, תזכה לאמונת חכמים:

**שם גאווה יח**. סגולה לגאווה שישתכל על השמים:

<sup>סד</sup> בשלי ל' יט

<sup>סה</sup> לשה"כ וניאל יב ג'

<sup>סו</sup> **דניאל פרק יב (ג)** וְהַמְשַׁבְּלִים יְזַהְרוּ וְזוֹהַר הָרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי הָרְבִים פְּכוּכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד:

**אבן עזרא** – (ג) והמשבילים, כוזהר הרקיע – שיקבל האור והמצדיקים הרבים מעלתם גדולה על כן אמר ככוכבים לעולם ועד כי מעלת הכוכבים גדולה ממעלת הגלגלים אף כי הרקיע שהוא למטה מן הגלגלים:

רבנו הכוונה ע"י תיקון הברית, וידוע שיום הכפורים הוא יום תשובה ואיתא בספר המדות יום תשובה הוא למעלה מהזמן דהיינו שעולים לבינה עילאה עולם התשובה שהוא מעל הזמן ועי"ז אפשר לתקן את העוונות של ימים שעברו, ולפי רבנו צריך לומר שהתשובה של יום הכפורים הוא בחי' תיקון הברית ועולים לבינה ומקבלים ממנה מוחין השפעת מוחין שמלבינים את העונות כנ"ל:

## אות ו

בתחילת התורה באותיות א' ב' פתח רבינו את התורה בענין איך זוכין לדיבור הנשמע ומתקבל אצל הזולת ועד כאן לא הזכיר דיבור רק שהוא בחי' תיקון הבגדים והארץ בענין רבב על בגדו והתגברות הדמים וכאן שוב חוזר לבאר ענין הדיבור אלא ששם אמר שבלי תיקון הברית לא נשמע ומתקבל הדיבור ואילו כאן אומר שאסור לדבר דיבור שאינו נשמע ומתקבל כי זה לא דיבור אלא דומיה

**וכל זמן שלא תיקון תיקון הכללי,** דהיינו שלא זרק לבנונית להלבין את הגידין שהם לבושי דם הנפש בחי' השכינה המדברת מגורנו ועל כן **השכינה היא בבחי' מדוע אדום ללבושיך,** כנ"ל בחי' **דם נדה,** שעל כן היא מנודה פרודה מבעלה, ובמצב כזה **אזי הדיבור אסור** כי הוא בלא דעת, ולא נקרא דיבור, ולכן אסור לדבר, כי כיון שלא מתקבל, הוא פוגם יותר/י, כי הוא לבטלה, דהיינו פגם הברית. **בבחי' (תהלים לט/סח) "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב"**, פשוטו של מקרא היא הקדמה, שדוד המלך לפני ששואל מהקב"ה שאלה בנסתרות דרכיו "הודיעני נא את דרכיך"/י, מקדים שמפחד פן יכשל בלשונו וידבר רע לכן נאלם גם מהטוב, ורבנו מפרש שדוד המלך אומר להקב"ה נאלמתי דומיה כי חושש אני שלא יתקבלו דברי כי "החשיתי מטוב" דהיינו כיון שאין טוב בדיבור אינו מתקבל ואינו נקרא דיבור ולכן נאלמתי דומיה, ומבאר רבנו מדוע לא היה טוב בדיבור, כי לא תיקון הברית כראוי/י, ולכן לא נמשך לבנונית לגידין, שהם לבושי הדם, נמצא שהיה לו בחי' רבב על בגדו בחי' דם נדה **שמאלו הדמים נעשה בבחי' דומיה. כי עיקר הדיבור תלוי בתיקון הכללי, שהוא בחי' ויגד לכם את בריתו כנ"ל.**

כהמשך למה שביאר עד כאן כל התיקונים שזוכים ע"י תיקון הברית, יבאר עתה ענין גילוי סודות התורה שתלוי בתיקון הברית. ובענין הנ"ל באות ב' שדיבור שבח הצדיק הוא בחי' תיקון הברית מוסיף כאן שצדיק אמת כרשב"י עצם חיותו בעולם הזה השפיע תיקון הברית לכל דורו. ואומר שהמדבר בלא תיקון הברית עובר על הולך רכיל מגלה סוד, ונראה כוונתו עפ"י הנ"ל כיון שדבורו לא מתקבל הוא בחי' דבור לבטלה נמצא שגילה דבר שאסור היה לו לגלות.

<sup>טו</sup> **עיין תורה קלד** – עבודה גדולה לומר תורה אפלו ליחיד, כל שכן לרבים. כי צריך לזהר מאד, שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל. כי הוא בחינת נאוף, שמשליך טפי השכל באתר דלא אצטריך. ונקרא לבטלה, כי אינו מוליד אצלו כלום. ולפעמים נקרא נאוף ממש, שמוליד ומוציא פסול ופגום, הינו שהמקבל עושה על ידי זה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו. ועל כן על ידי שאומר תורה, יוכל, חס ושלום, להתגבר עליו היצר בתאות נאוף. ועל כן צריך לזהר מאד כשאומר תורה ברבים, שדבוריו יתחלקו שלא ישמע כל אחד כי אם מה שצריך לו, לא יותר. ואף שאומר בפני רבים לכלם בשוה, עם כל זה לא יכנס בלב כל אחד ואחד כי אם הנוגע לו, וצריך לו. וכמו שכתוב בוהר (יתרו דף סח): "ישמע יתרו" והלא כלא עלמא שמעו אלא יתרו שמע וכו' עין שם. וזהו זכאה מאן דמלל על אדנא דשמע' (זהר תצוה דף קפו:). וזה שאמרו (סכה נב): כל הגדול מחברו, הינו שהוא גדול, ועל ידי זה אומר תורה, אזי יצרו גדול ממנו כנ"ל, כי יוכל להתגבר עליו היצר הרע בתאות נאוף כנ"ל, וצריך להשמר ולפלט דבוריו כנ"ל:

<sup>טז</sup> **תהילים פרק לט** (ב) אַמְרָתִי אֲשַׁמְרָה דְרָכֵי מַחֲטָא בְלִשׁוֹנִי אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחֲסוֹם בְּעַד רִשְׁעִי לְגִגְדִי: (ג) נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מְטוֹב וְכִאֲבִי נֶעְכָּר: (ד) חֵם לְבִי בְקָרְבִי בְהִגְיִי תִבְעֵר אֶשׁ דְּבִרְתִּי בְלִשׁוֹנִי: (ה) הוֹדִיעֵנִי יְדוֹד קִצִּי וּמִדַּת יָמֵי מִה הִיא אֲדַע מִה חֲדַל אָנִי: **רד"ק** (ג) נאלמתי דומיה, נאלמתי בשתיקה. כלומר, כל כך אני שותק כאילו אני אילם. החשיתי מטוב, אפילו מדבר טוב החשיתי. וכאבי נעכר, אף על פי שאבאי נעכר ונשחת אני חוסם את פי מלדבר אפילו הטוב, כדי שלא יודמן לפי הרע מתוך צערי. ויש לפרש, החשיתי מדבר טוב כי לא יבוא לי טוב שאדבר עליו. או פירוש החשיתי, על מחשבות הלב, כי אין לי עוד תקוה בטוב, והחשיתי והחרשתי ממנו. ובאמרו, נעכר, על הבשר – מקום הכאב – אומר ולא על הכאב עצמו:

<sup>טז</sup> **וכמבואר בגמ' שבת ל.** שאמנם הקב"ה סירב לגלות לו. – דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהילים לט-ה) "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני" אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הודיעני ה' קצי (מאורעות העתים לבוא עליו), אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם. ומדת ימי מה היא? (כמה שנים אחיה) גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם ואדעה מה חדל אני (נלאה יוס כצנוע אמות) אמר לו בשבת תמות. (ניקט לוח) אמות באחד בשבת, אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא, (ניקט לוח) אמות בערב שבת, אמר לו (תהילים פד-יא) כי טוב יום בחצריך מאלף טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתידי שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

<sup>ע</sup> **צ"ע הרי אמר** לבי חלל בקרבי וביאור רבנו בתורה עב שכב רלא היה לו יצה"ר גשמי כלל, ונראה שלפי גודל הבקשה שרצה לבקש שיגלו נסתרות דרכי ה' היה צריך מדרגה עוד יותר גבוהה בתיקון הברית. ואע"פ שמצינו צדיקים שידעו מתי יסתלקו נראה שהוא מסודות התורה שנתגלו לאחרונים יותר מלהראשונים לצורך השעה.

**וזה בחי' מה שאמרו בזהר בתר דשכיב ר' שמעון** שאז קשה יותר לשמור הברית ולהמשיך לבנונית לכל הגידין עד שיהיה הדבור נשמע ומתקבל **הזהר בתר דשכיב ר' שמעון** הוא שבעוון נדרים בנינים מתים, ונראה לפי רבנו שרומז שדיבור בלא תיקון הברית אזי כיון שאינו מתקבל גורם לפגם הברית (דהיינו חטא הבשר), וכדלקמן שנקרא מגלה סוד, כי דבור שנשמע ולא מתקבל הוא דיבור לבטלה והמדבר דבור לבטלה נקרא מגלה סוד, כיון שצריך להתאפק ולשמור אותו בתוכו. והזהר **{זוהר ויקרא עט.ע"ג} וברך קה:ע"ד**, מפרש שהפסוק רומז שנענשים על גילוי סודות התורה בזמן האסור, ומסתמא גם בזהר הכוונה למיתת הבנים שהם בשרו של אדם. ורבנו מבאר/ע"ד מדוע גילוי סודות התורה אסורים בהסתלקות רשב"י, **כי רבי שמעון היה קשת/ע"ו**

<sup>ט"ז</sup> קהלת ה' ה'

<sup>עב</sup> **קהלת פרק ה (ד) טוב אשר לא תדר משתדור ולא תשלם:** (ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך פי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך:

**פרש"י** - (ה) אל תתן את פיך - בנדר. לחטיא את בשרך - שיפקוד העון על בניך. ואל תאמר לפני המלאך - שליח הבא לתובעך צדקה שפסקת ברבים. כי שגגה היא - בשגגה פסקתה כסבור הייתי שהיה יכולת בידי ליתן. וחבל את מעשה ידיך - מצות שהיו בידך שעשית כבר אבדתם כך נדרש במדרש. על קולך - בשביל קולך:

<sup>ע"י</sup> **וזה אחרי עט. - תאנא** למדנו כי **ביומו דרבי שמעון הוה אמר בר נש לחבריה** כי בימי של רבי שמעון היה אומר אדם לחברו, **פתח פיך ויאירו דבריה** (מס' נכסות דף כ"ג ע"ג) כלומר שתגלה הסודות מפורשים, **בתר דשכיב רבי שמעון** אחר שנסתלק רבי שמעון, **הוה אמרי** היו החברים אומרים זה לזה **אל תתן את פיך לחטיא את בשרך** שלא תגלה הסודות כדי שלא תענש.

**תניא** למדנו בבבלי, **אמר רבי שמעון, אי בני עלמא מסתכלן במה דכתיב באורייתא** אם בני אדם היו מתבוננים במה שכתוב בתורה, דהיינו בסוד הפסוק ואל אשה בנות טומאתה לא תקרב, **לא ייתון לארגזא קמי מאריהון** לא היו באים להכניס לפני קונם, ולגרום פגם בהשכינה השרוה עמהם.

**תאנא, פד מתערין דינין קשיין לאחתא בעלמא** למדנו, כשמתעוררים דינים קשים צעונות התחוננים לרדת לעולם, אז נאמר **ואל אשה בנדת טומאתה** לא תהרהר לנלות ערותה, כלומר שלא תהיה החיונים במלכותא קדישא, **לכן הכא כתיב** על זה נאמר **סוד יהוה ליראי כי יס לאן סוד גדול שאין ראוי לנלותו אלא ליראי ה', ולא גילה אותו רבי שמעון, אלא ובאדרא קדישא אתמר** ובאדרא קדישא נאמר סוד זה, **אבל אמר רבי יהודה הכא אצטריכנא לגלגא** כאן אני נכיר לנלות את הסוד שאמר רבי שמעון באדרא, **דהא לאתרא דא אסתלק** כי במקום הזה על פרכת עניות, הוא המקום הראוי להעלות ולגלות סוד פסוק זה. (מס' מ' ומפ"ק)

**כאן ממשיך** הזהר לומר סוד נחש בא על חוה והמתוק מדבש מקדים כמה הקדמות עפ"י האר"י"ל שהבאנו לעיל.

<sup>ע"י</sup> **וזה אמר דף קה: - רבי חייא פתח** לפרש מה שכתוב **כבוד אלהים הסתר דבר, וכבוד מלכים חקור דבר** ומפרש **כבוד אלהים הסתר דבר** היינו **דלית רשו לבר נש לגלגא מלין סתימין** כי אין רשות לאדם לגלות דברים סתומים והיינו הסודות על אצל ואימא, **דלא אתמסרו לאתגלייא** שלא נמסרו להתגלות, כלומר הגם שחננו ה' דעה ובינה והשיגם, עכ"ו לא ניתן לו רשות לגלותם לאחרים, והיינו **מלין דחפא לון עתיק יומין** דברים שכיסה אותם עתיק יומין שהוא לכוין אנפין, והיינו סוד פלטיפי אכל ואימא המטוסים תחת ויקרא קדישא ליליה, **כמה דאת אמר** כמו שנאמר **לאכול לשבעה** (לאכול עד כדי שביעה), **ולמכסה עתיק** (ולכסות חזק וחשוב, מצודות), ומפרש **לאכול לשבעה** היינו **עד ההוא אתר דאית ליה רשו ולא יתיר** עד המקום ההוא שיש לו רשות לגלות ולא יותר למעלה, להיינו הסודות של שבע ספירות התחתונות מותר לנלות ולא הסודות מנינה ולמעלה, ופי' לאכול לשבעה היינו להנות כהנאה מרובה מגלו הסודות, **ועם פל דא** ועכ"ו כתוב **ולמכסה עתיק** היינו **למכסה עתיק ודאי** שיכסה גם על הסודות של השבעה התחתונות ולא יגלה אותם לכל אדם, עד שיבדוק אותו אם ראוי לכך.

**דבר אחר** פירוש אחר על מה שכתוב **לאכול לשבעה, אינון חבריא דידיעין ארזין ושבילין** אלו הם החברים היודעים הדרכים והשבילים, **למיתך בארץ מהימנותא פדקא יאות** ללכת בהם בדרך האמונה כראוי, **כגון דרא דרבי שמעון שארי בגויה** כגון הדור שרבי שמעון שורה ונמצא בתוכו, שלבני דור ההוא היה ניתן רשות מן השמים לדרוש גם בשלש ראשונות, ועליהם נאמר לאכול לשבעה, **ולמכסה עתיק** היינו **מדריין אחרין** מדורות אחרים שאחר רבי שמעון, **דהא בלהון לא אתחזון לאכול ולשבעה** כי כל הדורות הבאים אינם ראוים להנות ולשבוט, **ולאתגלייא מלין בגויהו** ולהתגלות דברי הסודות ביניהם, **אלא למכסה עתיק** אלא הם היו צריכים לכסות את הסודות הגם שהשיגו אותם, **כמה דאת אמר** כמו שנאמר **אל תתן את פיך לחטיא את בשרך** על ידי גילוי הסודות.

ואמר כי **ביומו דרבי שמעון הוה בר נש אמר לחבריה** בימי של רבי שמעון היה אומר לחברו, **פתח פיך ויאירו דבריה** שתפרש סודות התורה בגלוי, **בתר דשכיב הוה אמרי** אחר שנפטר רבי שמעון היו אומרים **אל תתן את פיך לחטיא את בשרך**, ועוד **ביומו לאכול לשבעה** בימי רבי שמעון היו אוכלים ודורשים כדי שביעה, **בתר דשכיב** אחר שנפטר נאמר **ולמכסה עתיק** דהיינו **דחבריא מגמגמי ולא קיימי במלין** גם החברים היו מגמגמים ולא היו עומדים על ביורם של הסודות כראוי.

**דבר אחר** פירוש אחר על מה שכתוב **לאכול לשבעה** היינו **באינון מלין דאתגליין** באותם דברים הגלויים, כלומר שאין בגלוי העדר כבוד ה', **ולמכסה עתיק** היינו **באינון מלי דאתחפין** באותם דברי הסודות שמפני כבוד מלכו של עולם אין ראוי לעסוק ולדרוש בהם, כגון בענין דברי המקלל מה שהקל וביזה את כבוד מלכות שמים כדלקמן. (מס' מ' ומפ"ק)

וכתב הרמ"ק ז"ל, **שכל הנוצר למעלה שצריך לכסות את הסודות, נאמר בדורות הראשונים, אבל עתה בדורו של משיח ניתן רשות מן השמים לעסוק בסתרי תורה ובסודות הזהר הקדוש, כי יש צורך גדול לעסוק בחכמה הזאת כדי לייתר קב"ה ושכינתה, ולעשות סעד וסמך לשכינה בגלות, ולכך נתגלה ספר הזהר בדורות שלפני ביאת המשיח לראות אם יעסוק בו באמיתות לעשות סמך וסעד לשכינה.**

<sup>ע"י</sup> **נ"ל לפי רבנו** רמזו בפסוק **הזהר בתר דשכיב** שאינו מתקבל גורם לפגם הברית דהיינו פגם בשר קדש וכמבואר בתורה קלד שכשאומר דברי תורה לא באופן שכל אחד ישמע רק את הראוי לו פי מדרגתו זה בחי' ניאוף ויכול להפיל את המדבר לניאוף.

<sup>ע"י</sup> **קשת הברית פי'** שהברית נקרא קשת. וכן מצינו בגמ' סוטה לו: עה"פ ותשב באיתן קשתו שהכוונה לברית, וכן בגמ' סנהדרין צב. - המסתכל בערוה קשתו נערת שנאמר עריה תעור קשתך. הפי' שהבח גברא מתמעט, וכן לשון לעיל שהברית יורה כחך הינו כחך מקשת. וטעם שהברית נקרא קשת - כי עיקר הכח בשמירת הברית הוא האיפוק דהיינו ההתגברות על יצה"ר של ניאוף שנקרא על שם החרון אף שגורם כשמוציא כח לבטלה לא לגילוי כבוד שמים, וכך היא הקשת שכוון לחזור דהיינו הפך ההשפעה כך הוא יורה יותר רחוק.

**וכן מבואר בחזקוני** שהקשת רומז לכח האיפוק של האדם עיין בראשית מט כד - ד"א "ותשב באיתן קשתו" לא עשה לצריו כמו שעשו לו רע אלא נתחזק ונתאפק בכח כמו דורך קשת, ולא שלם להם רעה תחת רעה אלא הסביר להם פנים.

**ועיין תולדות יצחק שם** - ותשב באיתן קשתו. לא ראיתי בזה הפסוק פירוש שיתישב, ונראה שהכוונה קשת הוא האמה, ואמר שהחזיק באמתו בכח כדי שלא יזנה עם אשת אדוניו, שיצרו היה תוקפו, אלא שכבש יצרו בחוקה,



**הברית/עו"י**, (ע"ח/עט"ו/[פ]א), **בחי' ויגד לכם את בריתו, היינו כלליות הגידין**. ובחיי ע"י התקשרות אליו זוכים לתיקון הברית, אבל בהסתלקותו נסתלק הכח לתקן ולשמור הברית **וכשאינן תיקון הכללי, אזי הדיבור אסור, בבחי' נאלמתי דומיה כי החשיתי מוטב כנ"ל, בחי' אל תתן את פיך לגלות סודות התורה שעי"ז תענש בבשרך כנ"ל**.

<sup>עו</sup> **הצדיק נקרא ברית** מרכבה ליטוד כי הוא הצינור והשביל שדרכו משפיע הקב"ה את השפע לכנסת ישראל. וכמחז"ל כל העולם ניוון בשביל חנינא בני וכו' ופירש הבעש"ט שרבי חנינא הוא השביל שדרכו נשפע השפע לעולם.

**עיין בעל שם טוב** על התורה – פרשת תולדות אות ט' – הריב"ש ז"ל אמר פירוש הגמרא יצאה בת קול ואמרה כל העולם ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, דהצדיק הוא כמו שביל וצינור הממשיך נוזלים, כן הוא על ידי מעשיו הקדושים ממשיך השפעות טובות לעולם, וכמו שהצינור אינו נהנה במה שעובר עליו, כן הצדיק אין רצונו וחפצו כי אם להשפיע לכל באי העולם, וזהו הבת קול כל העולם ניוון בשב"ל, פירוש, בצינור שעושה חנינא בני, והוא כמו השבי, והצינור שאין חפץ בטובת עצמו, ומסתפק במועט ודי לו בקב חרובין וכו' ודפ"ח:

<sup>ע"י</sup> **עיין ב"ר פרשה לה** [פסקא ב' וזבא בפרש"י פרשת נח ט' יב]

<sup>ע"י</sup> **בראשית רבה** לה ב' ויאמר אלהים זאת את הברית אשר אני נתן ביני וביניכם וגו' לדרת עולם (בראשית ט, יב), אמר רבי יודן לדרת כתיב, פרט לשני דורות, לדורו של חוקיהו ולדורו של אנשי כנסת הגדולה. רבי חוקיהו מוציא דורן של אנשי כנסת הגדולה ומביא דורו של רבי שמעון בן יוחאי. אליהו זכור לטוב ורבי יהושע בן לוי הוון יתבין תנין בחדא, מטון שמעיה מן דרבי שמעון בן יוחאי, אמרי הא מרא דשמעיה ניעול ונישיליה, על אליהו זכור לטוב לגביה, אמר ליה מן עמך, אמר ליה גדול הדור רבי יהושע בן לוי, אמר ליה נראתה הקשת בימיו, אמר ליה הן, אמר אם נראתה הקשת בימיו לית הוא כדאי למחמי סבר אפאי. ...

**מדרש זה** הובא בקיצור בפרש"י עיין פרשת נח [ט יב] עה"פ ויאמר אלהים זאת את הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם: פרש"י – (יב) לדרת עולם – נכתב חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי צדיקים גמורים היו, כמו דורו של חוקיהו מלך יהודה, ודורו של רבי שמעון בן יוחאי:

**ולכאורה צ"ע** א"כ למה דווקא רשבי"י הוא קשת הברית הרי גם חוקיהו ועוד קשה דמשמע שבוכות שמירת הברית המיוחדת זכה שלא נצרכו לקשת בימיו א"כ הרי חוקיהו פגם בברית שלא רצה לשאת אשה ולמה א"כ זכה שלא הוצרכו בימיו לקשת הברית

**משמע מזה** שלא שמירת הברית גורמת אלא שמירת התורה שנקראת ברית גורמת כמ"ש אם לא בריתי שמים וארץ לא שמתי עוד צ"ע למה לשון המדרש וכן פרש"י דורו של חוקיהו ולא כתיב בוכות חוקיהו וכן צ"ע למה לא זכו לזה צדיקים עצומים אחרים שהיו בכל הדורות לכן נראה שלא תלוי רק בצדיק אלא גם בדורו.

<sup>פ</sup> ועיין זוהר ח"ג דף טו. דף רטו.

<sup>פא</sup> **עיין תרגום זוהר** פנחס דף רטו. – רבי יהודה פתח, (איוב ד) זכר נא מי הוא נקי אבד ואיפה ישירים נכחדו. שם שנינו, מי שרואה קשת בגוניה (מאירים), צריך לברך ברוך זכר הברית, משום שזהו ברית הקנים הקדוש ששם הקדוש ברוך הוא בארץ כדי שלא יבא עליה מי המבול. משום שבשמייתים רשעים בעולם, רוצה הקדוש ברוך הוא להאביד אותם, ואז זכר להם שבועה זו שנשבע לארץ, שכתוב פעמים לא לא: (בראשית ח) לא אסף לקלל, ולא אסף עוד להכות. וזהו השבועה, כמו שכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. **רבי יוסי** אמר, הקשת באה להגן על העולם. (משל) למלך שכל הפעמים שבנו חטא כנגדו, בא המלך להלקותו – התגלגלה עליו המלכה בלבושי כבוד של מלכות. כשהמלך רואה אותה, מסתלק הרגו של בנו, ושםח בה, שכתוב (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם. ועל כך לא נראית הקשת בעולם אלא בלבושי כבוד של מלכות. **ובשעה שיש צדיק בעולם, הוא ברית להעמיד ברית ומגן על העולם. אם אין צדיק, הרי הקשת, להראות שהעולם עומד להאבד, אלא בגלל קשת זו.**

**ועיין זוהר ויקרא דף טו.** – מכאן סימנא לחסידא זבאה, דלא אתגלייא האי קשת ביומוי, ולא אצטריף עלמא ביומוי להאי (זאת) אות. ומאן איהו. ההוא דבבעי רחמי על עלמא, ואתחיי לאגנא עלוי. כגון רבי שמעון בן יוחאי, דלא אצטריף עלמא ביומוי להאי אות, דהא הוא אות סימנא בעלמא הוה.

**זוהר תרגום זוהר ויקרא שם** – מכאן אמר רבי יוסי, מה שכתוב (בראשית ט) ויחל נח איש האדמה. ויחל, כמו שנאמר (במדבר ל) לא יחל דברו, שנעשה חל. איש האדמה, שבגללו השמדו בני העולם, פי לא בקש עליהם רחמים. דבר אחר איש האדמה – שבשבילו התקומה לאחר שהשמדו הראשונים, שכתוב לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם וגו'.

שנינו, הם נקראו מי נח, שהוא גרם שנקראו על שמו. אמר רבי יוסי, זאת לי, מה זה אומר? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, מי נח גרמו לי שאגלה זאת בעולם, שכתוב ואני "זאת" בריתי אותם. "זאת" אות הברית וגו'. את קשתי נתתי בענן, כלומר אין מי שמשגיח אלא לכבוד שמי שרמוז בזאת. ומי גרם לו? מי נח. **מכאן סימן** לחסיד צדיק שלא מתגלה הקשת הזו בימיו, ולא צריך העולם בימיו לאות הזאת. ומי הוא? אותו שמבקש רחמים על העולם וראוי להגן עליו, כמו רבי שמעון בן יוחאי, שלא צריך העולם בימיו את האות הזאת, שהרי הוא היה אות סימן בעולם. **שלא היתה** גורה שנגזרה על העולם למעלה שלא מבטל אותה, והינו מה שכתוב (שמואל ב כג) מושל באדם. הקדוש ברוך הוא מושל באדם. ומי מושל בקדוש-ברוך-הוא כביכול? צדיק. שהקדוש ברוך הוא גזור, והוא מבטל.

**ועיין גמ' כתובות עז:** במעשה שהערים רבי יהושע בן לוי על הס"מ ונכנס בחיי לגן עדן לראות את מקומו והכריז אליהו לפניו פנו מקום לבן ליואי ובא אצל רשבי"י ושאל רשבי"י את רבי יהושע בן לוי הנראה קשת בימך. וכדי שלא להחזיק טובה לעצמו אמר שנראת א"ל רשבי"י אם כן לית את בר ליואי. ופרש"י אין אתה ראוי לכרוז זה שאני שומע שהקשת אינו אלא אות ברית שלא יחרב העולם ואם יש צדיק גמור בדור אין צריך אות:

**ועין בזה בתורה מב.** – פי הצדיק הוא בחינת קשת, כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי יהושע בן לוי: הנראה קשת בימך וכו' (כתבות ע"ז): ואתא בזה הקדוש (פרשת פינחס דף רט"ו): 'מי שעובדו לאנהרא בהון מטרוניתא, ולמפשט מנה לבושיין דקדרוניתא דפשטין, ולקשטא בלבושיין דגונין נהירין דרזין דאורייתא, מה פתיב בה: "וראיתיה לזכר ברית עולם", דאזר רן אתקרי, ובההיא זמנא סלק מנה רגזא דבריה, ויחמת המלך שכתב':

**ומי שהוא מדבר אז כשאין תיקון הכללי**, אין דיבורו מתקבל, נמצא שהוא דבור לבטלה, פגם הברית דיבור אסור, והמדבר אז דבר תורה וכל שכן סודות התורה **הוא עובר על לא תלך רכיל בעמך**<sup>26</sup> (ויקרא יט)<sup>27</sup> שהולך כרוכל<sup>28</sup> שמוכר סחורתו, ומגלה סוד כדי לקבל טובת הנאה, נראה שהכוונה ששמירת הברית ושמירת סוד, הם בחי' אחת, כי עיקר שמירת הברית הוא בבחי' שמירת השפע שמתאפק שלא להשפיע במקום שלא יוליד כבוד שמים, והפוגם בברית **הוא הולך רכיל מגלה סוד (משלי יא)**<sup>29</sup> פשט הפסוק שמי שהולך רכיל אל תגלה לו סוד, כי אינו יודע לשמור סוד. ולפי רבנו הטעם שנקרא הולך רכיל, כי כשאין תיקון כללי דבריו לא יהיו נשמעים באופן שיביא לגילוי כבוד שמים על כן הם בבחי' סוד שאסור לגלות, והמגלה הוא כהולך רכיל שמספר מה ששמע באופן ובמקום שאסור.

<sup>26</sup> מתרו - בעמך (כמיש בחוש)

<sup>27</sup> **ויקרא פרק יט (טז)** לא תלך רכיל בעמך לא תעמד על דם רעהו וְדוּד:

**פרש"י** - (טז) לא תלך רכיל - אני אומר על שם שכל משלחי מדנים ומספרי לה"ר הולכים בבתי רעיהם לרגל מה יראו רע או מה ישמעו רע לספר בשוק נקראים הולכי רכיל הולכי רגילה אשפיימנט בלע"ז. וראה לדברי שלא מציינו רכילות שאין כתוב בלשון הליכה. לא תלך רכיל. הולכי רכיל נחשת וברזל (ירמיה ו) ושאר לה"ר אין כתוב בו הליכה (תהלים קא) מלשני בستر רעהו (שם קב) לשון רמיה (שם יב) לשון מדברת גדולות לכך אני אומר שהלשון הולך ומרגל שהכ"ף נחלפת בגימ"ל שכל האותיות שמוציאיהם ממקום א' מתחלפות זו בזו ב"ת בפ"א וגימ"ל בכ"ף וקו"ף בכ"ף ונו"ן בלמ"ד וזי"ן בצד"י וכן (ש"ב י"ט) וירגל בעבדך רגל במרמה לאמר עלי רעה וכן (תהלים טו) לא רגל על לשונו וכן רוכל הסוחר ומרגל אחר כל סחורה וכל המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים על שם שמחזר תמיד בעירות נקרא רוכל לשון רוגל ותרגומו לא תיכול קורצין כמו (דניאל ג') ואכלו קורציהון די יהודאי אכל קורצא בי מלכא נראה בעיני שהיה משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה והוא גמר חווק שדבריו מקיימים ומעמידם על האמת ואותה הלעטה נקראת אכילת קורצין לשון קורץ בעיניו (משלי ו) שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותן שלא יבינו שאר השומעים:

**לא תעמוד על דם רעך** - לראות במיתתו ואתה יכול להצילו (ת"כ) כגון טובע בנהר וחיה או לסטים באים עליו: אני ה' - נאמן לשלם שכר ונאמן להפרע:

<sup>28</sup> **עין חפץ חיים** - הלכות אסורי לשון הרע - פתיחה להלכות אסור לשון הרע - לאוין - (א) המרגל (א) בַּחֲבֵרוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה שְׂנֵאָמֵר (ויקרא י"ט ט"ז), "לא תלך רכיל בעמך" איזהו רכיל? זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר, כך אמר פלוני עליך, כך וכך שמעתי על פלוני שהוא עשה לך, אף על פי שהוא אמת, הרי זה מחריב את העולם. ויש עון גדול מזה עד מאד והוא לשון הרע והוא בקלל לאו זה, והוא המספר בגנות חברו, אף על פי שאומר אמת. אבל האומר שקר נמצא מוציא שם רע על חברו:

**ועיין קצור שו"ע** סימן ל - איסור רכילות - (א) כתיב לא תלך רכיל בעמך, איזהו רכיל, זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני, כך וכך שמעתי על פלוני, אע"פ שהוא אמת, וגם אין בו גנות, הרי זה עובר בלאו, והוא עון גדול, וגורם להרוג נפשות מישראל, לכך נסמך לו לא תעמוד על דם רעך.

**ועיין בבאיור באר מים חיים** (על החפץ חיים) - הלכות לשון הרע - כלל ב אות ד - ונ"ל שטעם הרמב"ם שכתב גנות דנאמרה בפני שלשה מותר לכל אחד מהם לספרה הוא כפי מה שפירש הרשב"ם בבבא בתרא ל"ט דהוי מילתא דעבידא לאיגלווי, וגרס שם בערכין ואמר אביי כל מילתא דעבידא לאיגלווי לית בה משום לישנא בישא [ולא נמצא כן בגמרות שלפנינו] וכדי שלא תקשה על אביי גופא כל מה שהקשינו לעיל, נראה לי דסברת רבה בר רב הונא ואביי הוא מדחוינן דהתורה קראתו ללשון הרע בשם רוכל ואיתא בספרא דהוא כרוכל שטוען דברים והולך מזה לזה וכתב הרמב"ן על זה בחומש כרוכל שקונה מכאן ומוכר בכאן אף זה הולך ושומע במקום זה והולך ומספר במקום אחר, על-כן אמרינן דמה שהתורה אסרה לשון הרע דגם על זה קאי שם רוכל וכנ"ל היינו בדבר שבחלתי אפשר שהיה מתגלה זה אם לא היה הוא הרוכל בענין הזה, ובענין שנאמר גם-כן הולך רכיל מגלה סוד. אבל בדבר שבדאי יתגלה לבסוף לעין הכל, בין אם יתגלה בדרך היתר ובין אם יתגלה בדרך איסור, סוף סוף יתגלה, על כן לא שייך כלל עליו על זה שם רוכל, וזהו טעמא דרבה בר רב הונא דחברך חבא וכו' ואם כן הוא עשוי להתגלות לבסוף, ועל-כן לא שייך כלל עליו על זה איסור לשון הרע, וזהו שכתב הרמב"ם בהלכה ה' הנ"ל כשנאמרו וכו' כבר נשמע הדבר ונודע וכמו שכתבנו:

**עוד עי"ש כלל ב אות טז** - ואפילו אם תדחה לדברינו ותאמר דהתירא דאפי תלתא הוא משום ששיערו חז"ל שאי אפשר שכל השלשה יתאפקו מלגלות ובדאי יגלה אחד מהם וממילא עשוי על ידי זה להתגלות לכל דחברך חבא וכו' ואם כן בענינינו שעברו שנים על הצווי וגילוהו גם כן עשוי על ידי זה להתגלות ממילא לכל לבסוף דחברך חבא וכו', אף על פי כן נראה דאין להשלישי הוה לגלות מטעם אחר, דהרי פלוני מסר להם הדבר בסוד ועל זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד, וכי משום ששנים עברו על הדבר הותר לו להשלישי הוה, ולא גרע ממה דאמרינן ביומא (דף ד' ע"ב) מנין לאומר לחבירו דבר שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור וכו' וכל שכן בזה. ולפי זה אפילו אם סיפר אחד דבר לשון הרע על חברו בפני ארבעה והזהירם שלא לגלות ועברו שלשה וגילוהו גם כן אין מותר אחר כך להרביעי לגלות במקרה אף דכבר נתפרסם הדבר ונודע לכל על ידי אלו השלשה והטעם כמו שכתבנו:

<sup>29</sup> **משלי פרק יא (יג)** הולך רכיל מגלה סוד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר:

**הגר"א** - הולך רכיל מגלה סוד כלומר המגלה סוד הוא דומה להולך רכיל ועוונם שוה ונאמן רוח מי שיש לו רוח קיום וחזק שיכול לעמוד על עצמו מלגלות. מכסה דבר אפילו דבר נגלה ואינו סוד אינו מגלה וכן הוא בתורה שמגלה סודות התורה הוא הולך רכיל אבל הנאמן רוח מכסה אפי' דבר שהוא נגלה שנגלה נקרא דבר כמה שאמר משכיל על דבר ימצא טוב אעפ"כ אינו מגלה אלא למי שראוי לזה:

**אבל ביומוי דרבי שמעון, הוה אמר חד לחבריה/19] פתח פיך [19] כמבואר בוזהר אמרו קה:19/ הנ"ל. והביאור כי ע"י תיקון הברית אזי הדיבור נשמע ומתקבל ומביא לגילוי כבוד שמים. כי כשיש תיקון הכללי שהוא קשת הברית בחי' כח האיפוק/19] ושמירת הברית ששומר עצמו שלא להשפיע אלא רק היכן שיוליד כבוד שמים דומה ליורה בקשת שתחילה מושך המיתר לאחור באיפוק גדול וככל שמתאפק יותר, כך מכווין יותר ויורה יותר רחוק וחזק, אזי הדיבור מותר/20]. כי הדמים כבר נתתקנו, ע"י תיקון כלליות הגידין שזורק לבנונית לכל המקומות הצרים ולכל הגידין בבחי' דם נעכר ונעשה חלב, בחי' שנעשית מסולקת דם נדה, ולובן הגידין מכסה על הדם, נעשים בבחי' בכל עת יהיו בגדיך לבינים/21] לבנים:**

**וזה (תהלים ל')/22] למען יזמרך כבוד ולא ידום, פשט הפסוק שדוד המלך מבקש, כמו שפעמים רבות הוצאת אותי מצרה, כך הצילני עתה כדי שאזמר לך ואודך בלא הפסק. ולפי רבנו כיון שאמר יזמרך כבוד, משמע שהסיבה שאוכל לדבר זה תיקון הבגדים כי כבוד זה בחי' בגדים כנ"ל שרבי יוחנן קרא למניה מכבדותא כי בגדים נקיים מכבדים את הלבוש אותם. ובגדים הם בחי' הגידין שהם לבושי הדם שנתלבנין מבחי' מדוע אדום ללבושיך, מבחי' דם נדה. ואז יזמרך כבוד ולא ידום כי כבוד היא הנפש בחי' דיבור שכשהוא לבוש הדעת אזי הוא מתקבל כי נמשך לבנינות/23] בהדמים מבחי' ונוזלים מן לבנון כנ"ל. ואז הדיבור מותר, בבחי' פתח פיך :**

## אות ז

עתה יבאר שפגם הגידין הנ"ל הנגרם כשאין תיקון הברית שאז הדיבור אסור, גורם גם לחולי הנופל/24], כי פגם הגידין גורם התגברות הדמים והם לוחצים על המח ואזי המח נעמד ומתבטל מבחי' נוזלין מן לבנון אל המלכות ואין בו כח להנהיג את אברי הגוף ואזי האיברים רועשים והאדם נופל. ומבאר שכל אדם שעדיין לא תיקון הברית יש לו את הסיבה לחולי הנופל וצ"ל שאלה שנופלים ממש זה נגרם מאיזה חולשה במח שעל כן אצלו לחץ הדמים גורם בפועל לנפילה אבל באמת הסיבה לחולי הנופל נמצאת אצל כל מי שלא תיקון הברית דהיינו כל מי שאין דיבור נשמע ומתקבל יש לו התגברות הדמים שלוחצים על המח ומסוגל לחולי הנופל ורק מסיבה חיצונית הוא ניצל מזה.

ועיין תורה רא מבאר רבנו שמצוות צדקה גם מועיל לזה. ועיין תורה רסד שצדקה לעני שאינו הגון הוא פגם הברית.

<sup>19</sup> צ"ע מה הכוונה חד לחבריה. ונראה פשוט שכוונת רבנו שכשיש תיקון הברית מותר לדבר סודות התורה, ויומוי דר"ש זה רק משל לתיקון הברית. כי בזמן שרשב"י גילה את סודות הוזהר הם היו סוד גמור. כמבואר בוזהר משפטים קכג. הובא בהקדמת מהרח"ו לשער ההקדמות שכל מה שכתב רבי אבא היה בציווי רשב"י על מנת שלא לגלות לשום אדם לבד מהחבריא שהיו שבעה בלבד. וידוע שרק אחרי כמה מאות שנים התפרסם הוזהר ברבים.

<sup>20</sup> פתח פיך ויאירו דבריך ולשון זה תמצא גם בברכות כב.

<sup>21</sup> זוהר אמור קה: בביאור הפסוק "לאכול לשבעה ולמכסה עתיק" – ואמר כי ביומוי דרבי שמעון הוה בר נש אמר לחבריה בימיו של רבי שמעון היה אדם אמר לחברו, פתח פיך ויאירו דבריך שתפרש סודות התורה בגלוי, בְּתַר דְּשִׁכְיָב הוּא אֲמַרִי אחר שנפטר רבי שמעון היו אומרים אל תתן את פיך לחטיא את בשרך, ועוד ביומוי לְאֹכֹל לְשִׁבְעָה בימיו רבי שמעון היו אוכלים ודורשים כדי שביעה, בְּתַר דְּשִׁכְיָב אחר שנפטר נאמר וְלִמְכָסָה עֵתִיק דהיינו דְּחִבְרִיא מְגַמְגְמִי וְלֹא קִיַּמִּי בְּמַלְיָן גם החברים היו מגמגמים ולא היו עומדים על בירורם של הסודות כראוי.

<sup>22</sup> כנ"ל בהערה על רבי שמעון היה קשת הברית

<sup>23</sup> עיין לק"ה מאכלי עכ"ם א' ג' שכיון שהוא יודע לשמור סוד דהיינו שאינו הולך רכיל מגלה סוד אזי מגלין לו סודות.

<sup>24</sup> בדפור' לבנים, בתולד-לבנים, בתולד-לבינים, וחתצו-לבנים (כמ"ש בפסוק)

<sup>25</sup> **צד תהילים פרק ל' (יב) הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותארגני שמחה: (יג) למען יזמרך כבוד ולא ידום: ידוד אלהי לעולם אודך:** מצודות דוד (יב) הפכת – הלא רבות פעמים הפכת מספדי למחול והשק אשר שמתי על מתני בעבור האבל והצער הלא התרת אותו מעלי ואורתני בשמחה לזה גם עתה חנני:

**דר"ק (יג) למען יזמרך כבוד, והוא הנפש, כנגד מה שאמר, היודך עפר, אבל הכבוד יזמרך ויודך. ולא ידום, זכר הכבוד שאין לו דממה והפסק, לפיכך אמר, ה' אלהי לעולם אודך, כל ימי חיי אודך בעבור זה שסלחת לי. וידעתי כי כבודי ישאר אחרי יזמרך כבוד לעולם ולא ידום. ובמדרש (שוח"ט), מי שחשב לעשות טובה הקב"ה כותבה כאילו עשאה, תדע לך שכן הוא, שהרי דוד שחשב לבנות בית המקדש נכתב בשמו, שנאמר, מזמור שיר חנוכת הבית לדוד:**

<sup>26</sup> גם בתולד-לבנינות, בדפור' וחתצו-לבנונית

<sup>27</sup> **צד הוא חולי הנכפה, בחו"ל מובא כמה סיבות שגורמות לחולי הוזה, עיין פסחים קיב: – דתניא העומד בפני הנר ערום הוי נכפה והמשמש מטתו לאור הנר הויין לו בנים נכפין. ובגמ' שבת מבואר שיש קמיע שמועיל לחולי הנופל.**

בחיי מוהר"ן סימן כ' צ"ח מסופר שכשאמר רבנו תורה זו הביא אחד מאנ"ש את בתו שהיה לה חולי הנופל ורבנו כלל זאת בתורה, וכבר אמר במ"א שע"י תורה שלו יכול להמשיך רפואה.

**וזה בחי' חולי נופל [צ"ח/צ"ח] ר"ל, היינו כשהדמים מתגברין** ע"י פגם הברית והעוונות, נפגעים הגידין, ואזי הדם מתעכב, ועל כן הלב מתחזק ללחוץ את הדם שיתגבר על העיכוב שבגיד הפגוע, וממילא יש לחץ דם גבוה גם בשאר הגידין, וגם על המוח והם **מתיזין להמוח, ועי"ז נלחץ המוחין/צ"ח, וע"י לחיצת המוחין רועשין האברים** ואזי מי שמוחו חלש אפשר שיגרום לו ליפול/צ"ח וכל איבריו רועדים. **כי המוח הוא שר צבא, וכשהשונא** שהוא משל להתגברות הדמים **בא על השר צבא** שהוא המוח, **אזי רועשים כל צבאיו** צנורות העצבים שדרכם שולח המוח פקודות לכל האיברים, במקום להנהיג את הגוף בשכל גורם לרעדה חזקה בכל הגוף, ובמקום דיבור יוצא הקצף, **כי כולם תלויים בו** דהיינו במח/צ"ח. **ואזי השכינה נופלת** כפי שמבאר לקמן שע"י הלחץ דם על המוח הוא מושבת ועומד ולא מזיל מוחין למלכות וכשאיין לה דעת היא נופלת **ח"ו, בבחי' (עמוס ט')/צ"ח סוכת דוד הנופלת/צ"ח** פשט הפסוק מדבר שבביאת משיח יקים הקב"ה את סוכת דוד הנופלת דהיינו שיחזיר את מלכות זרע דוד על ישראל, היא ספירת המלכות שדוד המלך תיקן ע"י שהמליך את הקב"ה על עצמו בתכלית השלימות עד שזכה

<sup>צ"ח</sup> **חיי מוהר"ן סימן כ' – התורה "האי מאן דאזיל למינסב איתתא" – בסימן כ"ט, אמר בשבועות תקט"ו לפרט-קטן. ובאותו העת לבש פעם ראשון בגדים לבנים, ואז נכלל בתוך התורה בחינת בגדים לבנים עיין שם. וגם איש אחד הביא בתו הבתולה שהיה לה חולי נופל רחמנא ליצלן. וגם הביא יין וכו' וכל זה נכלל שם עיין שם וכו' וכו'. ועוד כמה דברים נפלאים שראינו בעיינינו שנכללו בתוך התורה הזאת, מלבד הנסתרות.**

<sup>צ"ח</sup> עיין פרש"י שבת טא. ובתובות עז. ד"ה נכפה ושיטה מקובצת כתובות ט: ופי' יעב"ץ לאבות ג' יד ורמב"ם פי' המשניות גיטין פ"ו ד"ה קורדיקוס. מסכת כלה פ"א וקב הישר פ"ק יו. ווספל אמרי יעלאל לניני יעלאל כנגד

<sup>צ"ח</sup> **שבת דף טא.** תנו רבנן איזהו קמיע מומחה כל שריפא ושנה ושלש אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה לא שנכפה אלא שלא יכפה.

**רש"י –** ולא שנכפה – כלומר לא תימא דלא יצא אלא מי שבא עליו החולי כבר פעם אחת: נכפה – היינו חולי שאדם נופל מחמתו לארץ, ומכהו בראשו במוחו ומפילו: אלא שלא יכפה – שבא ממשפחת נכפין, ודואג שלא יכפה:

**רמב"ם פירוש המשניות –** גיטין פ"ז מ"א מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט כו' – קורדייקוס. חולי מתחדש ממלוי חדרי המוח ומתבלבל הדעת מפני כך, והוא מין ממיני חולי הנופל:

<sup>צ"ח</sup> **וכן מבאר בספר הברית** שהסיבה לחולי הוא הלחץ על המוחין, ע"ש – ספר הברית ח"א מאמר י"ז פ"ד – והעור הקשה ועב בוקע ועובר אל תוך המוח עצמו מלמעלה למטה וחולק את המוח כדמיון ב' חצאי כדורים, ומבדיל בין המוח שלצד המצח ובין המוח שלצד אחור הראש בכדי שאם יטה הראש לאחור מאד ינוחו החלקים ויסמכו עצמן על זה העור ולא יכבידו יותר מדי על אחור המוח לדחוק אותו, כי אם היו דוחקים אותו היה יכול האדם לבא לידי חולי הנופל.

<sup>צ"ח</sup> **כי משמע כאן** שחולי הנופל הוא מפגם הברית שהוא התגברות הדמים שלוחצים על המוח אבל כיון שבמציאות לא נראה שהנואפים דווקא הם החולים בזה על כן נראה לתרץ שבוודאי הסיבה לחולי הוא התגברות הדמים ומי שמתגברים אצלו הדמים ולא נופל הסיבה כיון שיש לו מח חזק ועצבים חזקים, דהיינו שהסיבה לנפילה קיימת אצלו אלא שמתגבר עליה באופן אחר.

<sup>פ</sup> **עיין תורה ב' תנינא** אות ב' שם מבאר רבינו שהלב הוא זה שמרגיש כל צרה ואז כל הדמים מתכנסים ורועשים עליו – וז"ל שם – בְּשִׁנּוּפְלִין לְאִיְהוּ צָרָה, חָס וְשָׁלוֹם, אֲזִי עָקַר הַצָּרָה בְּלִבִּי, כִּי הִלֵּב יוֹדֵעַ וּמְרַגֵּשׁ הַצָּרָה בְּיִתְרִי, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (מְשַׁלֵּי י"ד): "לֵב יוֹדֵעַ מֵרַת נַפְשׁוֹ" כִּי "הִלֵּב מְבִינִי" (בְּרֵכֹת ס"א), וְעַל כֵּן הוּא מְרַגֵּשׁ הַצָּרָה בְּיִתְרִי. וְאֲזִי, בְּשַׁעַת הַצָּרָה, מִתְכַּנְּסִים כָּל הַדָּמִים וְעוֹלִים – אֶל הֵלֶב, כְּמוֹ בְּשִׁישׁ צָרָה בְּאִיְהוּ מְקוֹם, חָס וְשָׁלוֹם, אֲזִי מִתְכַּנְּסִים בְּלֵם אֶל הַחֶכֶם שֵׁישׁ שֶׁם, לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֲצָה. כְּמוֹ – כֵּן נִתְקַבְּצִים כָּל הַדָּמִים וְעוֹלִים – אֶל הֵלֶב, לְבַקֵּשׁ עֲצָה וְתַחְבּוּלָה כְּנֶגֶד הַצָּרָה. וְאֲזִי הֵם שׁוֹטְפִים עַל הֵלֶב, וְאֵז הֵלֶב בְּצָרָה וּבְדַחַק גָּדוֹל, כִּי לֹא דִי שֶׁהֵלֶב דּוֹאֵג בְּעֲצָמוֹ, כִּי הוּא מְרַגֵּשׁ הַצָּרָה יוֹתֵר מִכָּלֵם, אִף גַּם הַדָּמִים שׁוֹטְפִין עָלָיו וּמְצַרִּין לוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן בְּשֵׁישׁ, חָס וְשָׁלוֹם, צָרָה לְאָדָם, הֵלֶב דּוֹפֵק בְּדַפִּיקוֹת גְּדוּלוֹת, כִּי הוּא מְבַקֵּשׁ לְנַעֲנַע מַעֲצָמוֹ וְלְהַשְׁלִיכֵם מֵעָלָיו, וְעַל כֵּן הוּא דּוֹפֵק בְּדַפִּיקוֹת גְּדוּלוֹת בְּשַׁעַת הַצָּרָה, חָס וְשָׁלוֹם, וְאַחַר כֵּךְ בְּשִׁיּוּצָאִין מִהַצָּרָה, אֲזִי חוֹזְרִין תְּהַלּוּכוֹת הַדָּמִים לִילָף פֶּסֶדֶר בְּתוֹךְ שְׂבִילֵי הַגּוֹף. וְעַל כֵּן הַתּוֹדָה, שֶׁהִיא בְּשִׁיּוּצָאִין מִהַצָּרָה, הִיא מְכַנֶּה בְּשֵׁם הַלֵּכָה, עַל שֶׁם תְּהַלּוּכוֹת הַדָּמִים, שֶׁהוֹלְכִין פֶּסֶדֶר בְּשִׁיּוּצָאִין מִהַצָּרָה כְּנִ"ל:

**ואולי באמת הלב** הוא המרגיש כל צרה כי כל צרה תחילה פועלת על הדמים והלב הוא מרכז הדמים אבל כמבואר שם שהוא לא יכול לעזור אלא משליך אותם מעליו כי מי שיכול באמת לעזור זה רק לבנונית מהמח. כי לב ומח הם בחי' איש ואשה הלב רגשן ומתפעל מאד אבל עיצה מה לעשות צריך לבקש מהמח ועיצה היא הלבנונית שזוכים לה ע"י תיקון הברית.

<sup>פ</sup> **עמוס פרק ט' (יא) ביום** ההוא אקים את ספת דוד הנפלת ונגדרתי את פריציה וחרסתיו אקים ובניתייה בימי עולם:

**פרש"י – (יא) ביום** ההוא – אחרי בא עליהם כל אלה יבא יום ההוא המוכן לגאולה ובו אקים סוכת דוד הנופלת, י"ת מלכותא דבית דוד:

**רד"ק – (יא) ביום** ההוא – ביום הגאולה אקים את סוכת דוד הנופלת לפי שאמר מלכות אפרים תבטל אמר כי מלכות דוד תקום והיא הסוכה על דרך משל כי היא סוככת על העם: וגדרתי את פריציה – פריצי ישראל ואמר והריסותיו דרך כלל ואמר ובניתייה על הסוכה:

<sup>פ</sup> **הנופלת** – צ"ע שלא כתב שנפלה, ונראה שרומו למהותה של המלכות שדרכה להיות נופלת וחוזרת ומתחדשת, וכן מבואר בכהאריז"ל שהמלכות יש לה רק נקודה אחת יסודית וכל התשע האחרות המשלימות קומתה הן רק בבחי' תוספת לכן ברבוי העוונות היא נופלת עד שלא נשאר בה אלא נקודה אחת, שהיא נקודת הרצון. וממנה מתחיל שוב הבניין. וזהו שאין יאוש בעולם כלל, כי אע"פ שרצון לבד אינו כלום אבל רצון חזק המביא לידי מעשה בו תלוי הכל.

להיות רגל רביעית במרכבה, ומלך על כל ישראל, אבל לא החזיקה בשלימות כזו אלא זמן קצר בימי שלמה<sup>א</sup> בבניין בית המקדש/ש<sup>ב</sup>. ולפי רבנו הכוונה כשאין תיקון הברית אזי יש התגברות הדמים כי אין לו לבנונית שתלכין את הגידין ואזי הדמים לוחצים על המח ואזי גם המעט מוחין שהיו לו מאבד אותם, והשכינה היא המלכות של האדם על אבריו ובלא מוחין אין לו שליטה ומלכות על גופו ואז הוא נופל.

**וע"י תיקון הכללי שמעורר המוחין כנ"ל, וממשיך לבנונית להגידין בבחי' בכל עת יהיו בגדיך לבנים, ומתבטל עיכוב מהלך הדם בגידין וחוזר הלב למהלכו הרגיל ומתבטל הלחץ דם על המוח אזי נתרפאת מחולאת הנפילה/ש<sup>ג</sup> [ק"ן]. ואז כשיש תיקון הברית אזי נפלה ולא תוסיף: ק"י אלא קום בתולת ישראל (שם ה')/ש<sup>ד</sup> [ק"ט/ש<sup>ה</sup>] פסוק זה בעמוס הוא נבואת פורענות שעד ביאת משיח לא**

<sup>א</sup> **אולם בסמוך** נשא את בת פרעה והתחילה נפילת המלכות ולעומתה ירד גבריא' ותקע קנה בים עליו עלה השרטון שעליו נבנית רומי הרשעה באיטליה של יוון (סנהדרין כא:). ואח"כ נחצו יהודה וישראל לשתי ממלכות ואח"כ בתחילת בית שני עדיין בבחי' סוכה רעועה היו נשיאים משבט יהודה עד נס חנוכה שמלכו החשמונאים שהיו כהנים ואחריהם הורדוס שהיה עבד ונפלה סוכת מלכות בית דוד לגמרי עד היום הזה (מלבי"ם שם)

<sup>ב</sup> **שך היא דרכה** של המלכות אחר חטא הקטרוג שמתחדשת תמיד, כמבואר בגמ' חולין ס: שהקב"ה אמר ללבנה אחר החטא "לכי ומעטי את עצמך" ובקדוש הלבנה אנו אומרים "וללבנה אמר שתחדש". נמצא שהוא דיבור אחד וכוונה אחת, שהמיעוט הוא על מנת שתתחדש בבחי' ירידה תכלית העליה. וכך נטבע בה שכל חודש מתמלאת ומתמעטת ומתחדשת. וכך גם מלכות בית דוד שמשלמה המלך עד צדקיהו היו חמשה עשר מלכים כימי מיעוט הלבנה. כמבואר במהרש"א סנהדרין לח. (מובא לקמן בהערה)

<sup>ג</sup> **מבואר שהגורם** הוא פגם הברית. וכן איתא בחז"ל כמה טעמים שגורמים האב ואם לבנם שיהיה חולי נופל ע"י חוסר הצניעות בזמן היווג.

**עיין פסחים קיב:** – דתניא העומד בפני הנר ערום הוי נכפה והמשמש מטתו לאור הנר הויין לו בנים נכפין תנו רבנן המשמש מטתו על מטה שתינוק ישן עליה אותו תינוק נכפה ולא אמרן אלא דלא הוי בר שתא אבל הוי בר שתא לית לן בה ולא אמרן אלא דגני להדי כרעיה אבל גני להדי רישיה לית לן בה ולא אמרן אלא דלא מנח ידיה עילויה אבל מנח ידיה עילויה לית לן בה.

**עיין קב הישר פרק יז** – אזכיר כאן איזה דברים שצריכים בני אדם לקשרם אל לבם להורות לבניהם שיהיו בזה שלא לעשותם. הראשון המפורש בגמרא ובזוהר "המשמש מטתו לאור הנר הוי ליה בנים בעלי נכפין" בר מינן, ומכל שכן שאסור לשמש מטתו לאור הלבנה. הב', כשאם רואה בחלום דמות איזה ואפילו דמות אשתו או דמות בתולה, ומתעורר בחשק ותאוה משינתו וע"י זה התאוה, אח"כ נודק לאשתו, אזי אותו הילד שיוולד ע"י אותו החיבור של תאוה יהיה הולד בעל נכפה בר מינן, בכל פעם שהלבנה הוא בחדושה ואין תרופה ורפואה למכתו כלל כל ימי חייו. כי אותו דמות שנתראה לפניו בחלום היא השדית הנקראת נעמה, ובתאו' דיליה נוקק לאשתו על כן הולד הוא מסיטרא דא דהיא בסאבותא דילה אשתכח והאי הוא ב"נ דבכל סיהרא וסיהרא אתפגים בר מינן.

<sup>ד</sup> עיין גם תורה רא

<sup>ה</sup> בתשכט - תוסיף, קום (נמחקו הנקודות) ונמקוטו (נעשה פסיק)

<sup>א</sup> **עמוס פרק ה (א)** שָׁמְעו אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ב) נְפֹלָה לֹא תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל נְטֹשָׁה עַל אֲדָמְתָה אֵין מְקִימָה: (ג) כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְיָדֹד הָעִיר הַיְצִיאַת אֶלֶף תְּשָׁאִיר מֵאָה וְהַיְצִיאַת מֵאָה תְשָׁאִיר עֶשְׂרֵה לְבֵית יִשְׂרָאֵל:

**פרש"י** – בתולת ישראל – משיגלו בימי הושע בן אלה (מלכים ב טז) לא יעמוד עוד מלך מעשרת השבטים: נטשה על אדמתה. כל דבר המושלך ומוטל ונופץ על השדה קורהו נטישה:

**מצודת דוד** – נפלה – ר"ל הנה עתה עדת ישראל נפלה בשפל המצב ולא תוסיף עוד לקום להחזיר לקדמותה לממשלתה הראשונה עד אשר יגלו מארצם (אבל בגאולה העתידה ישובו גם המה כמו יהודה ובנימין ומלך אחד יהיה לכולם ויחזרו א"כ גם הם לממשלתם הראשונה): נטשה על אדמתה – עודנה בארצה היא עוובה ואין מי מקימה כי אין הכח ביד מלכיה ושריה להקימה מעפרה:

<sup>ב</sup> עיין ברכות ד: במערבא מתרצי נפלה ולא תוסיף

<sup>א</sup> **ברכות ד:** – אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפתחן של שונאי ישראל דכתיב (עמוס ה-ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' ותהילים קמה-יד) סומך ה' לכל הנופלים:

**פרש"י** – אפילו הכי – אף על פי שהפסיק נו"ן מפני נפילה שבה ולא אבה לרמוזה חזר ורמו סמיכת הנפילה תכף לה:

**מהרש"א** – לא נאמר נו"ן באשרי כו'. ר"ל מה שחסרה הנו"ן הוא רמוז כאלו הנפילה חסירה ואינה גמורה אלא שתחזור לקום כדמתרצו לה במערבא כו' ורב נחמן ב"י הוסיף לומר דבמקומו הכא הוא מוכרע שלא תהיה חס ושלום נפילה גמורה שאמר אחר כך סומך לכל הנופלים גם כי אמר נפלה ולא תוסיף קום וגו' היינו מצד זכותם אבל מחסר אלהי ברוב חסדיו סומך ה' לכל הנופלים גם שאינם ראויים לכך וק"ל:

**בניהו בן יהוידע** – שם אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש. קשא כיון דדוד המלך עליו השלום שהיה קודם עמוס הנביא עליו השלום סמכה ברוח הקודש, אם כן [איך] אתי עמוס אחרי ואמר לא תוסיף קום, ועוד כיון דסמכה אם כן אין כאן מפלה, והדרא קושיא לדוכתא למה לא אמר נו"ן באשרי, ונראה לי בס"ד כי מצינו בוזהר הקדוש דרשב"י עליו השלום דרש הכתוב הנזכר באופן זה, נפלה ולא תוסיף קום בזמנן אחרינין דקמת מאליה, אלא אני אקים אותה, כדכתיב [עמוס ט' י"א] ביום ההוא אקים סוכת דוד הנופלת, דבשאר זימנן אתיהיב זמנא לגלותא ולהכי כד שלים זמנא קמת היא מאליה, אבל הכא לא איתיהיב זמנא ידיעה, ואיך תקום מאליה, אלא קודשא בריך הוא יוקים לה, ודא קרא דבתולת ישראל ותושבתא דיליה, וכנזכר כל זה בוזהר פרשת ויקרא, יעיין שם, נמצא לפי זה כונת הכתוב הכי קאמר לא תוסיף קום מאליה, אלא הקב"ה יקום לה, והפסוק זה נאמר לשבח שלה: **והנה דוד המלך** עליו השלום חיסר את נו"ן מן המזמור הזה משום דכתיב נפלה, אך כדי שלא תחשוב שיש בנפילה זו מפלה עולמית ולהכי נחסר את נו"ן, על כן אמר דוד המלך עליו השלום סומך למקום את נו"ן פסוק סומך ה' לכל הנופלים, והיינו שבא להודיע לנו ביאור

תחזור מלכות עשרת השבטים. ובגמ' של ארץ ישראל דרשו שהפסוק רומז לעתיד לבוא נבואת נחמה שנפלה לא תוסיף עוד ליפול, דהיינו שאע"פ שנפלה לא תאבד לגמרי אלא לעתיד לבוא תקום/ק"י במלא תפארתה ולא תיפול עוד. כי ע"י תיקון הכללי נוזלין מוחין מלבנון ואז השכינה שהיא מלכות פה בחי הדבור הוא עם טוב מהדעת ואז הדיבור מותר בחי' פתח פיה:

**וזהו הסמיכות שבאותו פסוק כתיב לא תלך רכיל ולא תעמוד על דם רעה. כי רעה, היינו המוחין, חכמה ובינה, שהם תרין רעין דלא מתפרשין/ק"י [ק"י] כמבואר בזהר/ק"י עה"פ "אכלו רעים שתו ושכרו דודים", "רעים" הוא כינוי לחכמה ובינה שייחודם תדיר/ק"י, כי לא נוגע עליהם עוונות התחתונים, והדודים הם זעיר אנפין ונוקביה שייחודם תלוי במעשה התחתונים. ובלק"ה ערובי תחומין ה' ג'**

כתוב הזה של נפלה, אשר בעבורו חיסר הוא את אות נר"ן, שלא תפרשהו לא תוסיף קום לגמרי, אלא באמת סומך ה' לכל הנופלים, דהשתא ביאור הכתוב דנפלה הוא כך, לא תוסיף קום מאליה, אבל הקב"ה יוקים אותה כי סומך ה' לכל הנופלים, נמצא האי קרא דסומך ה' לכל הנופלים בא דוד המלך עליו השלום לפרש לנו בו פירוש הכתוב של נפלה וכו', אשר בעבורו הוא חיסר את נר"ן, ועל זה קאמר רבי נחמן בר יצחק חור דוד וסמכן ברוח הקודש, פירוש הודיע לנו ברוח הקודש שיש סמיכה וקימה לנפילה זו דבתולת ישראל הכתובה בנבואתה זו דעמוס הנביא עליו השלום, ונראה לי סמך הו"יה' עולה מספר קו"ם ודו"ק:

**ק"י כתיב (מכ"ה ז ח) אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי וגו' ופירשו חז"ל מדרש תהלים מזמור כב אלמלא נפלתי לא קמתי ומבואר בתורה כב שהקימה אינה מחזירה להיכן שהיה אלא לגבוה הרבה יותר וזה בחי' ירידה צורך עליה. וזהו שאמרו במערבה (בא"י) שדייקא כיון שנפלה בגלות לא תוסיף ליפול לעתיד לבוא.**

**ק"י צ"ע כיצד** אומר שלא מתפרשים ולקמן אומר לא תעמוד על דם רעה דהיינו שפגם הגידין גורם שהמוחין עומדים ולא משפיעים למטה. וידוע הכלל שכל יחוד הוא על מנת להשפיע למטה. לכן מוכרח שהכוונה לא מתפרשים בבחי' היחוד החיצון שלהם אבל מתפרשים בבחי' היחוד הפנימי.

ק"י \* וזהו ויקרא דף ד.

**ק"י עיין וזהו ויקרא דסוף ע"א עה"פ אכלו רעים ושתו שכרו דודים – רבי שמעון אמר, פלא שפיר כל מה שפירשו החכמים, כולם פירשו על דרך האסר, כי שבעים פנים לתורה, אבל רזא דמלה אכל סוד הדבר למי שרואה להעמיק יותר בסוד הפסוק, כי מש"כ אכלו רעים היינו לעילא הם הפלופים של מעלה, שתו ושכרו דודים היינו לתתא הם הפלופים של מטה, כדמפרש ואזיל.**

**אמר ליה רבי אלעזר** שאל מרבי שמעון אביו מאן אינון לעילא, ומאן אינון לתתא מי הם הפלופים של מעלה ומי הם הפלופים של מטה, כי אפשר לפרש למעלה על פלופי זר"ן, ולמטה על פלופי עולמות בי"ע, אמר ליה רבי שמעון זאת שאילתא יפה שאלת, כי יש טורח לפרש יותר, והוא כי דא אתר עלאה רעים הם במקום עליון דהיינו אר"א, דאינון באחדותא בהדרותא שהם תמיד בלחודות אחת, כי אין שום פגם מגיע אליהם שגורם איזה פירוד ביניהם, לכן הם לעולם בשמחה וביחוד אחד זה עם זה, דלא מתפרשין לעלמין שאינם נפרדים זה מזה לעולם, אל"ן אקרין רעים אלו נקראים רעים, כי הם לעולם מיוחדים כעין ב' חברים נאמנים שהם תמיד נאמנים יחד, דהא הוא דכתיב זה שכתוב ונהר היינו הבינה שיש בה רבוי שפע כבהר ומשפעת תמיה, יוצא מעדן יולא מואבד הנקרא עדן, כלומר השפע מואבד יולא אליה תמיד בלי הפסק, והטעם שאבד נקרא עדן, לפי שהוא מתעדן תמיד ביחוד אחד עם אימו, לכן ועדן והוא נהר שהם אר"א, לא מתפרשין לעלמין אינם נפרדים זה מזה לעולם, כי עידונם יחד, והמשכת שפעם למטה לא חסר לעולם, כלומר שיש להם כח לקבל ולהשפיע כאלה, מה שאין כן זר"ן שמקבלים שפעם בעת היחוד ואז אינם יכולים להשפיע, ואח"כ הם נפרדים זה מזה כדי שיוכלו להשפיע, ואשתבחין לעלמין ברעותא והם נאמנים לעולם בלדון אחד, ומתעלים זה לזה ומטיבים רעונם יחד כב' רעים נאמנים, באחדותא והם בלחודות אחת שיש זה לזה, ולא אחד למעלה ואחד למטה, בהדרותא והם שמחים ברעותם ואין פגם מפסיק ביניהם. ומש"כ שתו ושכרו דודים, אל"ן אינון לתתא אלו הם זר"ן שהם למטה מאר"א, דאקרין דודים לזמנין דיען נקראים דודים המורה שהם תאבדים זה לזה, ויחודם רק בזמנים יעושים בשעת רצון, כמו בשם שלום לעמיהו ובשנות ומועדים, והא אוקימנא והכי ביארנו ענין זה כראוי.

כתבו המפרשים, כי סוד המ"ן העולה מלמטה נקרא אכילה כי הוא דבר עב יותר מן השתיה, וכוד המ"ד היודר מלמעלה נקרא שתיה כי הוא דק יותר מן האכילה, והטעם שכתוב למעלה באר"א אכילה כמ"ש אכלו רעים, ולמטה בזר"ן שתיה כמ"ש שתו ושכרו דודים, כי זר"ן מעלים את המ"ן בזמנית אכילה שהוא דבר עב לאר"א, ועי"ז אר"א מורידים מהם את המ"ד בסוד שתיה שהוא דבר דק יותר, וזוהו תבין בע"ה את מאמר הבא.

זהו שאמר תא חזי, באינון עלאי פתיב בהו אכילה בלא שתיה בל ואלה באלו העלווים שהם אר"א כתוב בהם אכילה בלא שתיה, מאי טעמא מה הטעם, הלך בזמנית הוא שורש השתיה של ין המשמח ולמה כתוב בה אכילה, אלא מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיאי מי שיש לו חביות יין לשותות, הוא לרין לאכילה כדי לשבות בהם את היין, ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא פתיב בהו אכילה ולפי ששם בזמנית נמצא היין המשומר, כלומר לפי שיש להם שפע תדירי מעלמם, לכן כתוב בהם אכילה, שהוא סוד המ"ן שמעלים זר"ן לאר"א כדי להמשיך מהם את שפע המ"ד, ובאינון תתאי דבעיין שקיין פתיב בהו שתיה וזאלו התחתונים שהם זר"ן שהם לריכיים לקבל את ההשקאה מאר"א כתוב בהם שתיה, שהוא סוד שפע המ"ד שמקבלים מאר"א, דהא פל נטיען שקיין בעיין מנחלא דעמיקא לפי שכל הגטיעות שהם הו"ק דזר"ן לריכיים השקאה מנחל העמיק שהוא היסוד לאימו, ועל דא באלין אכילה ובאלין שתיה ועל כן באר"א כתוב אכילה שהוא סוד המ"ן שעולים אליהם, ובזר"ן כתוב שתיה שהוא סוד המ"ד היודר להם, ומסקי רבי שמעון את דבריו ואמר כי אל"ן רעים, ואל"ן דודים אר"א נקראים רעים, וזר"ן נקראים דודים.

**אמר ליה רבי אלעזר** לרבי שמעון אביו, אתחזי דהא דודים תביבותא אינון הלך נראה שמלת דודים מורה על חביבות יותר מרעים, אם כן אמאי אינון תתאי למה אתה אומר שהם בזר"ן התחתונים, הלך לשון זה שיד יותר באר"א, אמר ליה רבי שמעון אביו, אינון דתאבין דא לך ואלא משתבחין דדירי, אקרין דודים זר"ן שמתאוים וחושקים זה לזה ואינם נאמנים תמיד יחד, הם נקראים דודים, כי ארבעה חביבות הזה מורה על גודל השק אהבהם זה לזה, מחמת שהיו מרחוקים עד עתה, אבל ואינון דמשתבחין דדירי ואלא מתכסין ואלא מתפרשין דא מן דא, אקרין רעים אר"א שנאמנים תמיד יחד ואינם מתכסים ונעלמים ואינם נפרדים זה מזה, והם ארבעים וקרוצים תמיד זה לזה נקראים רעים, שמלך זו מורה על השאטות ויחודם יחד בלי פירוד, ועל דא ועל כן אמרתי, כי אל"ן דודים, ואל"ן רעים שזר"ן נקראים דודים, ואר"א נקראים רעים, אל"ן ברעותא באחדותא דדירי אר"א הם בלדון ובאחדות אחת תמיה, ואל"ן בתיאבותא לזמנין וזר"ן הם בתשוקת היחוד, כי יחודם הוא רק לפקדים ולא תמיה, דהא הוא שלימותא דכלא ופסוק זה מורה על שלימות כל הפלופים, כי נכללו בו עניני יחוד של אר"א חז"ן, וזהו שלימות העולמות שאר"א יהיו תמיד ביחוד אחד, וזר"ן יתחודו רק לעתים מזומנים, בגין דתתברך בנסת ישראל כדי שתתגבר כנסת ישראל שהיא המלכות על ידי אלו היחודים, ובגין דחודותא בכלהו עלמין ואז יש שמחה בכל העולמות מחמת רוב שפע שמקבלים.

**ק"י מבואר שם** שהמוחין לקיום הכרחי של העולם נמצא בחכמה עצמה ולא מלמעלה ממנה לכן יכולים להשפיע בלא מיין נוקבין של אתערותא דלתתא, לכן לא פוגע בהם עוונות תחתונים. אמנם במקום אחר מבואר ששירת העשבים דהיינו פרק שירה הוא בחי' מיין נוקבין שמעורר את השפע אליהם וצ"ל שמ"ן שלא תלוי בבחירה הוא חלק מהמהלך ההכרחי לקיום העולם בבחי' מאכל בהמה, שלא נקרא אתערותא דלתתא.

מבואר עפ"י האריז"ל בע"ח/קט"ו שיש בחכמה ובינה שני ייחודים חיצון להמשכת שפע ההכרחי לקיום העולם, ויחוד פנימי שתלוי בתחתונים ועל ידו השפע גדול יותר. ולפי מבואר כאן שהמוחין תלויים בתיקון הברית ונפגמים בעוונות, צריך לומר שהכוונה לייחוד פנימי של חכמה ובינה ומה שמכנה אותם תרין רעין הכוונה על שם הייחוד החיצון שלהם שבו הם לא מתפרשין לעולם. **וכשהם אינם עומדים ונתבטלים ק"י מלעשות פעולתם ע"י תגבורת הדמים הלוחצים את המוחין**, רוצה לומר שכשיש תיקון הברית ואזי הדמים לא לוחצים על המח ואינו עומד מלהזיל מוחין, אזי נמשך לבנונית הדעת מהתרין רעין חכמה ובינה עד למלכות. ואזי הדיבור מתקבל **ע"ז לא תעבור על לא תלך רכיל. כי אז הדיבור מותר** כי כשהדיבור מתקבל אזי אינו לבטלה, כי השומע מתקרב על ידו להקב"ה, ואזי אדרבה מצווה לדבר **בחי' פתח פיך ביומוי דרבי שמעון וכו' :**

## אות ח

עתה יבאר שהיין נקרא בוגד, כי פוגם בגידין כנ"ל. ונראה גם שהכוונה בוגד ממש וכמ"ש יין כי יתאדם ודרשו שאחריתו דם, אבל בתחילתו אינו דם, כי תחילת השתיה הוא טוב בחי' תיקון הדעת בחי' ראש, (וכמבואר בתורה כו תנינא ששתיה מעט לפי הצורך גורם להרחבת דעתו והגדלת החסדים אבל יותר גורם לשכרות שהיא התגברות תוקף הגבורות) נמצא שהיין בוגד שנדמה בראשיתו לידיד ומפתה לשתות עוד ועוד ופתאם מתהפך בוגד באמונה שנתנו בו וגורם התגברות הדמים ולחץ על המח ומבטל אותו מתפקידו להיות בחי' נוזלין מן לבנון וגרם להיות רש מהדעת עד שכל כך לוחץ על המח עד שהאדם נופל. מלשון התגברות הדמים שלא נזכר לפני כן בתורה אלא בעניין חולי הנופל שכתב כשמתגברין הדמים, ועוד לקמן סוף אות ט' עה"פ עוונותי עברו ראשי מבאר רבנו שהשס"ה לאוין מתגברים על הראש, ועוד ממה שלא מתייחס כאן כמעט לצד החיובי של שתיית יין המבואר בחז"ל דיין וריחני פקחין. לכן נראה שכהמשך למה שביאר באות ז' הסיבה לחולי הנופל רומזו כאן שגם שתיית יין יותר מדי גורם לחולי הנופל. ואמנם כך מפורש בפירוש היעב"ץ על פרקי אבות/ק"ח שריבוי שתיית יין גורם לחולי הנופל.

**וזזה בחי' (חבוק ב')/קט"ו ואף כי היין בוגד**, פשט הפסוק מדבר מבגידיה שהיא חסר אמנה/ק"ג, וכדלקמן אל תראה יין כי יתאדם, שנראה יפה ובסופו נושך כנחש. ורבנו מבאר בוגד לשון גיד, רמז שהסיבה שהיין בוגד, כי אע"פ ששתיה מועטת מוסיף דעת אבל גורר לשתיה יותר מדי ואזי בוגד וגורם להתגברות הדמים בגידין והפסד הדעת, **כי בוגד, היינו בחי' גידין הנ"ל** והם בחי' בגדים/קכ"א, כי הגיד הוא לבוש לדם הנמצא בו, וע"י היין נכתם בגדו, בחי' רבב על בגדו, דם נדה ודבורו, לא מתקבל **שעל ידו**

קט"ו **עץ חיים שער כג** סוף פרק ר' - ב' זווגים יש באר"א - א' **זווגם הוא בסוד חיצוניתהוה** והוא תמיד להחיות העולמות חיות מוכרח לצורך עצמן ואם זה הזווג יתבטל אפילו רגע א' יתבטלו כל העולמות ח"ו. **והב' הוא בסוד הפנימית** והוא לתת מוחין לז"א כדי שהם יולידו נשמות בעולם שהוא פנימית העולמות כנודע וזה אינו תדיר. והנה זווג א' התדיר א"צ שיעלו ז"ינ בסוד מ"נ אמנם ההוא רוחא דשביק אבא באמא בביאה ראשונה אשר ההוא רוחא שורש ז"ינ וכל שאר הנשמות הנמשכין מזווג אר"א וההוא רוחא מספיק אז למ"נ. אך הזווג הב' הוא לצורך מוחין שהוא לצורך זווג ז"ינ להוליד נשמות שהם פנימית העולמות או ז"ינ ממש עולין במ"נ. והנה כל מוחין הפנימים דיניקה דמצד אמא תמיד הם בו לעולם. ועתה ע"י מ"ן בכח ההוא רוחא כנ"ל נעשה זווג אר"א בבחי' יש"ס ותבונה והוא זווג התדיר ואז נשלם בחי' מוחין בחג"ת דיניקה שהם חיצוניתהוה והם אלקים.

אח"כ עולה מ"ן ז"ינ עצמם כדי לקבל מוחין דר"ק גדלות שהם פנימית העולמות בזו"ן. ודע שאין זווג זה הב' נעשה אלא כשמתחברים יחד ד' פרצופים אר"א ויש"ס ותבונה ונעשין ב' פרצופין לבד והבן זה. **גם דע כלל גדול שזה הזווג החיצונית שהוא לצורך העולמות נמשך ממוחין עצמן דאר"א בלי שיקבלו הם מלמעלה כנודע** שכל מה שלמטה מהם כולם כלולים בהם ויש בהם כח כנגד כל מה שלמטה מהם. **אך הזווג הפנימי צריך שיקבלו גם אר"א מאורות עליונים מהם ומהם ממשכין למה שהוא צורך להמשיך נשמות חדשות שהוא בחי' הפנימים ונמצא שגם א"א מזדווג עם נוקבא תחלה והוא ממשך לאר"א וכן א"א עצמו גורם זווג לעתיק וכן זה מזה עד רום המעלות נמצא שזווג הפנימי הוא קושר כל העולמות, כי א"א להמשיך אם לא שיקבלו מרום המעלות אורות חדשים זה מזה וזה מזה עד אר"א ומשם לז"א.**

<sup>17</sup> בתשכט - ונתבטלין

ק"ח **פירוש היעב"ץ** לאבות פ"ג משנה יד - ורבי שתיית היין מקרר חום הטבעי ומוליד חולי הנופל והרעשת הגוף. עכ"ל וצ"ע שלכאורה מרבנו שנקט התגברות הדמים משמע שלהפך החום עולה וצ"ע.

ק"ט **חבוק פרק ב' (ה) וְאֵף כִּי הַיַּיִן בְּגֵד גְּבֵר יְהִיר וְלֹא יִנְהוּ אֲשֶׁר הִרְחִיב בְּשָׂאוֹל נִפְשׁוֹ וְהוּא כְּמִנְתָּ וְלֹא יִשְׁבַּע וַיֵּאֲסֹף אֶלָּיו כָּל הַגּוֹיִם וַיִּקְבְּצוּ אֵלָיו כָּל הָעַמִּים:**

**פרש"י (ה) ואף כי היין בוגד** - ואף כשיבא בלשצר בן בנו של זה שיבגוד בו יינו דלקביל אלפא חמרא שתי (דניאל ה). גבר יהיר (הוא) ולא ינוה - לא יתקיים מדורו ונוהו שנתגאה ואמר בטעם חמרא להביא כלי בית המקדש ושתה בהם והיא תגרם לו שיהרג ויכלה זרעו כי גבר יהיר לץ לא ינוה לא יתקיים הוא ונוהו. אשר החריב - נבוכדנצר. כשאוול נפשו - להשיג כל תאותו ברחב לב. והוא כמות - כמלאך המות שאינו שבע מלהמית כך זה אינו שבע בכל קניינו:

ק"י **לשון בגידה** שייך רק היכן שאדם מאמין בדבר ומגלה שאין תוכו ככרו. ושמעתי בזה מליצה שהיין בוגד כי אדם שותה סובר שיוורד רק למעיו והנה הוא עולה לראשו.

קכ"א הבגד גם הוא בוגד שמראה כאילו את צורת האדם ובאמת אינו צורתו ממש.

**הולך רכיל מגלה סוד** כנ"ל שאז הדיבור לבטלה, ופגם הברית, ומגלה סוד כדרכם של הולכי רכיל [קב"ן], אע"פ שעיקר הכוונה לשתייה מרובה המביאה לשכרות, אבל באמת גם מעט יין מביא לרוחב לב ושמחה ומסיר מחיצות ומעצורים שע"ז אדם מגלה פנימיות שבדרך כלל מסתיר אותה, וכמבואר ביומא עו: תירוש ינובב בתולות בפרש"י שם, דהיינו **בבחי' נכנס יין יצא סוד (סנהדרין לח.)** קב"ן/קב"ן/קב"ן בגמ' סנהדרין שם הסוד שיצא היה דברי חכמה, אלא שגרם צער לרבי, לכן לא היו נאמרים בלא יין, וזה אצל צדיקים כמו בני רבי חייא שזכו ע"י היין לבחי' נעשה ראש, אבל מי שלא זכה ונעשה רש, אזי בלא יין נאמר עליו (משלי יז כח) גם אויל מחריש חכם יחשב, והיין מגלה סודו. **כי היין** בשרשו שבבינה עילאה הוא בחי' דין קדוש בחי' יין המשמח, ובהשתלשלות למטה אזי ע"י רבוי שתייה הוא בחי' **גידין התגברות הדמים** עד גורם פירוד בין קב"ה ושכינתיה כנ"ל. וזו בגידתו של היין בבחי' (משלי כג) קב"ן/קב"ן **אל תרא**

כ"י משלי יא יג

כ"י בתקפא כתוב (סנהדרין מח) ובתשכט תוקן

קב"ן **סנהדרין דף לח.** יהודה וחוקיה בני רבי חייא הווי יתבי בסעודתא קמי רבי, ולא הווי קא אמרי ולא מידי, אמר להו (כ"י למשמעו) אגברו חמרא אדרדקי (הוסיפו יין ללעניים) כי היכי דלימרו מילתא, כיון דאיבסום פתחו ואמרו אין בן דוד (מש"מ) בא עד שיכלו שני בתי אבות מישאל ואלו הן ראש גולה (מלאאליו של המלך יכניה זרע לוד המלך בן אחר בן, מנהיג הקהילה) שבבבל ונשיא שבארץ ישראל (כ"י יאודה הנשיא שהיה מזרע נת לוד המלך ומנהיג קהלת היהודים בל"י) שנאמר (ישעיה ח' יד) והיה (המש"מ) למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי ישראל. אמר להם בניי קוצים אתם מטילין לי בעיניי. אמר לו רבי חייא רבי אל ירע בעיניך, יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות (יין גמט' סוד גמט' שבעים) נכנס יין יצא סוד. (היינו סוד העיצור סוד מיעוט היח והתחלשותו שהוא סוד מלכות בית לוד שעלתה ונתמעטה ותתחלש בעמל (מהרש"ל)

**תוספות** – נכנס יין יצא סוד. היינו דאמר בפ' הדר (עירובין דף סה). המתיישב בינו הרי יש בו מדעת שבעים זקנים שהסוד מתגבר על היין ואין כח ביין להוציא:

**מהרש"א** – גמ' אין בן דוד בא עד שיכלו שתי בתי אבות מישאל כו' נכנס יין יצא סוד. הוא מבואר בסוד עיבור החדש וע"פ מ"ש בפ"ב דר"ה רבי חייא חזייה לסיהרא דהוה קאים בצפרא דכ"ט שקל קלא פתק בה אמר כו' זיל איכסי א"ל רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשיה ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים והכונה בסוד העבור שדומה לו מלכות בית דוד כמ"ש במדרשות שכמו שהלבנה אחר ט"ו יום שנתמלאה תתחיל לחסר כן היה מלכות בית דוד אחר שהיו מזרעו ט"ו מלכים נחסר המלכות בימי צדקיהו ולא נשאר לו רק ממשלה קצת ר"ג בבבל ונשיא בא"י וכמו שהלבנה הולכת ומתחסרת ט"ו יום עד שתתחסר לגמרי ואחר כך מתחדשת באורה כן אחר שתכלה ממשלת מלכות בית דוד לגמרי דאף ר"ג בבבל ונשיא בא"י יכלו שוב יתחדש מלכותו ולזה כוון שכיסוי הלבנה הוא סימן לרבי שהיה נשיא שיכלה נשיאותו לא רצה הוא לומר כן זיל איכסי רק על ידי רבי חייא גם לא רצה הוא לקדשה ביום ל' כאלו היא מכוסה או שזה סימן רע לנשיא דאדרבה שכל עוד שאינו מתכסה הוא סימן טוב על הנשיאות שימשך ועל כן אמר לרבי חייא דלקדשיה או ע"פ אותו הכיסוי שא"ל זיל איכסי ולזה אמר ליה רבי שלח לי סימנא דוד מלך ישראל כו' ר"ל דאף שהכיסוי של הלבנה הוא סימן רע לנשיאות שיכלה הנה מצד אחר הוא סימנא טבא דדוד מלך ישראל חי וקיים שאחר שיכלה הנשיאות יתחדש מלכותו ויצמח קרן דוד וע"כ אמר זיל לעין טב וקדשיה ע"ש סימן טב וז"ש הכא אין בן דוד בא עד שיכלו ב' בתי אבות ר"ג ונשיא דאחר שיכלה ממשלתו לגמרי כמו הלבנה אחר ט"ו יום שתחסר לגמרי או יתחדש מלכותו כמו שתתחדש הלבנה והיה רבי מיצר ע"ז שיכלה נשיאותו וא"ל רבי חייא אל ירע בעיניך שע"י שנכנס יין יצא מהם דבר סוד העיבור שיתחדש שוב מלכות בית דוד וגדולת משפחות הנשיאים בב"י:

כ"י עירובין סה.

קב"ן **עירובין סה.** – אמר ר' חייא כל המתיישב בינו יש בו דעת ע' זקנים. יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין יצא סוד א"ר חנין לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' (משלי לא-ו) תנו שכר לאובד וגו' א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' (שמות כג-כה) וברך את לחמך ואת מימך מה לחם שניקח בכסף מעשר אף מים שניקח בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים, [דף סה:] אי נשפך בביתו כמים איכא ברכה ואי לא לא א"ר אילעאי בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו ובכיסו ובכעסו ואמרי ליה אף בשחקו:

**פרש"י** – המתיישב בינו. שוותה יין ואין דעתו מטרפתו: ניתן בשבעים אותיות. כך חשבונו בגימטריא: יצא סוד. וזה הואיל ולא יצא סודו שקול הוא כסנהדרין של ע': לשלם בו שכר לרשעים. ששותין ושמיחין ומקבלין עולמן בחייהם: לאובד. רשע: אינו בכלל הברכה. לא הגיע לסוף ברכה גמורה ואפילו הוא עשיר בדברים אחרים: שניקח בכסף מעשר. שמותר ללוקחו בכסף מע"ש בירושלים הכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומלח בפרק בכל מערבין (לעיל דף כו): אם נשפך בביתו כמים. הוי בכלל ברכה ואי לא. לא: אדם ניכר. אם הגון הוא: בכוסו. אם דעתו מיושבת עליו בינו: בכיסו. כשנושא ונותן עם בני אדם אם באמונה הוא עושה: בכעסו. שאינו קפדן יותר מדאי:

כ"י **משלי פרק כג** (ל) למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך: (לא) אל תרא יין פי יתאדם פי יתן פכיס (ופכוסו) עינו יתהלך במישורים: (לב) אחריתו ינפש ויכפפעני יפרש:

**מצודת דוד** – אל תרא יין. אל תתן עיניך ביין אשר יתאדם במראיתו והוא נחמד ומשובח: כי יתן. כי מי אשר יתן מראית עינו וחפצו בכוס היין הולך הוא במישורים ר"ל אין דרך מעוקם לפניו על כולם יחשוב כי ישרים המה כי לא יבחין עוד מעתה:

**רבנו יונה** – אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו וגו'. אל תבט אל מראהו כאשר יתאדם, פן תוסיף תאוה להרבות במשתהו. "כי יתן בכוס עינו". יופי מראהו, מלשון "כעין הבודלח" (במדבר יא, ז). יתהלך במישורים. כי אז יתאוה האדם להרבות במשתהו כי יתן בכוס עינו:

**ביאור הגר"א** – אל תרא יין כי יתאדם וידמה בעיניך כי מסתמא גם טעמו טוב מאוד כי זה אינו אלא כי יתן בכוס עינו שמראיתו הוא מחמת הכוס יתהלך במישורים בא הוזהיר שגם אל תדמה בעיניך שמחמתו תלך בדרך הישר כמ"ש חמרא וריחאנא פקחין אל יבהילוך רעיוניך לומר כן כי הוא מעצת היצה"ר האורב לדמך וכמו שטח היצר עיני האשה באכילת עץ הדעת והסיתה בראית עיניה



**יין כי יתאדם**, שמראהו אדום המושך את הלב לשותותו, ואחר השתיה הכל נעשה ישר בעיניו, עד שאחריתו כנחש ישר. ובגמ' דרשו "יין כי יתאדם" **שאחריתו דם (סנהדרין ע')**. [קבט]/קכח. ולפי רבנו נראה ש"יין כי יתאדם" רומז להתגברות הדמים, רבב על בגדו ובחי' דם נדה, ע"י השתיה יותר מהראוי, ועש"ז נקרא היין **תירוש** גם היכן שכתוב תירש, [קלא] כי בתורה כתוב ג' פעמים תירוש/קל"ב עם ו', וג"פ תירש/קל"ג וה' פעמים תירש/קל"ד חסר ו' ומנוקד בחולם חסר, שנראה לשון רש וקוראים לשון רש **ולמדו רז"ל מזה** בסנהדרין ע. הנ"ל (וכן **ביומא עו ע"ב**) [קל"ה]/קל"ו שהוא רמז שאם **זכה נעשה ראש/קל"ו לא זכה נעשה רש** [קל"ח]/קל"ט, פשט הגמ' זכה מלשון זכות, ורבנו מפרש זכה לשון זיכוך הדמים והיינו

ובריוענה שמוזה תשכיל וכמ"ש בעץ הדעת ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל והוא כמ"ש ז"ל שגפן היה וסופו היה שבעצתו ובחלקת פיו להטעותה בדמיונותיו הכוזבות אכלה והביאה יללה על כל העולם וכן כאן אל יטעך יצרך לומר שטוב ומראיתו וטעמו והשכילו לילך מישרים כי האחרית יהיה רע מאוד כמ"ש למטה מזה:

קכ"ח **סנהדרין דף ע** - א"ר יצחק מאי דכתיב (משלי כג-לא) אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם **רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש** רבא רמי כתיב (תהילים קד-לא) ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין.

**פרש"י** - אל תרא יין- כלומר אל תתן עיניך לימשך אחריו: שאחריתו דם- סופו יהרג עליו: כתיב יין ישמח לבב אנוש- בשי"ן דמשמע לשון שומם שמשממו ונוטל חכמת לבו: וקרינן ישמח- לשון שמחה: זכה- כלומר אם זכה וידע להזהר בעצמו מלשתות יותר מדאי משמחו שמפקח את הלב: פקחין. עשאוני פקח:

<sup>כ"ד</sup> עין ביה"ל סוף הפסוק יתן ב"ן עינו נדרש לשתי פנים ועיין לקטן השמטה לאות ה'

קל **סיפא של הפסוק** אל תראה יין כי יתאדם, כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים, ולקמן בהשמטה לאות ח' מבואר שאשה שדמיה מרובים רפואת לשתות יין שהצדיק נתן בו עיניו. אולי יש במשמעות קצת שהיין תלוי בעין שמי שעינו רעה היין גורם לו שיצא מהיושר וכל עקמימות ישרה בעיניו אבל מי שיש לו עין טובה אזי היין מועיל לו ועין הצדיק מתקן היין גם לאחרים. ועיין ביאור הליקוטים על תורה זו מה שרמו בזה.

<sup>כ"ה</sup> בסנהדרין דרשו מהקרי וכתיב, ר"ל שגם היכן שכתוב תירש הוא מנוקד בחולם חסר וקרינן כמו תירוש. כי בתורה כתוב ג"פ תירש וה"פ תירשך בחולם חסר. וג"פ תירוש ובג"ך עוד כג פעמים תירוש.

קל"ב **ג"פ תירוש** - במדבר יח יב, דברים כח נא, ושם לג כח. (ועוד כג פעמים בשאר ספרי הנ"ך)

קל"ג **ג"פ תירוש** - בראשית כז כח, ושם כז לו, ובדברים יא כד

קל"ד **ה"פ תירושך** - בדברים ז' יג, יא יד, יב יז, יד כג, יח ד',

<sup>כ"ו</sup> וגם שם בסנהדרין ע. וכן ציין לעיל בתורה כ' אות ה'

קל"ו **יומא עו** - ותירוש חמרא הוא? והתניא הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ביין. ולא חמרא הוא והכתיב (זכריה ט-יז) ותירוש ינובב בתולות, דבר הבא מן התירוש ינובב בתולות. והכתיב (משלי ג-יז) ותירוש יקביך יפרוצו, דבר הבא מן התירוש יקביך יפרוצו. והא כתיב (והושע ד-יא) ונות ויין ותירוש יקח לב. אלא דכולי עלמא תירוש חמרא הוא, ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם. ואמאי קרי ליה יין? ואמאי קרי ליה תירוש? יין שמביא יללה לעולם, תירוש שכל המתגרה בו נעשה רש. **רב כהנא רמי כתיב תירוש וקרינן תירוש** (והיינו שגם היין כמנוח מילש הוא מנוקד בחולם חסר וקרינן כמו תירוש) **זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש**. (והיינו דרבא דרבא) רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין.

**פרש"י** - אסור בכל מיני מתיקה. בפירות חדשים בתפוחים בענבים: ומותר ביין. בן ארבעים: ותירוש ינובב בתולות. זה יין טוב שהוא משכר את האדם לגלות סתרי לבו האטומים כבתולה: הבא מן התירוש. מן הענבים והכי קאמר קרא הענבים יוציאו לכם דבר אשר ינובב בתולות: ותירוש יקביך יפרוצו. וכל יקב שבמקרא הוא הבור שלפני הגת ושם אין הענבים נתונים אלא היין: דבר הבא מתירוש וכו'. והכי קאמר קרא ענבים יהיו לך המפריצים יקביך ביין ולעולם אין היין נקרא תירוש אלא הענבים: והכתיב יין ותירוש יקח לב. ואכילת ענבים אינה משכרת: הלך אחר לשון בני אדם. ואין דרכן לקרות את היין תירוש לכך מותר ביין: שמביא יללה. ע"י היין רב הניאוף ופורענות באה לעולם. יין לשון תאניה ויללה: זכה. לשתות לפי מדה: נעשה ראש. שמפקח לבו בחכמה: כתיב ישמח. בשי"ן לשון שממה וקרינן יין ישמח לשון שמחה: פקחין. פקחוני עשאוני פקח:

קל"ז **עין תורה קעו** - (במדבר י"ד): ויאמר י"י סלחתי כְּדָבְרְךָ רַאשֵׁי תְבוֹת כּוֹסֵי כְּדָבְרְךָ, דְּבַר רַאשֵׁי תְבוֹת דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמְן רַאשֵׁי, כִּי יֵשׁ צְדִיקִים אֲמִתִּים שֵׁשׁ לָהֶם כַּח פְּשׁוּתֵיךְ וְיֵן לַפְעֵמִים לְמַחֵל עֲוֹנוֹת עַל יְדֵי זֶה, כִּי אָמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוּנוֹם לְבָרְכָהּ (וימא עו): שְׁיֵין יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת, זְכָה נְעֻשָׁה רַאשׁ, וְכִשְׁנֵנְעֻשָׁה רַאשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת מַחִין, עַל יְדֵי זֶה הוּא יָכוֹל לְכַפֵּר עֲוֹנוֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מְשָׁלִי ט"ז): "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָהּ, וְזֶהוּ: "וְיֹאמֶר ה' סְלַחְתִּי כְּדָבְרְךָ", כִּי דְבַר הוּא רַאשֵׁי תְבוֹת "דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמְן רַאשֵׁי" כְּנִל, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמַּחִין, [שֶׁהֵם בְּחִינַת (שְׁמוֹת ל): "שְׁמֵן מְשַׁחַת קֶדֶשׁ" בְּחִינַת (תְּהִלִּים קל"ג) "כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ" כִּפְדוּעַ]. וְזֶה: "וְיֹאמֶר ה' סְלַחְתִּי כְּדָבְרְךָ" שֶׁהוּא רַאשֵׁי תְבוֹת "כּוֹסֵי" כְּנִל וְזֶהוּ: "סְלַחְתִּי כְּדָבְרְךָ", שֶׁהִסְלִיחָה כְּדָבְרְךָ דִּיקָא. כִּפְי בְּחִינַת "דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמְן רַאשֵׁי" שֶׁאֵתָהּ זֹכָה, הֵינּוּ כִּפְי הַמַּחִין שֶׁזֹּכָה הַצְדִּיק הָאֲמֵת עַל יְדֵי שְׁתִּית הַיֵּין, כְּמוֹ כֵן זֹכָה לְסְלִיחוֹת עֲוֹנוֹת, כִּי עָקַר הַסְּלִיחָה עַל יְדֵי הַחֲכֵמָה וְהַמַּחִין הַקְּדוּשִׁים שֶׁמְקַבֵּל בְּבְחִינַת "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָהּ" כְּנִל. וְזֶהוּ: דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמְן רַאשֵׁי ב'וֹסִי" רְוִיָה (תְּהִלִּים כ"ג). בְּחִינַת "כְּאֵשׁ וּבַמִּים וְתוֹצִיאֵנוּ לְרְוִיָה" (שֵׁם ס"ו). כִּי כֵן הָיָה אֶצְל הַעֲגָל (שְׁמוֹת ל"ב) "וַיִּשְׂרֹף אֶת הָעֲגָל וְכוּ' וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמִּים":

<sup>כ"ח</sup> עין תורה כו תנינא

קל"ט **תורה כו תנינא** - צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִשְׁכָּרוֹת, וּלְדַקְדֵק שְׁלָא לְשִׁתּוֹת יוֹתֵר מִיְכָלְתוֹ, כְּדִי שְׁלָא יָבוֹא לִידֵי שְׁכָרוֹת, כִּי מַעַט הַשְּׁתִיָה לְפִי הַצָּרִף הוּא טוֹבָה לְהַרְחִיב דַּעְתּוֹ. וְדַע, כִּי הַדַּעַת מְלַבֵּשׁ בְּחֻסְדִּים, וְכִשְׁשׁוֹתָהּ בְּמִדָּה פְּרָאוּי לְפִי עָרְכוּ, אֲזִי נִתְרַחֵב דַּעְתּוֹ וְנִתְרַמֵּם מִחוּ, וְאֲזִי נִגְדְּלִין הַחֻסְדִּים בְּיוֹתֵר עַל יְדֵי הַשְּׁתִיָה. כִּי כִשְׁנִתְרַמֵּם הַדַּעַת, נִתְרַמֵּמִין וְנִגְדְּלִין הַחֻסְדִּים, כִּי הַדַּעַת מְלַבֵּשׁ בְּחֻסְדִּים כְּנִל. וְעַל זֶה אָמְרוּ רְבוּתֵינוּ, וְזָרוּנוֹם לְבָרְכָהּ (עֲרוּבִין ס"ה): "כֹּל הַמִּתְפַּתֵּה בְּיַגּוֹ, יֵשׁ בוֹ מַדְעַת קוֹנוֹ". מִתְפַּתֵּה דִיקָא, בְּחִינַת חֻסְדִּים, שְׁעַל יְדֵי הַיֵּין נִגְדְּלִין הַחֻסְדִּים. וְזֶהוּ מִתְפַּתֵּה שְׁעַל יְדֵי הַגְּדֵלֶת הַחֻסְדִּים הוּא מִתְפַּתֵּה וּמִתְפַּיִס, אַף עַל פִּי שְׁלָא הָיָה רַאשֵׁי לְהַתְפַּתוֹת לְפִי חֻסְדִּים סְתָם,

**כשלא זכה**, הפירוש **שאינו מזכר את הדמים** ע"י תיקון הכללי. **עיי"ז נעשה רש** דהיינו חסר מוחין, עני בדעת **שעיי"ז אין לו לחם מן השמים** ועל כן צריך לטרוח הרבה לפרנסתו **כנ"ל. אבל זכה נעשה ראש**, קמ"ב **בחי' מוחין** [קמ"א]. **היינו בחי' המשכת הלבנונית מן המוחין, בבחי' ונוזלים מן לבנון כנ"ל** כי השותה יין במידה יכול אדרבה לזכות לדעת כדאיתא בגמ' הנ"ל יין וריחני פקחין (וכמבואר בתורה כ' אות י"קמ"ב) ובתורה קעז/קמ"ב) ובתורה כו תנינא הנ"ל (בהערה) :

## אות ט

עתה יבאר שיש תיקון כללי לתאוות ממון והיא הצדקה. ומבאר בלק"ה שמשא ומתן דהיינו קניית סחורה ומכירתה בריוח היא משא כבד, לא מבעי עד שמוכר, אלא גם אחרי שמוכר בריוח, הריוח בעצמו הוא חסרון, שהרי יש לו מנה רוצה מאתים, ואם מרויח עוד מנה כבר רוצה ארבע מאות וכו' כיו"ב נמצא הריוח מכפיל את החסרון. אבל ע"י שמכווין לצדקה בכל המשא ומתן מתקן תאוות ממון. כי הצדקה היא תיקון כללי לתאוות ממון. כמפורש לקמן באות י' בביאור הסבי דבי אתונא שלכל דבר יש תיקון הכללי השייך לו ולמשא ומתן באמונה צריך לתיקון כללי של צדקה.

וזו תימה גדולה לפי היסוד בתורה זו, שכל פגם בשכינה א"א לתקן בה, אלא להמשיך לה מוחין ע"י תיקון כללי תיקון הברית שגבוה ממנה. והרי צדקה היא בממון עצמו שבו כל התאוה, אותו אומר רבנו שיתן לצדקה כדי לתקן התאוה, ולכאורה זה תיקון מניה וביה ולא המשכת מוחין ע"י תיקון הברית. ואינו דומה לדיבור שבח צדיקים שמתקן את הדבור שיהיה מתקבל ע"י הדבור עצמו, כי בוודאי גם בפה פגום אפשר לדבר שבח צדיקים, כי מעורר את כח הצדיק, אבל צדקה לכאורה היא שבירת התאוה בעצמה, ואפילו שהיא שכל גדול בחי' טפה חיזורתא, וכמבואר גם בתורה רכה שהיא רק ע"י בטחון שהוא בחי' עיני כל אליך ישברו" דהיינו שכל גדול מאד. אבל מהיכן יהיה לאדם את השכל הזה בזמן של תאוות ממון שהוא בחי' המלכות בנפילת הגדולה ביותר?

**וזוה** תיקון הברית הוא **בחי' מו"מ באמונה, כי מי שאינו עושה מו"מ**

והיה יכול להיות רגו, אבל על ידי הגדלת החסדים על ידי היין הוא מתפתה כנ"ל. אבל השותה יותר מדאי ומשתכר, אזי אדרבא, מתגברין תקף הגבורות, ונעשה כעס ורגו, ולפעמים מתגברין גבורות דסטרא אחרא, ויוכל לבוא לידי רעות וכו', חס ושלום: **ודע, שעל ידי שכרות** שוכחין כל המצוות והאזהרות שצוה משה רבנו, עליו השלום. כי משה הוא מלכש בכל אחד ואחד מישראל, בכל איבר ואיבר, ומזכיר כל איבר ואיבר, שיעשה המצוה השייכה לאותו איבר. כי רמ"ח מצוות פנגד רמ"ח איברים. ועל פן משה נקרא מחקק (דברים ל"ג), שהוא גימטריא רמ"ח, שמזכיר רמ"ח מצוות כנ"ל. ועל ידי השכרות שוכח אותם, בבחינת (משלי ל"א): "פן ישתה וישכח מחקק", שעל ידי השתיה והשכרות שוכח רמ"ח מצוות של משה כנ"ל. והתלבשות משה באיברים זהו בעצמו בחינת התלבשות הדעת בחסדים כנ"ל. כי משה הוא הדעת, והאיברים הם רמ"ח, בחינת אברהם איש החסד, שהוא גימטריא רמ"ח איברים:

<sup>ק"ב</sup> בתשכט - נבחי"

<sup>ק"א</sup> עיין תורה כ' אות י' ותורה קעז

<sup>קמ"ב</sup> **תורה כ' אות י'** - ובשביל זה: "ונצעק וכו'". "וישמע את קולנו", והקול מעורר הדעת, "וישלח מלאך" זה משה, בחינת דעת, ועל ידי התגלות הדעת פתקונו, או "ויוציאנו". ובשביל זה אומרים את ההגדה בקול רם, כי הגאולה היתה על ידי קול, בבחינת "וישמע את קולנו". ובשביל זה נקראת בשם הגדה, להורות על תקון הברית, בבחינת (דברים ד): "ויגד לכם את בריתו". ועקר המצוה ביין, להורות על תקון הדעת, בבחינת: "במקרא וריחני פקחין" (סנהדרין ע), ובבחינת: "תירוש" זכה נעשה ראש" (שם), הינו דעת.

<sup>קמ"ג</sup> **תורה קעז** - (במדבר י"ד): ויאמר י"י סלחתי כדברך, כי דבר הוא ראשי תבות פוסי כדברך, דבר ראשי תבות דשנת בשמן ראשי, כי יש צדיקים אמתים שיש להם כח בששותין יין לפעמים למחל עונות על ידי זה, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא עו): שיינ יש לו שני בחינות, זכה נעשה ראש, וכשנעשה ראש שהוא בחינות מחין, על ידי זה הוא יכול לכפר עוונות, כמו שכתוב (משלי ט"ו): "ואיש חכם יכפרנה", וזהו: "ויאמר ה' סלחתי כדברך", כי דבר הוא ראשי תבות "דשנת בשמן ראשי" כנ"ל, שהיא בחינת שלמות המחין, [שהם בחינת (שמות ל): "שמן משחת קדש" בחינת (תהלים קל"ג) "בשמן הטוב על הראש" כידוע]. וזהו: "ויאמר ה' סלחתי כדברך" שהוא ראשי תבות "פוסי" כנ"ל וזהו: "סלחתי כדברך", שהסליחה כדברך דיקא. כפי בחינת "דשנת בשמן ראשי" שאמה זוכה, הינו כפי המחין שזוכה הצדיק האמת על ידי שתית היין, כמו כן זוכה לסליחות עונות, כי עקר הסליחה על ידי החכמה והמחין הקדושים שמקבל בבחינת "ואיש חכם יכפרנה" כנ"ל. וזהו: דשנת בשמן ראשי כיו"ס"י רייה (תהלים כ"ג). בחינת "באנו באש ובמים ותוציאנו לרוייה" (שם ט"ו). כי כן היה אצל העגל (שמות ל"ב) "וישרף את העגל וכו' ויזר על פני המים":

**באמונה**, שלא מאמין שהפרנסה מהקב"ה ולא בכח יגבר איש אלא בבטחון בהקב"ה, והמרבה והממעט בהשתדלות יקבלו מה שנגזר עליהם בראש השנה, **והוא משוקע בתאוות ממון** שעל כן תמיד מרגיש חסר ממון וגוזל את חבריו אפילו מעט בחוסר דקדוק או במורה היתר כל שכן הרבה ח"ו. **אזי הוא מעורר דמים הנ"ל** שעובר על לא תגזול או לא תגנובו, ופוגם בגיד השייך להם כנ"ל שס"ה לאוין כנגד ס"ה גידין, בבחי' **מדוע אדום ללבושיך הנ"ל**. וגורם דם נדה לשכינה, בבחי' **(יחזקאל ז')** <sup>א</sup> **וזהבם לנדה** פשט הפסוק מדבר בזמן החרבן שאז לא יועיל הזהב להנצל מהדין ויתעוהו וישליכו אותו כריחוק הנדה, ולפי הכוונה הכוונה שהעוונות שע"י תאוות הממון גרמו להם דם נדה לשכינה כנ"ל שע"י נעשה הפירוד והגלות. **וזהו דמים תרתי משמע** **(מגילה יד:)** <sup>ב</sup> שם מדובר באבגיל אשת נבות שדוד הודה לה שהצילה אותו מלכודת בדמים הגמ' אומרת תרתי משמע פרש"י דם נדה ושפיכות דמים, **וע' חא"ג שבת קלט**. ד"ה **כי כפיכם** <sup>ג</sup> שם הכוונה לדיינים המטים את הדין ונוטלין ממון שלא בצדק וכאילו נוטל נפשו ועל אמר הכתוב כי כפיכם נגואלו בדם, דם הנפש ודם הממון שנקרא דמים), וזהו זהבם לנדה שניהם נקראים דמים היינו דם נדה לשכינה ע"י גול הממון.

**בשביל זה נקרא גזילה בחי' בגד, כמ"ש (ישעי' כד:)** **ובגד בוגדים בגדו**. פשט הפסוק הוא נבואה בסוד הגאולה שלא תבוא אלא עד שהגויים יבוזו את עם ישראל פעם אחר פעם כמה פעמים, דהיינו שלשון בגד הוא לשון בגידה שיבגדו הגויים בישראל, ורבנו למד שלשון בגד **היינו פגם הבגדים** <sup>ד</sup> **הנ"ל**,

<sup>א</sup> **יחזקאל פרק ז** (יט) **כספם בחיצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה כספם וזהבם לא יוכל להצילם ביום עברת ידוד נפשם לא ישבעו ומעיהם לא ימלאו כי מכשול יענם היה:**

**מצודות דוד** (יט) לנדה – לרחוק ולתעוב. כספם וגו' – ר"ל למה ישליכו כספם ויתעבו זהבם לפי שלא יוכלו להציל את נפשם ביום בוא עברת ה' כי האויב לא יקח כסף וזהב לפדיון נפש. נפשם לא ישבעו – רצה לומר לא ימצאו לחם לקנות בהם להשביע הנפש ולמלאות המעים. כי מכשול – כי המכשול הרע הזה היה בעוונם ולא על חנם:

**מצודות ציון** (יט) לנדה – לרחוק ולתעוב כנדה והוא מל' נדידה והרחקה. עברת – מל' עברה וזעם:

<sup>ב</sup> **מגילה יד**. – אביגיל דכתיב (שמואל א כה-כ) והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר בסתר ההר מן ההר מיבעי ליה אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין דיני נפשות בלילה אמר לה ודף יד: מורד במלכות הוא ולא צריך למידייניה אמרה לו עדיין שאול קיים ולא יצא טבעך בעולם אמר לה (שמואל א כה-לג) ברוך טעמך וברוכה את אשר כליתני (היום הזה) מבא בדמים דמים תרתי משמע אלא מלמד שגילתה את שוקה והלך לאורה ג' פרסאות אמר לה השמיעי לי אמרה לו (שמואל א כה-לא) לא תהיה זאת לך לפוקה זאת מכלל דאיכא אחריתי ומאי ניהו מעשה דבת שבע ומסקנא הכי הואי.

**פרש"י** – כליתני. מנעת אותי: בדמים. דם נדה ושפיכות דמים: שגילתה שוקה. ונתאוה לה ותבעה ולא שמעה לו כדמסיים ואזיל: לפוקה. כמו פיק ברכים (נחום ב): הכי גרסי' זאת מכלל דאיכא אחריתי ומאי ניהו מעשה דבת שבע ומסקנא הכי הוה. והכי פירושה מדקאמרה ליה ולא תהיה זאת לך לפוקה מכלל שהתנבאת' לו שסופו להכשל בביאה אחרת ומאי ניהו בת שבע ומסקנא הכי הוה סוף שעלתה לו כך אלמא נביאה הוות שנתקיימה נבואתה.

<sup>ג</sup> **שבת קלט**. – אמר רבי אליעזר בן מלאי משום ריש לקיש מאי דכתיב כי כפיכם נגואלו בדם ואצבעותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה תהגה כי כפיכם נגואלו בדם אלו הדיינים.

**מהרש"א** – כי כפיכם כו'. כפירש"י ע"י שוחר שלוקח בכף הוא מטה הדין ונוטל נשמתו ע"ש כי הדם הוא הנפש וע"ל דם מלשון דמים ומעות וק"ל:

<sup>ד</sup> **ישעיה פרק כד** (טז) **מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק ואמר רזי לי רזי לי אוי לי בגדים בגדו ובגדו בוגדים בגדו:**

**תרגום יונתן** (טז) מבית מקדשא דמתמן עתיד למפק חדוא לכל יתבי ארעא תושבחה שמענא לצדיקיא אמר נביא רב אגר לצדיקיא לרשיעיא אתגלי לי וי לאנוסיא דמתאנסין ולבוזו בזוין דהא מתבוזין:

**פרש"י** – (טז) מכנף הארץ – ת"י מבית מקדשא שהוא בסוף א"י במזרחה כמו ששינוי לוד מן המערב וירדן מן המזרח נמצא מירושלים לירדן מהלך יום ואני אומר לפי פשוטו שמענו מאחורי הפרגוד שעתידין להעלו' זמירו' מכנף הארץ ומה הן הזמירות צבי לצדיק עתיד להיות מצבות קומה לצדיקים. ואמר רזי לי וגו' – אוי לי שנגלו לי שני רזים רז פורענות ורז ישועה והרי תרחק הישועה עד שיבאו אויבי' בזוים אחר בזוים אחרים ושוודי' אחרי שודדי' ה' בגידות אמורות כאן:

<sup>ה</sup> **עיין אוצר היראה** להרב מטשהרין, כנסת קהל צבאות אות קכט – ועל-כן נקראין הגזלות על שם הלבושין, כמו שפתיב: "ובגדו בוגדים בגדו", וכן רב טרדת תאות ממון הוא בשביל הבגדים והמלבושי-כבוד, לו ולאשתו ולבניו, ובפרט בעת הנשואין, שכל רבוי ההוצאה היתרה הוא על ההלבשה הגדולה שנתפשט בזמננו, בעונותינו הרבים, עד שהרבה נעשים בעלי-חובות על-די זה, ויש שבאין לגזלות גמורות על-די זה, כי המלבושים מטרדין מאד את האדם, וכמבאר במקום אחר על פסוק "ותתפששו בגדו", שהסטר-א-א-א תופסת את האדם בגדיו דיקא. וכן התנא התחיל מסכת בבא-מציעא, המדברת מעניני משא-ומתן והכחשות שבין אדם לחברו, והתחיל בדין "שנים אוהזין בטלית", בטלית דיקא, כי רב ההכחשות שבאים על-די תאות ממון, העקר הוא מחמת הבגדים והלבושים, וכל זה מחמת שאין מסתפקים רק על חיצוניות הלבושים ולא על הפנימיות שבהם. ועל-כן פשיש הכחשות צריכין שבועה, כי על-די השבועה נתגלין הגזיזין עלאין והפנימיות שבתוך לבושי הממון, כמבאר בפנים, ועל-די זה בודאי יודה על האמת ויתתקן הכל (לק"ה חוקת מטלטלין ד' אותיות ג ה ו ז).

בחי' שנמצא רבב על בגדיו. וזה שתרגום יונתן (על פסוק ובגד בוגדים בגדו הנ"ל ובסנהדרין צ"ד.ו) בוזוי ובוזוי דבוזוי, דהיינו שבגד הוא לשון ביזה שיבוזו הגויים את ישראל כמה פעמים היינו בחי' תאוות ממון, שכל מה שיש לו יותר הוא חומד יותר [ט] רוצה לומר שמה שיש לו הוא הגורם לו לחמוד יותר בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים וכשיש לו מאתים רוצה ד' מאות :

וזה עיקר תיקונו של המו"מ, שיכוין בכל הילוך והילוך, ובכל דיבור ודיבור, שהוא הולך ומדבר בשעת המו"מ, שכוונתו כדי שירויח כדי שיתן צדקה. וזה הוא בחי' תיקון הכללי של הדמים. וצ"ע כי לכאורה הצדקה היא תיקון מניה וביה בתאוות ממון שבשכינה והכלל למדנו שהתיקון הכללי הוא המשכת מוחין ע"י תיקון גבוה יותר. וצ"ל שהכוונה למעשה הצדקה במוחין דקטנות שיש לו זה כבר מספיק כדי לעורר את המוחין בבחי' כנשר יעיר קנו.

כי הצדקה הוא בחי' כלליות הגידין<sup>1</sup>, בחי' תיקון הברית שמשפיע להיכן שיליד כבוד שמים בבחי' (הושע י')<sup>2</sup> זרעו לכם לצדקה. פשט הפסוק שהנביא אומר לישראל שישבו מדרכם הרעה ויעסקו בתורה ויקבלו שכר בחסד<sup>3</sup>. ולפי רבנו זרעו לצדקה<sup>4</sup> הפי' שהצדקה מתקנת את הזרע מוחין טפה חירותא דהיינו ע"י שמכווין להרוויח ממון כדי ליתן צדקה זה תיקון הברית שגורם לנוולין מן לבנון הנ"ל שהיא טפת המוחין טוב דעת היורד אל הדיבור שיהיה דיבור המתקבל בבחי' זרע גד הוא טפה חירותא. שע"י התיקון הזה נתרומם המוחין, בבחי' מוחא חוורא ככספא [י] טו.

עתה יבאר ענין המשא ומתן, ורבינו מעמיד את המשא בצד השלילי ואת המתן בצד החיובי. ובפשטות כוונתו לא לאדם הקונה חפץ ומשלם עליו. אלא לאדם הקונה חפץ ומוכרו בריווח כדרך העוסקים במשא ומתן. ומבאר מוהרנ"ת בלק"ה מאכלי עכו"ם א' ו-ח עפ"י תורה כג שריווח ממון בא בדרך של הולדה וחבלי לידה ועל כן כשאדם קונה סחורה כדי למכור בריווח, בקניית הסחורה והטיפול בה מכניס עצמו למשא יגיעת

<sup>1</sup> ביאור טוהרנית בתקפא

<sup>2</sup> סנהדרין דף צד. – מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק וגו'. אמר שר העולם לפניו: רבונו של עולם, צבינו עשה לצדיק זה! – יצאה בת קול ואמרה: רוי לי רוי לי. אמר נביא: אוי לי, אוי לי, עד מתי? יצאה בת קול ואמרה: +ישעיהו כ"ד+ בגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו. ואמר רבא ואיתימא רבי יצחק: עד דאתו בוזוי ובוזוי דבוזוי.

<sup>3</sup> \* עיין קהלת רבה א' לב [א] יג

<sup>4</sup> מדרש רבה קהלת פרשה א פסקה לב – ...הוא ענין רע נתן אלהים לבני האדם לענות בו ר' בון אומר זו שיפוטו של ממון אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו אלא אן אית ליה מאה בעי למעבד יתהון תרתין מאוון ואן אית ליה תרתי מאוון בעי למעבד יתהון ארבעה מאה לענות בו.....

<sup>5</sup> צ"ע כי צדקה היא מצות עשה שכנגד הרמ"ח איברים ולא הגידין. וצ"ל שיש בה תרתי מלבד שיש כנגדה אבר המקבל חיות ממנה היא גם כלליות הגידין במה שהיא בחי' השפעה.

<sup>6</sup> הושע פרק י (יא) וְאֶפְרַיִם עֲגָלָה מְלֻמְדָה אֶהְבֵּתִי לְדָוִשׁ וְאֶנִּי עֲבָרְתִי עַל טוֹב צְוֹאֲרָה אֶרְכִּיב אֶפְרַיִם יְחָרוֹשׁ יְהוּדָה יִשְׁדָּד לֹא יַעֲקֹב: (יב) זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד נירו לכם ניר ועת לדרוש את ידוד עד יבוא יורה צדק לכם:

מצודות דוד (יב) זרעו לכם לצדקה – לטובתכם זרעו את הצדקה למען תקצרו תבואתה לפי החסד שאני עושה ר"ל עשו צדקה ותקבלו גמול בחסדי כי גמול מעשה הטוב גם הוא לחסד תחשב וכמ"ש מי הקדימני ואשלם (איוב מא). נירו לכם ניר – ר"ל הסירו מלבבכם דעות נפסדות וכזובות כמו שהחורש יחרוש שדהו להמית שרשי העשבים הרעים לבל יכחישו את הזרע הנזרע. ועת לדרוש – וקבעו עתים לדרוש את ה' לא באקראי. עד יבא – ר"ל כן עשו עד אשר יבא המקום ב"ה וישליך לכם צדק מן השמים כי לא יקופח שכרכם:

<sup>7</sup> נראה שנמשל הצדקה לזריעה כי כמו שבזריעה טומן זרע הראוי לאכילה באדמה אע"פ שיודע שירקב מאמין שסופו לגרום לגידול כפול ומכופל ממה שזרע, כך הצדקה שמחסיר מעצמו ונותן כי מאמין שיגרום לשפע גדול יותר מלמעלה. שפע כפול רוחני או ממון גשמי.

<sup>8</sup> הפסוק לראיה שצדקה בחי' תיקון הברית שהיא השפעת זרע. ובאמת הדמיון נ"ל גדול כי בלידה הנוק' מקבלת הזרע ובונה ממנו קומה שלימה וכן בצדקה אדם מקבל שכל טיפת מח ובכוחה עושה מעשה הצדקה. וכן נתינת הצדקה היא גם בחי' השפעת הזרע כמבואר בתורה רלד שכמו בשמירת הברית כך בנתינת צדקה צריך להיזהר מלהשפיע למקום שלא יוליד כבוד שמים ומי נותן לעני שאינו הגון זה בחי' ניאוף וגורם להתגברות תאוות ניאוף.

עוד רמז בזה כי הטיפה נקרא זרע גד כמבואר כאן ולעיל אות ה' בשם התיקונים וגד בחי' גומל דלים דהיינו צדקה.

<sup>9</sup> \* תיקון ע דף קסט.

<sup>10</sup> תיקון ע דף קסט. – לְקַבְּלֵיהוּ אֲרֻבַּע אַחֲרָיִן מִסְטָרָא דְמִסְטָבֹו כַּגְדֵּי מִינֵי פְּנִים שְׂקֻזָּשָׁה, יֵשׁ ד' פְּנִים אַחֲרֵים מֵאֵל הַטּוֹמָאָה, בְּלֵחוּ חֲשׂוֹכִין אֲנַפִּין וְכֹל הַפְּנִים מֵאֵל הַסְּטוּטִים וְשׂוֹמֵים, אֲכַל גַּם זֶהֱסֵי ד' גּוֹזִים, כִּי מִסְטָרָא דִּימִינָא בִּישָׂא עוֹפְרַת מֵאֵל הַחֶסֶד רַעַע שְׂנִימִין דְּקַלְפִּיהָ, פְּנֵי הַסְּטוּטִים בְּגוּוֹן עוֹפְרַת שְׂהִיא פְּסוּלַת הַכֶּסֶף, דְּמִתְרַבֵּין מְלִיתָה חוֹרָא שְׂמַגְלִים מִיכוּזֵי לִימָה הַלְּבָנָה שְׂהִיא פְּסוּלַת הַמּוֹחַ, אִינּוֹן עֲבִים וְגַסִּים וּפְנֵי הַסְּטוּטִים וְגַסִּים וְעִינֵי עִינֵי הַסְּטוּטִים וְעִינֵי, וְגַם וְגוֹפִיָּה גּוֹפֵי עֵב וְגַם מֵאֵל הַקְּלִיפָה. אֲכַל מִסְטָרָא דִּימִינָא מוֹחָא אֲכַל מֵאֵל הַחֶסֶד שְׂנִימִין דְּקוֹשָׁה שְׂהִיא עֵלֶס הַמּוֹחַ, חוֹרָא כְּכֶסֶף הַפְּנִים הַסְּטוּטִים לְכַנֵּס כַּעֵין הַכֶּסֶף, וְעִלּוּ נִרְמֵז מִ"כ יָרַע אֲבָרְהָם אֹהֲבֵי שְׂהִיא מֵאֵל אֶהְבָּה וְחֶסֶד דְּקוֹשָׁה.

הפרנסה לבחי' עצבון דהיינו לחבלי לידת הממון שהוא בחי' דינים ועצבון, ולכן נקרא עברו ראשי כמשה כבד כי אז נכנס ראשו ורובו בעסק מכירת הסחורה וש עיקר התאוה לרמאות במו"מ. והמתן הוא מכירת החפץ בריווח הממון, באופן המתוקן שבכל מעשיו מכווין להרויח כדי ליתן צדקה, ועי"ז הופך את הרויח למתן והוא בחי' לידת הממון שהוא תיקון המשא, ואז הממון הוא ממון דקדושה שמשלים נפשו (כי הממון שלימות נפש לק"ה חלב ודם א') אבל בלא שמכווין לצדקה אזי הרויח שמרויח הוא נשאר עצבון וחסרון ולא נקרא מתן אלא נשאר משא כי יש לו מנה רוצה מאתים.

**ועש"ז נקרא משא ומתן, להורות שיש בו תיקון לבחי' בגדים הנ"ל, לבחי' דמים הנ"ל. משא, היינו מה שאדם קונה סחורה כדי למכור אותה בריוח זה בחי' (תהלים לח) ו' כי עוונותי עברו ראשי כמשה כבד ויכבדו ממני [י"ז] וי"ח. שהם השס"ה לאווין הנ"ל, שמתגברים על הראש שהוא המוחין כי מכניס עצמו וראשו ליגיעת הפרנסה ודאגת הסחורה ורדיפת הממון, בבחי' לא תעמוד על דם רעך כנ"ל שרעך הם המוחין שהמשא עוון הנ"ל גורם שמעמיד את המוחין שלא יהיו נוזלין מן לבנון אל הגידין להלביןם, והוא בחי' פגם הבגדים הנ"ל כנ"ל.**

**וזה שאמר כמשה כבד ויכבדו, יכבדו היינו בחי' מלך הכבוד הנ"ל. כבד, היינו בחי' הדמים, שהכבד מלא דם, שהוא בחי' דם נדה הנ"ל כי בכבד כל זוהמת הדם כי שם הדם מתנקה, ורוצה לומר שבשעת המשא קודם המתן אזי הדם גובר בבחי' שהכבד נעשה מלך בחי' פגם הבגדים פגם הכבוד :**

**ומתן דהיינו כשמוכר את הסחורה בריוח, זה בחי' לידת הממון דהיינו שיצא מחבלי הלידה והרויח את הממון ומשלים נפשו, ואזי אם כל כוונתו בריוח לתת ממנו צדקה אזי הוא בחי' תיקון הכללי, שהוא הצדקה, בחי' (משלי יח) ו' מתן אדם ירחיב לו פשוטו כמחז"ל עשר כדי שתתעשר, ולפי רבנו שכשמרויח עם**

<sup>טו</sup> תהילים פרק לח (ה) פי עונתי עברו ראשי כמשה כבד ויכבדו ממני:

רד"ק (ה) כי עונותי עברו ראשי. המשיל עונותיו למים רבים שעברו ראשו והוא טובע בהם, כמשה כבד ויכבדו, ועוד המשילם למשא כבד שלא יוכל שאתם. ממני, כלומר אין בי כח לסבלם. והמשל רוצה לומר, שאין בו מעשים טובים כל כך שיקלו העונות:

<sup>טז</sup> עין לק"ה מאכלי עכו"ם א' ו'

<sup>יח</sup> לק"ה מאכלי עכו"ם א' ו' - פי המשא ומתן יש בו שתי בחינות, בחינת משא ובחינת מתן. היינו בחינת משא, היא בחינת הפגם, בחינת משא כבד. והמתן היא בחינת התקון (עין שם היטב במאמר הנ"ל). והנה כפי טבע הלשון של משא ומתן, הינו קנייה ומכירה, הינו משא הוא לשון קבלה שקונה הסחורה. ומתן הינו שנותנה ומוכרה לאחרים, פי באמת עקר תקון המשא ומתן ותכליתו היא מכירת הסחורה שמקבל בעדה ממון, פי כל פגמת האדם במשא ומתן שקונה סחורה ומוכרה; עקר פגמתו על המכירה שימכר הסחורה וירויח בה ממון, שרק בשביל זה עושה המשא ומתן כדי להרויח ממון, פי זה עקר התכלית של המשא ומתן, דהיינו הרוח ממון שמרויח על ידו, שבו תלוי חיותו ופרנסתו, פי הממון הוא שלמות הנפש, כנזכר לעיל בהלכות חלב ודם (הלכה א). רק שאי אפשר לבוא אל התכלית הטוב הזה, להרויח ממון ולהשלים נפשו בו פי אם על ידי משא ומתן, דהיינו שצריך ליגיעה וטרח לקנות סחורה ולמכרה, שאי אפשר להרויח פי אם על ידי זה, שהה בחינת בעצבון תאכלנה. פי אי אפשר להרויח ממון פי אם עד שילך ויעבר דרך בחינת העצבון שהוא בחינת עבודה וזרה אנפין חשוכין. וכמוכן מהמאמר צוית צדק (בסימן כג), שאפלו מי שמרויח ממון בקדושה אי אפשר לו להרויח עד שיעבר דרך בחינת העצבון ויסבל חבלי לדה ולצעק השבעין קליו כפולים של יולדת קדם שתלד, דהיינו הרוח המכנה בשם "לדה". נמצא, שבתחלת המשא ומתן בעת שונכנס לתוכו, דהיינו בעת שקונה הסחורה אזי הוא נכנס להיגיעה והטרח בחינת בעצבון הנ"ל. ואזי הוא מקבל עליו על משא כבד, שהה בחינת בעצבון שהוא בחינת עבודה וזרה שנקראת "משא", כמו שנאמר, "לא יכלו מלט משא". ועל פן נקרא התחלת המשא ומתן, דהיינו קניית הסחורה בשם משא, פי הוא בחינת משא כבד הנאמר בדברי רבנו במאמר האי מאן הנ"ל, שצריך לשא עליו משא זו להיות יגע וטורח ולטפל בהסחורה כדי לזכות להרויח ממון על ידי זה. ואחר כך פשוט המשא ומתן, דהיינו שמוכר הסחורה ומקבל בעדה ממון ומרויח אזי יוצא מבחינת בעצבון הנ"ל, מבחינת השבעין קליו הנ"ל ויולד הרוח של ממון, שהוא חיותו ושלמות נפשו. ועל פן נקרא הגמר, דהיינו המכירה בשם מתן שהוא בחינת התקון כנ"ל, כי אזי נתתן בחינת פגם המשא ומשליך מעליו המשא כבד בחינת בעצבון שהיה בו מתחלה כנ"ל: וזהו שקראו את הקנין והמכירה בשם "משא ומתן", שהוא בחינת הפגם והתקון כנ"ל. ועל פן זה התקון של המשא ומתן שהוא בחינת מתן נעשה על ידי הצדקה, כמו שמבאר שם, פי הצדקה היא משברת ומבטלת בחינת בעצבון, שהוא בחינת תאות ממון, ועל ידי זה זוכה לצאת מן המשא ומתן בשלום ולא יהיה נלכד, חס ושלום, בבחינת המשא כבד, בבחינת בעצבון שונכנס בתוכו לעבר אותו כדי לזכות לרוח ממון דקדושה כנ"ל, פי צדקה מעשרת, שהוא בחינת הרוח שמוליד בקל על ידי הצדקה, שהוא התקון כנ"ל, פי צדקה משברת תאות ממון בחינת בעצבון, בבחינת רוחא נחית לשכף חמימא דלבא, כמוכא במאמר "אשרי העם", המדבר מהשגחה בשלמותה (בסימן יג) עין שם, פי על ידי הצדקה שמשברת תאות ממון ומתקנת המשא ומתן בבחינת מתן אדם ירחיב לו כנ"ל, על ידי זה נמשך ההשגחה בשלמות, כמו שמבאר במאמר הנ"ל, שעל ידי צדקה נמשך השגחה בשלמות, עין שם, דהיינו שהשגחה היא בבחינת שוב גא הבט משמים וראה, בבחינת אור הישר ואור החזר, עין שם, שהה נעשה על ידי הצדקה שהוא בחינת אור הישר ואור החזר, בבחינת גלגל שחזור בעולם שכתב רבנו, עין שם

<sup>טז</sup> משלי פרק יח (טז) מתן אדם ירחיב לו ולפני גדלים יתנו:

רש"י (טז) מתן אדם ירחיב - כפשוטו, ומדרשו בנותני צדקה מדבר שמרחיב לו חלקו לע"ל וגם בחייו לפני גדולים ינחנו ואומרים עליו שהוא חשוב:

הגרי"א - מתן אדם וגו' מה שאדם יתן צדקה לעניים או הקב"ה נותן לו פרנסתו בהרחבה כמ"ש עשר בשביל שתתעשר ולפני גדולים יתנו כי הוא מספיק לומדי תורה ולכן הוא לפנייהם ינחנו ועוד מתן אדם מה שנותן צדקה ירחיב לו מקום בג"ע ולפני גדולים הם בעלי חכמה ינחנו כי בצל החכמה בצל הכסף ואמר לפני גו' כי הם לפני החכמים כמ"ש שמעון אחי עזריה הרי עזריה עיקר ושמעון טפל לו מתן אדם

תיקון כללי של כוונת הצדקה אזי הממון שמרויח הוא נקרא מתן אדם ירחיב את לבו להיות שמח בחלקו בחי' תיקון הברית הפך תאוות ממון, דהיינו שאז כל הממון שהרויח נקרא על שם הצדקה מתן. **בחי' קשת הברית שהוא הצדיק, בחי' (תהלים לז) כ** **כא צדיק חונן ונותן** דהיינו שזו מדתו של צדיק להיות חונן ונותן (הפך הסט"א שמדתה לקיחה) ועל כן הצדקה היא תיקון הכללי. **וזו שאמרו חז"ל (ר"ה ו').** **בפיך [כב] [כג] זו צדקה** פשט דברי חז"ל שהפסוק בא לרבות צדקה כנדר, שהאומר אתן צדקה לפלוני עני חייב ליתן, מדכתיב לא יחל דברו, ולפי רבנו צדקה הוא תיקון הכללי שמתקן את "פיך" דהיינו את הדיבור כנ"ל ע"י שמעורר את המוחין שיהיו בבחי' נזולין מן לבנון להלבין הגידין ואזי יש טוב בדבור כי הוא מגלה דעת ואזי הוא נשמע ומתקבל **שאו הדיבור מותר** כי הצדקה מתקן המוחין ואז הדיבור מותר וצ"ע שהרי צדקה הוא תיקון כללי לממון ולא לדיבור :

## אות י

עתה אחר שסיים את ביאור התורה ולפני שמבאר על פיה את השו"ת בין סבי דבי אתונא ורבי יהושע בן חנניא, מקדים לסכם את הכלל שהוא יסוד המסר בתורה זו, דהיינו שכל הפגמים נרשמים בשכינה, והוא כלל שא"א לתקן אותה דהיינו לחזור בתשובה בעוון עצמו שפגם כדי לתקן את הגיד השייך לו שנפגם אלא רק להמשיך לגיד מוחין מלמעלה וזה אפשר רק ע"י תיקון ברית כללי השייך לאותו פגם, ואע"פ שתיקון הברית הוא גבוה יותר מהשכינה, יש לכלל פגם איזה בחי' תיקון ברית כללי שאפשר לקיים אותו במוחין דקטנות שיש לו אחר שנפל מהדעת, ועי"ז לעורר את המוחין להמשיך לו דעת ועי"ז תתוקן המלכות.

**והנה הכלל** עפ"י הנ"ל, **שצריך לתקן תחלה תיקון הכללי, ועל ידי זה ממילא יתוקן הכל בפרט.** ואף שתיקון הכללי הוא גבוה ומרומם יותר מתיקון כל דבר בפרט, עכ"ז מחמת שתיקון כל דבר, תלוי בהמוח, דהיינו להמשיך לבנונית מן המוח בבחי' ונזולים מן לבנון. ולרומם המוח א"א כ"א ע"י תיקון הכללי, בבחי' כנשר יעיר קנו כנ"ל. ע"כ צריך לילך מתחלה אל המודריגה היותר עליונה מזה, דהיינו תיקון הכללי, כדי לתקן ולרומם המוח, ועל ידי זה נתקן הכל ממילא כנ"ל :

עתה יבאר על פי הכלל הנ"ל את שאלת הסבי דבי אתונא (השאלה הראשונה ששאלו את רבי יהושע בן חנניא, כמבואר בבכורות דף ח.). ששאלו: אותו האיש שמבקש אשה יראת ה' דהיינו שיהיה דיבורו ביראה ועי"ז יהיה נשמע ומתקבל, ולא נתנו לו, מה ראה לבקש דבר גבוה יותר. דהיינו שכיון שאת המלכות לא תיקן מה יש לו לבקש תיקון כללי תיקון היסוד שהוא גבוה יותר.

דהיינו ששאלו זה שביקש אשה יראת ה' ולא נתנו לו כי הפריד בין השכינה להקב"ה ע"י שבעוונותיו גרם דם לשכינה, מה ראה לבקש תיקון הברית שהוא ביסוד שלמעלה מהמלכות, כמ"ש צדיק מושל יראת אלקים?

כמ"ש שחורה אני ונאווה פני אדם הוא עיר קטנה אות י' ומתן אדם ירחיב לה וכולן כלילין בגווה כמ"ש אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך וגו' וכמ"ש הרחיבי מקום אהלך וגו' ובשעתה דאיהי נקודא חודא וכו' שם אלהים ארמנותיה נודע למשגב והיא קרית מלך רב והיא סלקא בריש אבהין וו"ש ולפני גדולים ינחנו כמ"ש מתחילה והנה שלשה אנשים נצבים עליו ואח"כ והוא עומד עליהם והיא סלקא בראש ג' גבר שקדמה לה וכולן מתקנין בצדקה כמ"ש וחטאיך בצדקה פרוק וגו':

**כ תהלים פרק לו (כא) לֹדָה רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן:**

**פרש"י (כא) לזה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן – הקב"ה שהוא צדיק של עולם חונן משלו ונותן לזה שהלוח מה שהוא גזול ממנו: מצודות דוד – (כא) לזה רשע – כשלא מצאה ידו לגזול לוקח בהלואה ואינו משלם והצדיק המלוה אותו חוננו ונותנו לו במתנה לב לענש בעבורו:**

**רד"ק – (כא) לזה רשע ולא ישלם, סיפר ממדות הרשע המגוננות, כי מה שילוח לא ישלם, ואין צריך לומר שלא יתן משלו. וצדיק חונן ונותן, והצדיק בהיפך, כי חונן לבני אדם ונותן להם משלו, ואין צריך לומר כי מה שילוח ישלם. ופירוש חונן ונותן, כמו, חנני חנני אתם רעי (איוב יט, כא), אשר חנן אלהים (בראשית לג, ה). וכפל המתן במלות שונות, להרבות המתן שנותן פעם אחר פעם עניינים. או פירוש חונן, מרחם. ואמר כי הצדיק יש בו שתי מדות האלה הטובות, הרחמים והנדיבות:**

<sup>80</sup> גם בדפוס ותולד-צדיק, בתולד-וצדיק, בתוצו- (ו)צדיק, בתשכס-צדיק

<sup>82</sup> כמבואר בראש השנה ו. ובתוס' שם שבפיך הכתוב בדברים כג כד לרבות צדקה כנדר דכתיב בישעיהו מה כג יצא טפי צדקה. ועיין לעיל סוף תורה יג דף יח: ולקמן תורה רכה דף קיד.

<sup>83</sup> **ראש השנה ו.** – ת"ר (דברים כג-כד) **"מוצא שפתיך"** זו מצות עשה, **"תשמור"** זו מצות לא תעשה, **"ועשית"** אזהרה לב"ד שיעשור, **"כאשר נדרת"** זה נדר, **"לה' אלהיך"** אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים, **"נדבה"** כמשמעו, **"אשר דברת"** אלו קדשי בדיק הבית, **"בפיך"** זו צדקה. **"בפיך"** זו צדקה. אמר רבא וצדקה מיחייב עלה לאלתר, מ'ט? דהא קיימי עניינים. פשיטא, מהו דתימא כיון דבעינינא דקרבתות כתיבא עד דעברי עלה ג' רגלים בקרבנות, קמ"ל, התם הוא דתליניהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכיחי עניינים.

**תוספות – בפיך.** זו צדקה. דכתיב יצא מפי צדקה (ישעיה מה):

דהיינו שזה הם כן הבינו שתיקון המלכות תלוי במוחין, ולעורר המוחין צריך תיקון הכללי תיקון הברית. רק הקשו איך אפשר לעלות לראש הסולם אם חסר לך השלבים התחתונים שלו?

וכהקדמה לתירוץ הראה להם ריב"ח סיבה שמנסה לתחוב אותה בכותל למטה ולא נכנסה. ורמז להם בזה שאפילו אם היה אותו האיש ת"ח ולמדן גדול שתורתו כדרבנות ומסמרות כיון שמפריד בין צדיק ללמדן ולא תיקון הברית כראוי, לא יכול לזכות באשה יראת ה' שהוא הדיבור הנשמע מתקבל. ואין הכוונה שלא ידעו זאת, אלא כעין הקדמה לתשובה הניצחת שרצה לומר להם הקדים שאפילו למדן הגדול ביותר לא יכול לתקן את המלכות אלא בתיקון הברית צדיק יסוד שעל ידו מעורר את המוחין למעלה היכן שהמלכות מקבלת משם את בנינה וחיותה.

אבל התירוץ בעצמו, היה ששוב הראה להם שמנסה לתחוב את הסיכה הנ"ל בכותל למעלה במקום שהיה נקב והיא נכנסה. ואמר להם שזה האיש גם הוא כמו הסיכה, נודמנו לו המוחין להיות נוזלים אל הבת שהיא המלכות. וזה היה רמז להם שע"י שבח הצדיקים יכול גם מי שפגם בברית לתקן תיקון כללי כזה שיעורר את המוחין שיהיו נוזלין אל המלכות ויתקנו אותה. עד שתייהיה המלכות בבחי' אשה יראת ה' שבוזה תלוי דיבור הנשמע ומתקבל.

דהיינו שאמר להם לא בשמים היא, אלא בארץ, ואפילו מאד נמוך בעשיה ממש, בדיבור שבח צדיקים ובמעשה הצדקה, אפשר לגרום לתיקון כללי שיעורר את המוחין הגבוהים ביותר. משמע שזה עיקר מה שהם לא הבינו כיצד מי שעדיין שקוע בגשמיות עולם העשיה, אפשר לו לתקן את הגבוה ביותר.

ועוד משמע ששבח הצדיקים הוא תיקון הברית וכ"ש שהמבזה צדיקים בהכרח שהוא פגום בברית מאד.

וצ"ע ממה במעשיו ודבריו של ריב"ח הבינו שהכל תלוי בשבח הצדיקים הרי לא הזכיר זאת בפירוש אלא ברמז וא"כ באיזה רמז? ואולי בלשונו "מתרמיא" שתרגומו נודמנה, והוא משרש רמי שתרגומו להשליך ותרגומו גבוה, והכי נמי שבח הצדיקים הוא כמו שמשליך לגבוה ביותר עד חכמה ובינה (בחי' סילוקא דיסודא עד אבא ואמא) לעורר אותם להזיל מוחין לבת.

נמצא שלמעשה הודה להם ריב"ח שאת הדבור מתקנים ע"י הדיבור אלא שהם סברו שכיון שהדבור פגום א"א לתקנו מניה וביה אלא ממקום גבוה יותר והרי הוא גבוה וא"א לבוא לשם כשכבר פגם בשלבי הסולם התחתונים, ואמר להם ריב"ח שיש דיבור שגם כשיוצא מפה פגום הוא מתרמי ועולה עד למעלה ומעורר מוחין שיתקנו את הדבור, והדבור הזה הוא שבח צדיקים כאלה שכבר תיקנו את הברית וזכו לדבור הנשמע ומתקבל.

וצ"ע משמע ששבח הצדיקים מועיל גם ע"י דיבור שאינו נשמע ומתקבל, וקשה א"כ כיצד הוא עולה ומתקבל למעלה לעורר המוחין שיהיו נוזלין למטה. וצ"ל שזה ממהות השבח שמעורר את מעשיו הטובים של הצדיק המשובח (בבחי' שיעורר) <sup>12</sup> אל האיש המשבח, שמעלה אותן מיינן נוקבין ומתקבלים ע"י היראה של הצדיק המשובח אע"פ שלמשבח אין יראה. ולפ"ז צריך לדעת את מי לשבח, דהיינו רק צדיק כזה שזכה לדיבור הנשמע ומתקבל.

**וזוה פי' האי גברא דאזל בעי איתתא ולא קיהבו ליה. היינו שביקש דיבור**

הנשמע ומתקבל בחי' אשה יראת ה' <sup>13</sup> [כ"ה] כי מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים (ברכות ו:)/<sup>13</sup>, ולא

<sup>12</sup> כי שבח פירושו הורדה והשפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם. והוא רמז (שמעתי מהריצ"ח) שכשמשבחים אדם הוא נמשך ויורד אל המשבח אותו. ונראה ששבח צדיקים הוא בחי' שפתי דובבות בקבר כשמוזכרים שמועתו ושם יש מפרשים שנפש הצדיק יורד אל הלומד דבריו. (בתורה יב הארכנו בזה) וכן יש דעות (כגון הנצי"ב ועוד) ששפתותיו דובבות שייך גם בצדיק חי.

עיין זוהר פנחס דף רכ. - "אתא ההוא טולא ויתיב ונשיק ליה" וכו'. "פנו אתר לרבי פנחס בן יאיר דאיהו גבינו דתנינן בכל אתר דצדקיא אתחדש ביה מלתא דאורייתא כד איהו בההוא עלמא פקיד לההוא אתר ואייתי לגביה".

ופירש שם הרמ"ק באור יקר שם - כי המקום נתקדש ע"י התורה שלומדים בו ואותה קדושה אצולה מנשמתו של זה שחידש אותה, ואם גם הם חידושו שחידש אזי עוד יותר, והקדושה אחוזה במציאות נשמתו וכו' ע"ש וכביכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, ואם יהיה ממש אותה המימרא ואותם דברים שהוא חידש שם אז יוסיף הענין קדושה על קדושה והצדיק ירוץ שם דהא קימ"ל כי שפתותיו דובבות בקבר ונשמתו מתעוררת ורצה אל מקום חידושו ומוצא שם אלו שהם אותם שעוררוהו וכו', והיינו טולא (דהיינו צילו של רבי פנחס בן יאיר) דנשיק ליה שנתחדש ונתגלה להם יותר, מפני שהם עסקו בדבריו ממש.

גם עיין זהר מתורגם ח"א דף ז. - שהתשבחות והשירים והאֵהָבִים שהלֵבְנָה עוֹשֶׂה לְשִׁמְשׁ, היא מוֹשְׁכַת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ שִׁיְהִי דִיּוּרוֹ עִמָּהּ, וְהוּוּ וְיִשְׁמְחוּ דוֹד אֶל מִשְׁמַעְתוֹ.

<sup>13</sup> \* משלי לא ל'

<sup>14</sup> כי משלי פרק לא (ל) שְׁקַר הַחֵן וְהַבֵּל הַיְפִי אֲשֶׁה יִרְאֵת יְדוֹד הִיא תִתְהַלֵּל:

פרש"י - (ל) שקר החן - אשת החן ויפוי אין מהללין אותה אלא הכל הבל ושקר אבל אשה יראת ה' היא לבד תתהלל:

ביאור הגר"א - שקר החן והבל היופי אשה וגו' כבר כתבתי למעלה שחן הוא מלשון חנם ולכן נאמר תמיד מצאתי חן ונח מצא חן שהוא מציאה שאינו ראוי להיות כן באמת והיינו שאינה נאה באמת אלא שנושאת חן בעיני כל רואה ולכן אמר שקר החן שהוא שקר ובאמת היא אינה נאה אבל היופי שהיא יפה באמת אינו שקר אלא שהוא הבל שאינו כלום והענין שג' נשים הן כמ"ש למעלה אשת חן ואשה

נתנו לו כיון שלא תיקן עוונותיו היינו מי שפגם בעוונות וגרם דם נדה לשכינה כנ"ל, שע"ז נחש משיך לה לגבה כח/כט וכו', ונעשה פירוד בין קוב"ה ושכינתיה אי אפשר שיהיה לו יראה שלימה, כי יראה היא השגה במציאותו ית' הנמצא מאד ובסמור, וצריך לזה דעת, ולדעת צריך ייחוד קב"ה ושכינתיה, ולייחוד צריך שהשכינה יהיו בגדיה לבנים, והרי הוא גרם בעוונותיו שיהיו בגדיה צואים. וכנ"ל שאדם גדול גורם לזה אפילו ברבב קטן על בגדו ואדם קטן גורם לזה ע"י עוון ממש, כי כל עוון הוא רבב ופגם בחלוקה דרבנן הרוחני שלו דהיינו לבוש השכינה, ואזי המלכות שלו לבושה בבגדים צואים הגורם לפירוד ולפגם בברית והקשר עם הקב"ה ונפסק המשכת המוחין ונופל למוחין דקטנות רוח שטות, הפך היראת שמים. וזה בחי' (ברכות 17a) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים/כ"א, כמבואר כאן שביקש יראת שמים ואמרו לו שזה תלוי בו שימשיך לשכינה מוחין ע"י תיקון הכללי.

יפה ואשה משכלת שהיא אשה יראת ה' והן יפת מראה ויפת תואר ובעלת שכל ויפת מראה ותואר הן שקר והבל והן טוד עצם מעצמי ובשר מבשרי לואת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת ג"פ והן כפולין בסוד ברא שית וז"ש אל יתהלל חכם גו' גבור גו' ועשיר גו' כי אם בואת השכל גו' וזהו לואת יקרא אשה וזהו אשה יראת ה' היא תתהלל:

כ"ו ברכות ז: – ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'

כ"ח בדפ"ר-לגנה, וכן בתקפא ובכל המהדו-לגנה, ובמנוקדים-לגנה, וקני איש קראו משיך לה ללגנה ג' בפתח ב' בקמץ, וצ"ע מלשון הוהר בראשית נג. וכי תשא קצד. משיך לה לגביה והפי' שהנחש מושך אותה אליו)

כ"ט לשון זה חוזר בתורה זו ד' פעמים ועיין מה שכתבנו בזה בתחילת התורה באת ג'.

ל ברכות לג: – ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר יראת ה' היא אוצרו אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא דאמר רבי חנינא משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול:

פרש"י – הכל בידי שמים – כל הבא על האדם ביד הקדוש ברוך הוא כגון ארוך, קצר, עני, עשיר, חכם, שוטה, לבן, שחור, הכל בידי שמים הוא, אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים, את זו מסר בידו של אדם, ונתן לפניו שתי דרכים, והוא יבחר לו יראת שמים:

מהרש"א – מלתא זוטרתא כו'. לכאורה אגופה דקרא הו"ל לדקדק כן, דכי אם ליראה משמע שאינו מבקש ושואל ממך רק דבר קטן שהיא היראה. ועוד יש שמקשים במשל דמייתי לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול כו' דאין זה דומה דהבא משה א"ל לישראל כן כי אם ליראה ולגביהם ודאי דומה ככלי גדול.

ונראה ע"פ מ"ש כי היראה נחלקת לשני מינים. הא' היראה הטבעית ירא מעונש הפורעניות והוא דומה לכלי קטן. והב' יראה שכלית ירא מדבר הגדול ונורא כמ"ש וירא ויאמר מה נורא וגו' והוא יראה שלימה דומה לכלי גדול. והשתא אגופיה דקרא כי אם ליראה ודאי דהוי ידע לפרש דהיינו יראת עונש דהיא יראה טבעית ומלתא זוטרתא היא במעלה אבל ר"ח דקאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים משמע ליה טפי דהיינו יראה השכלית דאינה בידי שמים כי היא תלויה בבחירה אבל יראה הטבעית היא קצת בידי שמים ליראו בעונש אחרים כמ"ש פ' הבע"י (סג ע"א) אין פורענות בא לעולם אלא בשביל ישראל ליראם כדי שיחזרו בתשובה שנאמר אך תיראו אותי תקחו מוסר והשתא אפילו ביראה השכלית קאמר ר"ח דמלתא זוטרתא היא דמייתי ליה מכי אם ליראה ואהא פריך מהא דאין לו להקב"ה בבית גזויו כו' דודאי מייירי נמי ביראה השלימה שכלית שהיא ודאי דבר סגולי ראוי להניח באוצר ה' שהיא תלויה בבחירת האדם ולא מלתא זוטרתא היא וכמ"ש ראשית חכמה יראת ה' וגו' ומשני אין כדקאמרין דאיראה השכלית קאמר כי אם ליראה ולא משום דזוטרתא היא במעלה אלא דלגבי משה נמי היתה אותה היראה השכלית על ישראל כי ראו בו דבר פלא ונורא כדכתיב כי קרן עור פניו ויראו מגשת אליו כי יראת עונש לא היה עליהם ממש לא היה בידו לענשם בלי רשות ית' ב"ה וכיון דביראה השכלית השהו יראתם לגבי משה כמו גבי הקב"ה קאמר שפיר מה ה' אלהיך שואל ממך כי אם ליראה אותו כמו שיראתם אותי ביראה שכלית וע"ד שאמר ריב"ז י"ר שתהא מורא שמים עליכם כמורא ב"ו דהיינו ביראה השכלית וז"ש

תוס' נדה טז: – הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וא"ת והא חזקיה חזא דהוה ליה בני דלא מעלו (ברכות י.) אלמא דנגזר קודם לידה שלא יהיו יראי שמים וי"ל דהראהו מה שעתידי להיות ועוד דהרבה דברים תלוי במול כדאמר בשילהי שבת (דף קנו.) מאן דאיתיליד בצדק יהא צדקן במצות דאיתיליד בשבת מתקרי קדישא וכן הא דאמר כדאי לאמיה דרב נחמן בר יצחק בריך גבא ליהוי (שם:) ועוד דאין זה בידי שמים כי אין הקב"ה רוצה לשנות הילוך המזלות:

כ"א לכאורה מכאן ראייה שבאמת א"א לבקש מהקב"ה יראת שמים, שהרי לא נתנו לו עד שיתקן הברית ובעצמו ימשיך לו מוחין שעל ידם יזכה ליראת שמים. וצ"ע הרי בגמ' ע"ז הוכיח משה רבנו את ישראל שהיו צריכים לבקש מהקב"ה שיתן להם יראת שמים. ועי"ש מהרש"א שמקשה הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ותיירץ שיש ביד הקב"ה להטות לב האדם ליראת שמים, ובמתיבתא בשם החת"ס כתב שהרצון לבקש על יראת שמים זה רק בידי האדם אבל היראת שמים עצמה היא מהקב"ה.

עיין עבודה זרה דף ה. – תנו רבנן (דברים ה' כו) "מי יתן והיה לבבם זה להם" אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל "מי יתן והיה לבבם זה להם", היה להם לומר תן אתה.

מהרש"א – מי יתן והיה לבבם וגו' ה"ל לומר תן כו'. גם שאמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, מ"מ פשיטא דביד הקב"ה להטות לב בני אדם לטובה דכמה כתובים מורים ע"ז וכמ"ש לעיל וקאמר דמשה לא רמוז כו' דכתיב ולא נתן לבם לב לדעת וכו' דהיינו שרמוזה להם שיש ביד הקב"ה לתת ולהטות לבם לטובה והם כפויי טובה ולא שאלו לו על כך אז כשא"ל מי יתן והיה וגו'. ורש"י פירש לקמן בע"א בדוחק ע"ש.

וענין כפויי טובה כתבו התוספות שלא רצו לומר תן אתה לפי שלא רצו להחזיק לו טובה עכ"ל והוא דחוק ונראה לפרש דהיינו כפויי טובה שלא חשבו להם זה לטובה שיתן להם הקב"ה ויטה לבבם לטובה כלל והוי השתא דומיא שפיר דבני כפויי טובה שאדם הראשון לא חשב לו נתינת אשה לטובה כמ"ש זה פ' אד"מ וכן כפויי טובה דלחם הקלוקל כפירוש רש"י ודו"ק:

ועיין לק"ה פקדון וד' שומרים ג' ז'.



וזהו ולא קיהביה ליה, בחי' שאג ישאג על נוהו כנ"ל [לב] רוצה לומר שהפירוש של לא נתנו לו, זה שאג ישאג על נוהו. פשט הגמ' ששואג מצער על הפירוד מהשכינה ועל חורבן הבית. אבל זה לא פירוש ללא נתנו לו. לכן נראה שרבנו רומז לאדם שבא בבגדים צואים והמלכות שלו עם דם נדה בגללו, ומבקש אשה יראת ה', דהיינו השגה שזוכים לה רק ע"י דעת דהיינו ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה. ואזי שואגים עליו הרי אתה גרמת לבגדים הצואים ועי"ז לפירוד ואיך תבקש יראת שמים, אלא לך תתקן את המעוות.

**מאי חזא לגדאזיל להיכא דמידלי מינה, היינו כשרוצה לטהר את המלכות מהדמים, הוא הולך אל המדרגה היותר עליונה, היינו תיקון הכללי** שהוא תיקון ספירת היסוד שהוא למעלה מאשה יראת ה' כי צדיק יסוד דרכו נשפע השפע לבנין המלכות. בחי' (שמואל ב' כג) /להי צדיק מושל ביראת אלקים דהיינו במלכות, כי הצדיק הוא שומר הברית מרכבה ליסוד/לו שהוא בחינות תיקון הכללי הוא למעלה מהמלכות והוא מושל ביראת אלקים, שהיא ל"ז בחי' מלכות, כי רק על ידו נמשך למלכות מוחין שע"ז נקראת יראת אלקים כמ"ש (אבות פרק ג') /לחי אלמלא מוראה של מלכות איש רעהו חיים בלעו. נמצא שמלכותא דארעא ומלכותא דשמיא מעוררת יראה בעם כדי שישמעו בקולה וימליכו אותה. ורבנו לומד ממולך על הממליך, כיון שהמולך מיירא את העם כדי שימליכו אותו, נמצא שבנמלך חייב להיות יראה כדי להמליך :

וזהו שקל סיכתא דצא לתתא וכו' לקח סיכה ותחב אות בכותל למטה,

**סיכתא הם בחי' יתידות ומסמרות, כמו שפי' רש"י.** ולפי רבנו היינו רמז על בחי' דברי תורה, שמכונים מסמרות כמ"ש (קהלת יב) /לט' דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות [מא] /מא דהיינו שרבי

<sup>זב</sup> את ג'

<sup>זג</sup> בתולד - דאול

<sup>זח</sup> מותלו - המדרגה

<sup>זח</sup> שמואל - ב פרק כג (א) ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על משיח אלהי יעקב ונעם זמרות ישאל: (ב) רוח ידוד דבר בי ומלתו על לשוני: (ג) אמר אלהי ישאל לי דבר צור ישאל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים:

**פרש"י** (ג) לי דבר צור ישראל - אלי דבר וצור צור ישראל, שאהיה מושל באדם, בישראל שנקראו אדם, שנאמר (יחזקאל לד לא): אדם אתם (יבמות סא א), ואהיה צדיק מושל וירא אלהים. ורבתינו (מועד קטן טז ב) פירשוהו בלשון אחר: אמר דוד: אלהי ישראל לי דבר, אלי דבר צור ישראל, מושל באדם אני, ומי מושל בי, צדיק, שאני גזיר והוא מבטלה. אבל לפי ישוב המקראות, הראשון הוא פשוטו של מקרא:

<sup>זח</sup> תורה לד [ג] ובחינה הזאת, היינו "ויזסף הוא השליט", הוא בחינת מלאפום. כמו שכתוב (בכל ספרי קבלה ומוכא ב"שערי ציון" בשער תקון הנפש) ברית מרכבה ליסוד, אשר הו"ה שלו בנקוד מלאפום (א). כי המלאפום הוא האותיות מלא פום, להורות, שכלי השפע, הינו הפה של הצדיק, הוא מלא מאלקות של השם יתברך.

<sup>זח</sup> גם בתולד - שהיא, בדפוד ומתולד - שהוא

<sup>זח</sup> משנה אבות ג' (ב) רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מורא, איש את רעהו חיים בלעו. רע"ב - חיים בלעו - דכתיב (חבקוק א) ותעשה אדם כדגי הים - מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חברו. אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חברו:

<sup>זח</sup> קהלת פרק יב (יא) דברי חכמים כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחד:

**פרש"י** - (יא) דברי חכמים - שעשו סייג לתורה בגזירות להרחיק את האדם מן העבירה כגון אכילת קדשים עד השחר והם אמרו עד חצות וקריאת שמע דערבית כמו כן. אכילת קדשים עד השחר והם אמרו עד חצות וקריאת שמע דערבית כמו כן. כדרבנות - מה דרבן זה מכון את הפרה לתלמיה כך דבריהם מכונים את האדם לדרכי חיים. וכמשמרות נטועים - מה מסמר זה קבוע אף דבריהם קבועים ומה נטיעה פרה ורבה אף דבריהם פרים ורבים למצוא בהם טעם. בעלי אסופות - מסמרים שיש להם גולגולת אסופה וגסה גרו"סה בעל"ז כן פירשו דונש בן לברט. נתנו מרועה אחד - כל דבריהם דברי אלהים חיים הוא אמרן ורועה אחד נתנן משה מפי הגבורה. וכמשמרות - כתוב בשי"ן שהתורה בעשרי' וארבעה ספרים וכמנין משמרות כהונה ולויה:

**עיין תורה תמימה** - (יא) דברי חכמים וגו' - דרש רבי אלעזר בן עזריה, דברי חכמים כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרועה אחד, למה נמשלו דברי תורה לדרבון, לומר לך, מה דרבן זה מכון את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכונין את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. אי מה דרבן זה מטלטל, אף דברי תורה מטלטלין, ת"ל מסמרות > ע"ש קוים נלמו. אי מה מסמר זה חסר ולא יתר > עשניענע נטותל < אף ד"ת חסרין ולא יתרין, ת"ל נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה אף ד"ת פריין ורביין > ע"ש < וחגיגה ג' ב' >:

**תורה תמימה ביאור** - > ע"ש < כמ"ש בעירובין נ"ד ב' על הפ' דדיה ירווך, מה הדד הזה כל מה שהתנוק ממשמש בו מוצא בו חלב כך ד"ת כל זמן שאדם הוגה במ מוצא בהם טעם, והיינו שמוצא בה חדשות בטעם וסברא, ובחידוש דברים וענינים שונים, וכמש"כ ארוכה מארץ מדה:

**וכמשמרות נטועים** - מה המסמר הזה כשנטוע בדלת מקיים הדפין, כך כשהצדיקים גזורים הקב"ה מקיים דבריהם > פה < מ"ר פ' נשא פי"ד >:

יהושע בן חנניה המשייל את הגברא הנ"ל למי שיש בו תורה ודברי חכמים כדרבנות ומסמרות, דהיינו שאע"פ שהוא תלמיד חכם גדול לא נתנו לו את האשה יראת ה' שביקש, דהיינו שלא זכה ליראת שמים גדולה הגורמת לדיבור הנשמע ומתקבל, ואע"פ שביקש יראת שמים הרי שהיה בעל תשובה שרצה לתקן עצמו, א"א לזכות ליראת שמים שלימה שהיא השגה גדולה במציאותו ית' עד שנכנס יראה ופחד בלבו מעצם מציאותו ית' שכמו עומדת לנגד עיניו, אלא ע"י מוחין, ולמוחין א"א לזכות אלא ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה, אבל כשאדם הוא בבגדים צואים מחמת עונותיו גורם פירוד ונפגם הברית ונופל לרוח שטות מוחין דקטנות, ובגדים צואים א"א להסיר ממנו אלא ע"י שלימות התשובה ע"י תיקון הברית שממשיך לו מוחין, אבל עד אז אע"פ שבהרהור תשובה נקרא צדיק כמבואר בקדושין מט:מ"ב) המקדש עמ"נ שהוא צדיק מקודשת מספק שמא הרהר תשובה/מ"ג עדיין הבגדים צואים עליו. ונראה ממה שהמשייל את הגברא דבעי איתתא למסמר כנ"ל שרמזו להם שסבר אותו האיש שכיון שהוא למדן ראוי שיהיו דבריו נשמעים, ולא קיבל זאת כי רק מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים/מ"ד.

**דצה** את הסיכתא **לתתא, היינו בחי' מדרגות מ"ה התחתונות, בחי' שביקש אשה יראת ה' בחי' דיבור הנשמע ומתקבל כשאיין תיקון הכללי, בחי' בתר דאסתלק ר' שמעון/מ"ו, שאז הדיבור אסור.** ולקמן רבנו חזר על זה שוב ושוב שתיקון כללי הוא בחי' בימי ר' שמעון, ופגם תיקון הכללי הוא בחי' בתר דאסתלק ר"ש. ונ"ל רומז שכמו שרבי שמעון היה קשת הברית, ועי"ז לא נראתה הקשת בענן בימיו, דהיינו שהמתיק את כל הקטרוגין על כלל ישראל, ואת כל חטאיהם, עד שלא נראתה קשת בענן, שהיא הזהרה שרבו עוונות ישראל עד שראוי לבוא מבול לעולם, ורק שבועת ה' שלא יביא עוד מבול היא המגינה על העולם. ובזכות הצדיק ר"ש לא נראתה הקשת בענן אע"פ שבני ישראל היו בהם חוטאים, כי הצדיק יסוד עולם בכוחו להמשיך מוחין לשכינה אעפ"כ, ולהמתיק דיניה ולהלביץ בגדיה. הכי נמי כל אדם בבחי' שהוא עולם קטן,

**פד** - ר"ל שדבריהם של צדיקים קבועים כמסמרים ולא ישובו עד שגם הקב"ה מקיים אותם, והוא ע"ד שאמרו הקב"ה גזר וצדיק מבטל, וזה ג"כ מטעם זה כי מכיון שמחליטים הם דבריהם נקבעו בהחלט וממילא הם מבטלים גם גזירת הקב"ה:

**בעלי אספות וגו'** - דרש רבי אלעזר בן עזריה, בעלי אספות נתנו מרועה אחד, בעלי אספות אלו תלמידי חכמים שיושבין אספות אספות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין, שמא יאמר אדם, מעכשיו האיך אני לומד תורה, ת"ל כולם נתנו מרועה אחד, אל אחד נתנו, פרנס אחד אמרן, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, שנאמר (פ' יתרו) וידבר אלהים את כל הדברים האלה **פז** - (חגיגה ג' ב'):

**בעלי אספות וגו'.** - מהו בעלי אספות, אימתי דברי תורה נטועים באדם בזמן שבעליהם נאספין מהם, כל זמן שרבו קיים הוא שואלו, מת רבו הוא יגע יום ולילה לקיים תלמודו **צ** - (מ"ר נשא פ' י"ד):

**צ** - **מפרש** בעלי אספות מלשון אסיפה ומיתה, ור"ל כל זמן שזהב קיים הוא סומך עצמו כי הוא יעמידנו על אמתת הדין משא"כ כשמת יגע עצמו על זה:

<sup>8</sup> עיין פל"ה אות ט'

**מא פרפראות לחכמה** - אות ט: - שם אות יו"ד, שקיל סיכתא וכו' היינו בחינת דברי תורה וכו' דצה לתתא ולא עאל וכו' רוצה לומר כשאיין לוקחין הדיבור מהדעת, כי המוחין עדיין בבחינת שינה ותדרמה, או לא עאל היינו שאינו נשמע ונתקבל, אף על פי שהדיבורים הם בבחינת דברי חכמים כדרבנות וכו', אף על פי כן לא נתקבלו. דלי דצה לעילא ועאל היינו כשהרים את המוחין והדעת ואז לקח הדיבור מהדעת ונשמע ונתקבל וזה כבר מבואר לעיל שעיקר התעוררות המוחין מתרדמותן, והתרוממות שלהם הוא על ידי בחינת צדיק בחינת כנשר יעיר קנו וכו', שעל ידי זה ממשיכין לבנונית מן המוחין בבחינת (שיר השירים ד) ונוזלים מן לבנון שזה ענין בתר דשכיב ר"ש וכו' או בחיזהי דר"ש וכו' כנ"ל וזה שכתוב האי נמי אתרמיא ליה בת מזליה, היינו בחינת המוחין בחינת ונוזלין מן לבנון. ויש לומר שזה פירוש אתרמיא ליה בת מזליה היינו בחינת התרוממות המוחין, היינו מאחר שתיקון כל דבר תלוי העיקר בהתרוממות המוחין, והתרוממות המוחין הוא רק על ידי תיקון הכללי וכו' כמבואר בפנים:

**מב קדושין מט:** - על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו על מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו.

**מב כמבואר בתורה ו'** שבהרהור תשובה מוזמן עצמו לתשובה ואזי מאיר לו בבחי' מקיף אור גדול מעולם התשובה לזמן קצר וכח הרשימו הזה הוא מתקן מדותיו בבחי' אור פסח שמכוחו אנו מתקנים את המדות במ"ט ימי הספירה עד שבועות שאזי נשלמת התשובה חזכים למתן תורה שהיא הארת האור הראשון אבל עם כלים בבחי' פנימי ע"י שכבר יש לו בחי' בגדים לבנים. עיין בזה בלק"ה ר"ח ג' ג'.

**מג כי אדם יכול להיות תלמיד חכם גדול מאד ואעפ"כ בלי יראת שמים, כדמצינו בדואג שהיה ראש סנהדרין עיין מדרש תהלים - מזמור נב - אהבת רע מטוב.** אמר לו דוד לדואג, אהבת רעו של שאלו יותר מטובתך. שאלו לא קבל ממך לשון הרע לא היה נענש. יש אדם שמשקר ונושא פנים לאדם שיאכילהו וישקהו. אבל אתה שמא עני הייתי, הרי אתה חכם גבור ועשיר וראש לסנהדרין, למה עשית כן.

**ואחיתופל** שהיה יועץ למלך דוד במלחמותיו ועצתו כעצת איש אלקים כמבואר בברכות דף ג: אחיתופל זה יועץ וכן הוא אומר ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל (איש) בדבר אלהים. ואעפ"כ אומרת הגמ' בחגיגה טו: שדואג ואחיתופל טינה היתה בלבם ופרש"י רשעים היום מימיהם, דהיינו בלא דעת המביא ליראת שמים ממילא גם בלא טוב בדבור. ובאמת תימה איך אפשר לומר שלא היו דברי אחיתופל מתקבלים הרי מינו אותו ליועץ והחשיבו מאד את עצתו ונתקבלה אפילו אצל דוד המלך. וכן דואג אצל שאלו. ונראה לומר שהחילוק הוא שדיבורם התקבל מצד החכמה שבו ולא מצד שרועם בלב השומע ומעורר יראה מכח היראה של המדבר. וצ"ע.

<sup>מ</sup> סתורלו - סודיגות

**מז צ"ע למה נקט ר"ש ולא רשב"י** כמובא החילוק בין לפני ואחרי המערה. ועיין לעיל מאמר לכו שם נקט רשב"י. וצ"ע אם יש לרבנו בזה כללים.

כשהוא מתקן הברית אזי בעולם הקטן שלו הוא קשת הברית שמבטל כל קטרוג ואת העוון ומלבין בגדי השכינה והמלכות שלו כמו ר' שמעון בדורו בעולם הגדול.  
**וזהו ולא עאל, היינו שלא** זכה לדעת וליראה שלימה ולדיבור הנשמע ומתקבל, ולכן לא היה אפשר אז לדבר דברי תורה כנ"ל.

**רצה לעילא ועאל**, דהיינו שתחב את הסיכה למעלה והיא נכנסה, **היינו בחינות ביומוי דרבי שמעון, שהוא קשת הברית שהוא תיקון הכללי**, הכי נמי כל אדם המתקן את הברית אזי בעולם קטן שלו הוא קשת הברית כמו רבי שמעון בעולם הגדול, וגם עולמו הקטן הוא בבחי' שלא נראית הקשת בענן, כי אין שום קטרוג על שום עבירה הכל נמתק ע"י תיקון הברית, **שאז הדיבור מותר. היינו שהראה להם רבי יהושע בן חנניה, שא"א לתקן הדיבור כ"א ע"י שבח הצדיקים**<sup>מ"ב</sup>, **שהוא תיקון הכללי להדיבור**. כי הם שאלו מי שפגם בדיבור שהוא בחי' נמוכה, מה ראה לנסות לתקן ע"י תיקון הברית שהוא גבוה יותר, דהיינו שהבינו שאי אפשר לו לתקן את הדבור עצמו, אלא ע"י המשכת מוחין מגבוה, וזה אפשר רק ע"י תיקון הברית, וזה גבוה מדאי שהרי הוא כבר פגום למטה מזה. והראה להם ריב"ח והשיב שכן אפשר לתקן את הדבור, ע"י הדבור עצמו, כי יש דבור שמתקן את הברית אפילו כשמדבר אותו אדם במדרגה פחותה במוחין דקטנות ובגדים צואים, וזה דבור משבח הצדיקים, כי כשמדברים מצדיק שתיקן את הברית בתכלית, אזי מתעורר רשימו של תיקון הברית שלו ומשפיע על המשבח אותו ומעורר את מוחו ומתקן את דבורו שיהיה מתקבל.

**וה"ה כל הדברים**<sup>מ"ג</sup> **א"א לתקן כ"א ע"י תיקון הכללי, כדי להרים את המוח שמשם נמשך כל הלבנונית כנ"ל**. נ"ל הכוונה כי יש כמה עצות לתיקון הברית כגון שמירת העינים וצדקה ואמירת תורה באופן שכל אחד ישמע רק הראוי לו ועוד עצות שיש בכל הליקוטי מוהר"ן, והם כמו מדף של תרופות, כל תרופה היא עצה כיצד לתקן הברית בתיקון כללי השייך למחלה אחרת בשכינה. ועיין מעשה מז' בעטלערס יום שישי מה שסיפר הקבצן בלא ידיים שיש בידי הכח לחזור ולמשוך את עשרה החיצים המשוחים בעשרה מיני סמים מזיקים שנורו בבת מלכה ורופא אותה ע"י עשרה מיני דפקים שבעשר אצבעות ע"י עשרה מיני נגינה. ונראה שבכלליות הן עשר ופרטיות יותר הם תרי"ג כי שס"ה לאוין כנגד שס"ה גידין בשכינה וביטול רמ"ח מצוות עשה פוגמים ברמ"ח איברים של השכינה.

**וזה שאמר להם האי נמי איתרמיא ליה בת מזליה** דהיינו זה האיש גם הוא כמו הסיכה שנכנסה במקום הגבוה אע"פ שלא נכנסה בנמוך, גם הוא במקום הגבוה נודמן לעורר את המוחין להיות נזולין מהמח אל המלכות פה להיות דיבור המתקבל, וזהו בת/מ"ד מזליה **היינו בחי' המוחין, בחי' ונוזלים מן לבנון. היינו שריב"ח תפס להם לדוגמא את הדיבור, והראה להם שא"א לתקן כ"א ע"י תיקון הכללי. והראיה, כי בימי רבי שמעון<sup>נ</sup> היה הדיבור על תקונו דהיינו ע"י שבח הצדיקים אזי נעשה בבחי' עולם קטן של המשבח אותם, בחי' ר"ש בחייו, שכל העוונות נמתקים ובגדי המלכות לבנים ומתבטל הקטרוג שמאיים להביא מבול לעולם, ואזי הדיבור מתוקן נשמע ומתקבל, ובת דאסתלק דהיינו בלא שבח הצדיקים שהוא תיקון כללי לדיבור, אזי בחי' ר"ש הפרטי שלי בעולם קטן שלי אסתלק/כ"א, ואזי **נאמר אל תתן את פיך וגו', וזהו שריב"ח רצה לתתא וכו'** תחב את הסיכה למטה, דהיינו שרצה לתקן את המלכות למטה ולא הצליח כי בלי תיקון כללי שהוא למעלה מהמלכות א"א לעורר לה בחי' נזולין מן לבנון כנ"ל.**

<sup>מ"ב</sup> צ"ע איך היו אמורים להבין ממשל הסיכה שע"י שבח הצדיקים אפשר לעורר את המוחין כמו ע"י תיקון הברית. ועיין לעיל בהקדמה לביאור הסבי דבי אתונא שנראה שדייקו מלשון איתרמיא.

<sup>נ</sup> וצ"ע האם באמת הם הבינו זאת או שרק נצח אותם במה שאמר להם שיש עצה גם למי שפגם במלכות לתקן בגבוה יותר שזה דבר שאצלם לא שייך, ואצל ישראל שייך ובוזה נצחם.

<sup>מ"ג</sup> צ"ע איזה עוד דברים יש.

<sup>מ"ד</sup> מה שנקראת בת מזליה אולי אפשר לומר כי אבא יסד ברתא ומזליה הם המוחין שבונים את הבת שהיא המלכות לכן המוחין נקראים בת מזליה דהיינו מוחי הבת כי אליה הם יורדים.

<sup>נ</sup> צ"ע דמשמע שדר"ש היה מיוחד בענין זה והראיה שרק בימיו לא נראה קשת בענן, עכ"פ לט מסופר על יחידי הדורות אחרים אלא על רבי יהושע בן לוי כנ"ל. וצ"ע הכלל ידוע שצדיקים גדולים אצלם אין ירידת הדורות אלא להפך ורק אצל כלל ישראל יש ירידת הדורות וכמבואר בתורה ל' כמה שהחולה יותר גדול צריך רופא יותר גדול לרפאתו. וא"כ מדוע דבור של האר"י והבעש"ט ורבונו כן נראתה הקשת בענן? ואולי זה תלוי גם בדור ורק בדורות ההם היה צדיק גדול דבור גדול אבל אח"כ הדור כבר לא היה ראוי.

<sup>כ"א</sup> המדבר נאן הוא רבי יהושע בן חנניא הוא רבי יהושע סתם בכל הש"ס והיה דור אחד לפני ר"ש כמבואר בברכות שבהיותו צעיר שאל תפילת ערבית רשות ונעשה עי"ז מחלוקת ר"ג ורבי יהושע א"כ רבי יהושע בודאי לא היה בהסתלקות ר"ש א"כ לא מדבר מהמציאות אלא מהמושג שהביא להם רביה שבימי הצדיק הדיבור מותר ורבינו הוא שמכנה מושג זה שזה בחי' ר"ש בחייו ור"ש בהסתלקותו (הריצ"ה כט א דקה 10)

וכמו כן כל הדברים, כל פגם במלכות צריך לתקן ע"י תיקון הכללי השייך לו שהוא אותה בחי הפגומה במלכות, ואפשר לקיים אותה גם במוחין דקטנות. כגון דבור שבח צדיקים לתקן דבור שלא מתקבל וכגון מו"מ תיקון הממון ע"י צדקה ממונו, וכן כולם<sup>11</sup>. צריך לתקן כל דבר כל פגם בשכינה ע"י תיקון הכללי השייך לו ע"י מעשה השייך לאותו הפגם, שאפשר לקיימו גם במוחין דקטנות, ושרבינו גילה לנו שהוא מתקן הברית, דהיינו ממשיך לשכינה מוחין מן לבנו. וזה מחמת שצריך להרים את המוחין להמשיך משם לבנונית לתקן וללבן כל הפגמים, וזה א"א כ"א ע"י תיקון הכללי כנ"ל. ועיין ליקוטי עצות<sup>12</sup> כמה עצות לתיקון הברית, וכיון שהן עצות שרבונו מייצע לנו במדרגה שלנו מוכרח שהן תרופות לפגם המלכות, שאפשר לקיים גם במוחין דקטנות שלנו. ואולי כל אחת היא בחי תיקון כללי לאיזה פגם אחר בשכינה, וצ"ע אולי אפ"ל כגון א-שמירת העינים ומצוות ציצית (תורה ז' אות ד) שממשיך מוחין לתקן פגם דלא תחמוד<sup>13</sup> שהוא בעינים כחז"ל עין רואה ולב חומד וכו'. ב-לעשות עצמו שמח ממשיך מוחין לתיקון פגם העצבות בשכינה. ג-ארץ ישראל ממשיך מוחין לתיקון הסבלנות ואריכות אפים בשכינה (כתורה קנה). ד-אמירת קריאת שמע וברוך שם כבוד מלכותו לע"ז עם דמעות ממשיך מוחין לשכינה לתקן פגם הרהורי ניאוף בשכינה (כתורה לו). ה-קיום עצות הצדיק ממשיך מוחין לשכינה לתקן פגם האמונה בשכינה (כתורה ז' ג'). ו-צעקה ממשיך מוחין לשכינה לתקן בה פגם הדעת. ז-שלימות לשה"ק מתקן פגם הלשון הרע בשכינה. ואע"פ שיש עוד עצות צריך לומר שיש כמה עצות שהן בחי אחת. עיין תורה יד דבור עם חברו ביראת שמים. ובתורה פג מתן בסתר ובתורה צב תנינא העשרה מזמורים שגילה רבנו ועוד, עיין תורה רסד צדקה לעני הגון דייקא ותורה קלד ותורה מז תנינא אמירת תורה רק באופן שכל אחד ישמע רק את הראוי לו, ועוד. כולם הם הם עצות של רבנו לתיקון הברית שעל ידו נמשך מוחין לשכינה גם כשהיא נפולה.

וזה בחי שאמר להם ריב"ח ה"נ איתרמי ליה בת מזליה כנ"ל שהפשט שזה האיש גם הוא כמו הסיכה נודמנה לו בת זוגו, ורבנו דורש מזליה בחי ונוזלים מן לבנון מן לבונא דמוחא כנ"ל שע"י תיקון הברית עורר למעלה את המוחין להזיל מוחין ודעת אל הבת שהיא המלכות :

אחרי אמירת התורה אמר רבנו פסוק זה (משלי י')<sup>14</sup> כס"ף נבחר לשון צדיק<sup>15</sup> סופי תיבות פרנק<sup>16</sup>. ואמר שכיוון בזה לרמוז שהתורה הזו עומדת על צרפת. ואולי כיוון באמירת התורה להכניע את האומה הזו, שכידוע באותם שנים (תקסו) היה נפוליון מלך צרפת הולך וכובש מדינות. ובפסוק הזה רמוזה התורה שלנו כי רומז ש"לשון הצדיק" דהיינו דבור עם תיקון הברית, הוא מגלה "כסף נבחר" דהיינו מוחין

<sup>11</sup> צ"ע איזה עוד תיקון כללי יש. ואמנם שמעתי שיש לומדים שבאמת אין יותר משלש והם שבח צדיקים וצדקה ותיקון הכללי של רבנו עשרה מזמורים ונ"ל טעות ומוכרחים לפרש כמו שכתבתי. שכל העצות שרבינו לתיקון הברית לפחות חלק מהן הן תיקון כללי לאיזה פגם מסויים במלכות כמו שבח הצדיק לתיקון הדבור.

ונ"ל היסוד הוא דומיא דשתי דוגמאות שהביא רבינו האחת דיבור ותיקונו דיבור שבח הצדיק, והשני מו"מ ותיקונו מתן צדקה, נמצא בשניהם התיקון הוא ע"י מעשה בדבר עצמו הפגום, שאפשר לקיים גם במוחין דקטנות. כגון תיקון הדיבור ע"י דיבור מהצדיק ותיקון הממון ע"י צדקה מהממון עצמו להיות חונן ונותן כצדיק, ולזה צריך למצא עוד דוגמאות דהיינו דבר שהוא דומיא דאיתתא דבעי ולא יחבי ליה אלא ע"י מעשה הפועל גבוה ממנה אבל הוא מעשה פשוט בלא מוחין כמו שבח צדיקים או צדקה.

<sup>12</sup> עי"ש אות ד' - עצת הצדיק ותלמידיו הן תיקון הברית ועצת החולקים על הצדיק הן פגה"ב (ו ג) ובאות ה - עיקר הניאוף העינים וציצית שמירה לזה (ו ד') ובאות יז - שלימות ללשון הקדש הוא תיקון התאוות ובפרט תיקון הברית וזה א"א לקבל אלא ע"י הצדיק לכן צריך לנסוע אליו ולא מספיק ללמוד בספריו (תורה יט ט) ובאות יט - צעקה בקול הוא תיקון הברית (כ ז) ובאות לו - תיקון הרהורי זנות לומר שמע ישראל וברוך שם ואם רגיל בהרהורים אזי גם צריך שיריד דמעות כשאומר הק"ש ובשכ"מ (לו ג ד). ובאות נד - שמחה היא שמירת הברית (קסט) ובאות ע' - א"י תיקון גדול לפגם הברית (קט תנינא). הרי שיש שבע עצות לתיקון שמונה פגמי השכינה ולהוציא שמונה חיצים מורעלים שנתקעו בשכינה. ועי"ש עוד ג' תיקונים לפגם מקרה לילה וקרי באות ט - לדבר עם חברו מוסר ויראת שמים הוא תיקון קרי (יד יב) ובאות נג - מתן בסתר תיקון למקרה לילה. ובאות סח - תיקון למקרה לילה לומר י' מזמורים של תיקון כללי שגילה רבנו (צב תנינא)

<sup>13</sup> לקמן בהשמוטה בסוף התורה רבנו אומר שתיקון העינים הוא תיקון השערות ושם הצענו לומר ששמירת העינים הוא תיקון כללי לפגם רבוי הדמים בשכינה בלא וסת כמבואר שם בתחילה. והצענו שהפגם הוא מה שהאדם לא מצליח לעבוד את ה' כסדר בוסת קבוע, אלא קופץ מעניין לעניין, שבלא סבלנות מתחיל עוד דבר לפני שגומר את הראשון. ואין לו קביעות אלא מתחיל ומפסיק בלא סדר.

<sup>14</sup> משלי פרק י (כ) כסף נבחר לשון צדיק לב רשעים כמעט:

רבנו יונה - כסף נבחר לשון צדיק לב רשעים כמעט. אינו מושל ברוחו להתיישב במחשבה לזקק הדברים, וקופץ ומדבר טרם יכלה לדבר אל לבו. כמעט עניינו רגע קטן, וכן "כמעט אויביהם אכניע" (תהלים פא, טו), "כמעט כסדום היינו" (ישעיה א, ט):

<sup>15</sup> כסף נבחר לשון צדיק ולב רשעים כמעט נראה שרוצה לומר דזה לעומת זה שלשון הצדיק הוא בא ומגלה כסף נבחר לעומת הרשע שלבו כמעט אין בו כסף דהיינו מוחין חזק ככסף.

<sup>16</sup> פרנק היא צרפת ובצרפתית פרנס - השם "פרנס" מגיע מהמילה הלטינית "פרנקיה" שמשמעותה "ארץ הפרנקים". התאוריה המקובלת לגבי מקור השם "פרנקים" היא שמקורו במילה הגרמאנית "פרנקון" שמשמעותה רומח או כידון. יש הסוברים כי הוא נגזר מהגרזן הנזרק של הפרנקים - גרזן "פרנסיסקה" ששימש אותם במלחמותיהם.

חוורא ככספא. והמשך הפסוק "ולב רשעים כמעט" רומז שלעומתו, הרשע לבו כמעט אין בו כלל כסף נבחר דהיינו מוחין חוורא ככספא. ונראה שעיקר כוונת רבנו שלא תתפשט טומאת האומה הזו בעולם, ובתורה זו נתן כח להתגבר על הטומאת ניאוף שלהם וכן הפגמים המבוארים בתורה זו הנגרמים ע"י טומאה זו.

וכתב מוהרנ"ת<sup>נח</sup> (ביאור זה הענין ומה שייכות יש לפסוק זה להתורה הנ"ל יתבאר במקום אחר [טו]):

עיינ חיי מוהר"ן סימן כ' ס"ו – שרבנו אמר שתורה זו עומדת על צרפת, כי מדבר שם מכסף וממון היינו מענין תקון הכללי של המשא ומתן. וכן מדבר שם מתקון הדבור על ידי שבח הצדיקים ומבגדים לבנים וזה (משלי י), "כסף נבחר לשון צדיק" סופי תבות פרנק:

ועיין באיבי הנחל/ס"א (לרבי ברוך אפרים) ביאור נפלא כיצד הכל רמוז בפסוק הזה – שרומז על צרפת, שהיא האומה היותר פגומה בכל הבחי' המבוארות בתורה זו, דהיינו פגם הברית ודיבור פגום, ופגם הבגדים ופגם המוחין עד לשיגעון. כי "כסף נבחר" היינו המוחין חוורא ככספא, "לשון" הוא הדבור, "צדיק" היינו תיקון הכללי. וידוע שאצלם בכלליות הלבוש חסר מאד והצדקה אינה והתאוה בלא בושה והדיבור בשיגעון. ועיין מעשה מבעל תפלה שאחר הסערה נשברו הכלים ונתחלקו לכיתות כיתות, וכת אחת אמרו שעקר התכלית הוא הדבור, כי מותר האדם מן הבהמה הוא הדבור, ומאחר שזה עקר היתרון שיש לאדם, על כן זהו עקר התכלית. על כן בקשו להם איש דברן, שיהיה בעל לשון, שידע כמה לשונות וירבה לדבר תמיד, כי איש כזה הוא אצל התכלית. והלכו ומצאו איש צרפתי משוגע, שהיה הולך ומדבר לעצמו. ושאלוהו אם יודע לשונות, והיה יודע כמה לשונות. ואיש כזה בודאי השיג התכלית (לפי דעתם הנבוכה). מאחר שהוא בעל לשון, שידוע כמה לשונות, ומדבר הרבה מאד, כי הוא מדבר אפילו לעצמו. על כן הוטב בעיניהם איש הזה וקבלו אותו למלך. ובחרו להם ארץ גורמת לענין שלהם, והלכו וישבו שם עם מלכם. ובודאי הנהיג אותם בדרך הישר:

ועיין תורה לו שע"י פגם הברית נעשה משוגע כי סלוקא דיסודא עד אבא ואמא. והצרפתי היה יודע לשונות ומדבר הרבה בלאתיקון הברית היינו הולך רכיל מגלה סוד הנ"ל.

<sup>נח</sup> ביאור מוהרנ"ת בתקפא

<sup>נז</sup> עיינ חיי מוהר"ן את כ' ובספר באיבי הנחל כאן (וט"ש מעשה יג כוונתו למעשה יב מבעל תפלה)

<sup>ס</sup> חיי מוהר"ן סימן (ב) התורה האי מאן דאגל למנסב אתתא בסימן כ"ט אמר בשבועות תקט"ו לפרט קטן:

ובאותו העת לבש פעם ראשון בגדים לבנים ואז נכלל בתוך התורה בחינת בגדים לבנים עין שם. וגם איש אָחַד הביא בתו הבתולה שהיה לה חלי נופל רחמנא לצלן, וגם הביא יין וכו' וכל זה נכלל שם עין שם וכו' וכו'. ועוד כמה דברים נפלאים שראינו בעינינו שנקללו בתוך התורה הזאת מלבד הנסתרות, פי עצם פגנתו בכלל ובפרט אי אפשר להשיג. גם אמר שהתורה הזאת עומדת על הצרפת, פי מדבר שם מכסף וממון היינו מענין תקון הכללי של המשא ומתן. וכן מדבר שם מתקון הדבור על ידי שבח הצדיקים ומבגדים לבנים וזה (משלי י), "כסף נבחר לשון צדיק" סופי תבות פרנק:

<sup>סא</sup> זה לשון הבאיבי הנחל – על סוף אות י' – כסף נבחר לשון צדיק. – פי "כסף נבחר" זה בחי' תיקון הדעת בחי' מוחא חוורא ככספא "לשון" זה בחי' תיקון הדבור שיהיה נשמע ונתקבל. "צדיק" זה בחי' שבח הצדיקים בחי' תיקון הברית כמב"פ. והנה בחיי מוהר"ן איתא שרביז"ל אמר שבזאת התורה נרמזו מלכות צרפת וזה "כסף נבחר לשון צדיק" ס"ת פרנק. והנה הגם כי מי יוכל לעמוד על רמזותיו הק' כי גם פשוטי דבריו הק' הם עמוקים מאד עמוק עמוק מי ימצאנו כ"ש רמזותיו אעפ"כ כל מה שנוכל להבין בהם איזה רמז עפ"י הקדמותיו הק' בוודאי חובה על כל אחד להשתדל בכל כחו לחפש בחיפוש אחר חיפוש בדבריו הק' אולי ימצא איזה רמז בדבריו הק' ואם שגיתי ה' יכפר בעדי. והנה מבואר בהמעשה בעל תפלה בהכת שאמרו שעיקר התכלית הוא הדבור ומצאו צרפתי משוגע שהי' מכיר כמה לשונות ומיני אותו למלך מבואר מזה שצרפת הוא דבור דסט"א שהוא ההיפך מכל התיקונים המבוארים בהתו' הנ"ל היינו תיקון הברית ותיקון הדבור ותיקון הדעת וזה שהיה יכול כמה לשונות, הוא פגם הדבור, כי לשונם לשון עילגים (בתורת נתן ארת א עפ"י לקי' סימני בחמה וזדה טהורה א ב ועי"ש שמדבר משיכור שלשנו דיבור פגום). ומשוגע הוא פגם הדעת ועיקר השיגעון הוא ע"י פגם הברית כמבואר בהתו' בקרוב עלי מרעים סימן לו ע"ש נמצא שהצרפתים הם בסט"א נגד כל התיקונים המבוארים בהתורה הנ"ל וע"כ נרמז בס"ת של הפסוק "כסף נבחר לשון צדיק" שזה מרמז על ג' תיקונים הנ"ל שע"י מכוניעין אותו. ובאמת היה לו מפלה גדולה אז כידוע (צ"ע כי תורה זו נאמרה בו' סיון תקסו ובספרי הסטוריא מובא שבאותה שנה חשון תקסו נחל נצחון גדול בקרבות נגד רוסיה ופרוסיה שנלחמו בו בידו, ובהמשך כבש את פולין ורק שנה אח"כ נחל תבוסה ברוסיה). והנה מבואר בהתורה הזאת שצדקה הוא בחי' תיקון הכללי שהוא בחי' תיקון הברית ע"כ תראה דבר נפלא שאצל מלכות צרפת הוא איסור גדול ליתן צדקה ויש ע"ז עונש מהממשלה, רק שמוכרח למכור איזה דבר כגון מחטים וכיוצא, ומי שרוצה ישלם לו הרבה יותר משוים אבל צדקה הוא איסור אצלם וזה מחמת שהם שקועים בתאוות ניאוף שהוא פגם הברית שהוא היפך הצדקה ע"כ צריכין דייקא להרבות בצדקה שע"י זוכין לתיקון הברית שע"י נתתקנין כל התיקונים הנ"ל וזהו ג"כ "כסף נבחר לשון צדיק", "כסף נבחר" היינו מו"מ יהיה כוונתו בכל דבור שמדבר בהמו"מ בשביל שירויח ויתן צדקה כמב"פ. וזה "לשון" היינו הדבורים שמדבר בשעת המו"מ יהיה בשביל צדיק שהוא בחי' צדקה, בחי' "צדיק חונן ונותן" וע"י מכוניעין את הפרנק המרומז בס"ת ודל". וזה שמבואר שם בהמעשה הנ"ל שהתיקון של הכת הנ"ל היה ע"י שקבלו את המליץ למלך שהיה מדבר שירות ותשבחות להמלך שזהו בחי' שבח הצדיקים שעל ידי זה נתרומם הדעת ונעשה טוב בהדבור שיהיה נשמע ונתקבל וע"י תיקנו את הכת הנ"ל. וזהו בחי' הבעל תפלה שקיבל כח מהגבור וע"י תיקנו את המדינה של תאוות ממון, שעיקר התיקון שלהם היה ע"י המאכלים הקדושים שזה בחי' לחם מן השמים בחי' "ונתן לי להם לאכול ובגד ללבוש" שנאמר ביעקב שהוא היה הגבור שנאבק עם המלאך ויכול לו וע"י וועל ידו נתתקן תאוות ממון בחי' מטבע תיקון הנאמר ביעקב כמבואר בהתורה צוית צדק סימן כג שע"י אלו המאכלים מכוניעין תאוות ממון וזוכין ליתן צדקה בחי' "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" וע"י זוכין לתפלה שיהיה דבור הנשמע ונתקבל בחי' "בפיק" זו צדקה המב"פ וזהו "כאשר נדרת לה" אלקיך בפיק כי כל זה כלול בהנדר של יעקב כנ"ל:

והתיקון של הכת הזו היה שקיבלו עליהם את המליץ למלך שהוא מדבר שירות ותשבחות למלך היינו שבח הצדיקים צדיקו של עולם.  
צ"ע מה שאמר שניאוף היפך צדקה והרי ניאוף חסד דקליפה כישמעאל והם כן נותנים צדקה אלא דלגרמיהו וכן ידוע שהרבה נואפים נותנים הרבה צדקה דייקא כי צדקה דלגרמיהו היא בעצמה בחי' ניאוף.

**(השמטה שייך לאות ח' שם דיבר מריבוי בשתיית יין שפוגם במוחין ועי"ז גורם בחי' דם נדה לשכינה)**  
לעיל עניין היין באות ח' היה המשך לעניין חולי הנופל שנתבאר באות ז', ונראה שרמוז שגם שתיית מרובה יכול לגרום לחולי הנופל. ובאמת בחוש רואים שהשיכור נופל. וכאן בהשמטה נראה משלים גם את המבואר באות ז' במה שמבאר כאן זה לעומת זה שבהתגברות הדמים נלחץ המוח עד שכל הקומה נפלה יש צדיק שע"י שהוא המתוקן ביותר בברית זוכה ביותר למוחין מתוקנים, עד שגם זוכה בהסתכלות לבד להקים את סוכת דוד הנופלת. ולהמשיך לבנונית אפילו ביין שאחריתו דם להפכו לתרופה לאשה שבעוונותיה (בגלגול זה או קודם) דמיה מרובים, שעל כן היא רגישה ואפילו שתייה מעט יין מזיק לה, אעפ"כ יין שהסתכל בו צדיק כנ"ל מרפא אותה. שע"י המוחין הבוקעים מעיניו הוא מהפך מזיק למרפא/כ"ו.

**וע"כ אשה שדמיה מרובים ואין לה וסת** דהיינו אורח נשים קבוע [כ"ג] ועל כן קשה לה להטהר וע"כ היא בבחי' פירוד הנ"ל, **אף שייך מזיק לה** דהיינו אע"פ שלסתם אשה כוס אחת יפה לה כמבואר בגמ' [כ"ד]/[כ"ה], אבל לאשה זו שטבעה שדמיה מרובים אפילו כוס אחת/כ"ו מזיק כנ"ל באות ח' ומה ששם נגרים ע"י שתייה מרובה, אצלה אפילו יין מעט גורם לה פגם בגידין וגורם דם נדה, ועוד היזק גורם לה היין בחי' הכתוב **יין כי יתארם** ודרשו חז"ל יתארם לשון עתיד, דהיינו **שאחריתו דם, בחי' מאמר חז"ל נכנס יין יצא סוד כנ"ל** שמי שלא זוכה אזי היין גורם לו לגלות מדות רעות ודבורים רעים, מה שכשהוא בדעת מצליח לכסותם, כי ע"י היין נעשה הולך רכיל מגלה סוד, בחי' דיבור שאינו נקרא דיבור, וכל שכן אצל אשה כמבואר בגמ' [כ"ו]. **עם כל זה רפואתה ע"י שתיית יין/כ"ח** **שהסתכל בו צדיק אמיתי** [כ"ט], כי צדיק אמיתי שהוא קשת הברית מרכבה לברית שדרכו נמשך המוחין מעיניו בוקעים המוחין/כ"י ויש כח בעינו הטובה להמתיק כל דין ולתת לו קיום/כ"א אפילו בהסתכלות בלבד/כ"ב, הוא ממתיק את היין שלא יהיה בוגד, ולא רק שלא יגרום לאשה רגישה כזו, לדם נדה, אלא עוד ילבין את גידיה וימעט ויעשה סדר קבוע לדם.

<sup>כב</sup> ובאמת מצינו שצדיק מרפא בדבר המזיק כגון רבנו שריפא את רבי נפתלי משחפת ע"י גבינה שמוזק (ככבי אור אנשי מהר"ן אות כד הובא בשי"ש ק"א שלג שלד). וכן מצינו במלכים ב' כ' ז' שישעיה רפא את חזקיהו משחין ע"י דבלת תאנים ופרש"י נס בתוך נס כי דבלה מזיק לבשר החי כ"ש לשחין ואעפ"כ נרפא חזקיהו. וכן במרה ציוה הקב"ה למשה רבנו לרפא את המים המרים ע"י עץ מר. ובמלכים ב' ב' כא ריפא אלישע את המים הרעים ע"י מלח. אלא שכאן עשה זאת דייקא ע"י הסתכלות ביין ולא סתם שציוה לקחת דבר המזיק, ששם זה ניסיון אם יאמין לנביא עי"ז יתרפא. אבל כאן נוסף לניסיון יש גם המשכת מוחין ליין מכח ההסתכלות.

<sup>כג</sup> עיין כתובות י': שזמים ממונים הלא מעלה ולי' רק עס וסת

<sup>כד</sup> עיין כתובות סה.

<sup>כה</sup> כתובות סה. – תנא כוס (יין) אחד יפה לאשה.

<sup>כו</sup> **מסתמא הכוונה** אפילו כוס בלבד שהרי התיקון הוא לשתות כוס יין שהצדיק הסתכל בו, ומסתבר שמסתכל בכוס ולא בחבית.  
<sup>כז</sup> **כתובות סה.** – תנא כוס אחד יפה לאשה שנים ניוול הוא שלשה תובעת בפה ארבעה אפילו חמור תובעת בשוק ואינה מקפדת אמר רבא לא שנו אלא שאין בעלה עמה אבל בעלה עמה לית לן בה.

<sup>כח</sup> **בכמה מקומות** מצינו שהקב"ה וצדיקים מרפאים דבר ע"י דבר שבטבע הוא מזיק לו, כגון במרה שהמתיק מים מרים ע"י עץ מר. ובמלכים ב' ריפא את שחין חזקיהו ע"י דבלה שבטבע מזיקה אפילו לעור בריא כמבואר שם בפרש"י. ורבנו ריפא את רבי נפתלי ממחלת השחפת ע"י שציוה עליו לאכול גבינה שטבעה להזיק לשחפת. אלא שכאן מוסיף לזה ביאור שקצת מבטא על הנס ע"י שמבאר שהצדיק בהסתכלותו בעין מתוקנת בוקע ממנה המוחין שזכה כי תיקון העין מתקן את השערות ואזי המוחין על תיקונם, ואזי שתיית היין ממשך לה מוחין לאשה ומלבין הגידין ומתקן רבוי הדמים ועושה להן וסת.

<sup>כט</sup> כח ההסתכלות לפעול בגשמיית עיין ע"ה הסתכלות היענה בניצתה ובכ"ב פ"ב דיני היזק ראה ובתורה עב תניא שהסתכלות הצדיק נמשך מוחין לאדם. ולעומת זה רע עין יש ארס בעינו שהולך ומזיק כמבואר בשיחות הרי"ן סימן רמב וירידעת ההפכים אחת ומה טובה מרובה אצל הצדיק שבעין טובה נמשך ברכה בפועל במש.

<sup>ע</sup> **בעין זה עיין תורה מ' תנינא** שאיירא דארץ ישראל מחכים נעשה מהמוחין תפילין שבוקע מעיני הצדיק האמיתי ומעיני מי שמסתכל עליו בשעת הקבוע.

<sup>עא</sup> **רבנו בחיי** (בראשית א' ד') וירא אלהים את האור כי טוב. על דרך הפשט מלת וירא קיום הדבר ועמידתו בחפץ ה' יתברך, מלשון חז"ל (כתובות קט). רואה אני את דברי אדמו"ן, ובכל יום ויום של מעשה בראשית תמצא כן, והכוונה בו שגור על כל אחד מן הנבראים שבכל הנמצאים העמידה והקיום שיהיה קיומן בחפצו ואם יפרד מהם חפצו רגע יהיו לאין, ועל כן חתם מעשה בראשית והנה טוב מאד שרצה בקיומן.

<sup>עב</sup> **עיין עץ חיים** – שער ח' פרק א' מ"ת – ואח"כ מן העין יצאו הנקודות דס"ג ולכן אין כ"כ הבל בעין כמו בג' מקומות הנ"ל כי אין דומה אור הנקודים הקטן כמו הטעמים אבל עכ"ז מצינו קצת כח בהסתכלות העין כנראה בחוש העין בטבע כענין ביצת בת היענה שנולד האפרוח על ידי הסתכלותה זמן מה בלתי שתשב על הביצים לחממם כמו שאר העופות וזה יורה היות כח ממשית בהסתכלות העינים. והנה מבחי' הסתכלות הזה של העינים יצאו הנקודות.

עתה יבאר כיצד יתכן שע"י הסתכלות הצדיק בין נמשך מעיניו מוחין לייך וממתיק את הדינין שבו. ומבאר שהעינים והשערות שניהם בחי' ז' מדות כי בעין ז' גלדי עינא ובשער ז' מחלפות, והם משפיעים זה על זה דהיינו שתיקון העינים מתקן השערות ותיקון השערות מתקן את העינים ולהפך פגם באחד מהם פוגם בחבירו. ושניהם בחי' מוחין כי עינים בחי' חכמה/ע"י ושערות מותרות המוחין. על כן המוחין בוקעים דרך העינים. עוד מבאר שהמחשבה הבוקעת בעין תלויה בלב במדות שבלב לכן רק צדיק אמיתי שיש לו לב טוב וזכה לעין טובה כזו שבוקע ממנה מוחין שמלבינים את הגידין ואת אדמימות היין/ע"י ולא כל תלמיד חכם וגאון.

והביאור בזה **כי העינים הם בחי' שערות** כי עינים על שם החכמה ושערות הן מותרות המוחין, ורבנו כאן מבאר מצד שניהם במדת השבע, וכפי שיבאר שמחשבות המח תלויים בשבע מדות שבלב. **כי ז' גלדי עינא/ע"י** בעין יש שבע עורות זו על זו כמו גלדי בצל זה על זה **{בהקדמת התיקונים יב ובתיקון ע' /ע"י}** ואומר רבנו **שהם בחי' מה שכתוב בשמשון הגיבור שקרא לשערות ראשו (שופטים טז) /ע"י שבע מחלפות ראשו**, נמצא שגם בשיער יש שבע/ע"י בחי' **והם בחי' המוחין/ע"י**. **כי השערות הם מותרות**

**ועיין בגמ' בבא בתרא דף ב: בדין היוזק ראייה החילוק בין היוזק בחצר לגינה, שבגינה הוא עין שמוזק ומחסר ממונו ממש. ומהאי טעמא אסור למנות את ישראל ומצינו עוד מכ אזהרות חז"ל להיזהר מעין הרע. כי יש כח בעין להזיק. ויש בעין ובה של צדיק להמשיך ברכה. כמ"ש טוב עין הוא יבורך הוא יברך.**

**ועיין בבא מציעא דף קז: והסיר ה' ממך כל חולי אמר רב זו עין רב לטעמיה דרב סליק לבי קברי עבד מאי דעבד אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ ושמואל אמר זה הרוח.**

**פרש"י** – עבד מה דעבד – יודע היה ללחוש על הקברות ולהבין על כל קבר וקבר באיזו מיתה מת אם מת בזמנו אם בעין רעה: **ע"י בידוע וצ"ע** מדוע רבנו לא אומר זאת שעינים על שם החכמה כמבואר בפרש"י בראשית ג' ז' עה"פ ותפקחנה עיני שניהם.

**ע"י וצ"ע אבל נראה ק"ו** אם צדיק הנותן בין עינו מבטל מהיין את בחי' הרש שבו, עד שאפילו אשה רגישה לדם שותה ממנו ונעשה אצלה בחי' ראש, קל וחומר כשהצדיק מסתכל על אדם שיכול להמשיך לו מוחין ולבטל ממנו הדם נדה בבחי' הזוהרית צמר שמתלבן. וכעין שמצינו בתורה עב תנינא שהצדיק בהסתכלות על אדם ממשיך לו גדולה דהיינו שפלות, וידוע שהשפלות וענווה הם עיקר המוחין.

**ע"י ספר לשם שבו ואחלמה** – חלק הביאורים – שער טנת"א פרק א – אמנם גם הב' עיינין אשר הם בהפנים ממש הנה הם אינם נקבים פתוחים ממש, אלא שהם שבעה גלדי עינא דאינון דא על גב דא כגלדי בצלים, אשר דרך הם נמשך כח הראייה, וכמ"ש בתיקונים תי' ע' קמ"ט ב' ובכמה מקומות. אך הענין הוא, כי הנה כח הראייה שהוא מהנשמה לנשמה, לכן אי אפשר שתפשט היא עצמה להדיא כי אין בכח הגוף לסובלה ולהשתמש באורה, ולכן אינה מתפשטת אלא רק ע"י מסכים שהם ה' גלדי עינא. אך כח השמיעה שהיא מהנשמה הנה מתפשטת היא עצמה ג"כ, ולכן הוה הב' אודינין נקבים פתוחים ממש,

**ע"י תיקון ע' דף קכת.** – וזה שאמר ועוד יש לרוק על מה שכתוב וגביהן, אלין אינון שבְּעָה גְלָדֵי עֵינָא אלו הם סענה עורות שנגלגל העין, שהם כנגד סענה ספיקות, דאינון דא על גב דא כגלדי בצלים שהם זה על זה כמו גלדי צללים.

<sup>17</sup> נראה כוונתו להקדמה דף יג: ותיקון ע' דף קכת. ועי"ש גם דף קכת. וזהו חזק תקונים דף סא: ועיין ספר הברית ח"א מאמר יז פ"ג ושבילי אמונה לרבי מאיר אלדבי נתיב ד' (בדפוס וורשא תרף דף לו.) בעין ז' מחיצות.

**ע"י ספר הברית ח"א מאמר יז פ"ג** – לחוש הראות ברא הקב"ה עינים, וכל עין בנוי ומורכב משבע עורות, ג' מהם גדולים עד שמכסין כל העין או רוב העין, וג' האחרים הם קטנים מאלה, והשביעי קטן מאד ואינו מכסה אלא נקב העין הנקרא אישון לכן לא חשבוהו חכמי הרופאים בפני עצמו, אבל יש מי שחושב אותו לעור בפני עצמו.

**ע"י שופטים פרק טז (טז) ויהי פי הציקה לו בדבְּרִיָה כל הימים ותאלצהו ותקצר נפשו למוות: (יז) ויגד לה את כל לבו ויאמר לה מורה לא עלה על ראשי פי נזיר אלהים אני מפתן אמי אם גלחתי וסר ממני בחי וְחִלִּיתִי וְהִיִּיתִי כְּכֹל הָאָדָם: (יח) ותרא דלילה פי הגיד לה את כל לבו ותשלח ותקרא לסרני פלשתים לאמר עלו הפעם פי הגיד לה (אלין) את כל לבו ועלו אליה סרני פלשתים ועלו הפעם פינים: (יט) ותישנהו על ברקיה ותקרא לאיש ותגלח את שבע מחלפות ראשו ותחל לענותו ויסר כחו מעליו: (כ) ותאמר פלשתים עליך שמשון ויקח משנתו ויאמר אצא פעם פעם ואנער והוא לא ידע פי ידוד סר מעליו: (כא) ויאחזהו פלשתים וינקרו את עיניו ויורדו אותו עונה ויאסרוהו בנחשתים ויהי טוחן בבית האסירים והאסורים:)**

**מצודות ציון** – מחלפות – הם קווצות ותלתלי שער הראש, ועל כי יוחלפו בהתגלחם יקראו מחלפות.

**שבע** – צ"ע בפשטות הכוונה לראש ממש ואולי הכוונה לשתי פאות הראש וחמש שבוקן. אמנם משמשון מבואר שהיה בראש ממש. וצ"ע כי שבע בדרך כלל רומז למידות ולא למוחין של ג', וצ"ל שהכוונה לבחי' בשער שמושפע מהמדות כדלקמן שהמדות משפיע על המחשבות וצ"ע.

**כ"א עיין פתחי שערים** לרבי יצחק חבר נתיב אבי"ע – פתח כה – אור מקיף השני הזה שנכנס תחלה בכלי חזר ממנו, נעשה בסוד שערות על הגלגלתא של הפרצוף כמ"ש בכ"מ, שהשערות הם מותרות מוחא שהיינו כל הדרכים של פעולות פרטיות שבפרצוף נסדרים הם במוחין, כמו שאנו רואים שהמוח בו מסדר האדם כל הדרכים וכל מה שמסדר שם הוא בחכמה בשביל איזה תכלית נכבד שיוודע שיהיה לו מזה, ואלו הכחות הם עולים ומתראים אח"כ בשערות שלו, שכל שער הוא מורה על כח פרטי שהוא כלול במוח, וכמ"ש שכל שער ושער יש לו גומא בפ"ע והוא מעיין א' של חכמה, ולכן ע"י השערות ניכר אדם בטבעו ומדותיו וכל דרכיו כמ"ש בווהר פרשת יתרו ובתיקון ע' על פסוק ואתה תחזה וגו', ולכן נקרא שער, שכל א' כולל שער א' בחכמה עליונה: **והשערות הם צינורות וכלים שדרך שם בוקע או"פ שיוצא לחוץ מה שאין החכמה משיגו, והוא בסוד החכמה שתופס בקצת ממנו כמבאר בותלא, והשאר לא ניתן לכח השגה. וכמו שאנו רואים באדם שאם מעיין באיזו חכמה או באיזה מחשבה, שלפעמים מאיר במחשבתו כלל הדבר של החכמה והמחשבה שרוצה לצייר, ושוב מתעלם ממנו ואינו נשאר במחשבתו רק רשימו שלו לבד, והוא ג"כ בסוד או"מ החוזר שלפעמים מאיר נשמתו בו בהשגה זאת ליתן לו הכנה, כאשר יטריח עצמו אח"כ ישיגו על בוריו. ולכל אלה הדברים יש שורש במאורות העליונים שגם**

**מוחין** [פ"ב]<sup>16</sup> שעל כן רק באדם ורק בראשו גדל השיער תמיד (מהרש"א ב"ב טז). עיין תורה טז/ו<sup>17</sup> ותורה טט/ו<sup>18</sup> משמע שתלוי באדם, מי שיש לו הרבה מותר מוחין צריך לגדל שער שיינק את המותרות שלא יזיקו למוחו. לכן אשה מגדלת שער כי יש לה הרבה מותרות/ו<sup>19</sup> (דעת קלה) ואיש יש לו פחות מותרות, בשבילם מספיק שמגדל פאות הראש בלבד/ו<sup>20</sup>.

**וע"כ הם בחי' שבע מחלפות וכו', בחי' ז' מדות, שחולפין ועוברין במחשבה שבמוח** אע"פ שהכלל הוא שהמוחין הם ג' והמדות הן ז', אעפ"כ השערות שהם מותרות המוחין מכונות שבע מחלפות כיון שהשבע מדות משפיעות על המוחין דהיינו המחשבות/ו<sup>21</sup> שבמה. **כי המחשבה שבמוח הוא כפי**

בהם נכנס בפנימיתם אור גדול ממדרגה שלמעלה כדי ליתן להם הכנה לעלות אח"כ ע"י הטורח ועבודה של התחוננים שיכניס הארה זאת ויהיה קבוע בפנימיותם:

<sup>22</sup> עיין ע"ח שער מה פ"א. שער המונות דרושי ברכת השחר ד"ה דע שיש באדם העליון ב' בחינות שערות ועיין תורה טט

<sup>23</sup> עץ חיים שער מה פ"א מ"ת – השער החמישי שער המקיפין וכו' ד' פרקים: – ענין המקיפין של האצילות דע כי ראשונה יצא מן א"ס אור גדול ונחלק לב' חלקים א' יצא ונכנס בסוד אור"פ ומה שלא היה יכול להכנס ולהצמצם מרוב גדלו נשאר בחוץ בסוד אור"מ כמבואר בדרוש א"ק וזה האור המקיף הוא המקיף לכל האצילות כולו כי הלא גם הכתר שהוא עתיק וא"א כנודע הם מתפשטים בכל האצילות כמבואר אצילנו והנה אור"מ זה הוא בסוד אור ישראל מלמעלה למטה ואמנם אור שנכנס בסוד אור"פ גם הוא אין יכולת בכתר לסבול את כולו ולכן חלק א' ממנו נשאר עומד בפנים של הכתר וחלק א' ממנו יצא ממטה למעלה אחר שנכנס ונתפשט בתוכו חוזר לעלות ויוצא דרך השערות ואלו הם סוד בחי' השערות אשר בראש שהם צינורות והמשכות של זה האור היוצא ובצאתו מן השערות בסופי קצוותיהן שהם סופי צנורותיהן אז הוא בחינת אור"מ עלה ממטה למעלה ונקרא אור חוזר הרי נתבאר ב' מיני אורות מקיפין א' אור ישראל אור חוזר אלא שהאור הישר הוא כולל לכל אצילות כולו ומקיף כולו אמנם אור המקיף החוזר הוא מקיף אל פרטי הכתר לבדו ולא אל שאר אצילות.

<sup>24</sup> **תורה טז אות ו' – כי עקר יניקת האויבים, הוא מן המביני מדע, דהיינו מן המוח. בבחינת (דברים ל"ב): "מראש פרוצת אויב, היינו שמן המוח שבראש, משם נתגלגל כל האויבים והשונאים. כי יש בהמוח מותרות, שמן אלו המותרות שבמוח יוצאין השערות, וממם יונקים האויבים. והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמוח, ואז אין להם יניקה, ונפלים:** **וזה בחינת קריחת ראש זקנים, כי בסבי מוחא שקיט ושכיר' (כמו שמוצא באדרא רבא דף קכ"ח): היינו שדעת הזקנים צח וצלול, ואין להם מותרות במוח. ועל כן נפלים השערות, כי אין להם יניקה כנ"ל:** **ועל כן על ידי הפרוד שבין השונאים, על ידי זה יש להם אריכות זמן וקיום ביותר. כי הם יונקים עד שיכלה כל המותרות שבמוח, ואזי שייכלה המותרות, ויהיה הדעת צח וצלול, אזי יפלו, כי לא יהיה להם עוד יניקה. ועל ידי הפרוד שיש ביניהם, אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט. ועל כן על ידי זה מאריכין זמן יותר, עד שיגמרו לינק כל המותרות. אבל בשמתחברין השונאים יחד, אזי יונקים הרבה, ואזי יונקים במהרה כל המותרות ונפלים כנ"ל:** **וזה בחינת שערות קלועין שנמצאין בבני אדם, שקורין קאלטיניס, שהעולם חוששין לקצצם, רק שיפלו מאליהם. הינו כשיש הרבה מותרות במוח, אזי מטבע בטבע האדם, שיצאו שערות קלועין. כדי שעל ידי קליעותן והתחברותם, ינקו ביותר ויקבלו, ויכלו לינק כל המותרות הרבה שבמוח. ועל כן אין נקצצין קדם זמנם, כי יוכלו להזיק להמוח, על ידי שישאר בתוכו המותרות, על ידי שלא יהיה השערות קלועין לינק אותן:** **וזה בחינת מלמד שנתן זה בינה יתרה. בינה יתרה, הינו בחינת מותרות המוחין, שמשם יונקין השערות, שמשם יניקת האויבים כנ"ל: וזהו, יחד אמר מלמד שקלעה לחנה וכו', הינו הר' ולא פליגי'. כי על ידי מותרות שבמוח, שזה בחינת בינה יתרה כנ"ל, מזה בא שערות קלועין, בחינת שקלעה לחנה כנ"ל: וכי הכבוד הוא בחינת חנה. שהיא הצלע הנ"ל. שהיא בחינת (בראשית ג) 'אם כל חי' כנ"ל: וזה בחינת (שמואל א כ"ה): 'ואת נפש אייבך יקלענה בתוך כף הקלע', בחינת שערות קלועין הנ"ל, הינו בחינת התחברות השונאים שעל ידי זה הוא מפלתם כנ"ל:**

<sup>25</sup> **עיין סוף תורה טט – אבל דע, שלפעמים חושק כל כך לממון, ונעשה כל כך כפיל, עד שאין המוח יכול לסבל כלל העכירות, עד שיוצא בבחינות שערות, כי שערות הם מותרות מוחין פדוע. ואז גם השונאים הבאים משם, הינו מהעכירות האות, מבחינת מותרות מוחין, מבחינת שערות, הם שונאי חנם. כי אין להם שום טעם על שונאתם, מאחר שאינם באים אפלו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממוחרי מוחין, מבחינת שערות. על כן אין להם שום טעם ודעת, אפלו של עכירת מוח, על שונאתם. והם רק שונאי חנם וזה בחינת (תהלים ס"ט): "רבו משערות ראשי שונאי חנם", כי שונאי חנם באים מבחינת שערות, מותרות מוחין כנ"ל: **אבל החכם, אף שיש לו גם כן מותרות מוחין, בחינת שערות, דע, שהחכם, בחינות מותרות מוחין ושערות שלו, הם בחינת שער בדין על השין. שמוחרי מוחין שלו, הם בחינת שערות, שפוחת בהם שיערי החכמה והמדע לעבודת השם יתברך. כי מחמת שמחו בעצמו, אי אפשר להעולם לסבל לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתכסות בעצמו, ולהשפיל עצמו לדברים קטנים ונמוכים, כדי שייכלו העולם לקבל ממנו, כדי שיפתח להם שיערי החכמה והמדע לקרבם להשם יתברך. בבחינת (משלי י"ד): "שחו רעים לפני טובים, ורשעים על שיערי צדיק". שפדי לשחות ולהכניע הרעים לפני הטובים, צריך להביא הרשעים על שיערי צדיק כנ"ל. וזהו אצל הצדיק, בחינת מותרות מוחין, בחינת שערות. נמצא שהשערות של החכם, הם בחינת שער בדין. אבל אצל הרשע הכסיל, הם שערות ממש בשמאל. וזה בחינת: "לב חכם לימינו, ולב כסיל לשמאלו:****

<sup>26</sup> **ובזה מבאר רבנו בתורה טז אות ו' משי"כ ויבן את הצלע ודרשו חז"ל מלמד שבינה יתירה יש לאשה ומלמד שהקב"ה קלע את שעה, והיינו הר' שכיון שיש לה בינה יתירה מותרות המוחין לכן קלע את שעה כי כשהוא קלוע אזי יונק יותר את המותרות מוחין.**

<sup>27</sup> **צ"ע שמשון** וכן כל נזיר מדוע נצטוו לגדל שער, ואולי כיון שנקרא קדוש וחכמה אקרי קודש, כמ"ש (במדבר ו' ה) כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר לידוד קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: לכן קדושתו משפיעה עליו חכמה גדולה, ועם כל חכמה יש גם שמרים בחי' מותרות, ולכן צריך הרבה שערות לינוק המותרות, ועי"ז מוחו צח וצלול.

<sup>28</sup> **עיין בעש"ט** על התורה בראשית אות לו. ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. דיש שבע מחשבות ולא יותר, וזהו שבעת ימי הבנינוקט ובכל אחת יש ערב ובוקר, ערב לשון תערובות שחושב מחשבה חיצונה, ובוקר לשון בקורת שמבקר את ה' יתברך, ואלו הם, אהבת ה' יתברך ואהבת עבירות, ויראת ה' יתברך ויראה רעה כגון שנאה, והתפארות שמפאר את ה' יתברך ורעה שמפאר את עצמו, וניצוח, והודיה, ויסוד לשון התקשרות, וכל אחד כולל מעשרה, ובכל מחשבה רעה מחיה חס ושלום) שבעה עממין, וזהו פירוש מדרש הנעלם (וזהר ח"א פ"ב ב) העולם היה מתמוטט אמר הקדוש ברוך הוא הא אברהם זמן למיפק בעולמות, פירוש מדת אהבה, הא ישמעאל זמן למיפק פירוש אהבה רעה, ממילא כשחושב באהבה רעה מחיה את ישמעאל ועוד תשע עממו, הא יצחק פירוש מדת יראה, הא עשו פירוש רציחה, וכשחושב ביראה רעה חס ושלום מחיה את עשו ותשע עממו:



**המדות שבאדם** [ט"ז] כמחז"ל עין רואה ולב חומד ואזי מהרהר בדבר כיצד להוציא לפועל, וכפי המדה שהאדם אוהו בה, כן חולפין ועוברין עליו המחשבות שבמוחו/א שכל בעל תאוה מהרהר בתאוותו שלו, ובעל עין רעה לבו רע/א וממהרהר בחסרונות בני אדם ובעל עין טובה מהרהר במידות הטובות שבל בני אדם. וזה שבע מחלפות ראשו, לשון חלף ועבר על שם המחשבה שחולפת ועוברת ממחשבה למחשבה בלא הפסק כפי מדותיו כנ"ל.

**וכשפוגמין בהשערות, נפגם הראיה** [ט"ז] שהיא ז' גלדי עינא עפ"י תורה סז הנ"ל נראה שכיון שפוגם בשיער כגון ניזר שמקצץ אזי משבש את יניקת המותרות המוחין ואזי המותרות נשארות במח ומזיק

ועיין מקור מים חיים שם הערה כט) ובספר כתונת פסים ריש פרשת תוריע דף י"א ע"ד כתב וזה לשונו, ונודע שאין לך שום מצוה שאינו כלול משבעת ימי הבנין כמו שכתבתי בפרשת שמות בשם מורי ביאור שבע יפול צדיק וקם וגו' (משלי כ"ד, ט"ז), עד כאן לשונו. ובלקוטים יקרים דף ל"ב ע"א וזה לשונו, פירוש הכתוב כי שבע יפול צדיק וקם רצה לומר כי האדם צריך לילך בכל השבע מדות של השבירה ולהעלות משם ניצוצות, ומחמת זה יש לאדם זה עליה גדולה, וזהו שכתב וקם, עד כאן לשונו. ושם דף ט"ז ע"ד, וזה לשונו, צריך אדם לידע כלל כאשר באה לו מחשבה וזה מן שבעת ימי הבנין, רצה לומר או התפארות רעה או אהבה רעה או יראה רעה, וכן מכל שבעת ימי הבנין, צריך לקשר אותה, כל אחת בשורשה, כיצד יעשה ימאס הדבר ההוא, ואז הרע נופל למטה והטוב יקם ממנו, רצה לומר שיבוא עליו צירוף אחר, למשל כשבא לאדם במחשבתו אותיות של ניאוף, ישבר את המחשבה הזאת ויבוא עליו צירוף אחר, וזהו פירוש דברי הבעל שם טוב ז"ל כשבא אל הבינה נמתקין הדין, עד כאן לשונו. ועיין עוד בענין צירוף האותיות לקמן פרשת נח אות ק"ו ק"ז עיין שם, ופרשת וישלח אות י"ב עיין שם, ולקמן בפרשתנו אות ק"ד, ואות ק"ה, ובפרשת בחוקותי אות ב'. ובצוואת הריב"ש דף ג' ע"א וזה לשונו, ויקשור המדה הזאת להקב"ה כגון אם יש לו חס ושלוש אהבה רעה לא יאהב רק את ה' יתברך, וכל מגמתו יהיה לזה, ואם בכעס שהוא יראה רעה שנמשך ממדת הגבורה, יתגבר על יצרו ויעשה מהמדה הזאת מרכבה לה' יתברך, וכששומע אחד דורש בדחילו ורחימו אז ידבק עצמו לדיבורו מאוד ויהיה באחדות עמו, עם המוכיח, כי דיבורו נעשה אצלו מחשבה ובוזה תסתלק ממנו המחשבה הרעה עד כאן לשונו:

<sup>22</sup> עיין תורה נה אות ו' עשנים עולים מהלב למח ומתהווים למחשבה. ועיין בעש"ט עה"ת בראשית אות לו ומקור מים חיים שם את כט. ועיין תורה לה אות א' להפך שהמדות תלוי בהכנת שבטת ועיין טל אורח (לכדי יעקב מאיר ספילמן) ח"א פ"ב אות יב עפ"י נמלה עכנתי יחוד מח כל נמליה כלל ונבנה למדה וחוד למח וענפה מחשבה וחוד להכיר הכל.

<sup>23</sup> בעל שם טוב עה"ת בראשית אות לו. ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. דיש שבע מחשבות ולא יותר, וזהו שבעת ימי הבנין<sup>24</sup> ובכל אחת יש ערב ובוקר, ערב לשון תערובות שחושב מחשבה חיצונית, ובוקר לשון בקורת שמבקר את ה' יתברך, ואלו הם, אהבת ה' יתברך ואהבת עבירות, ויראת ה' יתברך ויראה רעה כגון שגאה, והתפארות שמפאר את ה' יתברך ורעה שמפאר את עצמו, וניצוח, והודיה, ויסוד לשון התקשרות, וכל אחד כלול מעשרה, ובכל מחשבה רעה מחיה חס ושלוש<sup>25</sup> שבעה עממין, וזהו פירוש מדרש הנעלם (זוהר ח"א פ"ו ב) העולם היה מתמוטט אמר הקדוש ברוך הוא הא אברהם זמן למיפק בעולמות, פירוש מדת אהבה, הא ישמעאל זמן למיפק פירוש אהבה רעה, ממילא כשחושב באהבה רעה מחיה את ישמעאל ועוד תשע שעמו, הא יצחק פירוש מדת יראה, הא עשו פירוש רציחה, וכשחושב ביראה רעה חס ושלוש מחיה את עשו ותשע שעמו: אמנם אם חושב באהבה רעה יאמר בלבו מה עשיתי שלקחתי חלק מעולם המחשבה אל מקום הטינופות, ובוזה יוכנע ויבוא עד לעפר ויביא זאת המחשבה למדת אין, ואחר כך אל עולם האהבה בזכרו אם אני אוהב את הדבר כזה כגון אשה שהוא טיפה סרוחה<sup>26</sup> כמה יש לאהוב את ה' יתברך, וכן אם שמע איזה דבר שחוק ועל ידי זה נולד לו שמחה, יחשוב הלא זהו חלק מעולם התענוג, ויראה מאוד שלא יגשם התענוג ההוא, כי אז תתענג על ה' (ישעיה נ"ח, י"ד) כביכול למעלה מה, אלא ישים כל עצמותיו אל התענוג ההוא כי הלא הוא חלק מעולם התענוג, ויבוא הוא אל עולם התענוג, והוא יושב כאן ואוכל והוא שם בעולם התענוג, וכשצריך ועשה תענוג לעצמו מביא תענוג של ה' יתברך אל כל העולמות: וכן אם רואה דבר כזה שיש לו פחד ממנו, יאמר מה יש לי לירא מפני דבר כזה הלא הוא אדם כמוני, ומכל שכן לפני בהמה וחיה, אלא שהוא יתברך שמו הנורא מתלבש בדבר זה<sup>27</sup> וכמה יש לי לירא ממנו בעצמו יתברך שמו, וכן בהתפארות אם מפארין אותו או אם בא לו התפארות באמצע התפילה או שמפארין אותו שלומד בכוונה, יחוק בעצמו, ויראה שהוא בוש לפני ה' יתברך, ואם בניצוח ינצח את המדה הזאת או כמו שמבין יחוק בעצמו ניצוח ה', וכן בהודיה, וכן בהתקשרות שלא יהיה מקושר רק לה' יתברך עצמו: (צוואת הריב"ש דף י' ע"א, ליקוטי אמרים דף י"ח ע"ב ד"ה יחשוב)

<sup>24</sup> מ"ק - עיין תורה לה ותורה ד' שהמדות רעות שרשן בחכמות חיצוניות שנתקעות בלב כקנה שעליו נעשה סרטון של מדות רעות וכו', ומסתמא הכי נמי חכמת התורה עושה מדות טובות בלב. ועיין תורה נה אות ו' בענין העשנים המתבשלים בלב ועלים למח להתהוות למחשבות ועיין טל אורות ח"א פ"ב אות יב שם מבואר הענין עפ"י הסוד ועפ"י נ"ל הביאור שבוודאי שרש הכל במח אבל תחילה הוא חכמה ובא אל הלב בהעלם בבחי' הבוקר בחי' יחוד מוח לב ששורה הטיפה כחץ והלב הוא נוק' שבונה את הטיפת מוחין לקומה שלימה של מידה (והוא כפי המדות שבלב אם זך או עכור) ואזי באור חזור שב אל המח לבחי' תבונה (חיצונית הבינה) בבחי' שבע מחלפות ראשו המבואר כאן. ואזי נעשה מחשבה כיצד להוציא לפועל את המדה ולזה מכנה רבנו מתבשל ואזי יש לו בחירה לתקן את המדה כי מהלב באה מעורבת טוב ורע כפי זכות או עכירות ליבו ועיין בלקוטים יקרים המובא בבעש"ט עה"ת הנ"ל בראשית אות לו מקור מים חיים שם אות כט. כיצד צדיקים בכוחם לתקן את המדה העולה מן הלב ולבטל הרע שבה כבר במחשבה. אבל אצלנו נראה שזה בבחי' הלב דהיינו אחר שכבר נעשה למדה רעה יש בחירה איזה מדה להוציא לפועל בעשיה כמבואר בתורה מט ששני היצרים טוב ורע הם במחשבת הלב.

**עוד עיין תורה נו הנ"ל עפ"י מדוע גבוהי קומה עפ"י רוב כסילים וקטני קומה כופרים,** ומה שכתבנו הסתייגות שם בענין לבאר מדוע התוצאה היא כסילות ולא רק חוסר הוצאה לפועל של מעשים, שאולי צריך להפריד בין המדות הרעות לטובות ולומר שכל המהלך שמדבר רבינו הוא רק מצד הטוב, ואילו השפעת הרע שבמדות על המחשבה, היא מהלך נפרד, ולכן חולשת המחשבות מחמת אריכות הדרך של העשנים אל המח להתהוות מחשבות הכוונה למחשבות טובות שמאיר בהם האמת ומחמת אורך הדרך מועט אור האמת שחוזר מהלב למח.

<sup>25</sup> כדאיתא בזוהר שוריינא דעינא בלבא תליא.

<sup>22</sup> עיין נדרים פא. ערבוביאת דרישא מתיא לידו עוריא והרא"ש שם ציין לב"ב טו. ונדה נב: אם היו שתי שערות יונקות מנומא אחת מכחיש מאור עיניו

לראיה שהיא בחי' חכמה כנ"ל, ומי שאינו נזיר ומגדל שערו הוא פגם כיון שיונק יותר מדאי עד שיונק גם המוחין עצמן ופוגם בראיה כנ"ל. וע"כ שמשון<sup>צ"ח</sup> שפגם בשבע מחלפות ראשו<sup>[צ"ח]</sup> כשגילה

יד נדרים פא. – דאמר שמואל האי ערבוביתא דרישא מתיא לידי עירא. פרש"י – ערבוביתא דרישא – כשאינו מסרק ראשו תמיד ומתוך כך איכא ערבוביתא ברישא: מתיא לידי עירא – מביאו לידי סמוי עינים שזוהמת הראש מכהה מאור עיניו:

ועיין ב"ב טז. ונדה נב. – (איוב ט-ז) "אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם" ואמר רבא איוב בסערה חירף בסערה השיבוהו בסערה חירף אמר לפניו רבש"ע שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלפה לך בין איוב לאיוב. בסערה השיבוהו (איוב לח-א) "ויען ה' את נדף נבו: איוב מן הסערה" ויאמר אליו שוטה שבעולם הרבה נימין בראתי בראשו של אדם ולכל נימא ונימא בראתי לו גומא בפני עצמה שלא יהיו שתיים יונקות מגומא אחת שאלמלא שתיים יונקות מגומא אחת מכחיש מאור עיניו של אדם גומא בגומא לא נתחלף לי איוב באיוב נתחלף לי.

ועי"ש ריטב"א שמדייק שדווקא בראש השער קשור לראיה, ועי"ש ביאור המהרש"א על ב"ב טז. – ואמר מן הסערה השיבוהו הרבה נימין כו' שהשיבוהו מחכמת היצירה שהוא יתברך משגיח בפרטי הדברים אפי' הוא כחוט השערה והנך נימין מוקמינן ליה בנדה נב: פרק בא סימן דהיינו דוקא בראש אדם אבל בשערות בגופו יש ב' נימין בגומא א'. וזו מחכמת היצירה פרטית שבאדם דאין לך מין שמגדל ומצמיח בראש שער תמיד כמו אדם והוא כי הנשמה אשר בראשו יותר מבשאר ב"ח דוחה למותרות החומר תמיד וע"כ הן מגדלות לעולם וצריך לכ"א ואחד שיעור יניקה דוגמא כאילנות המגדלין דבעי לכל אחד ואחד שיעור יניקה שאם היו רצופין יותר ממטע עשרה לבית סאה היו מכחישין כח הקרקע כן נימין הללו שאם היו יותר רצופין משיעורן דהיינו ב' נימין בגומא א' היו מכחישין כח החיוני והחושם שיוצאים ממנו וזכר מאור עיניו של אדם שהוא ראש החוש.

צ"ח ע"כ כי חז"ל בגמ' סוטה ט: אמרו שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו. ונראה שכיון שהלך אחר עיניו לקחת גויה לאשה פגם בעינים והשערות ועי"ז היא בעצמה שנחברה לו ע"י עיניו גוזה שער ראשו.

וצריך בזה זדירות גדולה כי באמת היה שמשון צדיק עצום ונורא, וכל מעשיו לשם שמים והלך אחר עיניו לא מתאוה גשמית אלא יצה"ר של מלאך קדוש, שהטעה אותו בבחי' מתלבש במצוות, כי היה במדרגת משיח, וחשב כשלמה המלך לתקן קליפת נגה שהיא אשה זרה והיה דחיקת השעה. ועיין בגמ' סוטה י. – שמשון על שמו של הקב"ה נקרא מה הקב"ה מגין על כל העולם אף שמשון מגין בדרור על ישראל. והיה דן את ישראל כאביהם שבשמים ושם ט: והשכינה מקשקשת לפניו כווג.

עיין דברי סופרים – ליקוטי אמרים (לר' צדוק הכהן) – ענין שמשון וזהו כי היא ישרה בעיני שאמר ז"ל (סוטה ט'): שמשון בעיניו כו' פי' שהיה מופלג בעיניו והיינו שהיה כל כך קדושה בעיניו עד שאמר מאחר שהיא ישרה בעיני בודאי רצון הש"י כך שאי אפשר שיעיני יחמידו דבר טמא, ובאמת מפורש בכתוב כי מאת ד' וגו'. וא"כ למה נענש רק לפי שנתגאה בעיניו כמו שהמשילוהו לסוטה דבקשה את שאינה שלה.

עוד שם – ושמשון היה בעיניו מרכבה לעיני השם יתברך כביכול והגיע להני תרין עיניו ובקש לתקן הכל ולהשיג האור מקיף דיחידה ועיגולים, ובאמת היה מדרגתו מדרגת האור מקיף דאהרן וכנ"ל אך מכ"מ ביקש את שאינו שלו.

עוד שם – וזה היה גם כן ענין שמשון המיוחד בגבורה היותר עצומה שבכל הנפשות מישראל, ובודאי הכתוב לא ישבחו אלא בגבורה האמיתית שהיא כבישת היצר שהיה בו בתולדה ובשרשו דע"כ היה נזיר אלקים מן הבטן וגידול השערות כנזיר דנקרא קדוש הוא המורה התגברות הגבורות הקדושות על שונאי ישראל,

והוא מזרע דן שנקרא גם כן גור אר"י שיש בו גם כן כח הגבורה בעצם ולא בקרן לבד, וע"כ חשב גם הוא לתקן הכל שיבולע הרע מן העולם על ידו לגמרי היינו שיבורר קדושת ישראל והבדלתן מן העמים אפילו משתקע למקום שמשתקע אי אפשר שידח לגמרי חס וחלילה, וזהו קדושת שבט דן המאסף לכל המחנות ומחזיר כל האבדות והאובדים והנדחים למקורן.

ועיין לק"ה מתנה ז' זה – בחינת פגם שמשון שהלך אחר עיניו, כי סבר שיכול לעמוד בנסיון אפלו בזווג של אסור מחמת שהיה נזיר אלקים וכו', וזכה למצא הדבש בגינת האר"ה. אבל לסוף טעה בזה הרבה וכו'. כי אפלו בקדשה נאמר דבש מצאת אכל דייך, שנאמר אפלו על התלהבות הלב לה' יתברך שצריך לצימצמו פנוך לעיל, שזהו פגם בן עזאי וכן זומא כמו שאמר רבותינו וכו' לברכה, שעליהם נאמר דבש מצאת וכו', מפל שכן בזווג הגשמי וכו', מפל שכן וכל שכן כשהוא באסור חס ושלום, שזהו פגם אפלו שלמה המלך עליו השלום ושמשון הגבור.

<sup>18</sup> בתורה ז' את ד' ותורה לו סוף את ב' שמשון פגם בעיניו

<sup>19</sup> ספר הליקוטים – ספר שופטים – פרק ה – ועכשיו תבין סוד הנזיר הנקרא קדוש, מצד בחינה עליונה, ונזהר על הענבים לחים ויבשים, מחרצנים ועד זג, שהם שמרי היין והקליפות, ולך לך אמרין לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, בסוד נזיר אלהים, מורחק מהדינין. ויהיה מגדל פרע שער ראשו, ושם השערות הם ממקום קדוש, כי אין שם דין כלל, ורומזין לתגין שהם כמו זיינין, ושם הם כלי זיין לנזיר, ומשם היה שמשון כחו גדול, ובגלחו אותם שבע מחלפות ראשו, אז סר כחו מעליו. וז"ש ולא ידע כי ה' סר מעליו, שהוא כח אותם שערות שהיו עליו על ראשו, להציל לו מרעתו. וז"ס מ"ש וחליתי והייתי ככל אדם, ר"ל, אדה"ר, בסוד שמשון בכחו, וכח היא סוד הנשמה אשר פרחא מאדה"ר, ולקחה חנוך בסוד הזיהרא עלילא, והיא העומדת על האדם, בסוד ושמן על ראשך אל יחסר, וג"כ הלכה משמשון. והיא כח ה', ולכן סר מעליו וחלה, והיה כאדם הנזכר, והבין: ובסחיטת אלו הענבים, גרם מיתה לעצמו ולכל העולם, ונמטרם ביד הנחש המקטרג, וג"כ שמשון אסרוהו בנחושתיים, והיה טוחן בבית האסורין, מלשון טחון לאחור וכו'. והוא מ"ש רז"ל שהביאו לו כל אחד אשתו. ויובן פירוש טוחן בבית האסורים, להזדווג עמהם, וכן אדה"ר כל אותם ק"ל שנים שימש ברוחין ושדים, וטחון בבית האסורים, לו איהו בקרי ואיהו בבוציני וכו'. ושמשון נקרו עיניו, כי הלך אחריהן, בסוד ופנקנה עיני שניהם, ונפקו להביט ברע, ונסתמו מהקדושה, והבין. כי הכל א', כי דלילה דלדלה כחו, והיא היא כח לילית. וכן תמצא כי דלילה יש בה אותיות לילית, והד' מתחלפת באי"ק בכ"ר בת', בסוד דמ"ת. ובהיות שהתחילו שער ראשו לצמות, מצד נ"ה, באור חוה, כמו שידעת, אז התחיל לבא בו הכח, מצד ווי העמודים, ואז אמר לנער המישיני את העמודים החיצונים והפילים: ומ"ש ואנאקמה נקם אחת משתי עיני, שהם בחינות נ"ה, ונעשים שערות וכו'. ובהיות כי פגם בהם, רצה לתקנם עתה במיתתו, והמית החיצונים עמו, בהיות כי נתן להם שפע הקדושה וחיות בהזדווג אליהם. והבין, בסוד יהי דן נחש עלי דרך, השליט הנחש והשפיפון עלי דרך ואורח לצדיק, ואח"כ הנחש בעצמו נשכו, משום העון, וזה הנחש עקבי סוס. וכן סו"ס עולה בגי' עי"ן, ושם הי' שהיא הטיפה בעקב, ונשאר עקב"י, מה שהיה ביעקב בראש, הנקרא ישראל, ל"י רא"ש, שם תחת העקב, ונשאר עקב"י. ואז יפול רוכבו אחור, לבין החיצונים, בסוד עי"ן עקבי יסובגי. וכראות יעקב אבינו זה, אמר לישועתך קייתי ה', כי לא בזה

לאשתו שכוחו בשערו, ובבחי' הולך רכיל מגלה סוד, גרם עי"ז שהיא תגוזו שער ראשו, **נאמר בו (שם) צ"ח** וינקרו פלשתים את עיניו. צ"ע שמשון וכן כל נזיר הרי נקרא קדוש ומדוע הריבוי שיער לא יונק יותר מדאי או שקדושתו משפיעה עליו חכמה דאקרי קדש ולכן צריך הרבה שערות לינוק. ושמשון כיון שפגם בשערו לא היה לו שיער לינק המותרות ולכן הם הזיקו לו לחכמה ולעיניים וכיון שברוחניות נפגמו עיניו ע"י הפגם בשיער, נשתלשל שניקרו הפלשתים את עיניו, כי לגוי הבחירה קטנה, ורק טוחן קמח טחון דהיינו שבכוחו לטחון בגשמיות רק מה שברוחניות הוא כבר טחון.

**וע"כ גם להפך ע"י שמתקנים ז' גלדי עינא** ע"י שמירת העינים מתקנין בחי' ז' מחלפות ראשו שהם השערות, שהם מותרים המוחין, נראה שע"י ששומר עיניו מרעות רע ופותחן לראות בהם אותיות התורה ופני צדיק עי"ז מזכך את המוחין ומתמעט המותרות מוחין ונעשה שערו בבחי' שער לבן בבחי' מה שראה דניאל בחלום (דניאל ז') צ"ח את הקב"ה בדמות זקן יושב ולבושו כשלג לבן ושער ראשיה כעמר נקי [ק"ז/א] ושער ראשו כצמר לבן. בבחי' לשון של זהורית שבים הכפורים כשנותנים לט"א לחלקו את השעיר המשתלח אזי נהפך הלשון זהורית מאדום ללבן, רמז שזכו ישראל לכפרת עוון ועי"ז לחיבור כנסת ישראל עם הקב"ה ונמשך לבנונית המח שהוא מלבין האדמימות של השס"ה גידין, בבחי' הכתוב בישעיה א' ק"א אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו. נמצא שנתתקן על ידי זה האדמימות שהוא בחי' דם נדה כנ"ל :

ואולי אפ"ל שכאן מבואר עוד תיקון כללי להמשיך מוחין לשכינה ע"י תיקון כללי של שמירת העינים וצ"ע לאיזה פגם הוא ממשיך מוחין ואולי כמבואר לעיל שמתקן את ריבוי הדמים אצל האשה, דהיינו שהוא ריבוי של חולי כמו אצל אותה אשה. ואולי הוא מתקן פגם החוסר וסת אצלה שגם זה פגם בשכינה מה שאדם לא מצליח לקבוע עת לכל דבר אלא הכל שלא כסדר, ועיין תורה פב תנינא ששלא כסדר הוא פגם גאוה. ולפ"ז אולי שמירת עינים תיקון כללי לזכות לענוה.

שחשבתיו משי"ח, נהפך לנח"ש, כי בן עולה בגימטריא. ונתקטעו רגליו, ונקרא שפיפון, שני פעמים שפי, כי חגר בשתי רגליו היה, כמ"ש ר"ל. ובעון האשה זרה שהקריב, כי רגליה יורדת מות, ושם רגלי הקדושה בחול, בלי סמיכת נ"ה, עד ליל שבת שעולים רגליה לקדושה, בסוד פ' אם תשיב משבת רגליך, כמו שידעת במקומו. וזה גרם להכניס הקליפה בקדושה, ועכב שם רגלי השכינה. לכן ג"כ הוא נעשה חגר בשתי רגליו, כי בן ג"כ ברצות הנחש להכנס בקדושה, נתקצצו ב' רגליו, בסוד על גחונך תלך וכו'. ובוזה ג"כ מנע העינים העליונים, לתת אותם בכוס, בקידוש דשבת, כי אז ג"כ עולים הרגלים שלה לקדושה, בסוד קידושא דבי שמש, בסוד פסיעה גסה. לכן ג"כ נקרו פלשתים עיניו. ובעיכוב הרגלים בין החיצונים, הנקרא בית האסורין, לכן נתנוהו בבית האסורין: **ובהיות כי התחיל לצמח השער, התחיל כח הקדושה להתעורר בו, ושב בתשובה שלמה ותיקן הרגלים, כי התחיל לצמוח השער מצד נ"ה, שהם העמודים, והרגלים אשר הבית נכון עליהם. וז"ש לנער הניחה אותי, ר"ל תן לי מנוחה בתשובה, והמישיני את העמודים דקליפה, אשר הבית של החיצונים נכון עליהם, ורגלי הקדושה נאסרים שם, ובהפילי את שני העמודים של החיצונים, ומה שהחייתי אותם ועכבתי רגלי הקדושה בתוכם, עתה אמיתם כולם, ויצאו הרגלים. וז"ש הניחה אותי, ואז שב בתשובה שלימה. ובוזה תבין פסוק אל תרא יין כי יתאדם, ועיין עליו במקומו, עב"מ:**

**צ"ח שופטים פרק טז (כא) ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו ויחרידו אותו ענתה ויאסרוהו בנחשתים ויהי טחון בבית האסורים ויהאסורים:** **חומת אנך (להחיד"א) - וינקרו את עיניו. ר"ל אמרו שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו. וכבר כתבנו לעיל (טו ד) שהגיד הרב הקדוש מהר"ש מאסטרפולי ז"ל שהוא לתקן מה שהיה גרמא ליצחק אבינו עליו השלום שיהיה סומא:**

**ט"ו דניאל פרק ז' (ט) חזו היות עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה פתלג חנר ושער ראשה פערמר נקא פרסיה שביבין די נור גלגלזיה נור דלק:**

**פרש"י (ט) די כרסון רמיו - כסאות הוטלו ונתקנו לישב במשפט אחד לדין וא' לצדקה לישראל. ועתיק יומין יתב - הקב"ה יושב למשפט על המלכות הזו ועל שלפניה שהכעיסו לפניו והציקו לבניו. כתלג חנור - ללבן עונות עמו. ושער ראשה כעמר נקא - מנקה עצמו מזכויות שיש לעבו"ם לפניו ומשלם להם כל שכרם בעולם הזה בויקרא רבה:**

**מדובר שם בחלום שחלם דניאל שראה ד' חיות גדולות הרומזות לד' מלכויות שהן ד' גלויות שגלו ישראל וראה שלבסוף יושלך הכל וישב זקן בלבוש לבן ושער לבן וידון את הד' מלכויות על שהצרו והציקו לישראל בניו.**

<sup>2</sup> שער מאמרי רשב"י פי' אדרא זוטא ד"ה ובוזה תבין מ"ש באדר' נשא ד' קבת.

**ק"א שער מאמרי רשב"י פי' אדרא זוטא קדישא - וכבר ביארנו בפ' נשא דקב"ח כי בחי' התיקון הוא היות האור נמשך בהמעט דרך צנורו דקי' והם השערו' העליו' ועי"כ יש יכולת במלכים הנו' שמתו לקבל האור העליון ולהתקן והרי איך עמר נקי שהם השערו' הם בחינת' התיקון הד' מן ז' תקוני גלגלת' הנו' בריש ס' דצניעו' כנ"ל והם סוד בני' שהם בחי' נצח והו' בני הת"ת הנק' יש' וזהו לפני מלך הוא תקון א'. מלך תיקון ב'. ישר' תיקון ג'. בני' תקון ד'. ונמצ' כי כשבא תיקון הד' הנק' בני' שהם השערו' אז היה כח לקבל האור העליון ע"י השערו' והנה בחי' אלו השערו' אשר הם בבחי' ווי העמו' ביארתי' באדרא נשא דקב"ח ע"ב במ"ש תאנא בגלגל' דריש' תליין אלף אלפין רבוא כו' וע"ש ובוזה תבין מ"ש באדר' נשא דקב"ח ע"א י"ג נימין דשערין קיימי מהאי סטר' ומהאי סט' כו' כי הם אלו השערו' הנק' עמר נקי תיקון הרביעי דגלגלת' ויוצאין מנצח והו' דעת"י דרך קרו' דאורי' שהוא הת"ת דעת"י ולמט' יתב' עינים באריכות בע"ה והנה הבחי' הב' של נצח והוד דעת"י הנגלן שהם בחי' תרין ירכין נתלבשו בתרין עינין דא"א שהוא התקון הו' הנו' בספר' דצניעות' בשם אשגחא פקיחא כו' (ע"ג)**

**ק"ב ישעיה פרק א (יח) לבו נא ונבכהה יאמר ידוד אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו:**

וזה בחי' (תהלים קיח) מן המצר קראתי יה, מצר/ק"י אֹתוֹת צִמֵר נראה שרוצה לומר שרמוז בפסוק הזה כל הנ"ל שע"י מעשה צר מוחין דקטנות כשהמלכות פגומה, אני עושה מעשה של תיקון הברית ע"י אני קורא לחכמה בינה להיות נוזלין מן לבנון להלבין את הגדין ובגדי המלכות ונהפך המצר שהוא בחי' דינים ודם על בגדי המלכות, לצמר לבן ובגדים לבנים, שאז הדיבור נשמע ומתקבל :

כמובא בכונות [ק"י], ע"ש והבן שהצמר הלבן רומז לשיער ראשי כעמר נקי שהוא ראש אריך אנפין ששערו לבן כצמר רומז לחסדים בלא דין כלל וע"י תיקון הברית מתלבש אריך בזעיר ואזי זעיר מלבין עונות המלכות :

עד כאן ביאור החברותא לתורה כט



בענין שמירת הבגדים מרבב והבגדים דנים אותו שמבואר באות ג' ובלק"ה לא ילבש ג'  
 י"א שבכלל זה גם החליפה קצרה שהיא בגד שגם הגויים נוהגים ללבוש, ובגרמניה התחילו גם יהודים ללבוש ומשם התפשט בקרב רוב הליטאים.  
 ועיין שיח שרפי קודש חלק ו' אות תקל – כמו כן אמר פעם (הבעש"ט) לְעִנְיָן אֱלוֹ שֶׁשָׁנוּ לְבוּשָׁם מְמַעֵיל אֶרֶץ לְמַעֵיל קָצֵר א"א קורצ'ע בְּגָד אַ קורצ'ער יוד". (בְּגָד קָצֵר יְהוּדִי קָצֵר)  
 בגליון עובדות ממרן חזו"א מפנקס ישועות כהן אות קעא כתב זה לשונו – ...שמע מהחזו"א דחליפה קצרה זה בגד של גילוי עריות ? צריך לברר הלשון עכ"ל שם.



## לקט ביאורים משעורי הריצ"ח על תורה כט

השיעור עצמו אפשר לשמוע בקול הלשון ובאוצרות ברסלב

### ביאור ענין השבח

הר"ן כט ג דקה 63 מבאר סוד השבח בטבע שע"י השבח מעורר אצל המשובח לקבל בקשתי ובפרט כשמשבחו באותו דבר שמבקש ממנו כגון כשרוצה רפואה משבחו כמה שהוא רופא טוב וכיו"ב ומלכותא דרקי'ע כעין מלכותא דארעא שכשמשבחו אותו בדבר מסויים מיד מתעורר אצלו רצון לקבל הבקשה בענין הזה דהיינו לגלות יותר את אותה בחינה זה סוד השבח וכן מצינו בנוסח התפילה סלח לנו כי אל טוב וסלח אתה אתה חונן לאדם דעת לכן חננו מאתך חב"ד וכן עוד וכן ברפואה כי אל מלך רופא רחמן ונאמן אתה כי השבח מעיר ומעורר את בחי' החכמה שתרצה לצאת לפועל שבח לשון השפלה כמ"ש בשוא גליון אתה תשבחם עפרש"י תשפילם דהיינו שמהות השבח שכמה שאני יותר מרומם את המשובח במידתו כן מדרתו זו יורדת אלי וזה בחי' במקום גדולתו שם ענותנותו שם דקה 77 אם משבח את הצדיק בלי רצון להתדמות לו בזה אין זה שבח.

ק"י תהלים פרק קיח (ה) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה:

רד"ק (ה) מן המצר קראתי יה. אם על דוד נאמר, מודה לאל יתברך שהוציאו מן המצר למרחב, כי כשהיה בורח היה במצר, שהיה מסתתר במערות ובמצודות. ואם על ישראל נאמר, יאמר ישראל דרך כלל, מן המצר שהייתי בו, והוא הגלות, משם קראתי יה עד שענני ושמני במרחב. ומצר, שם מפעלי הכפל, בשקל (מ"א ו, כט) מסב קלע, ולרבים, מצרים, ובסמוך (מוזמר קטו, ג), ומצרי שאול, וענייני מן (במדבר כה, יח) כי צוררים הם לכם:

ק"י לישב הפשט עפ"י הדרש אולי אפ"ל כי הדיבור יוצא ממיצר הגרון ועוד אולי רומז לקודם התיקון שע"י דבור בפה פגום בחי' מיצר אעפ"כ כשמדבר שבח הצדיקים מתרמי ועולה הדיבור עד י' ק' שהם חכמה ובינה ומעורר המוחין להיות נוזלין אל הבת.

ק"י שער הכונות יג נדות ועיין שער הנצונות פירוש קדושים

ק"י ספר טעמי המצות – פרשת קדושים – ודע כי כמו שיש זקן העליון יש למטה זקן התחתון סביב היסוד והבן סודו גדולות אלו כי כמו שיש י"ג ת"ד עילה כך יש י"ג ת"ד תתאה ביסוד ח"ס גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות והבן זה. וכבר הודעתך כי מנה"י דא"א ממנו נעשה ז"א ומאותו זקן תחתון דא"א נעשה דיקנא דז"א ח"ס מן המצר קראתי יה וגו' דהני קראי בדיקנא דז"א אתאמרו כי יצא מסוד אותו צמר כבשים. שהוא ביסוד עליון דא"א ולכן צמר אותיות מצר וז"ס מן המצר קראתי. גם מזה תבין סוד מה שהודעתך כי יסוד דא"א מזדווג מיני' ובי' ומיני' נפיק ז"א לכן נק' מן המצר והבן זה. וז"ס השופר שנק' מן המצר קראתי יה כנודע שהוא צר מצד אחד ורחב מצד אחד והענין כי מיסודו דא"א שם הי' מציאת זווג תולדת ז"א ואמנם או לא היה רק בסוד ו' זעירא שהם ג' לבד ג' כלילין בג' וז"ס קול דנפיק משופר שהוא ג' לבד אש רוח מים והבן, ונחזור לענין כי כמו ששער רישא דא"א כעמר נקי כן שער' יסוד שלו ג"כ לבנים והוא צמר כבשים הלבן כי כל שעירות ע"ק הם לבנים וזוהו הצמר הקריב הבל את קרבנו כמאמר רז"ל ואמנם צמר ז"א הוא שחור רק זקן העליון ושער ראשו ששהוא בסוד הזקנה או מתלבנות דוגמת סבא דסבין עילאה רק בבחורתי הם שחורות ובזקנותו מתלבנות להיותם קרובי' לא"א כי מיסודו שלו נעשה לו מוחין אך זקן התחתון בז"א לעולם שחור אפי' בזקנותו וזהו להיותו רחוק מלבנונית ע"ק ומבשרי אחזה אלוה ונמצא כי ע"י קרבן הבל נתעורר דעת עליון וניתוסף כח בדעת הז"א והחזיר ההוא רוחא שם ב"ן במלכות ביסוד שלה ח"ש וישע אל הבל וגו' ואל קין ואל מנחתו לא שעה והענין כי הלא צמר זה היה נמשך מדעת עליון לז"א והוא מ"ה והנה צמר מ"ה גי' שע"ה וזהו אל מנחתו לא שעה וגו' אך אל הבל שעה שהמשיכה למטה.

### אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם

עיינן פרשת לך לך וילך אברם כאשר דבר אליו ה' צ"ע לעיל אמר ויאמר ה' אל אברם לך לך. ומדוע לא כתב כאן וילך כאשר אמר לו ה' שמעתי מהר"ן כב"ד דקה 75 בשם השפת אמת ש"לך לך" היא אמירה בבחי' בת קול שנמצאת תמיד בעולם לכל אחד אבל רק מי שמתייחס אליה ועושה ממנה דיבור הוא עושה שאליו יהיו מכוונים הדברים ועיי"ש דקה 80 מבאר שע"כ כתוב כאן כאשר דבר אליו ולא כאשר אמר אליו אמירה בחשאי כידוע שהכוונה לפנמיית לבחי' קול בלא דיבור אמר בחי' אש מים רוח בלי עפר בלי גילוי, וזהו ויאמר ה' אל אברם לך לך כי רק אברם עשה מהקול דיבור וזהו עושי דברו לשמעו בקול דברו שפת אמת ספר בראשית – פרשת לך – שנת [תרל"ב] רמב"ן הקשה שנאמר לך לך בלי שנזכר מקודם חיבתו. ובזוה"ק נראה כי זה עצמו השבח ששמע זה המאמר לך לך שנאמר מהשי"ת לכל האנשים תמיד כמ"ש וי לאינן דשינתא בחוריהון ואאע"ה שמע וקיבל. וממילא נקרא רק הדיבור אליו כי הלא לא נמצא מיוחד לשמוע. רק הוא אבל בודאי זה השבח בעצמו שהי' מוכן לקבל המאמר:

הר"ן כט א 28 מקשה כאן שרבינו מביא ראייה ממה שבפשוט מתפרש הפוך שהרי הפסוק אומר השמים מספרים וכו' אע"פ שלא נשמע קולם הרי שיש כאן דיבור שנקרא דיבור אע"פ שאינו נשמע ורבינו מביא מכאן ראייה לדבריו להפך שאין אומר דהיינו שלא נקרא אומר כשבלי נשמע קולם ומתרחץ שבתרגום מפורש שהכוונה לדברי תרעומת שהם לא נשמעים וכן במדרש מתפרש על דברים לא טובים ובוזר כתוב שדברים בטלים עליהם נאמר אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם וזה כרבינו שכשאין טוב בדיבור אינו נשמע. ועיי"ש שמבאר עוד את הפסוק. הר"ן כט א 55 קול גם רומז לדעת כי קול הוא פנמיית הדיבור וידוע השם של הדעת הוא אהו-ה וכשהוא במילוי אלפין הוא גמט' קול וזהו אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, קולם דייקא כי בלי קול אין דברים.

### ועקר מה שנתקבל הדבור, הוא מחמת הטוב שיש בו

הר"ן כט ב 85 הקשה הרי בתורה א למדנו שכדי שיתקבלו התפילות צריך חן וזה עיי" תורה ואילו כאן תולה הכל בטוב ודעת ועל אתר אמר שהתורה נקראת בזה תושבחתא ואמר שיאריך בזה פעם אחרת לכאורה מה הקושיא הרי למדנו בכללים של ראב"ן שלא ללמוד מתורה לתורה אבל נ"ל שבאמת בודאי כל התורות של רבינו הכל אחד כי זה מהות כל הענין של מדרגת רבינו שאחז ביחידה וכנרמז בתורה סה ולכן לא בגלל שאסור להקשות מתורה לתורה או שא"א אלא בגלל שאין מי שיתרחץ תירוץ ודאי ובקל אפשר לאבד את כוונת כל תורה בעצמה עיי" שמערב בה כוונת תורה אחרת לכן כשכל כוונתו בבחי' דרוש וקבל שכר ולא עמ"נ לקיים מותר להקשות ולתרחץ גם מתורה לתורה וכמוכן כל המדובר כאן אם ללמוד או לא ללמוד מתורה לתורה זה רק במה ששיך בדווקא לתורה הזו אבל מה שהוא ידיעה בעלמה שמתגלית לנו בתורה מסוימת ולא שייכת דווקא אליה לא בזה מדובר (כפי ששמעתי הערה נכונה זו מהר"י בונסון)

### הוא על ידי שלוקחין הדבור מהדעת

הר"ן כט א 50 הדעה והדיבור לחי עולמים

### אבל כשהדבור בלא דעת, אזי אין בו טוב.

הר"ן כט א 52 הדיבור הוא בחי' נוק' ובלא דבר אינו כלום דיבור לשון חיבור הדעת נקרא טוב כמבואר בספרים שיוצא מהשם אהו-ה שהשרש הראשון שלו בפסוק את השמים ואת הארץ ושם אהו-ה גמט' טוב התורה מתחיל בחב"ד כי בראשית תרגומו בחכמתא ברא אלקים היינו בריאה את השמים ואת הארץ היינו דעת ואח"כ מתפרט יותר שהשמים בעצמם הם דעת והארץ מלכות הר"ן כט ב 11 מבאר שרבינו כאן מבאר את שרש כל פגמי הדיבור ואע"פ שמדבר כאן מתיקון הדיבור אבל בזה מתבאר גם כל סיבת פגם הדיבור עד שמגיע לדרגה הנמוכה ביותר של העבירה החמורה ביותר שנקרא לשון הרע בה' הידיעה שבדיבורו רוצה להקטין את חבירו ומבאר ששרש כל הפגמים מהנמוך ביותר עד הגבוה ביותר הכל מתחיל ממוחין דקטנות

### 'נפש' הוא הדבור, כמו שכתוב (בראשית ב'): 'ויהי האדם לנפש חיה', ותרגומו: 'לרוח ממללא':

הר"ן כט א 60 בפסוק ויפח באפיו נשמת חיים ויהיה לאדם לנפש לא נזכר אלא שתי בחינות מהנר"ן נשמה ונפש וידוע מהזהר שא"א לנשמה להאיר בנפש אלא עיי" הרוח (כפי שביאר במקום אחר נפש לשון שנופשת באדם ונשמה היא למעלה וא"א לנפש לקבל מהנשמה אלא עיי" אמצעי והיינו הרוח) וא"כ קשה היכן זה רמוז בפסוק עוד רש"י שואל הרי נפש חיה נזכר גם בבריאת בעלי חיים א"כ מה הרבותא באדם ותירחץ שנתוסף בו דעה ודבור: מפורש כאן שגדר אדם הוא דעה ודיבור וכן נקרא מדבר והיינו דברי רבינו שדיבור הוא עיי" דעת כי אין מדבר בלא דעת וכיון שאני קורא לו מדבר הרי שנתוסף לו דעה ודיבור וזהו התרגום לנפש חיה רוח ממללא כי נפש לבד היא דיבור ונפש חיה הוא דיבור בדעת שאינו אלא עיי" הרוח שמאיר מהנשמה דעת

### ולהקים ולרומם את הדעת,

הר"ן כט א 67 דקדק לשון להקים ששיך לדעת כי דעת בחי' קומה וקופה

כנשר יעיר קנו

אור החיים – (יא) כנשר יעיר קנו. רז"ל (ספרי) דרשו מה שדרשו בו, וחזן מדבריהם יתבאר על דרך אומרם ז"ל (ויק"ר י"ז) כי כשישראל עוברי רצונו אין בעל הדין נוגע בנפשות תחילה אלא מתחיל להעירו בנגעי בתים אח"כ בנגעי בגדים וכו', והוא מאמר כנשר יעיר קנו כמו כן ה' מעורר בניו, גם מעוררם כפי היכולת שיוכלו עמוד בו כאומרם ז"ל (ב"ר נ"ה) שאין ה' מנסה האדם אלא בשיעור שיוכל לסבול, ואומר יפוש כנפיו וגו' על דרך אומרם (ספרי דב' ג' כ"ט) ימינו פשוטה לקבל שבים שאם ע"י הערה שיעיר ה' לישראל יתעוררו לשוב בתשובה תיכף ימינו פשוטה, ואמר יפוש לעתיד זה שיעורה טעם שיפוש כנפיו מעיקרא הוא בשביל שיקחהו לאיש ישראל החוזר בתשובה, שזולת זה לא היה פורש כנפיו, ואומר ישארו וגו' על דרך אומרם ז"ל (זוהר ח"א צ"ב) בפסוק (קהלת י') ובעל כנפים יגיד דבר, כי יש כת אחת של מלאכים שנקראים בעלי כנפים ושירותם היא שכל דיבור טוב וברכת ה' היוצאת מפי איש יהודי ישארו על אברתו פי' ישא הבא ממנו מהטוב:

בביאור קנו עיין פרש"י על הוא אביך קונן רש"י מפרש שם ג' פרושים בזה ושייכים גם לכאן (הר"ן כט ב 23)  
 הר"ן כט ב 26 ציין לאור החיים על הפסוק הזה ומבאר אותו שהוא כמו מדרש פליאה מה שכותב בסיפא ישא הבא ממנו מהטוב ולא מתבאר אלא לפי דברי רבינו לעיל שרק דיבור שיש בו טוב נקרא דיבור  
 הר"ן כט ב 29 חוזר על מה שכבר אמר כמה פעמים מתחילת השיעור שלא מובן איך הפסוק כנשר יעיר קנו מרמז על שבח הצדיקים ומתחיל כאן לבאר שצריך לבאר קצת יותר מגבוה בשרש הדברים בענין הזה של שבח מהו ובעיקר בענין שבח הצדיקים ומבאר שכל פעולת הצדיק (בחי' ברית מרכבה ליסוד) זה המשכה מהרצון בחי' חיים ברצונו שזה גבוה מהמוחזן שכל התעוררות מהשינה בחי' מיתה היא רק ע"י המשכה מהרצון  
 שם דקה 47 אצל הצדיק הלמעלה והלמטה שוין בבחי' משה משה דהיינו שמוציא לפועל בדיוק הכל כמו שהוא בבכח וכיון שאצלו זה מתקיים לכן רק על ידו אפשר לעורר את כל הישנים ולהביא ולהאיר טוב בנמוכים  
 שם דקה 50 הצדיק מוריד מרצון לחפץ דהיינו למלכות  
 שם דקה 58 שבח הצדיקים עם הכולל גמט' כנשר  
 דקה 60 מבאר סוד השבח

שם דקה 61 שבח הצדיקים דהיינו שבח לענין המסוים הזה שנקרא צדיק צריך למצוא בו בעצמו מידת צדיק כדי שנוכל לשבח את הדבר הזה וכשמשבחים את הדבר הזה או מתעורר איזה בחי' של נקודת צדיק אצל אותו אדם בעצמו שיעורר את המוחזן את הקן שלו

דקה 63 מבאר סוד השבח בטבע האדם שע"י השבח מעורר אצל המשובח לקבל בקשתי ובפרט כשמשבחו באותו דבר שמבקש ממנו כגון כשרוצה רפואה משבחו כמה שהוא רופא טוב וכיו"ב ומלכותא דרקיע בעין מלכותא דארעא  
 למה כשמשבחו אותו בדבר מסויים מיד מתעורר אצלו רצון לקבל הבקשה בענין הזה דהיינו לגלות יותר את אותה בחינה זה סוד השבח וכן מצינו בנוסח התפילה סלח לנו כי אל טוב וסלח אתה אתה חונן לאדם דעת לכן חננו מאתך חב"ד וכן עוד וכן ברפואה כי אל מלך רופא רחמן ונאמן אתה כי השבח מעיר ומעורר את בחי' החכמה שתוצא לצאת לפועל  
 שם דקה 63 אבל בעיקר שבח הצדיקים הגדול והמועיל ביותר זה לשבח על הנקודה הזו בעצמה של צדיק כי בה כלול הכל והיא הכלי להכל

שם דקה 70 שבח לשון השפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם עפרש"י ובוהר כותב על זה תושבחתא דליה דהיינו שמשבח את הגלים שרוצים להגיע גבוה יותר

שם דקה 73 דהיינו שהשבח כמה שאני יותר מרומם את המשובח במידתו כן מדרתו זו יורדת אלי וזה בחי' במקום גדולתו שם ענותנותו

שם דקה 77 אם משבח את הצדיק בלי רצון להתדמות לו בזה אין זה שבח וזה מתעורר אצל המשובח הבחי' צדיק (ונעשה צינור אצלו לקבל את המוחזן מהצדיק)

הר"ן כט ב 53 העיר שרבינו נקט בג' מקומות לשון כבידות כשחסר תיקון הברית במו"מ וכן בפרנסה וכן בעצם התיקון שכבד מאד על האדם לתקן בפרטיות ובפרט בדיבור שנקרא כבד פה וכל זה לרמוז לתיקון שהוא בבחי' הוי קל כנשר  
 הר"ן כט א 69 כנשר יעיר קנו זה כלל בדברי רבינו שלא סבל משלים בתורה דהיינו שהמשל בעצמו לא יהיה תורה אלא צריך להוציא תורה מלשון הוראה מכל דיבור דהיינו לא שהמשל מלמד על דבר אחר אלא שהמשל בעצמו יגלה תורה כן מצאנו בכמה מקומות בתורות של רבינו שמביא פסוקים שבפשט הם כמשל ורבינו מבאר אותם כדבר תורה לעצמו זה דבר אדיר להאיר בחי' תורה גם בדבר שהוא כביכול רק בחי' אמצעי וכגון התורה שסביב התורה דהיינו בדיבור של וידבר ה אל משה לאמר כמבואר בתורה כב רבינו מגלה שיש בזה תורה אפילו יותר גבוהה מהתורה הנגלית וכן כאן כנשר יעיר קנו זה משל כיצד הנשר יורד ברחמים על גוזליו ירחף ורבינו מפרש שמדובר כאן על התעוררות המוחזן והדרש גם לא סותר את הפשט אע"פ שהנשר הוא עוף טמא לומדים ממנו כי בשרש למעלה במרכבה הוא קדושה גמורה ורק למטה בהשתלשלות ירד עד לטומאה שצריך דייקא להרחיקה מאתנו

שם דקה 75 מעיר שפרשה זו שבה אמר משה כנשר יעיר קנו פותח משה רבינו את דבריו באזינו השמים וארץ ואדברה רוצה לומר בלי שתאזינו אני יכול לדבר

שם דקה 79 פרש"י כיצד בא ומעיר הנשר את קנו דהיינו גוזליו הישנים מזו האפשר ללמוד על הדיבור שצריך להשתדל שיהיה מתקבל אצל השומע כמו הנשר שלא בא פתאם אלא יורד מענף לענף לאט לאט ומרחף מעל הקן עד שיורד עליו ומעיר את קנו ומשה רבינו רמז בזה על כל מהלך של מתן תורה כיצד הקב"ה בא ודיבר לישראל את עשרת הדברות שלא בא להם במקיפים שא"א לקבלם אלא ברוח כמבואר שם בתחילת הפרק כשעירים עלי דשא פרש"י רוח סערה המביא מטר ומגדל את העשבים עי"ש

קנו דא "קנה חכמה קנה בינה" (משלי ד'), שהם המוחזן;

הר"ן כט ב 31 מבאר שאם צריך לעורר את החכמה ובינה זה אפשר רק ממקום יותר גבוה מהם דהיינו הבחי' בעליו של החכמה ובינה וכמ"ש החכמה תחיה בעליה דהיינו שאת החכמה תחיה בעליה דהיינו הכתר ומשם ממשיך הצדיק כי לא שייך פעולת בחי' הצדיק מרכה ליסוד אלא ע"י שממשיך מגבוה מעל גבוה מבחי' חיים ברצונו לעורר מהשינה בחי' ס' במיתה רצון הוא בכתר עכ"פ בבחי' הנמוכה שבכתר דהיינו מקיף מעל המוחזן צדיק הוא צינור לאותו רצון

בבחינת: 'עשי דברו לשמע בקול דברו',

הר"ן כט א 57 ביאר שקול בחי' דעת כידוע שהוא פנמיות הדיבור וקול גמט' שם אהו-ה במילוי אלפי' כידוע ששם אהו-ה רומז לדעת והוא גמט' טוב וזהו עושי דברו לשמוע בקול דברו בקול דייקא ע"י שיש קול דהינו דעת יש דיבור

### וזה בחינת בגדים לבנים, היינו תקון הדיבור

עיקר נקודת החידוש כאן לדמות הבגד לדיבור היא שכמו שלמדנו לגבי דיבור שתלוי בדעת ורק דיבור בדעת הוא דיבור הכי נמי הבגד הרב שבו הוא מהיסח הדעת כמבואר בלקוטי הלכות (הר"ן כט ג 72)

### רבב על בגדו

הר"ן כט ג דקה 6 נמצא רבב על בגדו נידון כמורד במלכות אין זה ככל עבירה כי אין זה במודע כמבואר מלשון נמצא רבב נמצא דייקא ועל שוגג אדם לא נענש אבל כאן משמע שכן נענש ועוד נידון כמורד במלכות משמע מזיד כי כאן זה בעצם בחי' המלכות בדבר שצריך להיות כבוד המלך דהיינו על הבגד שהוא בחי' מלכות יש כאן בחי' הכתמה של בחי' המלכות בגמ' זה נלמד מהפסוק כל משנאי יאהבו מות ונדרש משנאי דהיינו שזה לא על עצם מציאות הרבב אלא על פגם הכבוד שמשנאי את הקב"ה על ברואיו זה פגם בבחי' המלכות עצמה ולכן היא דנה אותו דקה 14 רבינו לא מביא כלל את פשט הסוגיה שם בשבת שהסיבה שחייב מיתה זה בגלל חילול ה' כי אע"פ שבאמת בפשט אין הכוונה שיש עוד עבירה דהיינו לא ימצא רבב על בגדך אבל בשרש הדברים זה באמת כך דקה 17 הרבב גורם פירוד ודם נידה ורק אחרי זה רבינו אומר שעל זה יש שאגת הקב"ה על נוח דיליה (נראה שמנסה לעשות חילוק דק בין פגם כל עבירה לפגם הזה ואולי כוונתו שבכל עבירה זה בחי' שגורם שאגת הקב"ה על נוח דיליה אבל כאן זה מצד המלכות בעצמה שדנה אותו על הפירוד שלה מהקב"ה אבל לא הבנתי בדיוק את החילוק ואם באמת זה הכוונה)

דקה 21 (העונש הוא על עצם מציאות הרבב ועל זה שהשאר אותו על בגדו) ובפרפראות לחכמה מבואר שמלמעלה גרמו לו להיות רבב על בגדו לרמוז לו על פגם שעשה במקום גבוה יותר של בחי' בגדים ומשם ירד והשתלשל דהיינו מבחי' הבגד הראשון דהיינו בחי' המלכות בעצמה נקראת בגד כמבואר כאן בכל הפסוקים שרבינו מביא צדק לבשתי וכו' וכן כתוב שכל השכינה היא בחי' בגד לעולם המלכות

דקה 23 וכן הדיבור בגד והוא בחי' מלכות פה ופגם הדיבור זה בחי' כתם ורבב על בגדו.

כל הבחינות האלה דהיינו בגד ודיבורו מלכות הן בחינות שעל ידן מתגלה פנמיות להבדיל מיסוד שהוא מוציא מכח אל הפועל אבל ההתגלות למעשה בעולם הנגלה היא אח"כ במלכות דקה 25 המגלה הוא הצדיק בחי' יסוד אבל זה מתגלה במלכות

### כי יש כ"ח [עשרים ושמונה] עתים, עתים לטובה, עתים לרעה.

כמבואר קהלת פרק ג והם כח עתים בשבעה פסוקים שבכל פסוק שני עתים טובים ושנים רעים בחלק מהפסוקים מתחיל בטוב ובחלק מתחיל מהרע

בוהר יד עתים לטובה בחי' יד ימין ובחי' יד ימין שבתחילת החדש ומבואר שגם הזמן הוא בחי' מלכות וכשמאיר בו בלא פירוד אזי הוא עת לטובה (הר"ן כט ד 9)

### בכל עת יהיו בגדיך לבנים

ולכאורה צ"ע משמע שגם בעת רעה וקשה פשיטא הרי העת רעה היא בגלל הרבב על בגדו ומאיךך משמע שגם בעת טובה וקשה הרי העת טובה בגלל שכבר בגדיו לבנים וממה שיש לצוות לו שיהיו לבנים וביאר הר"ן עפ"י לק"ה שהכוונה תמיד בכל עת צריך לשמור את הדעת מהיסק הדעת ולשמור מבחי' כתם ורבב על בגדו הרוחני וגם על בגדו הגשמי והחידוש שיש קשר וע"י שישמור על אחד מהם צריך לשמור גם השני (כידוע הכלל בכל שני דברים שהם אותה בחינה כמבואר בתורה פא תנינא) והחידוש הוא שאפילו בעת רעה אין יאוש ולא רק אין יאוש אלא גם יתבעו אפילו את הרשע הגדול ביותר למה נתיאש ולא הקפיד על קטנה כגדולה וכן מאיךך אפילו צדיק שבגדיו לבנים תמיד עדין יש מדרגות בלובן כמבואר במסכת נגעים וגם הלבן ביותר הוא שחור כלפי האמת לאמיתה להרוצה לצאת ידי חובתו מצד הדין

עיין שבת קנג. שלמדו פסוק זה דקאי העולם הבא ולמדו מכאן ללמד שצריך לשוב בתשובה בכל יום שמא יתבקש לבוא למלך עוד ע"ש בגדיך לבנים היא הציצית ושמן על ראשך הם התפילין הר"ן כט ד' דקה 33 – בכל עת יהיו בגדיך לבנים שבכל עת יש אפשרות לתיקון וכן משמע ממה שאמר דם נעבר ונעשה חלב אע"פ שהכל דם עדין אפשר שיהפוך ללבן כי אין מצב שא"א לתקן תמיד אפשר למצא איזה נקודת לובן להמשיך ממנה לבנונית לכל הבגד

דקה 35 בכל עת יהיו בגדיך לבנים ס"ת מלכות

דקה 49 מעשה מאדל שהלכה עם חברותיה ועברו מקום של בוץ וכולן התלכלכו מהבוץ לבד מאדל ושאלו אותה איך זה וענתה אצל אבא למדנו ללכת בבוץ ולא להתלכלך וכן בשרשפי קדש כתוב שאצל רבינו אפילו קש בסוליה לא נדבק וברור שדברי אדל הם גם משל על כל העוה"ז איך לעבור את העוה"ז בלי להתלכלך לא אומרים לך לא ללכת אלא ללכת ולא להתלכלך ובודאי אין הכוונה לאיסור אלא לנגה לדברי הרשות ללכת ולא להתלכלך

והביאור עפ"י מוהרנ"ת שביאר שכל ענין הכתמים בא מהיסק הדעת אבל כשאדם שומר אפשר שלא יבוא כתם על בגדו וכן רמז בפסוק בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר צדיקים אומרים שהעוה"ז דומה למי שהלבישוה בבגדים הכי לבנים ושמו על ראשו בקבוק שמן פתוח ונצטוה שלא להתלכלך

(שמן רומז למוחין לדעת שמן משחת קדש כידוע)

אדם צריך לתפוס עצמו כשומר בגמ' בהמפקיד מבואר רב נחמן אומר כל לא ידענא פשיעותא היא דהיינו ששומר לא יכול לומר לא ידעתי

דקה 52 וזה כונת חז"ל שכינו זאת שמירת הברית ואת הפגם כינו מקרה דהיינו מהות של היסק הדעת

והרשעים בעוונותיהם גורמין אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה, כי גורמין לה דם נדה, הר"ן כט ג 75 דקדק דלעיל אמר שמי גדול יותר מדקדקים עמו יותר וכאן אומר שהרשעים גורמים אפרשותא דמשמע שאצל הצדיק כל רבב קטן גורם פגם גדול אבל אין מצב שאדם הרשע כל כך שכבר לא פוגם יותר כי גם בבחי' העבירה יש בחי' א"ס ואפילו יעבור עלכל התורה אלפי פעמים עדין הוא חייב לקיים הכל ועדין בכל עבירה הוא גורם אפרשותא ואין אומרים כיון שכבר גרם אפרשותא מה יש עוד לגרום שם דקה 78 ויש בזה גם התחזקות שגם בשאול תחתיות כמה שקלקל עדין כיון שאפשר לקלקל יותר הרי בכל התחזקות אפילו רק בבחי' שב ואל תעשה עכ"פ לא הוספת קלקול שהרי אפשר לקלקל יותר וביאר הר"ן כט ד 19 שהערוה בחי' זהמה גמט' נדה בחי' נשיכת הנחש שהיא פגיעה בשרש והשרש הוא בבגדים לכן לבשו שמים קדרות וכו'.

וזהו: בכל עת יהיו בגדיך לבנים בגידיך דיקא, להמשיך להם לבנונית:

הר"ן כט ג 83 הדרשה הזו לעשות מגד גיד נמצא בתקוני הזהר בשני מקומות תיקון יט וכא הביאור בזה הוא שגד רומז למלכות בחי' שבע והיוד רומז לבחי' הברית שממשיך למלכות את החיבורתא את החסדים שממתיק את הדינים שלה ואז זה כבר בחי' גיד בחי' כי כל בשמים ובארץ מעלה מ"ג מהנמוך לגבוה ממשיך מגבוה לנמוך שגם זה נקרא גיד בבחי' ממגד שמים כי גד לשון המשכה כמ"ש מגיד הרקיע נמצא הגיד ממשיך מהכתר אל הגד את היוד דהיינו החסדים והלבנונית שם דקה 86 בפרשת בהעלותך האריז"ל הקדוש אומר שהיוד נכנס לגד ונעשה גיד גמט' טוב ועל זה נאמר אמרו צדיק כי טוב

האריז"ל במקום אחר מבאר ענין השסה והרמח רואים שהמבחן של בחי' הנוק' שהיא בחי' המלכות בכל המובנים בבחי' הבגדים ששייך יותר עליהן כמ"ש חז"ל רוצה אשה יותר בבגדים מצויירים יותר מעגלים מפוטמים כי היא שייכת יותר לבחי' הזו של המקיף והמלוכש כי הנוק' בחי' השומר כל השכינה כולה בחי' צדק לבשתי שהקב"ה מתלבש בבחי' השכינה בתורה סד רבינו מביא זאת לענין הצמצום שהוא כדיון ההוא קמצא דלבושיה מניה רואים שבחי' הנוק' מתבטא בעיקר בלא תעשה שבוה האשה חייבת בדיוק כמו האיש ובחי' ה"ל"ת אומר האריז"ל כך הדם הוא הנפש זה החיות זה למעלה מהרמ"ח והשסה זה עצם החיות הרי אפשר שיהיה כל הרמח ושסה ואעפ"כ בלי דם הוא מת יציאת דם נקרא יציאת נשמה יציאת הנפש הדם הוא הנפש נמצא החיות בדם ומה שופע שם אומר האריז"ל המוחין דם גמט' אב אם דהיינו חכמה ובינה על החכמה נאמר החכמה תחיה ועל הבינה נאמר מכל משמר תנצור לך כי ממנה תוצאות חיים כי החיים נמצא בחו"ב עוד רמוז בזה אומר האריז"ל שחוי"ב הם י' וה' יוד גמט' כ' וה' יש שני צרופים או דו או די ויחד הכל עולה דם לרמוז שהדם הוא החו"ב הוא החיים עוד אומר האריז"ל י-ה עם שתי האותיות גמט' גיד וגיד כפול דם עולה תשמח שזה רמח ושסה ועוד יח גמט' גיד ע"ה שהיסוד נקרא חי בחי' חי עולמים

וזהו חלק ג דף כו/א כמו בגד שנעשה גיד כך צדק נעשה צדיק

ושחקים יזלו צדק, דכד שמים נטיל ליה ממעל, מההוא אתר עלאה דשאר עילוי, כדיון שחקים יזלו צדק, מאן שחקים, אתר דטחנין מנא לצדיקיא, ומאן נינהו, נצח והוד, דאינון ודאי טחנין מנא לצדיקיא, למאן, לההוא אתר דאקרי צדיק, דהא אינון טחנין ליה לההוא מנא דאתיא מלעילא, וכל ההוא טיבו מתכניש בגווייהו, למיהב ליה לדרגא דצדיק, בגין דיתברכא צדק מההוא נילול דלהון, ועל דא טחנין מנא לצדיקיא, מאן צדיקיא, דא צדיק וצדק, יוסף ורחל, דכד מזדווגן כחודא צדיקים אקרו, ואלין טחנין מן לצדיקיא ודאי, ועל דא ושחקים יזלו צדק;

עוד האריך לבאר ענין המן כורע גיד ונקרא לחם הקלוקל בחי קל כנשר שבמדבר שהיו בלי צמצומי המלכות אזי נזונו מהמן דייקא

וכבד על האדם -

הר"ן כט ב 53 העיר שרבינו נקט לשון כבד דווקא כאן וכן לקמן באות ט בענין המו"מ נקט כמשא כבד יכבדו ממני וכו' וזהו כבד וכבדו בחי' מלך הכבוד הנ"ל כבד הינו בחי' הדמים בחי' כבד מלא דם בחי' דם נדה וכן בענין הפרנסה נקט כי פרנסה שהוא בטרחה ובכבודות, הוא מחמת שלא תקן תקון הכללי, וכוונת רבינו לרמוז שהסמל לשינה וחסרון הטוב זה כבידות בעבודת ה' כבודות במו"מ ובפרנסה ובעיר בבחי' כבד פה דהינו דיבור פגום

יין בוגד

הר"ן כט ג 47 בגידה מתייחס לנאמנות ולא לכל מעשה רע כמ"ש בהושע כי בגדת באשת נעורין

הסתלקות ר"ש

הר"ן כט א דקה 10 המדבר כאן הוא רבי יהושע בן חנניא הוא רבי יהושע סתם בכל הש"ס והיה דור אחד לפני ר"ש כמבואר בברכות שבהיותו צעיר שאל תפילת ערבית רשות ונעשה עי"ז מחלוקת ר"ג ורבי יהושע א"כ רבי יהושע בודאי לא היה בהסתלקות ר"ש א"כ לא מדבר מהמציאות אלא מהמושג שהביא להם ראייה שבימי הצדיק הדיבור מותר ורבינו הוא שמכנה מושג זה שזה בחי' ר"ש בחייו ור"ש בהסתלקותו

שבע מחלפות ראשו הם בחי' המוחין

הר"ן כט יח 3 שואל הרי שבע רומז למידות ואפילו א"ת שכאן מדובר במותר המוחין שאפשר שרומז למלכות עדין קשה איך משפיע המידות על המוחין

המחשבה כפי המדות

הר"ן כט יח 6 ציין לבעש"ט על התורה בראשית אות לו עה"פ ויהיה ערב ויהיה בקר שיש רק ז' מחשבות עי"ש ובמקור מים חיים אות כט